ISTORIE CONTEMPORANĂ

ION MIHAI PACEPA

MOȘTENIREA KREMLINULUI

Rolul spionajului în sistemul comunist de guvernare

ebook HUMANITAS

Cuprins

MOŞTENIREA KREMLINULUI
- Notă asupra ediţiei
- Cuvânt retroactiv
- În loc de prefață
- 1. Punere în scenă
- 2. Racolat de Securitate
- 3. Operația „Gayaneh“
- 4. Sovietizarea Europei de Est
- 5. Falsificarea istoriei
- 6. Statul ca operație informativă la scară națională
- 7. Sora cea mică a PGU
- 8. Hruşciov declară război tehnologic capitalismului
- 9. Scurtă istorie a spionajului industrial sovietic
- 10. Pasiunea lui Dej pentru spionajul industrial
- 11. Limitele toleranţei PGU
- 12. Ritualul succesiunii la tronul comunist
- 13. O economie bazată pe spionaj industrial
- 14. Protejarea dictatorului comunist
- 15. Promovarea dictatorului pe plan internațional
- 16. Destabilizarea capitalismului
- 17. Promovarea terorismului internațional
- 18. Răzbunarea hoţiei
- 19. Procurarea de valută pentru dictator şi dictatura sa
- 20. Déjà-vu
- 21. Planul „Dnestr“
- 22. „Noul“ KGB
- 23. Quo vadis?

Ion Mihai Pacepa (n. 28 oct. 1928), ale cărui cursuri („Spionajul tehnico-ştiinţific“) şi articole („Propaganda Redux“, *The Wall Street Journal*, 2007) au devenit obiect de studiu în şcolile forţelor armate ale SUA, şi-a început cariera militară în România. În 1951, după ce a absolvit Facultatea de Chimie Industrială, a fost încadrat ca locotenent în Securitate; după patru ani a ajuns şef de serviciu la Direcţia a IV-a de contraspionaj, iar din ianuarie 1956, şef al rezidenţei de spionaj din RFG. A fost prim-adjunct al directorului DIE între anii 1966 şi 1972. A fost numit consilierul lui Ceauşescu pentru securitate şi dezvoltare tehnologică, funcţie pe care a deţinut-o din 1972 până în iulie 1978. În acelaşi timp, a fost secretar de stat la Ministerul de Interne – Consiliul Securităţii Statului. În august 1974, a fost avansat la gradul de general-locotenent. În iulie 1978, aflându-se în Germania Federală, Ion Mihai Pacepa a solicitat azil politic preşedintelui SUA Jimmy Carter, iar la 28 iulie un avion militar american l-a adus la Washington. La acea dată, era şef al Casei Prezidenţiale a României. A fost şi continuă să fie cel mai înalt oficial din blocul sovietic care a cerut azil politic într-o ţară NATO. În următorii zece ani, generalul Pacepa a colaborat cu guvernul SUA în diferite operaţiuni împotriva serviciilor de spionaj ale blocului sovietic. Autorităţile americane au apreciat – într-o scrisoare publică – activitatea sa din această perioadă ca fiind „o unică şi importantă contribuţie adusă Statelor Unite“. În noiembrie 1987, generalul Pacepa a publicat în SUA *Orizonturi roşii*, prima carte occidentală care a descris viaţa la curtea unui dictator comunist şi pe care Editura Humanitas a republicat-o, într-o ediţie îmbogăţită cu noi dezvăluiri, în 2010. În 1993, a publicat *Moştenirea Kremlinului*, iar în 1999 trilogia *Cartea Neagră a Securităţii*. În 2007 a apărut în SUA, tot sub semnătura sa, *Programmed to Kill: Lee Harvey Oswald, the Soviet KGB and the Kennedy Assassination*. Generalul Pacepa publică frecvent în ziare şi săptămânale occidentale, precum *The Wall Street Journal*, *The Washington Times*, *The Los Angeles Times*, *National Review*, *The American Spectator*, *L'Express*.

În iunie 2009 a publicat, la Editura Humanitas, o carte de confesiuni, *Faţă în faţă cu generalul Ion Mihai Pacepa*, rezultat al primului interviu pe care l-a acordat, după 31 de ani, unui jurnalist român (Lucia Hossu Longin).

Ultima sa carte, *Disinformation*, apărută în 2013, a făcut senzaţie în Statele Unite ale Americii.

Seria „Istorie contemporană“ este coordonată de
Cristian Vasile şi Vladimir Tismăneanu

Foto copertă © Andreykuzmin | Dreamstime.com

© Humanitas, 2013 (ediţia print)
© Humanitas, 2014 (ediția digitală)

ISBN: 978-973-50-4319-3 (epub)

EDITURA HUMANITAS
Piaţa Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0372.743.382; 0723.684.194

ION MIHAI PACEPA

MOȘTENIREA KREMLINULUI

Celor ucişi şi persecutaţi sub comunism, cu speranța că omenirea nu va mai fi niciodată terorizată de state polițieneşti.

Notă asupra ediției

Moştenirea Kremlinului este o carte de istorie, care apare împreună cu două documente importante reproduse în ultimele pagini. Primul este scrisoarea adresată autorului de conducerea CIA, care atestă că generalul Ion Mihai Pacepa a „adus o contribuţie *unică* Statelor Unite“. Al doilea document, semnat de preşedintele executiv al IICCMER, recunoaşte „rolul major“ avut de generalul Pacepa în „demascarea caracterului criminal al dictaturii comuniste în România“ şi îl invită să sprijine efortul IICCMER de a demasca „tentativele mascate de reabilitare a dictaturii ceauşiste de către pseudoistorici“. Republicarea acestei cărţi într-o ediție actualizată se încadrează în acest efort, început în 2010 prin publicarea unei ediţii actualizate a cărţii *Orizonturi roşii*, şi care va continua prin publicarea celei mai recente cărţi, *Disinformation*, devenită în SUA „cea mai populară carte despre comunism şi socialism“.

Moştenirea Kremlinului, publicată iniţial în 1993, a contribuit la schimbarea istoriei României deşi, paradoxal, abia acum ajunge în mâinile cititorilor. Într-un interviu acordat revistei franceze *Politique Internationale* în septembrie 1988, afirmam că există posibilitatea ca sovieticii să „organizeze o lovitură de stat în România, ca să-şi aducă omul lor la putere, Ion Ilici Iliescu, care este favoritul Moscovei“.

Previziunea s-a dovedit corectă, iar în februarie 1992 am trimis în România manuscrisul cărţii *Moştenirea Kremlinului*, care descria planul sovietic „Dnestr“ pentru înlocuirea lui Ceauşescu cu Iliescu – care în 1988 publicase în *România literară* articolul „Restructurare“ (echivalentul în limba română a cuvântului *perestroika*). Manuscrisul documenta şi faptul că toate ţările socialiste au avut un plan sovietic „Dnestr“ şi prezenta detalii inedite ale planului destinat Germaniei de Est, care semăna ca două picături cu „Dnestr“. Până şi pretextul pentru a solicita intervenţia militară sovietică în caz de nereuşită era acelaşi. (În 1966, cancelarul german Helmut Kohl a prezentat alte detalii ale planului în cartea sa *Vreau unitatea Germaniei.*)

Moştenirea Kremlinului documenta şi faptul că şeful noului Serviciu Român de Informaţii (SRI), Virgil Măgureanu *(né* Virgil Astaloş), care jurase în faţa Parlamentului că nu a avut legături cu Securitatea, fusese ofiţer acoperit în DIE, unde a avut gradul de căpitan de securitate şi numele conspirativ „Mihăilă Mihai".

Manuscrisul, pe care agentul meu literar l-a trimis prin poştă Editurii Venus din România, nu a ajuns la destinaţie. Pe 5 martie 1992, Virgil Măgureanu mi-a declarat însă război tocmai mie, care până atunci fusesem glorificat pentru rolul avut în demolarea tiraniei lui Ceauşescu. Într-un interviu acordat ziarului *Magyar Hirlap* din Budapesta, Virgil Măgureanu spunea: „Pacepa a expus, sau «desconspirat», o bună parte a reţelelor noastre interne şi externe care erau importante pentru securitatea noastră naţională, nu pentru regimul lui Ceauşescu."

Interviul lui Virgil Măgureanu a fost publicat de guvernul SUA (FBIS-EEU-92-046 din 9 martie 1992), deoarece şeful noului SRI recunoştea, indirect, că SRI sustrăsese ilegal manuscrisul din circuitul poştal şi că reţelele interne şi externe ale Securităţii lui Ceauşescu, care fuseseră create pentru a neutraliza opoziţia anticomunistă şi a acţiona împotriva Occidentului, continuau să fie importante pentru SRI.

În 1993, o nouă versiune a manuscrisului a ajuns la editură şi a devenit, în sfârşit, *Moştenirea Kremlinului*, care a dispărut însă subit din librării. În acele zile circula zvonul că SRI-ul dlui Măgureanu ar fi cumpărat majoritatea exemplarelor cărţii pentru a o împiedica să ajungă în mâinile cititorilor. Nu ştiu dacă este adevărat. Ştiu însă că mie şi editurii Humanitas ne-a fost foarte greu să găsim un exemplar al cărţii *Moştenirea Kremlinului* pentru a o actualiza şi republica în acest format.

Tot în 1993, diverşi securişti deveniţi „istorici", precum Mihai Pelin, Nicolae Pleşiţă şi Neagu Cosma, au început să acrediteze ideea că după „îndepărtarea NKVD-iştilor"[1] şi a „evreilor"[2] din Securitate aceasta şi-ar fi schimbat caracterul de poliţie politică. Virgil Măgureanu şi SRI-ul său, pe atunci încă plin ochi cu securişti, au încuviinţat această teză. În 1994, SRI-ul domnului Măgureanu a publicat şi distribuit gratuit *Cartea albă a Securităţii*[3], în patru volume reunind 1 947 de pagini, care insinuează că această sângeroasă poliţie politică importată din Uniunea Sovietică „a servit interesele naţionale ale României într-o anumită perioadă istorică".

1. *Cartea albă a Securităţii*, colectiv coordonat de Mihai Pelin, Serviciul Român de

Informaţii, Bucureşti, 1994, *passim.*

2. Neagu Cosma, *Cupola: Securitatea văzută din interior*, Editura Globus, Bucureşti, 1995, *passim.*

3. Serviciul Român de Informaţii: *Cartea albă a Securităţii*, Serviciul Român de Informaţii, Bucureşti, 1994.

Preşedintele de atunci al Asociaţiei Foştilor Deţinuţi Politici din România, regretatul Ticu Dumitrescu, a caracterizat *Cartea albă a Securităţii* ca fiind una dintre cele mai odioase dezinformări din istoria României. „Vorbesc rareori despre anii mei de temniţă şi de pătimiri şi aproape deloc despre coşmarurile care mi-au sfârtecat somnul după eliberare. Ele nu au fost determinate de cei 14-15 ani de temniţă, lagăre de exterminare, de domiciliu obligatoriu sau viaţă de hăituit, ci de faptul că aceşti călăi care m-au hăituit nu erau sovietici, ci erau fraţii mei români îmbrăcaţi în uniforme de securişti, de miliţieni şi nu în ultimul rând de magistraţi."

Pe 23 aprilie 1997, Adrian Severin, ministrul de externe român, a devenit primul (şi ultimul) membru al unui guvern român care, din 1978 încoace, a cerut să vorbească cu generalul Pacepa. Au urmat două lungi discuţii telefonice ce s-au referit la continuitatea Securităţii comuniste în România democratică.

Pe 25 aprilie 1997, cotidianul *Ziua* din România şi săptămânalul *Lumea Liberă* din SUA au publicat o notă despre aceste convorbiri. Iată rezumatul notei:

„La solicitarea ministrului de externe al României, Adrian Severin, aflat în vizită oficială la Washington, au avut loc două discuţii telefonice între domnia sa şi generalul Ion Mihai Pacepa. Ambele au avut caracter constructiv.

1. În prima discuţie, ce a avut loc în dimineaţa de 23 aprilie 1997, gen. Pacepa l-a informat pe dl Severin de următoarele:

a. Membrii marcanţi ai Administraţiei şi Congresului SUA sunt dezamăgiţi de activităţile antiamericane desfăşurate de Serviciul Român de Informaţii (SRI) în strânsă cooperare cu serviciul de spionaj rus. Printre acestea se numără încercarea de recrutare (1992) a consulului SUA la Bucureşti, Mark Sullivan, coordonată de Virgil Măgureanu, şeful SRI, şi de ofiţerul de informaţii rus Fiodor Bodnari, care lucra acoperit la Ambasada Rusiei din Bucureşti. La câteva luni după ce autorităţile SUA

l-au arestat (16 noiembrie 1996) pe ofițerul CIA Harold Nicolson şi l-au acuzat de spionaj în favoarea Rusiei, a ieşit la iveală că el a fost antamat la Bucureşti, în cadrul unei alte acțiuni mixte româno-ruse coordonate de aceiaşi Virgil Măgureanu şi Fiodor Bodnari. Ambele cazuri au creat impresia că SRI continuă politica Securității, care a considerat întotdeauna SUA drept duşman principal al României.

b. În cercurile politice din Washington se comentează de asemenea negativ faptul că serviciul de spionaj al României postceauşiste (SIE) a fost creat şi condus de generalul Mihai Caraman, singurul ofițer de securitate român decorat de KGB pentru «activitate excepțională împotriva NATO». Secretarul general al NATO, Manfred Wörner, a considerat aceasta drept o provocare la adresa Alianței Atlantice şi a declarat că nu va vizita România atât timp cât Caraman se va afla la cârma SIE. Această declarație a forțat guvernul român să-l treacă, în sfârşit, în rezervă pe gen. Caraman – nu înainte însă de a-l avansa în grad.

c. Pe 19 aprilie 1997, ziarul *The Washington Times* a publicat articolul «NATO Expansion and Romanian Blackmail», semnat de Michael Ledeen (fost consilier al preşedintelui SUA, al comandantului suprem al NATO şi al secretarului de stat al SUA) şi de generalul Ion Mihai Pacepa. Articolul nota că menținerea în actualele servicii secrete ale României a mii de ofițeri care au aparținut Securității nu este de natură să faciliteze primirea României în NATO şi exprima speranța că «preşedintele Constantinescu, un om cu incontestabile convingeri democratice şi relativ neîntinat de regimurile trecute», îi va alunga, în sfârşit, pe securişti din viața politică a țării.

d. Pe 21 aprilie 1997, Biroul de Presă al SRI a publicat un comunicat, redactat în stil securist, care a calificat articolul de mai sus drept «ticălos» şi a prezentat ziarul *The Washington Times* ca pe un exponent al «unor grupuri de interese în spatele cărora se află servicii speciale străine». Acest «comunicat» a demonstrat că în SRI continuă să domnească o mentalitate securistă şi un vocabular kaghebist.

e. Senatorul Jesse Helms şi congresmenul Ben Gilman, preşedinții comisiilor de relații externe ale Congresului SUA, au ajuns la concluzia că România nu poate fi luată în considerație pentru primirea în NATO atât timp cât serviciile sale secrete continuă să fie manipulate de securişti. În consecință, Ben Gilman a publicat ieri, în acelaşi *The Washington*

Times pe care SRI-ul l-a numit oficină de spionaj, un articol în care a scris că *alea jacta est* – zarurile au fost aruncate. Congresul a aprobat ca doar Republica Cehă, Ungaria şi Polonia să fie primite în NATO în primul val (Camera Reprezentanţilor: 353 de voturi pentru, 65 de voturi împotrivă; Senatul: 81 de voturi pentru, 16 voturi împotrivă).

2. La 24 aprilie 1997, ministrul de externe Adrian Severin l-a informat pe generalul Pacepa că «Virgil Măgureanu va fi demis de la conducerea SRI astăzi, 24 aprilie 1997». El a mai transmis că guvernul român va lua măsuri de «dekaghebizare a serviciilor secrete româneşti».

3. La 25 aprilie 1997, agenţiile de presă internaţionale au anunţat că Virgil Măgureanu şi-a prezentat demisia din funcţia de director al SRI.“

De-a lungul anilor, Editura Humanitas a publicat numeroase cărţi care au schimbat viziunea despre istoria contemporană a României. *Moştenirea Kremlinului* este prima carte care a schimbat istoria chiar înainte de a ajunge în mâna cititorilor.

I.M.P.

Cuvânt retroactiv

România şi Rusia sunt singurele ţări în care trecerea de la comunism la democraţie s-a făcut cu vărsare de sânge. John Lukacs, unul dintre cei mai cunoscuţi istorici americani contemporani, explică acest fapt prin izolarea geografică a celor două ţări. În viziunea sa, Rusia şi România nu aparţin Europei. „Barocul, Renaşterea, Iluminismul, toate aceste epoci care au civilizat Europa, nu au existat în Rusia, România, Moldova, Oltenia, Valahia, Basarabia“, explică Lukacs. Faptul că zeci de mii de luptători împotriva comunismului încă nu fuseseră reabilitaţi în Rusia şi România a fost un alt motiv care l-a determinat pe Lukacs să traseze frontiera politică a Europei la graniţa de vest a României.

Mă număr printre admiratorii lui Lukacs, a cărui expertiză se extinde de la radicalismul neoconservator până la istoria psihologică recentă, dar i-am combătut viguros această teză. Aşa s-a născut *Moştenirea Kremlinului*, a cărei istorie agitată a fost cunoscută până acum doar de o mână de oameni.

România în care m-am născut a fost un teritoriu al democraţiei şi culturii europene – Bucureştiul era supranumit „Micul Paris“. Gheorghe Şincai, fondatorul a peste 300 de şcoli în limba română, ocupă un loc de cinste în panteonul iluminiştilor europeni, alături de Voltaire, Diderot şi Herder. Nicolae Bălcescu, exponentul Revoluţiei din 1948, era animat de spiritul revoluţiei din Paris din acelaşi an. Iar George Enescu, Constantin Brâncuşi şi Traian Vuia, exponenţi ai muzicii, artei şi, respectiv, ştiinţei europene, s-au născut în România. În 1945, această Românie a fost însă cotropită de un gigant feudal care a transformat-o într-o *samoderjavie*, o autocraţie de inspiraţie rusească, în care puterea este păstrată cu ajutorul poliţiei politice.

„Generali ai Gărzii Republicane a Iraqului, urmaţi-mi exemplul. Întoarceţi armele impotriva tiranului!“ suna îndemnul pe care l-am făcut

foştilor mei colegi din Iraq la 22 martie 2003, la trei zile după ce Statele Unite au declanşat războiul împotriva tiraniei lui Saddam Hussein. „Faceţi ce am făcut eu. Abandonaţi-l pe tiran. Expuneţi crimele sale împotriva umanităţii, aşa cum eu am expus crimele comise de Ceauşescu. Capturaţi-l pe tiran, aşa cum colegii mei români l-au capturat pe Ceauşescu în decembrie 1989, când a încercat să scape de valul revoluţionar. Saddam Hussein trebuie să plătească pentru crimele comise tot aşa cum a plătit Ceauşescu – cu viaţa.“[4]

4. Ion Mihai Pacepa, „Do As I Did: an open letter to Saddam Hussein's generals“, în *National Review Online*, 22 martie 2003. Disponibil la: http://www.nationalreview.com/articles/206280/ do-i-did-ion-mihai-pacepa (accesat pe 1 septembrie 2013).

Apelul meu a fost doar una dintre picăturile de apă care s-au transformat în avalanşa care a măturat tirania lui Saddam Hussein, tot aşa cum *Orizonturi roşii* a fost una dintre picăturile de apă acumulate în torentul care a spălat plaiurile României de ereziile ceauşismului.

România de azi este o democraţie modernă, cu servicii de informaţii şi contrainformaţii de tip occidental, compatibile cu statutul României de membru al NATO şi al Uniunii Europene. O nouă generaţie de intelectuali români se străduieşte acum să dărâme ultimele bariere ridicate de comunişti între România şi restul lumii, precum şi între români, şi să dea ţării o nouă identitate naţională. În această nouă Românie, oameni ca Virgil Măgureanu, unul dintre eroii de seamă ai cărţii *Moştenirea Kremlinului*, arată a oameni normali numai în comparaţie cu Ceauşescu şi alţi dinozauri comunişti. E bine însă să-i cunoaştem.

Gen.-lt. (r) Ion Mihai Pacepa
SUA, octombrie 2013

În loc de prefață

La sfârşitul anului 1992, am făcut o vizită în fosta Republică Democrată Germană şi m-am întors copleşit. În doar doi ani de la crearea uniunii economice cu RFG (1 iulie 1990), rețeaua de întreprinderi comerciale de stat de la oraşe şi sate fusese complet eradicată şi înlocuită cu magazine particulare, ale căror vitrine şi rafturi nu difereau de cele din fosta Germanie de Vest. Majoritatea locuințelor şi apartamentelor proprietate de stat fuseseră deja vândute particularilor. Treuhand, *noul minister federal însărcinat cu privatizarea economiei, vindea în medie 20-25 de întreprinderi industriale de stat est-germane în fiecare zi. Până la 31 iulie 1992 fuseseră privatizate 8 781 de asemenea unități, pentru care cumpărătorii (firme germane, americane, franceze, italiene şi japoneze) au plătit 20,1 miliarde de dolari, ce au fost imediat investiți în modernizarea oraşelor, satelor şi autostrăzilor din fosta RDG. Noii patroni ai acestor foste întreprinderi de stat creaseră 1,26 milioane de locuri de muncă remunerate la nivelul salariilor din fosta Germanie de Vest, printre cele mai ridicate din lume.*

„Cum ați atras tot capitalul ăsta?", l-am întrebat pe cel ce mi-a organizat vizita, un vechi prieten din RDG, care cu mulți ani înainte se refugiase în Berlinul de Vest şi devenise membru al Senatului.

În loc de răspuns, bunul meu prieten m-a invitat în maşina lui şi, după câțiva kilometri pe fosta Stalin (acum Frankfurter) Allee, a virat la stânga într-un fel de Drumul Taberei şi a oprit în fața unei clădiri gri, de patru etaje, pe fațada căreia scria cu vopsea roşie şi neagră: SECURITATE VERRATER. Era Normannenstrasse 22, sediul fostei poliții politice a RDG, odioasa Stasi, în care fusesem de multe ori cu ani înainte. Una dintre clădirile fostului complex al Stasi era acum un muzeu plin ochi cu tehnică de supraveghere a populației, mijloace de spionaj şi dosare operative a căror existență fusese până de curând atât de secretă, încât simpla lor pomenire era considerată înaltă trădare. O alta, care are 200 de kilometri de rafturi pline cu dosare, era înțesată de oameni

veniți să-şi vadă dosarele personale întocmite de Stasi. Restul de 42 de clădiri ce aparținuseră Stasi fuseseră vândute companiilor particulare.

„În octombrie 1989, când a căzut zidul Berlinului, noua conducere a RDG a încercat să salveze Stasi dându-i un nou nume“, mi-a spus prietenul meu. „O lună mai târziu însă Stasi a fost abolită, iar cei 90 000 de ofițeri ai ei trecuți în rezervă. Prin asta am smuls din glia țării rădăcinile dictaturii de tip sovietic şi ale ereziei sale economice, pe care Stasi, nu partidul sau marxismul, le-a menținut la putere. De pe o zi pe alta, fosta RDG a devenit o țară eliberată de teroare şi de groaza reîntoarcerii la un stat polițienesc. Nimeni nu mai vorbeşte în şoaptă sau prin semne şi nimeni nu mai scrie scrisori în parabole; fostele centre de interceptare a telefoanelor şi cenzura poştală au fost desființate, iar clădirile în care se aflau au fost vândute unor companii private. Oamenii de afaceri din țară şi străinătate nu se mai tem că interlocutorii lor pot fi ofițeri acoperiți ai Stasi şi sunt acum convinşi că secretele lor tehnologice nu vor mai fi furate.

Această eradicare, a conchis prietenul, împreună cu talentul tehnic şi tenacitatea germanilor, este cheia minunii noastre economice.“

România nu are avantajul unic al uniunii economice şi politice cu una dintre cele mai prospere țări ale lumii. În decursul istoriei sale agitate, poporul român şi-a dovedit însă cu prisosință atât talentul, cât şi tenacitatea. Sunt ferm convins că făclia aprinsă de eroii pe care Securitatea i-a ucis în glorioasele zile ale lui Decembrie 1989 nu se va stinge până când acea poliție politică cu care am fost blagosloviți de Kremlin nu va fi transformată, ca şi Stasi, într-un muzeu al democrației şi libertății. După cum sunt absolut sigur că o Românie eliberată de aceste sinistre organizații, ce pot crea oricând un alt Ceauşescu, va deveni un puternic magnet ce va atrage entuziast suport internațional, stabilitate socială şi prosperitate economică.

Nu mă îndoiesc că, scăpați de această odioasă moştenire a Kremlinului, vom fi capabili să creăm propria noastră minune economică: un Wirtschaftswunder *românesc.*

Ion Mihai Pacepa
18 martie 1993

Capitolul 1
Punere în scenă

Pe 28 iulie 1978, când am primit azil politic în Statele Unite, mai aveam exact trei luni până să împlinesc vârsta rotundă de cincizeci de ani şi singurul meu regret a fost că am amânat acel pas fără întoarcere an după an. Până în acea memorabilă zi am fost şeful adjunct al Departamentului de Informaţii Externe al României[5] (serviciul naţional de spionaj, cunoscut şi ca DIE), secretar de stat în Ministerul de Interne şi consilier pentru securitate naţională şi dezvoltare tehnologică al preşedintelui ţării, Nicolae Ceauşescu.

5. Serviciul român de spionaj s-a numit Direcția de Informații Externe până în 1973, când a devenit Departamentul de Informații Externe, constituit prin Decretul prezidențial nr. 363 din 23 iunie 1973.

Totul a început în 1972, când, ajungând în vârful piramidei birocratice româneşti, am realizat fără echivoc că sistemul comunist de guvernământ era o escrocherie politică, care nu putea aduce ţării nimic altceva decât faliment economic, social şi moral. În acel an m-am hotărât să rup cu comunismul pentru totdeauna, de îndată ce fiica mea, Dana, va absolvi universitatea şi va fi în măsură să-şi asigure existența. Trecerea la fapte s-a dovedit însă dificilă. Când Dana s-a aflat, în sfârşit, pe picioarele ei, ideea că s-ar putea să n-o mai revăd şi gândul că nu o să mai pot îngenunchea la mormântul părinților mei mi-au înmuiat fermitatea. Ideea că Ceauşescu mă va condamna la moarte şi că va ordona Securității să mă asasineze în secret şi să distrugă orice semn ce va putea aminti că a existat cândva un general Pacepa nu a fost, de asemenea, de natură să mă încurajeze. În sfârşit, teama de a începe viața de la zero într-o țară străină, la o vârstă când mulți oameni se pregătesc de pensionare, a fost alt factor care m-a făcut să-mi amân decizia de pe o zi pe alta.

Până la urmă tot Ceauşescu mi-a dat imboldul decisiv. În iulie 1978,

el a hotărât să înființeze Casa Prezidențială a României – o instituție concepută după modelul Casei Albe americane, dar având atribuții mult mai largi – şi să mă însărcineze cu conducerea ei. Ideea lui Ceauşescu era ca această nouă structură să conțină: Protocolul de Stat, responsabil cu pregătirea vizitelor preşedintelui în străinătate şi primirea şefilor de stat străini; Direcția de Informații Externe (DIE) şi Direcția de Informații a Armatei (DIA, serviciul de spionaj militar al României); centrul național de comunicații cifrate cu conducerea celorlalte țări ale blocului sovietic, cu Pactul de la Varşovia, ambasadele României, precum şi cu forțele sale armate şi de securitate; Direcția a V-a din Ministerul de Interne, însărcinată cu paza şi securitatea preşedintelui țării; Trupele de Securitate, care aveau misiunea să înăbuşe în sânge orice încercare de lovitură de stat îndreptată împotriva lui Ceauşescu. Perspectiva acestei noi funcții a rupt digul nehotărârii – numai gândul unei asocieri şi mai intime cu tiranul mă făcea să vomit. Ordinul ca DIE să-l asasineze pe Noël Bernard – detaliat în prima mea carte, *Orizonturi roşii* – a fost picătura care a umplut paharul.

În 1978 ştiam că va fi greu să conving guvernele şi opinia publică occidentală că adevăratul Ceauşescu era foarte diferit de cel pe care credeau că îl cunosc. Din 1972, DIE a fost angrenată, zi şi noapte, într-o operație ultrasecretă, menită să convingă Washingtonul şi cele mai importante capitale vest-europene că Ceauşescu era o nouă specie de marxist: un comunist naționalist, independent de Moscova, în care Occidentul putea să aibă deplină încredere. „Orizont“ a fost numele de cod pe care însuşi Ceauşescu l-a dat acelei monumentale „operații de influență“, cum a fost numită în jargonul de spionaj, care antrenase peste o mie de ofițeri şi agenți de informații externe ce au fost trimişi în Occident sub acoperirea de diplomați, reprezentanți comerciali, ziarişti, profesori şi preoți misionari. Țelul ei a fost să determine guvernele occidentale să sprijine politic, economic şi financiar aşa-zisa independență față de Moscova a lui Ceauşescu, spre a crea un precedent care să fie urmat de alți lideri din blocul sovietic.

În realitate, Ceauşescu voia să transforme România într-o feudă personală şi să o pricopsească, fără voia ei, cu prima dinastie comunistă din istorie.

La şase ani după ce a lansat Operația „Orizont“, el a obținut aproape tot ce şi-a dorit: încrederea şefilor de stat occidentali; miliarde de dolari

în credite oferite de statele occidentale; tehnologii occidentale inaccesibile celorlalte țări comuniste; clauza națiunii celei mai favorizate.

În aprilie 1978 l-am însoțit pe Ceauşescu în cea de a treia şi cea mai triumfătoare călătorie a sa la Washington. Am pregătit acea vizită şi am fost alături de el în timpul discuțiilor oficiale pe care le-a avut cu membrii marcanți ai administrației şi ai Congresului Statelor Unite, având astfel ocazia să aud cu urechile mele osanalele ce i-au fost ridicate. Un marxist de tip nou! Un comunist independent! Singurul conducător din Europa de Est care a îndrăznit să sfideze Moscova!

Capacul l-a pus preşedintele Carter, care, într-un discurs public, l-a proclamat pe Ceauşescu „mare conducător național şi internațional“, care „a adus un nemaipomenit progres României“.

Până la urmă, tot Ceauşescu m-a ajutat să-l pun în adevărata lumină. Într-o încercare disperată de a-şi apăra „tronul“, la 13 aprilie 1989, el a declarat public că posedă tehnologia de fabricare a bombei atomice şi a amenințat indirect că o va folosi spre a „proteja“ România socialistă de valul revoluționar care cuprinsese Europa de Est. Cartea mea, *Orizonturi roşii*, inițial primită cu răceală de presa americană, întrucât contrazicea portretul pe care Ceauşescu îl avea în Occident, a devenit dintr-odată un bestseller publicat în 18 țări. În numai câteva luni, guvernele şi opinia publică vestice au realizat că tiranul lor favorit era în fond un criminal de drept comun, un traficant de droguri şi de arme, un terorist internațional; că trâmbițata lui „independență“ era o grosolană înşelătorie; că politica lui externă – bazată pe spionaj, dezinformare, asasinat politic şi furt de tehnologie vestică – nu putea duce decât la faliment moral şi la ruina economiei; că România devenise țara cu cea mai mare rată a sinuciderilor din lume, din cauză că populația ei trăia ca într-un clopot de sticlă, urmărită de ochii şi urechile nesățioase ale unei armate invizibile de securişti, care îi înregistrau discuțiile, îi interceptau convorbirile telefonice, îi cenzurau scrisorile.

Ceauşescu a cheltuit sume enorme ca să compromită *Orizonturi roşii* şi să-i împiedice răspândirea. Amenințările cu moartea, articolele denigratoare, publicate în străinătate cu banii Securității, precum şi procesele de „calomnie“ intentate după apariția cărții prin intermediul unor agenți plătiți din Occident sunt doar câteva dintre acțiunile sale disperate.

Odată însă eliberat, adevărul a fost greu de înăbuşit. La 25 decembrie

1989, Ceauşescu şi Elena au fost executaţi pentru genocid, în urma unui simulacru de proces ale cărui acuzaţii proveneau aproape cuvânt cu cuvânt din *Orizonturi roşii*. De la 1 ianuarie 1990, *Orizonturi roşii* a început să fie publicată în foileton de ziarul *Adevărul* (care în acea zi înlocuise *Scânteia*), cu menţiunea că această carte „a jucat un rol de necontestat“ în răsturnarea tiranului. În martie 1990 a fost publicată o nouă ediţie, conţinând stenograma procesului Ceauşescu, care probează că aproape tot actul de acuzare s-a bazat pe informaţiile din carte.

La câteva zile după executarea lui Ceauşescu, fiica mea şi soţul ei au putut, în fine, să părăsească România cu ajutorul eforturilor combinate ale noilor mei prieteni din guvernul Statelor Unite. Iubiţii mei copii au aterizat pe aeroportul Dulles de lângă Washington, la 6 ianuarie 1990, împreună cu Frank Wolf, membru al Congresului SUA, care a plecat spre Bucureşti în ziua de 1 ianuarie 1989. La reîntoarcerea în Washington, copiii mei au fost întâmpinaţi de presa şi televiziunea americană, ei fiind primii români care au sosit în Statele Unite după ce „Dracula“ şi „Vampira“ lui fuseseră înlăturaţi de pe tron. Într-o singură săptămână, omul care fusese ridicat în slăvi ani în şir, pe toate meridianele Globului, a devenit simbolul tiraniei.

La ora aceea însă Occidentul, după ce l-a abandonat pe Ceauşescu, începuse să-şi reverse dragostea asupra liderului care trona la Kremlin, Mihail Sergheevici Gorbaciov. Aproape toate guvernele vestice se uitau acum la Gorbaciov ca la un vizionar politic, convinse că teoria sa, care combina „valorile comuniste“ cu „democraţia occidentală introdusă de la vârf“ şi cu o „economie de piaţă centralizată“, va moderniza Uniunea Sovietică şi o va face prosperă. Cartea lui Gorbaciov, *Perestroika. Gândire nouă pentru ţara noastră şi pentru restul lumii*[6], care a înlocuit cărţile lui Ceauşescu din vitrinele librăriilor occidentale, era acum considerată soluţia de bază pentru destindere şi stabilitate în lume.

6. Mikhail Gorbachev, *Perestroika: New Thinking for Our Country and the World*, Harper & Row, New York, 1987.

Astăzi puţini îşi mai aduc aminte că Ceauşescu a fost răsfăţatul Occidentului, iar politicienii occidentali sunt convinşi că Gorbaciov poate fi considerat sofisticat doar în comparaţie cu Leonid Brejnev şi alţi dinozauri comunişti. Memoria politică contemporană pare a fi afectată din ce în ce mai mult de o „confortabilă“ maladie de tip Alzheimer, dar

până şi în cazurile cele mai grave ale acestei teribile boli, amintirile cele mai vechi dispar ultimele.

La urma urmei, întrebarea care se pune este: cum a fost posibil ca Nicolae Ceauşescu, un Dracula de doi-bani-jumate, să-i păcălească în asemenea hal pe liderii şi experţii politici occidentali? Cum a fost posibil ca un criminal de drept comun şi terorist internaţional să orbească opinia publică mondială în asemenea măsură? Cum a fost posibil ca acea scamatorie politică numită pompos *perestroika* – ce a distrus economia sovietică mai mult decât însuşi comunismul „clasic“ şi care a silit Occidentul să cheltuiască multe miliarde de dolari pentru a-i repara daunele – să determine guvernele şi opinia publică occidentale să-l acopere atâţia ani pe autorul ei cu atâta glorie?

După părerea mea, răspunsul trebuie căutat la Moscova şi la Bucureşti, nu în Occident. Fenomenul secolului XX, cunoscut sub denumirea de comunism a fost atât de ambiguu şi de nedefinit, încât a putut fi modelat ca o bucată de plastilină, după bunul-plac al promotorilor săi. Dacă sistemul comunist ar fi ajuns la putere în Franţa sau în Germania, el ar fi luat, fără îndoială, forma unei Comune din Paris sau a unui stat militarist de tip neoprusac. Dar comunismul a învins într-o ţară feudală, cu o istorie multiseculară de stat poliţienesc, şi a generat o societate feudalo-poliţistă.

În autocratica Rusie ţaristă, comunismul – care a început ca o mişcare ideologică – s-a transformat treptat într-o dictatură totalitară a unui singur om, care, ca şi ţarii de dinaintea lui, a condus ţara cu ajutorul poliţiei sale secrete. Dictatorii ce s-au succedat la cârma Uniunii Sovietice şi a sateliţilor săi au înlocuit treptat ideologia şi partidul comunist cu poliţia lor politică internă şi externă, care, în spatele partidului şi al unei faţade de marxism, au devenit adevăratele instrumente de guvernare ale statului comunist.

Vladimir Ilici Lenin, eruditul lider al revoluţiei comuniste, s-a maturizat politic în Europa secolului XIX, o Europă în care partidele politice au jucat un rol dominant. Într-una dintre lucrările sale fundamentale (*Ce-i de făcut?*), el şi-a prezentat cea mai importantă inovaţie a vieţii: teoria că revoluţia proletară trebuie condusă de un partid politic care să constituie „avangarda proletariatului“. În viziunea lui, acest „partid de tip nou“, pentru crearea căruia şi-a dedicat douăzeci de

ani din viaţă, trebuia să devină mentorul, conducătorul şi ghidul revoluţiei. În *Statul şi revoluţia*, o altă lucrare majoră, Lenin a definit viitorul stat sovietic ca pe o uniune de naţionalităţi conduse de partid, *în care nu va exista poliţie*. Leon Troţki, celălalt teoretician al comunismului, educat în Occident (care după Revoluţia din Octombrie a devenit comisar pentru afacerile externe şi militare), a făcut un pas mai departe: „Abolirea spionajului şi a diplomaţiei secrete este condiţia primordială a unui stat onorabil, ce promovează o politică externă democratică.“[7]

7. Citat în E.H. Carr, *The Bolshevik Revolution, 1917–1923* (*Revoluţia bolşevică, 1917–1923*), MacMillan, Londra, 1953.

Odată instalat la cârma Rusiei, Lenin a abandonat însă treptat principiile social-democraţiei în favoarea metodelor de guvernare tradiţionale ruseşti, pe care le-a considerat mai adecvate orânduirii feudale a ţării. La câteva zile după Revoluţia din Octombrie, el a început să guverneze prin decrete, o metodă tipic rusească, folosită timp de secole de ţarii de dinaintea lui. Decretele pentru abolirea proprietăţii private asupra pământului, pentru controlul muncitoresc al industriei, pentru naţionalizarea băncilor şi pentru crearea tribunalelor revoluţionare au arătat că dictatura ţarului a fost înlocuită cu dictatura lui Lenin. Cum însă alegerile din noiembrie 1917 au fost dezastruoase pentru bolşevici, care au primit numai 25 % din voturi, Lenin a reluat o altă pagină din istoria Rusiei: în decembrie 1917, a întemeiat propria poliţie secretă, pe care a numit-o pompos Comisia pentru Combaterea Contrarevoluţiei şi Sabotajului (CEKA), şi i-a dat sarcina să distrugă opoziţia politică. Ca şi Ohrana de pe vremea ţarilor, CEKA avea dreptul de viaţă şi de moarte asupra populaţiei. Concepută ca o instituţie temporară, ce urma să fie abolită după victoria deplină a bolşevicilor, CEKA a lichidat peste 100 000 de oameni până la sfârşitul anului 1918 şi a devenit crucială pentru supravieţuirea comunismului în Rusia.

La 29 august 1918, Lenin a reînfiinţat Directoratul Central pentru Lagăre Corective de Muncă (GULAG), altă instituţie cu o îndelungată istorie în Rusia ţaristă, ce urma să fie folosită tot temporar, până la consolidarea puterii sale politice.

Apoi, în 1922, conducerea partidului lui Lenin a fost preluată de Stalin, care îşi avea rădăcinile în străfundurile Transcaucaziei. Când a

devenit revoluționar şi s-a mutat de la periferia Imperiului Rus în capitala sa, Stalin nu avea nici cea mai mică idee despre social-democrația occidentală şi despre rolul partidelor politice. Pentru el, structura normală a țării era autocrația țaristă, ce avea o lungă istorie ca stat polițienesc, începută în 1564, când Ivan cel Groaznic şi-a creat o poliție secretă personală (*Opricina*), ce răspundea numai în fața lui, şi a început să conducă țara cu ajutorul ei.

Curând după ce a luat cârma Uniunii Sovietice, Stalin a asmuțit noua poliție politică comunistă împotriva celei mai importante creații a lui Lenin: partidul bolşevic. Pentru început, Stalin a pus capăt disputei ideologice dintre stalinişti şi troțkişti, în spiritul celor mai bune tradiții țariste: a ordonat poliției sale politice, rebotezată GPU (*Gosudarstvennoie Politiceskoie Upravlenie*, ori Directoratul Politic de Stat, o revelatoare schimbare de nume), să-i deporteze pe Troțki şi pe susținătorii săi. Apoi Stalin şi-a asmuțit poliția politică împotriva adepților lui Troțki, a comuniştilor apropiați de Lenin şi a concurenților potențiali ai lui Stalin.

Din cei şapte membri ai Biroului Politic ce au condus Revoluția din Octombrie, numai Stalin a mai rămas în viață. Andrei Bubnov a fost declarat duşman al poporului şi a fost împuşcat. Lev Kamenev a fost declarat terorist şi a fost de asemenea împuşcat. Grigori Sokolnikov, declarat tot terorist, a fost chipurile omorât în închisoare de alți deținuți. Grigori Zinoviev a fost declarat spion în slujba sionismului şi a fost de asemenea executat. Leon Troțki, declarat şi el spion sionist, a fost exilat la Alma Alta (1924) şi apoi expulzat (1929); la 21 august 1940, a fost asasinat de NKVD în Mexico City.

După ce s-a debarasat de concurenții săi politici, Stalin a pornit un odios genocid pentru a distruge restul partidului: şapte milioane de adepți ai comunismului lui Lenin au fost etichetați de GPU ca fiind agenți ai spionajului imperialist sau duşmani ai revoluției şi au fost executați sau au murit în lagăre de concentrare. În sfârşit, Stalin şi-a asmuțit poliția politică împotriva conducerii Armatei Roşii, executând ca spioni 85 % din membrii Consiliului Suprem Militar al Uniunii Sovietice şi alți 35 000 de ofițeri.

În 1938, când poliția politică a lui Stalin terminase de înfăptuit „marea epurare“, comunismul lui Marx, pornit ca o mişcare ideologică de mase în care partidul proletariatului urma să fie prima vioară, devenise o

dictatură totalitară a unui singur om care, ca şi ţarii de dinaintea lui, conducea ţara cu ajutorul poliţiei secrete şi al serviciului de spionaj. Această metodă de guvernare feudal-poliţienească s-a extins în toate ţările fostului lagăr socialist şi a fost folosită, suferind doar unele schimbări de ordin cosmetic, de toţi urmaşii lui Stalin la conducerea Partidului Comunist al Uniunii Sovietice.

La începutul anilor 1970, popularitatea internaţională a Kremlinului era pe butuci. Opinia publică mondială era dezgustată de modul sângeros în care KGB-ul lui Hruşciov a înăbuşit revoluţia din Ungaria, îngrozită de rachetele sovietice din Cuba, care aduseseră omenirea în pragul unui război nuclear, şi şocată de doctrina Brejnev, care legaliza folosirea forţei militare pentru a păstra Europa de Est în ţarcul comunist. Ca întotdeauna când s-a aflat într-o situaţie politică critică, pentru a se salva, Kremlinul a apelat la poliţia sa politică.

În timpul furtunoşilor ani 1967–1982, şeful KGB-ului – faimosul Comitet al Securităţii Statului, care reunea poliţia politică şi serviciul de spionaj – a fost Iuri Vladimirovici Andropov. Referindu-se la epoca acestuia, sovietologii occidentali menţionează doar rolul pe care l-a jucat în înăbuşirea brutală a mişcărilor disidente din blocul sovietic, invadarea Cehoslovaciei în 1968, precum şi presiunea pe care a exercitat-o asupra guvernului polonez pentru a impune legea marţială şi a scoate sindicatul Solidaritatea în ilegalitate. Pentru conducătorii comunităţii de spionaj din Pactul de la Varşovia, de pe vremea când eram unul dintre ei, Andropov a fost însă părintele „şcolii“ moderne de influenţă şi dezinformare, omul care a ridicat aceste două „specialităţi“ ale spionajului comunist la rangul de politică de stat. Andropov va mai intra în istorie ca iniţiatorul unei noi ere în activitatea de informaţii externe, o eră în care serviciile de spionaj ale blocului sovietic şi-au îndreptat majoritatea eforturilor spre a crea iluzia în Occident că liderii sovietici şi est-europeni aveau o faţă umană.

„Fă-i pe naivi să creadă că le admiri cultura – i-a spus Andropov lui Ceauşescu în ianuarie 1972 –, şi te vor ridica în ceruri. Parfumează-ţi comunismul cu o notă de democraţie occidentală, şi te vor îmbrăca în aur.“

Andropov susţinea teoria că Occidentul atinsese punctul istoric în care era dispus să încurajeze până şi cel mai mic semn de destindere politică din partea unui conducător comunist, iar lui i se părea firesc ca blocul sovietic să profite de noua situaţie. Ca această operaţie de mistificare să

reuşească era însă necesar, în concepţia sa, ca toţi funcţionarii sovietici şi est-europeni acreditaţi în Occident să participe activ la îndeplinirea ei. Cealaltă condiţie a succesului era păstrarea secretului absolut asupra operaţiei.

Andropov, un tip persuasiv, care inspira încredere, a convins Kremlinul să aprobe ca toţi diplomaţii şi ceilalţi reprezentanţi oficiali ai blocului sovietic din Occident să devină ofiţeri deplin conspiraţi ai serviciilor de spionaj sau colaboratori ai acestora.

Urmând modelul sovietic, după 1972, DIE a trecut sub controlul său Ministerul Afacerilor Externe şi Ministerul Comerţului Exterior, Agenţia Română de Presă (Agerpres), Camera de Comerţ Exterior, Consiliul Naţional pentru Ştiinţă şi Tehnologie, Departamentul Cultelor (care răspundea şi de subordonarea politică a bisericilor din emigraţie) şi toate agenţiile de transport internaţional rutier, aerian şi maritim, împreună cu reprezentanţii lor care lucrau în Occident.

În martie 1978, generalul Nicolae Doicaru, omul care condusese DIE timp de douăzeci de ani, a fost numit ministru al turismului, iar întregul său minister, cu sute de reprezentanţi permanenţi şi temporari în străinătate, a fost transformat într-o altă organizaţie de spionaj. Tot în 1978, când m-am rupt de Ceauşescu, majoritatea personalului român care lucra în Occident primea ordine direct de la DIE. O bună parte primea, de asemenea, salarii suplimentare şi prime secrete de la DIE.

Toţi aceşti ofiţeri acoperiţi şi colaboratori ai serviciului român de spionaj au înlocuit, treptat, activităţile tradiţionale ale diplomaţiei şi ale comerţului exterior cu operaţii de dezinformare şi furt, transformând aparatul de relaţii externe al ţării într-o maşinărie complicată de spionaj. Era ceva nou, neîntâlnit în istoria diplomaţiei, care a luat Occidentul prin surprindere.

Această tactică nouă, care a cuprins întregul bloc sovietic, a fost magistral ilustrată de *Istoria sovetskoi razvedki* (Istoria spionajului sovietic), unul dintre manualele pe care DIE le-a primit de la KGB pentru instruirea ofiţerilor săi. Pe prima pagină era scris cu majuscule: „SPIONAJUL CAPITALIST RAPORTEAZĂ ISTORIA. NOI O CREĂM.“

Capitolul 2
Racolat de Securitate

Am devenit ofițer de securitate când aveam 22 de ani, şi din acel moment viața mea a luat un curs cu totul diferit de cel sperat. Până atunci, tot ce dorisem de la viață era să plec în America. Acesta a fost şi visul de-o viață al tatălui meu, care şi-a petrecut cea mai mare parte a carierei profesionale la firma Leonida, reprezentanta companiei americane General Motors în România. Îndrăgostit de tehnologia industriei americane de automobile, el a fost ferm hotărât să-şi ia familia şi să emigreze în Statele Unite, unde avea rude. Oprit de cel de-al Doilea Război Mondial şi apoi de ocupația sovietică, tata a fost nevoit să-şi abandoneze visul – nu înainte însă de a transmite singurului său copil dragostea pentru America. După terminarea războiului, de îndată ce Statele Unite şi-au redeschis legația de la Bucureşti, am devenit unul dintre vizitatorii ei entuziaşti şi am intrat în Asociația Amicii Statelor Unite, o organizație tutelată de guvernul american.

Cel mai bun prieten al meu, omul care a fost idolul copilăriei mele, se afla deja în Statele Unite şi mă aştepta. Fiu al unui inginer – între timp decedat – care lucrase la o companie de petrol americană din România, fusese vecinul meu până aproape de începutul celui de-al Doilea Război Mondial, când a plecat să studieze în Statele Unite. În octombrie 1944, un tânăr locotenent american s-a oprit în fața a ceea ce mai rămăsese din casa familiei mele – o casă robustă, cu etaj, distrusă la 4 aprilie 1944, în timpul primului bombardament american asupra Bucureştiului. Era prietenul meu din America.

— Şi mama? a fost tot ce a putut spune când a văzut că şi casa lor devenise un morman de moloz şi cărămizi.

— A murit la 4 aprilie – i-am spus – în brațele mele.

— Am fost în escadrila care a bombardat Bucureştiul – a spus prietenul meu, evident cutremurat – poate chiar eu am aruncat bomba!

Ne-am îmbrățişat. „Am o casă în America – mi-a spus peste câteva

zile, înainte de a părăsi România –, o casă care te aşteaptă."

Cum de am ajuns atunci în Securitate în loc de America? Un proverb românesc spune că ce-şi face omul cu mâna lui nici dracul nu desface. Când am absolvit liceul am hotărât să-mi iau diploma de inginer înainte de a pleca în America. În vara lui 1947, când am fost admis la Institutul Politehnic din Bucureşti, România încă avea un guvern în care nu toţi miniştrii erau comunişti. Câteva luni mai târziu comuniştii l-au forţat pe rege să abdice, au preluat întreaga putere şi au închis graniţele.

Am fost devastat, dar din cauză că nu cunoşteam cu adevărat ce înseamnă America, nu am putut percepe dimensiunile reale ale pierderii mele. Pe de altă parte începusem să mă bucur de o anumită popularitate printre colegi, şi asta mi-a îndulcit dezamăgirea. Tatăl meu nu a avut posibilitatea să urmeze o facultate – fiind cel mai în vârstă, a trebuit să aibă grijă de fraţii şi surorile sale, opt în total. El şi-a început viaţa ca tinichigiu în atelierul bunicului, a muncit întotdeauna cu braţele şi a cheltuit şi ultimul bănuţ cu instruirea mea, fiind ferm hotărât să îmi asigure o viaţă care să nu mă oblige să ţin vreodată un ciocan în mână. La nouă ani cântam la vioară *Sonata Kreutzer* şi, după ce am fost admis la Politehnică, mi-am câştigat prietenia colegilor făcând caricaturi pentru *Ariciul*, gazeta de perete a institutului.

A venit apoi acea neuitată zi de 3 ianuarie 1951, când, fiind încă student al Facultăţii de Chimie Industrială, am acceptat să fiu repartizat la Securitate. Mulţi ani după aceea am încercat să mă amăgesc, aruncând vina pe alţii pentru decizia mea. Ce e mai uşor decât să găseşti justificări? Una dintre scuzele mele favorite din acei ani a fost că am devenit inginer într-un moment neoportun, când Moscova era interesată mai mult în a-şi întări autoritatea asupra României decât în a-i îmbunătăţi economia. Înfiinţată cu doar doi ani înaintea încadrării mele, Securitatea era împânzită de mineri, camionagii şi muncitori necalificaţi, racolaţi în grabă şi instruiţi de KGB după ce Armata Roşie „eliberase" România. La începutul lui 1951, când prima generaţie de ingineri, economişti şi avocaţi educaţi sub regim comunist era gata de absolvire, Securitatea s-a grăbit să recruteze cât mai mulţi dintre ei – consilierii sovietici introduseseră în activitatea de zi cu zi sistemul birocratic al KGB-ului şi o sufocaseră cu avalanşa de hârtii produse. Nevoia Securităţii de a avea ofiţeri şcoliţi devenise atât de acută, încât direcţia sa de cadre nu a putut aştepta nici măcar sfârşitul anului universitar, încadrând douăzeci şi cinci

dintre noi cu cinci luni înainte de absolvire.

O altă justificare a fost aceea că, la data la care am acceptat să fiu încadrat în Securitate, nu aveam nici cea mai vagă idee despre activitatea ei. În zilele acelea, e adevărat, nimeni din afara Securității nu ştia cu ce se ocupa acea organizație. În sfârşit, ultima mea scuză era că într-o țară comunistă, unde statul plăteşte pentru întreaga ta educație, nu ai nici o şansă să-ți alegi instituția la care să fii repartizat – statul hotărăşte unde trebuie să munceşti, şi cu asta basta. Bineînțeles, în toate acele scuze era un sâmbure de adevăr şi toate au jucat un rol în schimbarea dramatică a cursului vieții mele.

Astăzi sunt însă destul de departe, în ani şi kilometri, de acele zile tumultuoase şi de acele locuri, ca să pot recunoaşte că, în realitate, am devenit ofițer de securitate din cauza unui moment de laşitate. Am devenit securist deoarece am fost un adolescent răzvrătit care s-a îngrozit de păcatele tinereții şi care, când s-a simțit amenințat, a decis să facă orice i-a stat în putință ca să-şi salveze pielea.

Tinerii de pretutindeni, în special studenții, se revoltă uşor în fața nedreptății şi se aprind repede când e vorba de un protest violent. Nu am făcut excepție. În primii ani la Liceul „Marele Voievod Mihai“, din Bucureşti, obişnuiam să fac caricaturi, ridiculizându-i pe ocupanții germani, şi să le afişez pe coridoare. Când secretarul şcolii – pe care îl poreclisem „Doxul“ deoarece, ca şi submarinul Dox din foiletoanele vremii, apărea din senin în cele mai neaşteptate locuri, torpilând cu laba lui uriaşă pe oricine întâlnea în cale – a decis să elimine întreaga clasă fiindcă nu l-a denunțat pe vinovat, am vandalizat cancelaria. Mai târziu, în ultimele clase de liceu, am început să port, ostentativ, un lanț cu cruce la gât, ca să-mi exprim dezacordul cu convingerile ateiste ale tatălui meu. Îl adoram pe tata, chiar mai mult decât pe religioasa mea mamă, dar, aşa cum se întâmplă adesea în familiile înstărite cu un singur copil, doream să-mi manifest vizibil independența. În anii adolescenței am refuzat să primesc bani de la tata – m-am întreținut distribuind dimineața ziare şi dând seara meditații la matematică. Ca să par şi mai independent, am făcut totul ca să arăt şi să mă port cât mai diferit de tata. În cele din urmă, independența mi-a creat serioase probleme.

În anii în care tata lucra la General Motors şi după aceea, când avea atelierul lui propriu de reparații auto, majoritatea relațiilor sale erau în rândul aristocrației bucureştene – la ora aceea numai românii cu adevărat

bogaţi îşi puteau permite să cumpere un Buick. Autodidact, tata a învăţat să vorbească fluent şapte limbi, a făcut o pasiune pentru filozofia lui Descartes, Hegel şi Nietzsche şi a început să se împrietenească cu oameni care, ca şi el, erau preocupaţi de lingvistică şi materialism dialectic. Unul dintre prietenii lui cei mai apropiaţi a fost Lucreţiu Pătrăşcanu, care, în anii în care eu eram elev, devenise un oaspete frecvent al casei noastre. Născut într-o familie foarte bună, Pătrăşcanu a ajuns avocat, dar, asemenea multor idealişti din zilele acelea, s-a molipsit de virusul comunist, pe care, în cele din urmă, i l-a transmis şi tatălui meu.

În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, tata a intrat în rândurile unei organizaţii antifasciste iniţiate de partidul comunist şi, la câteva săptămâni după „eliberarea“ României de către Armata Roşie, a devenit membru de partid.

Entuziasmul comunist al tatălui a fost suficient ca să mă facă să merg în direcţia opusă. În 1945 am intrat în rândurile organizaţiei de tineret a Partidului Naţional Liberal, care era vehement anticomunist. În acelaşi an am început să port la butonieră o insignă cu fotografia regelui Mihai, care devenise un simbol al anticomunismului. La 8 noiembrie 1945 am participat la marea demonstraţie anticomunistă din piaţa Palatului Regal şi, curând după aceea, am devenit membru al unui grup clandestin care împrăştia manifeste promonarhiste.

În acea perioadă a vieţii m-am considerat militant anticomunist. A fost, bineînţeles, o exagerare. La vremea aceea nu ştiam nici ce înseamnă comunismul, nici unde va duce ţara – singurul lucru pe care îl realizasem cu claritate era că visurile mele cele mai dragi erau ameninţate. Abia în 1972, când am ajuns la vârful societăţii româneşti, am putut judeca comunismul la adevărata lui valoare. Cu mâna pe inimă, abia atunci am devenit anticomunist.

În 1947, unul dintre membrii grupului ilegal cu care răspândeam manifeste monarhiste a fost însă arestat. Era student, ca şi mine. L-am revăzut câteva luni mai târziu, când a fost adus în faţa tribunalului. Cu greu am putut recunoaşte în omul prematur îmbătrânit din boxa acuzaţilor pe tânărul entuziast şi plin de viaţă împreună cu care, cu numai opt luni înainte, difuzam manifeste regaliste. Părul lui blond încărunţise, ochii săi albaştri, odinioară plini de viaţă, erau cufundaţi în orbite, mâinile îi tremurau. Era acuzat de terorism. Ştiam cât de mult ura armele şi am fost uluit să-l aud răspunzând „da“ când judecătorul l-a întrebat

dacă se consideră vinovat de acuzațiile cu care era încriminat. A fost un „da“ şoptit, dar a fost un *da*.

Nu m-am considerat niciodată slab de inimă, dar atunci, pentru prima dată în viață, am fost înfricoşat. Nu era frica de moarte. Când nu ai împlinit încă douăzeci de ani, moartea se află undeva departe, la celălalt capăt al drumului. E ceva care li se întâmplă doar altora. Frica de tortură mă copleşise.

Prima reacție a fost aceea de a mă apăra, de a mă distanța de orice m-ar fi putut pune în vizorul Siguranței. Am încetat să mai difuzez manifeste, să mă duc la ambasada americană, să port insignă cu poza regelui. Vara următoare m-am alăturat majorității colegilor în „tabăra de muncă voluntară“ de la tunelele din Predeal, oferită bobocilor din Facultatea de Chimie Industrială. În aceeaşi toamnă am intrat în Uniunea Națională a Studenților, unde mi-am câştigat simpatia datorită caricaturilor pe care le făceam pentru gazetele de perete studenţeşti. Remarcându-mă astfel, am fost selecționat pentru cursul de îndoctrinare politică a studenților ținut la Timiş şi dintr-odată m-am aflat de cealaltă parte a baricadei.

La acel curs am auzit, pentru prima oară, despre noua organizație numită Securitate – doi ofițeri conspirați în conducerea taberei nu făceau nimic altceva decât să ne urmărească manifestările şi progresul nostru politic.

La câteva luni după terminarea cursului, am fost chemat la Ministerul de Interne, unde mi s-a spus că membrii comisiei guvernamentale pentru repartizarea studenților au hotărât să lucrez la Securitate. Uluit, nu am găsit alt răspuns mai bun decât stupidul: „Dați-mi, vă rog, timp să mă gândesc.“

Când, în sfârşit, am pronunțat acel „da“, care va rămâne țintuit în mintea şi sufletul meu pentru totdeauna, am acceptat să fiu repartizat la Securitate, cu condiția ca acolo să lucrez ca inginer chimist într-una dintre unitățile ei tehnice. „Nici o problemă“, mi-a răspuns locotenentul Gheorghe Becheru, ofițerul de cadre care răspundea de cazul meu. La vremea aceea nu ştiam că fiecare al doilea cuvânt rostit de un securist era o minciună. Am fost repartizat la Direcția de Contrasabotaj (Direcția a IV-a), o unitate operativă a Securității, care avea sarcina să protejeze, chipurile, industria şi agricultura împotriva sabotorilor interni şi externi.

Când am fost încadrat în Direcția a IV-a, singurul lucru pe care l-am

mai putut face a fost să jur pe conştiinţa mea că nu mă voi lăsa implicat în activităţi cu rezultate ireversibile – pierderi de vieţi omeneşti. De-a lungul anilor în care am fost ofiţer de securitate am făcut, fără îndoială, o mulţime de lucruri reprobabile, dar, până în ultima mea zi pe pământ românesc, am respectat acel jurământ.

Independent şi încăpăţânat cum am fost, nu i-am spus tatălui meu că devenisem ofiţer de securitate. El a aflat însă singur şi într-o zi a bătut la uşa camerei închiriate în care mă mutasem la scurt timp după ce fusesem admis în Institutul Politehnic, când avusesem un alt moment de răzvrătire. Văd şi acum corpul atletic al tatei, care umpluse cadrul uşii, privirea împietrită pe faţa-i aspră, mustaţa ţepoasă şi ochii metalici sub părul lui blond, cu cărare pe stânga şi trei fire rebele în creştetul capului. A durat un timp până ce tata şi-a regăsit vocea. „Şi America noastră?“

Când comuniştii au naţionalizat reprezentanţa companiei General Motors din România, tata a înţeles că nu-şi va mai putea duce familia în America, dar trăia cu speranţa că fiul lui îl va duce acolo. Acum, dintr-o lovitură, ruinasem tot ce plănuise şi replănuise cu atâta grijă de-a lungul a atâţia ani.

În seara aceea l-am văzut pentru prima dată pe stoicul, dârzul meu tată cu lacrimi în ochi. Când a plecat, am avut sentimentul ciudat că va face ceva. Nu ştiam ce, dar aveam să aflu curând. Peste câteva săptămâni, am fost chemat de comandantul meu, maiorul Fănel Lazarovici, care mi-a ordonat ca în dimineaţa următoare să mă prezint la Direcţia de Cadre a Securităţii. Am putut citi pe faţa lui Lazarovici că îi era milă de mine şi, când vestea s-a răspândit, am putut vedea aceeaşi privire compătimitoare în ochii celor din biroul meu.

„Cadre“ devenise deja un cuvânt de groază în întreaga ţară, dar şeful Direcţiei de Cadre a Securităţii era, evident, teroarea întruchipată. Cel puţin aşa îi auzisem şoptind pe ceilalţi ofiţeri din Direcţia a IV-a, în cele câteva luni de când începusem să lucrez acolo. Numai ridicând un deget, se spunea, el te putea promova, retrograda sau face să dispari. Bineînţeles, nu am putut închide ochii toată noaptea.

În dimineaţa aceea de aprilie 1951, când am bătut la uşa de mahon cu inscripţia „Director de cadre“, cămaşa mi-era udă de o transpiraţie rece. Aflaseră oare de vechile mele vizite la ambasada americană? Sau de insigna cu fotografia regelui? Mi-am încordat, discret, muşchii gâtului ca să simt dacă lanţul cu cruciuliţă de argint era la locul lui. Oare tocmai ea

să mă fi dat de gol?

„Să trăiți, tovarăşe colonel! Sublocotenent Ion Mihai Pacepa s-a prezentat la ordinul dumneavoastră“, am spus pe nerăsuflate, încremenit în mijlocul unui birou, care mi s-a părut mai mare decât un teren de tenis. „*Ciort vozmi!*“ am auzit o voce groasă, puternică, din spatele biroului. „Ptiu drace! Eşti deja un om în toată firea!“

Mi-au trebuit câteva minute să realizez că buldogul în uniformă de colonel din spatele biroului era fiul unui cunoscut care lucrase cu tata la reprezentanța General Motors din Bucureşti. Tatăl lui era Carol Demeter – cum puteam să-l uit? Din 1938, când fusese arestat pentru activitate comunistă, şi până în 1944, când fusese eliberat, tata avusese grijă ca soția lui Carol Demeter să nu ducă lipsă de nimic.

„Ți-aduci aminte de laba pe care mi-a tras-o tac-tu?“ Mustața colonelului s-a zbârlit ca țepii unui arici.

M-a trecut un fior. Cum era să uit? Eram cu tata când, în fine, l-a găsit pe fiul lui Carol Demeter, care dispăruse de acasă de câteva săptămâni. Urma pe care palma grea a tatălui meu a lăsat-o pe fața fiului rătăcitor rămăsese adânc înrădăcinată în memoria mea. Pe mine tata nu m-a pălmuit niciodată; el a folosit vorba, nu bătaia, în educația mea.

„Palma aia m-a făcut om“, a adăugat colonelul Demeter. La scurt timp după aceea, mi-a explicat el, s-a apucat să învețe o meserie şi, urmând exemplul tatălui său, a intrat în legătură cu Partidul Comunist din România şi apoi cu cel din Uniunea Sovietică. „Acum e rândul meu să-l răsplătesc pe tac-tu!“

Tata nu a făcut niciodată vreo aluzie, nici chiar vagă, la faptul că intervenise la colonelul Demeter pentru mine. De fapt nici Demeter nu mi-a suflat o vorbă, deşi în următorii cincisprezece ani aveam să simt, aproape fizic, aripa lui ocrotitoare. O singură dată, în 1954, când s-a dat peste cap să-l înmormânteze pe tata cu mare pompă, m-a lăsat să înțeleg că m-a luat în grija lui. La încheierea discursului pe care l-a rostit la căpătâiul tatălui meu, Demeter, pe atunci general, şi-a lăsat mâna enormă pe umărul meu. „Odihneşte-te în pace – a spus el –, fiul tău e în mâini bune.“

Ar fi trebuit, probabil, să-i fiu recunoscător lui Demeter pentru tot ce a făcut pentru mine. Intrarea lui în viața mea a fost însă preludiul unei epopei de douăzeci şi şapte de ani, pe care i-am prăpădit ca ofițer al serviciilor de informații comuniste. În toți aceşti ani nefericiți m-am

blestemat de multe ori pentru acel moment de slăbiciune din 3 ianuarie 1951, când am renunțat la visurile mele de adolescent şi mi-am condamnat tatăl, pe nedrept, pentru că l-a introdus pe Demeter în viața mea.

Astăzi cred însă că acei ani sumbri au fost o binecuvântare deghizată. Ei mi-au oferit prilejul de a pătrunde în sanctuarul cel mai intim al comunismului şi de a manevra mecanismul lui cel mai secret, mecanism ce a ajutat Uniunea Sovietică să țină omenirea în şah timp de o jumătate de secol.

Capitolul 3
Operația „Gayaneh“

În mai 1951, colonelul Demeter m-a trimis la un curs intensiv pentru cadre de conducere medie inaugurat de şeful consilierilor sovietici, un general care lucrase în probleme româneşti cu mult înainte de a veni în România, în 1949. „Reprezint elita Uniunii Sovietice – a început el pompos – *Ministerstvo Gosudarstvennoi Bezopasnosti*.“ „Asta înseamnă Ministerul Securității Statului sau MGB“, s-a grăbit să ne explice translatorul său. Ambii purtau costume civile, închise cu nasturi până la gât, care deveniseră emblema lui Stalin, şi ambii pufăiau neîncetat din acele faimoase țigări ruseşti, cu capătul de carton, gol pe dinăuntru, pe care trebuia să-l turteşti periodic ca să nu înghiți firele de tutun.

„Cine ştie ce înseamnă Gayaneh?“ a întrebat generalul, trecându-şi degetele răsfirate prin coama de păr argintiu ce îi completa înfățişarea revoluționară şi îi dădea o discretă nuanță aristocratică.

Din atitudinea lui am înțeles că nu se aştepta la un răspuns – pe vremea aceea 99 % din ofițerii de securitate erau „tovarăşi proletari“, care habar n-aveau de operă sau de muzică clasică. „Baletul lui Aram Haciaturian“, m-am grăbit să-mi arăt superioritatea.

„Ştii şi cine a fost Gayaneh?“ m-a întrebat generalul, privindu-mă cu interes.

„O culegătoare de bumbac din Armenia, al cărei bărbat a devenit trădător şi a dat foc colhozului, după care a încercat s-o omoare pe patriotica sa soție, care se străduia să oprească incendiul. Gayaneh a fost însă salvată de un ofițer al Armatei Roşii, cu care până la urmă s-a măritat“, am turuit dintr-o suflare, neştiind că răspunsul meu servil va marca începutul unei lungi asociații cu omul din fața mea. De asemenea, pe vremea aceea nu ştiam că el era generalul Aleksandr Mihailovici Saharovski, că va deveni curând şeful serviciului de informații externe al Uniunii Sovietice, PGU, şi că va deține acea funcție un timp record, 15 ani.

„*Ocen horoşo*“, a aprobat generalul. „Foarte bine! Gayaneh despre care am să vă vorbesc nu a fost însă creată de Haciaturian. Tovarăşul Iosif Vissarionovici Stalin e părintele ei!“ Potrivit consilierului, la 2 februarie 1943, Friedrich Paulus şi alţi 23 de generali germani s-au predat sovieticilor, împreună cu resturile Armatei 6 germane, care a fost distrusă la Stalingrad. Stalin a înţeles că această victorie era începutul sfârşitului pentru Germania şi, a doua zi, a avut o îndelungată convorbire cu confidentul său cel mai apropiat, Lavrenti Beria, şeful poliţiei politice şi al serviciului de spionaj al Uniunii Sovietice. În acea discuţie s-a hotărât viitorul Europei, ne-a precizat consilierul sovietic.

Ca unul ce vedea totul prin prisma planurilor cincinale, Stalin a decis ca până în 1948 ţările europene ce vor fi „eliberate“ de Armata Roşie să aibă la cârmă guverne comuniste. Nici una dintre aceste ţări nu avea însă un partid comunist viabil, ceea ce a făcut ca Stalin să pună greul întregii operaţii pe umerii lui Beria şi ai serviciului său de spionaj, ce acumulase experienţă în exportul de revoluţie comunistă în timpul războaielor civile din Spania şi China.

Ca şi cum i-ar fi prevăzut noul rol, în urmă cu doi ani, Stalin a ridicat nivelul serviciului de informaţii externe sovietice de la *Inostrannîi Otdel* (INO), însemnând Departamentul Exterior, la *Inostrannoe Upravlenie* (INU), însemnând Directoratul Exterior, şi l-a transformat într-un organism independent, subordonat numai lui şi lui Beria.

Potrivit generalului Saharovski, extinderea exportului de revoluţie în ţările din estul şi centrul Europei a fost prima sarcină majoră pe care Stalin a dat-o noului său INU, care s-a achitat de ea *cum laude*. Întreaga operaţie a început prin crearea viitoarelor conduceri ale ţărilor ce urmau a fi comunizate. La ordinul lui Stalin, INU a selectat un nucleu de cadre din rândul comuniştilor străini refugiaţi la Moscova, precum şi din rândul unor prizonieri de război ce se convertiseră la comunism, i-a recrutat ca ofiţeri acoperiţi sau ca agenţi ai INU şi i-a supus unui curs intensiv, organizat sub acoperirea Cominternului.

Cea de a doua etapă a acestei gigantice operaţii a vizat crearea unor poliţii politice de tip sovietic în ţările „eliberate“ de Armata Roşie şi pregătirea unor ofiţeri şi agenţi ai INU care să le conducă. Sarcina primordială a acestor poliţii politice era să distrugă partidele politice şi aparatul de stat „burghez“ din ţările respective, spre a permite Kremlinului să umple vidul cu propriile sale instituţii şi cadre.

„Gayaneh“, denumirea de cod a acestei operații, a fost aleasă de Stalin, care imediat după premiera baletului lui Aram Haciaturian, fusese profund impresionat de ritmul drăcesc al allegroului din *Dansul săbiilor*. Ca să dea şi mai multă autoritate noii sale operațiuni, pentru *Gayaneh*, el i-a decernat lui Haciaturian Premiul Stalin pentru muzică, pe anul 1943.

„*Gayaneh* a fost mama Securității“, a spus consilierul sovietic, făcându-ne cu ochiul. „Permiteți-mi să vi-l prezint acum pe tatăl ei.“ Cu mâna ridicată deasupra capului, ținea fotografia mărită a unui om care purta un costum asemănător cu al lui, încheiat până la gât. Tipul din poză avea fața smochinită ca a unei maimuțe, iar pe cap purta acelaşi model de şapcă ca Lenin. „Noi îi spunem, simplu, Pantiuşa! Însă activitatea lui se regăseşte în fiecare dintre aceste pagini“, l-a prezentat consilierul sovietic, fluturând în cealaltă mână un volum alcătuit din file bătute la maşină, al cărui titlu era *Istoria Rumînskoi Bezopastnosti* (Istoria Securității Române).

Pantiuşa, omul-maimuță din fotografia lui Saharovski, cetățean sovietic cu o vagă origine română, devenise şef al Securității şi era cunoscut drept generalul Gheorghe Pintilie. Abia vorbea româneşte, iar bruma de limbă română pe care o ştia era arhaică, needucată, vulgară. Numele real, Panteleimon Bodnarenko, nu îl mai folosise de mai bine de douăzeci de ani, de când, ca ofițer ilegal al INU, a primit un nume fictiv şi a fost infiltrat în activul Cominternului. La mijlocul anilor 1930, INU l-a documentat pe Pantiuşa ca „cetățean român“ şi l-a trimis în România cu sarcina de a ajuta Partidul Comunist din România, la acea dată interzis, să activeze în ilegalitate. Arestat şi condamnat, Pantiuşa a petrecut câțiva ani în închisorile Doftana şi Caransebeş, unde s-a împrietenit cu Gheorghe Gheorghiu-Dej.

Când l-am văzut eu pe Pantiuşa pentru prima dată în carne şi oase, la începutul anilor 1950, i-am dat cel puțin şaizeci de ani, bineînțeles din cauza feței sale extrem de ridate. Ulterior am aflat că era mult mai tânăr şi că îmbătrânise prematur atât din cauza combinației dintre sticla de vodcă pe care o ținea în sertarul biroului – şi pe care o golea de câteva ori pe zi – şi țigara ce-i atârna permanent în colțul gurii, cât şi din cauza faptului că nu pleca niciodată de la birou mai devreme de ora două dimineața. De-a lungul anilor, Pantiuşa mi-a fost şef, apoi subordonat, iar la urmă obiectiv operativ – în ultimii mei şase ani în România am avut sarcina să-l supraveghez zi şi noapte cu ajutorul filajului şi al

microfoanelor ascunse în locuința sa.

Informațiile pe care le-am obținut de la Saharovski şi Pantiuşa m-au ajutat să reconstitui conținutul părții române a Operației „Gayaneh“ care blagoslovise România cu nefasta Securitate. „Gayaneh“ a fost pregătită în lunile februarie şi martie ale anului 1943 de către un colectiv de ofițeri de informații externe, condus de generalul Pavel Mihailovici Fitin, şeful INU din acea vreme. Potrivit lui Saharovski, care pretindea că a făcut parte din acel colectiv, rolul deosebit de important al Operației „Gayaneh“ a făcut ca Fitin să devină primul şef al serviciului de informații externe al Uniunii Sovietice, iar apoi portretul său să fie expus în sala memorială a PGU (*Pervoe Glavnoe Upravlenie*).

În vara lui 1943, INU l-a însărcinat pe Pantiuşa să pună bazele viitoarei Securități în România. El era atunci în închisoarea Caransebeş, unde l-a cunoscut pe Teohari Georgescu, un veteran comunist recent promovat ca membru al Comitetului Central al partidului. Pantiuşa l-a recrutat ca agent al INU şi l-a inițiat în tainele rolului şi activității poliției politice de tip sovietic. În noiembrie 1944, la numai două luni după „eliberarea“ României de către Armata Roşie, Moscova l-a impus pe Teohari Georgescu ca ministru secretar de stat în Ministerul de Interne şi ca şef al poliției secrete în noul guvern de coaliție al României.

Cel de al doilea cap de pod pe care Pantiuşa şi-a construit Securitatea a fost Emil Bodnăraş. Bucovinean de origine rusă, Bodnăraş fusese ofițer al armatei române până la începutul anilor 1930, când, atras de comunism, a cerut azil politic în Uniunea Sovietică. Acolo a devenit ofițer acoperit al INU – sub numele Emelian Bodnarenko – şi a fost trimis să lucreze în Comintern. În 1932, INU l-a retrimis în România, sub numele de Emil Bodnăraş, cu sarcina de a stabili legătura între Moscova şi membrii conducerii Partidului Comunist Român, care se aflau în închisoare. De la Pantiuşa am aflat că, în aprilie 1944, Moscova i-a cerut lui Bodnăraş să preia conducerea serviciului de spionaj al României, care pe atunci se chema SSI (Serviciul Special de Informații) şi era camuflat în Ministerul Apărării Naționale. La scurtă vreme după ce Armata Roşie a „eliberat“ România, mai mulți ofițeri INU, îmbrăcați în uniforma poliției secrete sovietice, l-au instalat pe Bodnăraş la cârma SSI.

Peste câteva luni, Bodnăraş a infiltrat în SSI câteva zeci de foşti prizonieri de război români care fuseseră recrutați de INU în lagărele din Uniunea Sovietică iar apoi mutați într-o şcoală a INU, unde au fost

instruiţi intensiv în tehnica muncii de informaţii externe. Todiriu Ismail, care mai târziu a devenit general în DIE şi unul dintre subordonaţii mei direcţi, a fost şeful acestui grup. În septembrie 1945, Bodnăraş a mai infiltrat în SSI câteva zeci de membri ai PCR care fuseseră pregătiţi în grabă urmând un curs intensiv organizat de rezidenţa INU din România. Munteanu Constantin, care a devenit mai târziu general în DIE şi expert în probleme palestiniene, precum şi Zeides Emanuel, care a ajuns colonel, au fost, primul, comandantul, iar al doilea, comisarul politic al acestui grup.

Prima sarcină pe care Bodnăraş le-a dat-o comuniştilor infiltraţi în SSI a fost sustragerea din arhivele operative a dosarelor privind ofiţerii ilegali şi agenţii INU, trimişi cu misiuni informative în România sau recrutaţi din rândul cetăţenilor români. Cea de a doua sarcină a fost îndepărtarea tuturor ofiţerilor „burghezi“ din SSI. Ambele sarcini au fost îndeplinite conform planului întocmit la Moscova.

În noaptea de 19 august 1948, comuniştii infiltraţi în SSI au arestat aproximativ 1 000 de ofiţeri SSI în cadrul unei operaţii-mamut conduse de Pantiuşa şi Bodnăraş. Zece zile mai târziu, „noul“ SSI al lui Bodnăraş, încadrat acum aproape exclusiv cu ofiţeri comunişti, a arestat peste o mie de ofiţeri „burghezi“ din Siguranţa Statului – serviciul de securitate al României. A doua zi, SSI şi Siguranţa au fost desfiinţate prin decret-lege şi, la scurt timp după aceea, în semn de recunoaştere pentru meritele sale în „distrugerea aparatului de stat burghez“, Bodnăraş a fost numit membru al Biroului Politic şi ministru al apărării naţionale.

La 30 august 1948, a fost creată Direcţia Generală a Securităţii Poporului, care a unit într-o singură organizaţie serviciile de informaţii interne şi externe ale României, devenind coloana vertebrală a Ministerului de Interne, care era condus acum de Teohari Georgescu, numit între timp ministru plin.

Această nouă poliţie politică semăna atât de mult cu sora ei mai mare de la Moscova, încât până şi salariile ofiţerilor ei erau plătite în aceeaşi zi – la fiecare 20 ale lunii, pentru a comemora data de 20 decembrie 1917, ziua în care a fost înfiinţată Comisia Extraordinară de Combatere a Contrarevoluţiei şi Sabotajului, prima poliţie politică comunistă, rămasă în istorie sub numele de CEKA.

Marea majoritate a membrilor conducerii Securităţii era formată din ofiţeri de informaţii sovietici acoperiţi. Peste noapte, Pantiuşa a primit

gradul de general-locotenent şi titlul de prim-adjunct al ministrului de interne şi şef al Direcţiei Generale a Securităţii Poporului. Adjuncţii lui erau alţi doi ofiţeri ai INU: Alexandru Nicolschi (născut Grünberg) şi Gheorghe Mazuru. Ambii au fost documentaţi drept comunişti români, la mijlocul anilor 1930, ambii au fost arestaţi de Siguranţă în timpul războiului, ambii au fost făcuţi generali peste noapte şi ambii au continuat să-i spună şefului lor „Pantiuşa“ – nume preluat repede de majoritatea ofiţerilor de securitate.

Sub lozinca „Îţi trebuie ani să pregăteşti un ofiţer de informaţii“, INU a „donat“ Securităţii numeroase alte cadre de conducere. În fapt, la crearea ei nu a existat nici o singură direcţie centrală sau regională de securitate care să nu fi avut în conducere ofiţeri ai INU.

Moscova i-a dotat pe aceşti ofiţeri cu acte de identitate contrafăcute, prezentându-i ca români, dar nu a izbutit să-i facă să vorbească şi corect româneşte. În acea perioadă însă, cu cât accentul cuiva era mai slav, cu atât poziţia lui în ierarhia Securităţii era mai înaltă.

În afara cadrelor sale acoperite, INU avea în Securitate o altă categorie de ofiţeri, „consilierii operativi“, care nu ascundeau faptul că erau cetăţeni sovietici şi ofiţeri ai poliţiei politice sovietice.

Pe vremea aceea regula era ca fiecare direcţie centrală şi regională a Securităţii să aibă cel puţin doi consilieri sovietici. Ei erau însărcinaţi să „traseze linia“ – cum obişnuiau să spună – de activitate a fiecărei unităţi de securitate, să-i fixeze sarcinile şi obiectivele operative, să-i definească metodologia de lucru, să introducă tehnica operativă sovietică în activitate şi să dirijeze acţiunile informative cele mai importante.

În mod practic, consilierii sovietici conduceau activitatea Securităţii şi domneau peste direcţiile ei operative ca nişte ţari neîncoronaţi. Consilierul-şef avea aceleaşi drepturi (control nelimitat al activităţii operative şi administrative) şi avantaje (vilă în Bucureşti, la Snagov şi pe litoral, două maşini şi doi şoferi, doctor personal) ca şi şeful Securităţii. Ceilalţi consilieri beneficiau de drepturile şi avantajele şefilor direcţiilor centrale sau regionale ale Securităţii.

Precum sora ei mai mare de la Moscova, Securitatea a fost împuternicită atât cu dreptul de a investiga, cât şi cu cel de a aplica justiţia. Această dublă calitate, în flagrantă contradicţie cu principiile elementare ale democraţiei occidentale, se baza pe decretele lui Lenin din august 1922, care au definit autoritatea poliţiei politice sovietice şi care

au rămas neschimbate până la destrămarea Uniunii Sovietice. Semnătura lui Pantiuşa era suficientă pentru a autoriza Securitatea să aresteze, să confişte proprietăţi, să deporteze, să condamne sau să execute orice „contrarevoluţionar“ sau „bandit“. Cei doi adjuncţi ai săi puteau trimite pe oricine în lagărele de concentrare.

Potrivit generalului Saharovski, sarcina prioritară a primei etape a Operaţiei „Gayaneh“ era neutralizarea opoziţiei autohtone. Pantiuşa a formulat-o în felul lui: „Trebuie să exterminăm burghezia!“ Este exact ceea ce Securitatea lui Pantiuşa a făcut în primii ei trei ani de existenţă. „Teroarea roşie“ a fost arma care l-a ajutat pe Stalin să-şi consolideze puterea, şi tot teroarea a fost arma de bază folosită de Securitate în acea perioadă. „Suntem în război – era lozinca lui Dzerjinski –, un război în care teroarea e singura cale de a înspăimânta inamicul.“

Peste şapte milioane de „duşmani ai revoluţiei“ fuseseră omorâţi de poliţia politică a lui Stalin până la începutul celui de-al Doilea Război Mondial. Obolul lui Pantiuşa, mult mai redus în cifre absolute, nu a fost însă departe de cel al lui Stalin, dacă raportăm numărul victimelor la numărul populaţiei: o estimare făcută de Securitate în 1968, la cererea lui Ceauşescu, a arătat că numai în perioada 1948–1952 au pierit peste 80 000 de arestaţi politici în închisorile şi lagărele de concentrare ale Securităţii.

Noapte după noapte, ofiţerii lui Pantiuşa au arestat în secret mii şi mii de oameni, care, conform standardelor Operaţiei „Gayaneh“, erau consideraţi „duşmani ai revoluţiei“. Numele lor erau incluse în lungi liste ale membrilor partidelor, organizaţiilor guvernamentale şi sociale pe care Pantiuşa decisese să le lichideze. Toate listele, semnate de şeful direcţiei centrale de securitate ce răspundea de lichidarea unui partid politic sau a unei organizaţii, conţineau propunerea „Să fie arestaţi“ şi un „Da“ mâzgălit de Pantiuşa pe prima lor pagină. Arestarea a 15 000 de foşti membri ai organizaţiei fasciste Garda de Fier, în noaptea de 15 mai 1948, a înlăturat singura posibilitate de organizare a unui partid extremist ce ar fi putut face concurenţă atrocităţilor comunismului sovietic. Arestarea, câteva zile mai târziu, a 3 000 de ofiţeri ai armatei române a fost primul pas către distrugerea armatei „burgheze“. Arestarea unui prim eşalon de 2 000 de membri ai Partidului Naţional Ţărănesc şi ai Partidului Naţional Liberal a fost începutul exterminării fizice a simpatizanţilor Occidentului. Arestarea în secret, în ianuarie 1951, a 400 de preoţi

ortodocşi şi romano-catolici a îndepărtat un serios obstacol din calea transformării României într-o țară în care marxismul urma să fie singura religie permisă.

La începutul anului 1952, Pantiuşa şi cei doi adjuncți ai săi au trimis în lagăre de concentrare peste 50 000 de țărani, netezind astfel drumul către colectivizarea „voluntară“ a agriculturii. În acelaşi an, ei au deportat din Bucureşti şi din alte centre urbane mari peste 200 000 de oameni, acuzați de parazitism sau de alte crime imaginare, inaugurând astfel o epocă în care Securitatea va avea latitudinea să confişte proprietăți individuale şi să deporteze populația țării după bunul ei plac. Ianuarie 1953, când primii 350 de conducători evrei au fost arestați într-o altă operație executată pe ascuns, în timpul nopții, a început o lungă şi ruşinoasă perioadă de antisemitism, de-a lungul căreia Securitatea va vinde pe valută forte peste 300 000 de evrei români.

La sfârşitul lui 1952, Stalin a considerat că prima fază a Operației „Gayaneh“ a fost realizată cu succes şi a ordonat trecerea la cea de a doua şi ultima ei etapă. Sarcinile de bază ale Securității erau acum protejarea dictatorului comunist al României, păstrarea liniştii politice pe întreg cuprinsul țării şi lichidarea persoanelor capabile să inițieze mişcări anticomuniste sau să preia conducerea politică a țării în cazul unui eşec al comunismului.

„Chiar dacă nu putem lichida toți duşmanii de clasă – obişnuia să predice Saharovski –, trebuie să le neutralizăm toți liderii.“ Pantiuşa a formulat mai puțin diplomatic noile priorități: „Futu-i mama la ăla care speră că dăm puterea din mână!“

Teroarea fizică, ce a fost arma de bază din prima etapă a Operației „Gayaneh“, a fost treptat înlocuită cu supravegherea informativă cu ajutorul informatorilor – o veche tradiție țaristă – şi a echivalenților lor moderni: interceptarea convorbirilor telefonice, ascultarea discuțiilor cu ajutorul microfoanelor ascunse în încăperi şi cenzura corespondenței.

În decembrie 1952, Saharovski şi Pantiuşa au reorganizat Securitatea în trei componente de bază. Primul avea sarcina să protejeze „conducerea de partid şi de stat“ şi să apere principalele sedii ale partidului şi guvernului. Această parte a Securității cuprindea o direcție însărcinată cu securitatea membrilor Biroului Politic, precum şi Comandamentul Trupelor de Securitate – o armă militară cu unități proprii de infanterie, de trupe mecanizate şi de aviație –, care era însărcinat cu apărarea atât a

sediilor centrale ale partidului şi guvernului, cât şi a posturilor naţionale de radio.

Cel de-al doilea component era constituit din unităţile operative vizibile ale Securităţii şi conţinea opt direcţii operative centrale care aveau sarcina să păstreze ordinea comunistă în rândurile populaţiei civile şi ale armatei, să-i supravegheze pe vizitatorii străini şi să prevină trecerile neautorizate de frontieră. Toate aceste direcţii aveau datoria să recruteze informatori şi colaboratori din rândul populaţiei (*informator* era denumirea dată agenţilor recrutaţi de Securitate din rândul nemembrilor de partid; *colaborator* era un agent care era membru al partidului.) Reţelele lor de informatori şi colaboratori aveau sarcina de a asigura „acoperirea informativă“ a forţelor armate, a ministerelor şi a celorlalte organizaţii guvernamentale, a întreprinderilor industriale şi a gospodăriilor agricole colective, a universităţilor, şcolilor şi cartierelor de locuinţe. Evidenţa acestor reţele era centralizată la Dispeceratul Arhivelor Operative ale Securităţii, care avea sarcina să întocmească analize periodice asupra obiectivelor operative (mergând până la cartiere şi blocuri de locuinţe) ce nu erau acoperite informativ în mod corespunzător.

În sfârşit, componentul nevăzut al Securităţii, care era compus din centrele sale de interceptare a telefoanelor, de ascultări secrete cu ajutorul microfoanelor, şi de cenzura corespondenţei. Eliminarea oricărei rezistenţe politice în rândul populaţiei era una dintre cele două sarcini de bază ale acestui invizibil component. Persoanele identificate, cu ajutorul cenzurii poştale şi al centrelor de supraveghere electronică, ca potenţiali lideri ai opoziţiei politice erau internate în spitale de boli mintale, arestate sub pretextul unor infracţiuni de drept comun sau lichidate pe tăcute. Cei care îşi exprimau opiniile critice la adresa dictatorului comunist sau dezacordul faţă de politica şi măsurile partidului erau transferaţi în diferite colţuri ale ţării, demascaţi în şedinţe publice, persecutaţi la locurile de muncă sau recrutaţi ca informatori.

Cea de a doua sarcină prioritară a acestui component invizibil era „sondarea opiniei publice“. Folosind datele obţinute prin cenzura corespondenţei şi supravegherea elecronică, Securitatea întocmea buletine săptămânale asupra stării de spirit a populaţiei şi a principalelor nemulţumiri ale salariaţilor de la oraşe şi sate. De-a lungul anilor, aceste rapoarte au devenit un important instrument al guvernării comuniste. În

1975, de exemplu, un asemenea buletin semnala că țăranii din câteva regiuni ale țării erau pe cale de a se revolta din cauza legii care interzicea gospodăriilor agricole colective să plătească pensii de bătrânețe. La numai câteva ore după ce a primit această informare, Ceauşescu a semnat un decret prezidențial prin care acorda pensii minimale țăranilor şi care a fost apoi prelucrat cu surle şi trâmbițe, luni în şir, în cadrul tuturor gospodăriilor agricole colective. La două zile după ce un alt buletin semnala intenția unor cetățeni de a organiza demonstrații de stradă în semn de protest împotriva legii care interzicea construirea de case proprietate personală, Ceauşescu a semnat un alt decret prin care îndulcea aceste reglementări.

Pe baza experienței sovietice, Securitatea şi-a creat alte două instrumente „invizibile“ pentru a menține liniştea politică pe teritoriul țării: probe grafologice prelevate de la peste 60 % din populația activă a țării, precum şi o colecție cu mostre ale literelor şi cifrelor de la toate maşinile de scris proprietate de stat, cooperatistă sau personală. Ambele au constituit instrumente eficiente în acțiunile de depistare a autorilor inscripțiilor „duşmănoase“ şi a scrisorilor anonime ce criticau conducerea partidului.

De la generalul Saharovski şi Pantiuşa am aflat că planurile de tip „Gayaneh“ întocmite pentru restul țărilor Europei de Răsărit au diferit de cel pentru România doar prin culoarea locală şi numele instituțiilor din conținutul lor. Restul a fost identic.

Fiecare poliție politică pe care Moscova a creat-o în celelalte țări socialiste a avut câte un Pantiuşa şi câte un Bodnăraş. Securitatea poloneză, *Urzad Bezpieczeństwa*, de exemplu, a fost creată de un grup de ofițeri ilegali ai INU, paraşutați în Polonia spre sfârşitul războiului (Marceli Nowotko, Bołesław Molojec şi Pavel Finder), a avut ca şef un ofițer acoperit al INU (Stanisław Radkiewicz), şi a fost condusă efectiv de un ofițer neconspirat al INU, ce avea titlul oficial de consilier-şef (generalul Selianovski). Organul de securitate al Germaniei de Est (*Staatssicherheitsdienst* sau Stasi) a fost creat de un ofițer ilegal al INU (Wilhelm Zaisser) care, înainte de asta, îşi împărțise viața între Moscova şi războiul civil din Spania. Tatăl poliției secrete maghiare, *Allamvédelmi Hatóság* sau AVH, a fost de asemenea un ofițer conspirat al INU (Gábor Péter, născut Beno Auspitz). Poliția politică cehoslovacă, *Státni Bezpečnost*, a fost creația unui ofițer sovietic, şeful rezidenței INU din

Londra în timpul celui de-al Doilea Război Mondial (Ivan Ciceaev). Toate aceste organizații au mers fără excepție pe același drum pe care a mers și Securitatea: au exterminat cadrele de bază ale poliției, armatei și ale restului aparatului de stat „burghez“, au lichidat partidele democratice și pe conducătorii lor și au dezmembrat confesiunile religioase. Tot fără excepție, aceste organizații de tip sovietic au devenit un instrument pe care dictatorii comuniști l-au folosit, cu mai multă sau mai puțină perseverență, pentru a lichida persoanele ce puteau prelua conducerea politică a țării în cazul unui eșec al comunismului pe plan național.

În 1964, Securitatea română a devenit prima – și singura până la revoluțiile din 1989 – poliție politică din Pactul de la Varșovia care nu a mai avut consilieri sovietici. Absența lor nu a afectat însă structura și funcțiile Securității, care au continuat să oglindească cu fidelitate conceptul sovietic de dictatură a proletariatului. Adesea considerată un caz extrem în rândul țărilor din Europa Răsăriteană, România a fost de fapt excepția care a confirmat succesul Operației „Gayaneh“.

Capitolul 4
Sovietizarea Europei de Est

În ianuarie 1953, am fost promovat adjunct al maiorului Fănel Lazarovici, şeful serviciului pentru industria grea din Direcţia a IV-a (Contrasabotaj), serviciu în care am fost repartizat la încadrarea mea în Securitate. O lună mai târziu, colonelul Demeter m-a numit „consilier tehnic“ temporar al unui colectiv special al direcţiei de anchete a Securităţii, însărcinat să „probeze“ că trei membri ai guvernului român se coalizaseră într-o operaţie de sabotare a României. Cei trei erau Ana Pauker, ministrul afacerilor externe, Teohari Georgescu, ministrul de interne, şi Vasile Luca, ministrul finanţelor. Cu câteva săptămâni în urmă, ei fuseseră excluşi din Biroul Politic ca „deviaţionişti“. Acum Stalin le voia capetele.

Noul meu loc de muncă m-a introdus în tainele cele mai adânci ale Securităţii şi m-a ajutat să înţeleg că poliţia politică luase locul partidului. „E timpul să ne descotorosim de jidani!“ mi-a tunat Demeter, după ce s-a convins că nu aveam rude sau prieteni evrei. Cei trei membri ai Biroului Politic, mi-a explicat, au complotat să transforme România într-o feudă evreiască. Curând aveam să aflu că nu toţi cei trei „bandiţi “ erau evrei, dar asta devenise un amănunt lipsit de importanţă – după ce am primit azil politic în Statele Unite, Securitatea nu a ezitat să insinueze că sunt „jidan“.

„Toţi trei sunt acum aici“, mi-a spus Demeter, făcând semn cu degetul mare către podea – celulele arestaţilor se aflau în cele două subsoluri ale sediului Ministerului de Interne, care pe atunci nu fusese încă preluat de Comitetul Central. Faptul că cei trei erau arestaţi trebuia să rămână secret până când „bomba“ întregii „conspiraţii sioniste“ va exploda. Asta înseamnă, mi-a explicat colonelul, până când Moscova va face publică legătura dintre „jidanii noştri şi jidanii ei“, care s-ar fi unit într-o conspiraţie internaţională pentru subminarea dictaturii proletariatului.

Din spusele lui Demeter, ministerul sovietic al securităţii statului,

MGB, ar fi depistat un grup de doctori evrei care ar fi complotat să-i omoare aproape pe toți membri conducerii de partid a Uniunii Sovietice. Toți aceşti doctori erau acum arestați, toți ar fi mărturisit că l-ar fi otrăvit pe ideologul-şef al partidului (Andrei Jdanov) şi pe şeful direcției superioare politice a Armatei Roşii (Aleksandr Şcerbaciov), toți ar fi recunoscut că ar fi agenți sionişti plătiți de serviciile de spionaj american şi englez şi toți ar fi declarat că Pauker, Luca şi Georgescu ar fi fost direct implicați în conspirația lor.

„Jidanii ne sabotează țara“, mi-a spus Pantiuşa o oră mai târziu, când stăteam înlemnit în poziție de drepți în fața biroului său plin ochi cu mucuri de țigări şi dosare aruncate haotic. Apoi mi-a explicat. Cei trei „bandiți“ au creat o catastrofală politică monetară şi de prețuri (Luca), au deschis uşile partidului duşmanilor de clasă (Pauker) şi au tocit vigilența Securității (Georgescu). Sarcina mea ca „expert“ în contrasabotaj era de a-l ajuta să producă dovezi „negru pe alb“ pentru a le proba sabotajul.

Noua mea atribuție m-a făcut relativ familiar cu biroul lui Pantiuşa, unde am asistat la numeroase şedințe de lucru şi am fost martor la convorbirile sale telefonice cu MGB-ul. Într-una dintre aceste ocazii l-am văzut pe Pantiuşa sărind ca un arc şi înlemnind în poziție de drepți de îndată ce a recunoscut vocea de la celălalt capăt al liniei speciale care-l lega de Moscova. La telefon era Stalin, care, din câte am înțeles, a început prin a-l acuza pe Pantiuşa că tărăgănează instrumentarea procesului „deviaționiştilor de dreapta“, cum erau numiți acum cei trei „bandiți“ români. Apoi i-a spus că, în ziua următoare, ziarele sovietice *Pravda* şi *Izvestia* vor face public „Complotul doctorilor“ şi l-a informat că generalul Serghei Savcenko, şeful INU-ului şi al lui Pantiuşa, îi va trimite un curier special cu „dovezi forte“ care atestă că Pauker, Luca şi Georgescu erau agenți ai spionajului imperialist.

Stalin a murit la numai câteva săptămâni după acea convorbire telefonică, iar succesorul său, Nikita Hruşciov, a prezentat „Complotul doctorilor“ ca un fals juridic şi l-a scos de pe rol. Pentru Gheorghiu-Dej însă „complotul“ căzuse ca o mană cerească. Înainte de „demascarea“ celor trei „sabotori“ din Biroul Politic, el fusese doar ministru al economiei şi unul dintre membrii cvadrumviratului care conducea partidul (Dej–Pauker–Luca–Georgescu). La scurt timp după arestarea lor, Dej s-a instalat ca prim-ministru şi ca secretar general al partidului, declanşând un agresiv cult al personalității sale.

În noua situație, pentru a-şi salva reputația şi a-şi consolida noua poziție, Dej a decis să continue înscenarea politică, dar la o scară redusă. Când am început să lucrez în colectivul lui Pantiuşa, am fost informat că toți trei „sabotorii“ vor fi condamnați la moarte şi executați. Acum însă, când nu mai avea sprijinul lui Stalin, Dej a decis să organizeze un proces public numai împotriva lui Vasile Luca, „deviaționistul“ cel mai lipsit de popularitate. Ceilalți doi „sabotori“, puşi în libertate, dar care erau în continuare interogați, urmau să apară vinovați prin ricoşeu şi să fie discreditați în mod public.

În octombrie 1954, Vasile Luca a fost judecat pentru sabotarea economiei naționale într-un simulacru judiciar în care Demeter, acum general, a jucat rolul de asesor popular. Într-o dramatică pledoarie, Luca şi-a recunoscut „crimele“ şi a făcut un apel la creşterea vigilenței în întregul partid.

Pantiuşa personal l-a convins să depună acea mărturie, explicându-i că partidul avea nevoie de la el de acest ultim sacrificiu pentru a atrage atenția noii generații asupra luptei de clasă şi a faptului că duşmanul era acum mai periculos decât oricând în trecut. Pantiuşa i-a promis lui Luca, într-o lungă discuție între patru ochi, care a fost însă imprimată pe bandă, că după proces îşi va petrece restul vieții în URSS, ca pensionar al INU, şi i-a arătat chiar poza vilei pe care INU ar fi construit-o special pentru el pe țărmul Mării Negre, în îndrăgita lui Odessă. La sfârşitul procesului, Vasile Luca a fost condamnat la moarte. Dej, mărinimos, i-a comutat sentința în muncă silnică pe viață, dar a avut grijă ca Luca să fie trimis la o închisoare de exterminare (Râmnicul Sărat) şi să fie ținut în totală izolare până la moartea sa (1963). Ana Pauker şi Teohari Georgescu au fost ținuți sub filaj şi supraveghere electronică permanentă până la moartea lui Gheorghiu-Dej, în 1965.

Acele luni îngrozitoare pe care le-am petrecut în echipa lui Pantiuşa m-au ajutat să-mi formez un punct de vedere nealterat – bazat pe informații obținute în mod direct de la organizatori şi executanți – asupra rolului serviciului de informații externe al Uniunii Sovietice în procesul de amalgamare a Europei Răsăritene în imperiul lui Stalin. Cea de „A unsprezecea lovitură“ a fost denumirea dată de Pantiuşa şi de oamenii săi acestei monumentale operații.

În versiunea sovietică a istoriei, anul 1944 este prezentat drept „anul celor zece lovituri“ care au pecetluit soarta celui de-al Doilea Război

Mondial. Acele zece lovituri sunt zece ofensive ale Armatei Roşii care au dat posibilitatea Uniunii Sovietice: să elibereze Leningradul din încercuire (1); să recupereze Ucraina (2); Bielorusia (3) şi Crimeea (4); să forţeze Finlanda să iasă din război (5); şi să „elibereze“ Polonia (6), România (7), Ungaria (8), Iugoslavia (9) şi ţările baltice (10).

Cea de a unsprezecea lovitură – ne-a spus Pantiuşa – nu va fi menţionată în nici o carte de istorie din cauza caracterului ei ultrasecret. Făurită prin mijloace ale muncii informativ-operative, ea era o „magnifică“ mărturie a geniului lui Stalin. Pentru Lenin, care pusese partidul mai presus de orice, promovarea revoluţiei comuniste mondiale cădea în sarcina Cominternului, acea uniune internaţională a partidelor comuniste pe care el a creat-o în 1919, de îndată ce guvernul sovietic a prins rădăcini, şi căreia i-a dedicat ultimii ani ai vieţii sale. Eforturile făcute de aceste organizaţii pentru a extinde comunismul în Germania (1919) şi în China (1920–1922) au eşuat însă lamentabil. „Nenorocita de Comintern nu putut export comunism nici la Abisina“, obişnuia să spună Pantiuşa, pentru care Abisinia era capătul lumii.

Pentru Stalin, *Comintern* era un alt cuvânt lipsit de sens, ca şi *partid*. În viziunea lui, ne-a spus Ana Pauker, Cominternul nu era nimic altceva decât un loc unde oamenii se adunau să pălăvrăgească. Stalin ura dezbaterile publice – complotul era elementul în care se simţea ca peştele în apă – şi era profund convins că lipsa de secretizare a provocat eşecurile lui Lenin din Germania şi China. Ca urmare, curând după ce a devenit lider al Uniunii Sovietice, Stalin a hotărât să exporte comunismul prin folosirea mijloacelor secrete ale muncii informative. Către sfârşitul anilor 1920, Stalin a pus Cominternul în subordinea INU, l-a încadrat cu ofiţeri acoperiţi de informaţii externe şi i-a dat sarcina să creeze „armate subterane“ în fiecare ţară pe care a considerat-o o verigă slabă a lanţului capitalist.

Aceste armate subterane au realizat „A unsprezecea lovitură“, au susţinut cu fervoare Ana, Luca şi Pantiuşa; INU, nu Cominternul, a extins comunismul în Europa de Est; ofiţerii anonimi de informaţii externe, nu mareşalii Armatei Roşii vor exporta comunismul mâine, când existenţa armelor nucleare va conta mai mult decât folosirea forţei militare.

Cei trei apologeţi au exagerat, fără îndoială, în analiza lor – comuniştii profesionişti au fost dintotdeauna extremişti. Fără îndoială, „A

unsprezecea lovitură“ nu ar fi putut avea loc în România fără ca țara să fi fost ocupată de către Armata Roşie. În acelaşi timp însă, fără „A unsprezecea lovitură“, Uniunea Sovietică ar fi avut nevoie de mult mai mulți ani pentru a ne comuniza țara.

Ana Pauker (născută Rabinsohn) a subliniat în repetate rânduri că viața ei este o mărturie a eficienței folosirii mijloacelor informativ-operative în exportul de comunism. Era ceva adevăr în spusele ei. Născută într-un târguşor din Moldova, Ana a devenit profesoară, dar curând şi-a abandonat meseria spre a deveni revoluționară de profesie. Prima ei arestare pentru activitate marxistă a avut loc la 13 decembrie 1918, când a împlinit douăzeci şi cinci de ani. Curând după aceea s-a căsătorit cu Marcel Pauker, fiul unui bogat avocat evreu din Bucureşti, care era de asemenea marxist fanatic (*nom de guerre* Luximin). În 1921, Ana şi Marcel au făcut parte din grupul de comunişti ce a fondat Partidul Comunist Român, iar câțiva ani mai târziu au devenit reprezentanții lui în Comintern, la Moscova.

În 1929, când Stalin a trecut Cominternul în subordinea serviciului de informații externe al Uniunii Sovietice, care atunci se chema INO, Ana şi Marcel Pauker au devenit ofițeri acoperiți ai INO. Conform afirmațiilor Anei, ambii au fost recrutați de Artur Artuzov, şeful INO, care a fost impresionat de devotamentul lor fanatic față de Stalin şi de talentul lor pentru limbi străine. Artuzov l-a instruit pe Marcel să demisioneze din funcțiile pe care le deținea în Partidul Comunist Român şi l-a trimis în străinătate sub acoperirea de reprezentant al Cominternului, cu sarcina de a recruta agenți pentru serviciul de spionaj sovietic. După spusele Anei, ulterior confirmate de Moscova, Marcel a fost implicat în operația de asasinare a lui „Scott“, un cifrator britanic, care a devenit primul agent sovietic în Ministerul de Externe englez şi care ulterior s-a decis să întrerupă contactele sale cu INO. De asemenea, Marcel a avut un rol în recrutarea lui Whittaker Chambers, celebrul jurnalist american care a devenit agent sovietic la scurt timp după ce a intrat în rândurile partidului comunist şi care apoi şi-a consacrat ultimii ani ai vieții scriind o monumentală carte (*Witness*, publicată de Editura Regnery în 1952), în care a demascat Partidul Comunist American ca fiind o filială a serviciului de spionaj al Uniunii Sovietice. La rândul ei, în toți aceşti ani, Ana a fost folosită de INO spre a recruta străini atraşi la Moscova şi, în câteva rânduri, a fost trimisă în Occident pentru a prelua materiale

informative obținute de soțul ei.

La mijlocul anilor 1930, Marcel a fost transferat la Spețbiuro, o unitate a INO specializată în asasinate secrete în străinătate, iar Ana a fost trimisă în România pentru a resuscita muribundul partid comunist. Din acel moment, destinele celor doi Pauker s-au despărțit pentru totdeauna: Marcel a dispărut din viața politică şi, în 1937, a fost executat din ordinul lui Stalin, în timp ce Ana a devenit o legendă a lumii comuniste. Rănită de poliție în timpul unei demonstrații de stradă din România şi apoi arestată, Ana a fost condamnată la zece ani de închisoare pentru activitate comunistă. Pasiunea cu care l-a elogiat pe Stalin în timpul procesului a atras atenția la Kremlin şi a transformat-o dintr-odată într-o eroină comunistă.

INO, care la vremea aceea era implicat până peste cap în războiul civil din Spania şi avea nevoie disperată de simboluri, a făcut din Ana un fel de sfântă a lumii comuniste. Figura ei, cu părul fluturând ca o coamă de leu, a devenit emblema Brigăzii Internaționale „Ana Pauker“, o nouă unitate militară creată rapid şi trimisă pe frontul din Spania. În 1940, INO a reuşit să o scoată pe Ana din România, în cadrul unui schimb de deținuți politici. La câteva zile după ce a sosit la Moscova, ea a fost primită de Stalin, care a convins-o să-l denunțe pe Marcel Pauker ca troțkist, şi să încuviințeze în public executarea lui. Găsind-o mult mai articulată şi mai pasionată decât i-a fost descrisă, Stalin a numit-o pe Ana în conducerea Cominternului – cea mai înaltă funcție la care putea aspira un comunist de profesie din acele zile.

În aprilie 1943, Stalin a declanşat „A unsprezecea lovitură“, dând un comunicat public prin care anunța dizolvarea Cominternului. Singura rațiune a existenței Cominternului, explica acel comunicat, a fost victoria împotriva Germaniei şi, deoarece acest obiectiv era acum ca şi îndeplinit, această organizație a devenit un anacronism. În realitate, au explicat Pantiuşa şi Ana, Stalin a făcut gălăgie în jurul unui fapt de mult împlinit, pentru a-i convinge pe americani şi englezi că a renunțat la exportul de comunism şi pentru a-i descuraja, în felul acesta, să debarce şi în Balcani.

În mai 1943, Stalin a numit câte un „organizator național“ pentru fiecare țară ce urma să fie „eliberată“ de Armata Roşie. Toți erau ofițeri acoperiți ai serviciului de informații externe sovietic, a explicat Pantiuşa – Stalin nu dădea o para chioară pe comuniştii străini ce nu erau demni de a fi recrutați de INU. Ana Pauker a fost alegerea lui Stalin pentru

România. Ceilalţi organizatori naţionali au fost: Walter Ulbricht, pentru Germania; Klement Gottwald, pentru Cehoslovacia; Gheorghi Dimitrov, pentru Bulgaria; Mátyás Rákosi, pentru Ungaria; Johann Koplenig, pentru Austria; Otto Vilhelmovici Kuusinen, pentru Finlanda. O lună mai târziu, Stalin a ordonat INU să creeze „Comitete Naţionale“, puse sub conducerea acestor organizatori, care trebuiau să devină nucleul viitoarelor „Fronturi Naţionale“, pe care INU avea sarcina să le creeze în fiecare ţară „eliberată“ de Armata Roşie.

În iunie 1943, INU a fondat Comitetul Naţional Român, pe care l-a încartiruit într-una dintre casele sale conspirative din Moscova. Apoi INU a promovat-o pe Ana la gradul de colonel şi a numit-o preşedinta acestui comitet, format din câţiva comunişti români, toţi membri ai minorităţilor naţionale, care se refugiaseră în Uniunea Sovietică. Adjunctul Anei a fost Vasile Luca, un comunist profesionist de naţionalitate maghiară, care, în 1928, a devenit membru al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, cinci ani mai târziu a fost arestat de poliţia română şi, după ce a fost eliberat, a luat calea Uniunii Sovietice. Acolo Luca a fost recrutat de INU, primind în 1939 gradul de maior, şi a fost trimis să lucreze ca ofiţer acoperit în cadrul unui grup de comunişti străini din Odessa. În vara lui 1943, el a absolvit şcoala Cominternului din Kuşnarenkovo, care pregătea cadre de conducere pentru ţările ce urmau să fie „eliberate“ de Armata Roşie.

În iulie 1944, când Armata Roşie pregătea ofensiva decisivă împotriva armatelor germane şi române aliniate de-a lungul râului Nistru, Stalin l-a numit pe Andrei Vîşinski în funcţia de coordonator pentru România şi Bulgaria al celei de „A unsprezecea lovituri“. Conform relatărilor Anei şi ale lui Pantiuşa, Vîşinski era un vechi ofiţer NKVD, care a lucrat sub acoperirea de procuror public în timpul sinistrelor procese staliniste dinaintea celui de-al Doilea Război Mondial.

În 1939, Stalin l-a transferat pe Vîşinski în serviciul de informaţii externe, i-a dat funcţia de ministru adjunct de externe şi l-a însărcinat să încorporeze Letonia în Uniunea Sovietică. La 17 iunie 1940, Letonia a fost ocupată de Armata Roşie, iar a doua zi Vîşinski a sosit la Riga ca trimis special al lui Stalin şi l-a forţat pe preşedintele Letoniei, Karlis Ulmanis, să numească un „guvern popular“ ce fusese aprobat în prealabil de Moscova. Conform planului lui Stalin, numai doi membri ai noului guvern trebuiau să fie comunişti: ministrul de interne şi şeful poliţiei

naționale. După ce şi-a văzut guvernul instalat, Vîşinski a apărut în balconul ambasadei sovietice din Riga, de unde a ținut o cuvântare prin care a asigurat populația țării că Moscova nu avea nici cea mai mică intenție de a include Letonia în Uniunea Sovietică.

Însă peste câteva zile, Vîşinski i-a ordonat şefului poliției Letoniei să-i aresteze pe preşedintele Ulmanis şi pe principalii conducători ai opoziției, pe care i-a deportat în Uniunea Sovietică cu ajutorul unui grup INO ce sosise la Riga împreună cu Vîşinski. Apoi a forțat „guvernul popular“ să țină alegeri parlamentare în două săptămâni şi a înființat Blocul Oamenilor Muncii, controlat de ofițeri acoperiți ai INO, care a candidat în aceste alegeri fără nici o opoziție. Alegerile au avut loc la 14–15 iulie 1940 fără a se respecta regula votului secret. Numai numărătoarea voturilor a fost secretă şi a fost condusă de Ministerul de Interne, în fruntea căruia se afla acum omul lui Vîşinski. Conform rezultatelor acestei numărători, 97,8 % din populație ar fi votat pentru candidații Blocului Oamenilor Muncii. La numai câteva zile după aceste „alegeri“, Partidul Comunist Leton a lansat lozinca „Letonia Sovietică“, iar Vîşinski, vorbind din nou de la balconul ambasadei sovietice, şi-a exprimat speranța că noul parlament al poporului va face totul pentru a îndeplini acest deziderat. Parlamentul lui Vîşinski s-a conformat întrutotul. La 21 iulie 1940 a proclamat Letonia republică sovietică, iar după două săptămâni Sovietul Suprem al Uniunii Sovietice a încorporat-o în Uniunea Sovietică.

Patru ani mai târziu, în poziția sa de coordonator al comunizării României şi Bulgariei, Vîşinski a repetat ceea ce a înfăptuit în Letonia. La 23 august 1944, regele Mihai I l-a arestat pe mareşalul Ion Antonescu, şeful guvernului român, a rupt alianța cu Germania nazistă şi a alăturat România forțelor aliate. În septembrie 1944, INU a deschis în Bucureşti o rezidență condusă de colonelul Dmitri Fedicikin, care i-a adus cu el pe Ana Pauker, Vasile Luca şi pe ceilalți membri ai Comitetului Național Român, creat la Moscova în vara lui 1943. Misiunea lui Fedicikin a diferit de a celorlalți rezidenți INU din țările „eliberate“ de Armata Roşie, deoarece România era acum membru al alianței militare ce lupta împotriva trupelor Axei. În acelaşi timp, România avea un rege cu o puternică orientare prooccidentală (fiind şi singurul monarh decorat de Moscova) şi era condusă de un guvern ce fusese aprobat de puterile aliate şi care era constituit din reprezentanți ai partidelor politice implicate în

lovitura de stat organizată de Casa Regală.

În această nouă şi neaşteptată situaţie, INU a pus în faţa lui Fedicikin trei sarcini prioritare. În primul rând, el trebuia să preia controlul asupra organelor de siguranţă şi informaţii române şi să le folosească pentru a-i compromite pe liderii partidelor democratice ale ţării şi pe reprezentanţii lor din noul guvern. Adjunctul lui Fedicikin, Pantiuşa, eliberat din închisoare, a fost însărcinat cu îndeplinirea acestei sarcini pe care a executat-o într-un mod atât de strălucit, încât Stalin l-a chemat de cinci ori la Moscova pentru a-l decora. În al doilea rând, Fedicikin trebuia să unească partidele socialiste şi de stânga într-un Front Naţional Democrat şi să insiste pe lângă rege ca ele să fie reprezentate în guvernul de coaliţie. (Moscova a avut, evident, o slăbiciune pentru „Fronturile Naţionale“.) Luca a fost cel ales pentru a îndeplini această sarcină, care s-a dovedit a fi o treabă relativ uşoară.

În sfârşit, Fedicikin trebuia s-o ajute pe Ana Pauker să sporească substanţial numărul membrilor Partidului Comunist Român. La început, aceasta a apărut ca o misiune imposibilă – cu mai puţin de 1 000 de membri, PCR era mai degrabă o parodie decât o organizaţie politică. Curând însă şi cea de a treia sarcină a rezidenţei INU s-a dovedit a fi mai uşoară decât părea. Epuizaţi de război şi înfometaţi de ocupaţia germană, un număr relativ mare de români s-au hotărât să dea o şansă comunismului. În martie 1945, numărul membrilor PCR se ridicase la 35 000, şase luni mai târziu, la 717 490, iar în februarie 1948, la 1 060 000. Pentru aceste rezultate, cu totul neaşteptate, Stalin a împodobit pieptul Anei Pauker cu o mulţime de ordine sovietice şi române.

Armistiţiul cu Uniunea Sovietică a fost semnat la Moscova, pe 12 septembrie 1944. Două luni mai târziu, Andrei Vîşinski era în Bucureşti pentru a pune bazele transformării României într-un satelit al Moscovei. După câteva întâlniri furtunoase cu curajosul rege Mihai I, Vîşinski a fost în măsură să instaleze comunişti în fruntea ministerelor de interne şi de justiţie. Unul dintre cei doi miniştri a fost Teohari Georgescu, membru al Comitetului Central al PCR, ce fusese recrutat de Pantiuşa în închisoare, în 1943. Celălalt era Lucreţiu Pătrăşcanu, avocatul şi prietenul tatălui meu.

Vîşinski s-a reîntors în Bucureşti la sfârşitul lui februarie 1945, de această dată cu ordinul de a pune la cârma ţării un întreg guvern controlat de Moscova. Aşezându-şi ceasul pe biroul regelui Mihai, Vîşinski i-a dat

două ore pentru a dizolva guvernul şi alte două ore pentru a-i instala pe oamenii Moscovei. Vîşinski şi-a descheiat paltonul lung până la călcâie, şi-a vârât ameninţător una din mâini în buzunarul pantalonilor săi largi şi s-a proptit în faţa Maiestăţii Sale.

— Dacă nu, nu dau un ban pe pielea dumitale! a tunat Vîşinski.

— La Ialta s-a stabilit cu totul altceva, a răspuns Mihai din spatele biroului său. Regele român, în vârstă de numai douăzeci şi patru de ani, era singurul din încăpere care stătea jos.

— *Dlia vas, ia Ialta, gospodin korol*, a strigat Vîşinski, bătând cu pumnul în masă. *Perevodite*, a ordonat omului din stânga sa.

— Pentru dumneata, eu sunt Ialta, domnule rege! a tradus cel ce se prezentase „inginer Ceauşu“, dar care, în realitate, era Emil Bodnăraş, alias Emelian Bodnarenko, ofițerul INU instalat de Fedicikin şi Pantiuşa ca şef al SSI-ului.

— Ori dizolvi imediat guvernul şi numeşti oamenii mei, ori România va înceta să mai existe ca țară! Vîşinski a bătut din nou cu pumnul în masă.

— Ăsta e un ultimatum, Maiestate, a explicat Bodnăraş.

Acest dialog, pe care Pantiuşa şi Bodnăraş l-au repetat cu mândrie de nenumărate ori, a avut loc la 6 martie 1945 şi s-a încheiat cu constituirea primului guvern comunist din istoria României. Ana Pauker a devenit ministru de externe, iar Vasile Luca, ministrul finanţelor. Teohari Georgescu şi Lucreţiu Pătrăşcanu şi-au păstrat vechile funcţii. La scurt timp, Vîşinski a repetat acelaşi spectacol în Bulgaria, iar ca recompensă Stalin l-a făcut primul ofițer INU care a devenit ministru de externe al Uniunii Sovietice.

În ultimii ei ani de viaţă, Ana Pauker a lucrat ziua ca bibliotecară, iar noaptea şi-a scris memoriile. Manuscrisul, intitulat *A unsprezecea lovitură*, pe care Securitatea l-a fotografiat în secret pe măsură ce ea scria, arăta rolul serviciului de informaţii externe al Uniunii Sovietice în schimbarea hărţii Europei după cel de-al Doilea Război Mondial. Scrise ca şi cum ar fi fost un jurnal, memoriile Anei s-au concentrat asupra anilor pe care i-a petrecut în Uniunea Sovietică, conținând detalii unice despre uriaşa operaţie organizată de INU pentru a comuniza ţările „eliberate“ de Armata Roşie. O bună parte a manuscrisului descria şcolile şi centrele de instruire a comuniştilor străini create de INU în 1943, sub acoperirea Cominternului şi a armatei, în care Ana Pauker a ţinut

numeroase lecţii şi conferinţe în calitatea sa oficială de membru al Comitetului Executiv al Cominternului. În versiunea sa, acele şcoli şi centre constituiau o fascinantă lume subterană în care atât cursanţii, cât şi profesorii trebuiau să folosească nume conspirative, nu aveau voie să-şi dezvăluie trecutul şi erau opriţi să stabilească relaţii personale cu muritorii de rând, din afara reţelelor create de INU. Din nefericire, memoriile ei nu au văzut lumina tiparului şi nu au fost folosite nici măcar ca material didactic pentru ofiţerii de informaţii. Manuscrisul a fost distrus la ordinul lui Ceauşescu, care, evident, a considerat că faptele relatate de Ana Pauker ar fi diminuat rolul pe care el însuşi l-a jucat în instaurarea comunismului în România. În 1955 însă, Wolfgang Leonhard – un comunist german care a trăit în Uniunea Sovietică în timpul celui de-al Doilea Război Mondial şi care a fost implicat, ca şi Ana, în operaţiile secrete ale lui Stalin pentru comunizarea ţărilor „eliberate“ de Armata Roşie – a expus public, pentru prima oară, acea uriaşă organizaţie subterană pentru export de comunism, creată şi condusă de INU, căreia Ana i-a dăruit o însemnată parte a vieţii ei. Imediat după război, Leonhard a fost instalat de sovietici ca înalt demnitar în Germania de Est, dar, câţiva ani mai târziu, el a cerut azil politic în Germania de Vest, unde şi-a publicat memoriile.[8]

8. Wolfgang Leonhard, *Die Revolution entlässt ihre Kinder (Revoluţia îşi alungă copiii)*, Kiepenheuer & Witsch, Köln, 1955.

Până la sfârşitul zilelor ei, Ana a rămas neclintită în credinţa sa că până la urmă comunismul va domina omenirea, deşi a fost obligată să suporte o ultimă umilire. În 1959, fiul ei, Vlad, care mi-a fost coleg la Institutul Politehnic, a emigrat din România, pentru a-şi petrece restul vieţii în Occident – acea parte a lumii pentru distrugerea căreia mama sa şi-a dedicat întreaga viaţă. Ana Pauker a murit în iunie 1960 şi, printr-o altă farsă a comunismului, peste câţiva ani, urna sa funerară a fost depusă alături de cea a inveteratului ei duşman Gheorghe Gheorghiu-Dej.

Capitolul 5
Falsificarea istoriei

La mijlocul anilor 1950 devenise o tradiție ca șefii poliției politice sovietice să fie asasinați, în secret sau fățiș, după ce și-au îndeplinit misiunea primită din partea omului care trona în Kremlin. În felul acesta, dictatorii sovietici împușcau doi iepuri dintr-un foc: se descotoroseau de martorii incomozi și mutau răspunderea pentru teroarea roșie ce bântuia în toată țara de pe umerii sistemului comunist propriu-zis pe cei ai călăilor lui.

Din cei opt șefi ai poliției politice sovietice care au servit sub Lenin și Stalin, numai unul a avut parte de moarte naturală: Semen Ignatiev, dispărut fără urmă în 1953, dar apărut mai târziu într-o funcție periferică și mort din cauze naturale în 1983. Felix Dzerjinski, creatorul înfricoșătoarei Ceka, a murit subit, chipurile din cauza unui atac de inimă după o discuție în contradictoriu cu Stalin. Viaceslav Menjinski a fost otrăvit în 1934, iar ceilalți au fost executați ca spioni occidentali (Nikolai Ejov, în 1937, Ghenrik Iagoda, în 1938, Lavrenti Beria și Vsevolod Merkulov, în 1953, și Victor Abakumov, în 1954).

După cel de-al Doilea Război Mondial, Moscova a exportat această tactică în Europa de Est. În 1949, ministrul ungar de interne László Rajk a fost spânzurat sub învinuirea că ar fi fost agent al serviciilor de spionaj capitaliste. Ernő Szücz, aflând că i se pregătea înscenarea unui proces similar, sub acuzația că ar fi fost de asemenea agent imperialist, și-a omorât întreaga familie și apoi s-a sinucis. Ministrul de interne al României, Teohari Georgescu, care răspundea atât de Securitate, cât și de Miliție, a fost arestat în 1952. Un an mai târziu, ministrul securității de stat al Republicii Democrate Germane a avut aceeași soartă.

În cazul României, Kremlinul a extins acest „tratament“ și asupra șefului puterii judiciare: în 1948, Lucrețiu Pătrășcanu, ministrul comunist al justiției, a fost arestat sub învinuirea de a fi agent imperialist. Culmea ironiei este că Moscova s-a descotorosit de el nu pentru că ar fi fost din

cale afară de zelos sau sângeros în executarea ordinelor primite de la Kremlin – cum s-a întâmplat cu ceilalți şefi ai poliţiilor politice comuniste –, ci pentru că a încercat să imprime o aparență de legalitate nelegiuirilor comise de guvernul comunist şi o iluzie de plauzibilitate proceselor înscenate de ministerul pe care îl conducea.

Ca şi Ana Pauker, Lucreţiu Pătrăşcanu a fost unul dintre fondatorii Partidului Comunist Român şi şi-a dedicat întreaga viață marxismului. Între el şi Pauker au fost însă substanţiale deosebiri în abordarea problemelor comunismului. Ana a fost o internaționalistă inveterată, care a înlocuit noţiunea de patrie cu cea de proletariat internaţional şi şi-a consacrat viața propagării comunismului pe întregul mapamond. Pătrăşcanu a fost un naționalist a cărui principală sferă de interes a fost România. Ana a fost lipsită de scrupule politice, considerând că orice poate ajuta comunismul să vină la putere, inclusiv minciuna şi crima, este moral şi justificabil. Pătrăşcanu a fost un legalist. Fiu al unui moşier înstărit şi scriitor de marcă, el şi-a făcut studiile în Franța şi Germania, devenind un „comunist de salon“, care prefera argumentul în locul forţei şi calea parlamentară în locul revoluţiei sângeroase, aleasă de Lenin pentru instaurarea comunismului la putere; în 1931, Pătrăşcanu a fost unul dintre primii comunişti aleşi în parlamentul României.

Cea mai veche probă documentară care atestă relaţiile dintre tatăl meu şi Pătrăşcanu este actul de proprietate asupra terenului pe care părinţii mei şi-au construit mai târziu casa în care m-am născut. Întocmit şi semnat de Pătrăşcanu, actul a fost înscris la Primăria Capitalei pe ziua de 5 martie 1930.

Pe vremea când mergeam la grădiniță, îl poreclisem pe Pătrăşcanu „argint-viu“, pentru că, ori de câte ori automobilul lui oprea în faţa casei noastre, el ţâşnea din maşină ca mercurul dintr-un termometru spart. Deşi mărunt şi pirpiriu, Pătrăşcanu radia atâta energie, încât personalitatea lui satura instantaneu atmosfera din orice încăpere în care punea piciorul.

Unii musafiri oferă bomboane copiilor amfitrioanei, alţii jucării. Pătrăşcanu îmi aducea cărți. Cărți de colorat, pe vremea când nu ştiam să citesc, volume de versuri, în anii în care am urmat şcoala primară, şi cărți de filozofie după aceea. Lucian Blaga era scriitorul lui preferat şi, de-a lungul vremii, Pătrăşcanu mi-a alcătuit o colecţie completă a operelor sale – *Discobolul* şi *Trilogia cunoaşterii* purtau autograful autorului.

Deşi comunist fanatic, Pătrăşcanu era îndrăgostit de filozofia lui

Blaga, bazată pe ideea spațiului mioritic românesc, pe tradițiile pastorale ale poporului român, pe simplitatea lui fermecătoare şi pe stilul lui de viață bucolic. Pătrăşcanu obişnuia să-mi spună că filozofia lui Blaga, deşi agnostică şi plină de misticism, țâşnea din brazdele pământului natal şi răspândea parfumul dulce al fânului proaspăt cosit. Cărțile lui Blaga, venind de la Pătrăşcanu, m-au ajutat să înțeleg că, deşi comunist inveterat, acesta era în acelaşi timp naționalist până în măduva oaselor.

În 1944, la scurt timp după ce România a întors armele împotriva Germaniei, Pătrăşcanu, care era rudă cu mareşalul Curții Regale şi colaborase cu regele Mihai la realizarea actului de la 23 august 1944, a devenit ministru al justiției şi singurul comunist în primul guvern postbelic al României. Aceasta a atras instantaneu atenția lui Stalin, care a hotărât să-l facă un fel de paravan pentru planurile sale de comunizare a României. La numai o săptămână după ce a fost cooptat în guvern, Pătrăşcanu zbura spre Moscova într-un avion militar sovietic. Împreună cu el erau Pantiuşa şi Dmitri Fedicikin, noul rezident al INU la Bucureşti. Din cele relatate de Pătrăşcanu tatălui meu am aflat că, la Moscova, el l-a întâlnit pe Andrei Vîşinski, ministrul adjunct al afacerilor externe, şi pe Pavel Fitin, şeful INU. Aceştia l-au garnisit cu un consilier sovietic şi cu o mie şi una de sarcini. În primul rând, Pătrăşcanu trebuia să-şi folosească talentul scriitoricesc spre a transforma o platformă-program, elaborată în Moscova ca ghid pentru toate țările-satelit, într-o „excitantă declarație a drepturilor omului“ care „să taie respirația românilor“. Apoi trebuia să inițieze o lege „elastică“ pentru pedepsirea criminalilor de război – atât de elastică încât să permită Moscovei să aresteze nu numai criminalii de război, dar şi cadrele de bază ale forțelor armate şi ale poliției româneşti.

Revenit la Bucureşti, Pătrăşcanu s-a înhămat trup şi suflet la îndeplinirea sarcinilor pe care le-a primit la Moscova. Platforma Frontului Național Democratic, pentru care el şi-a pus la bătaie toată măiestria scriitoricească, a fost dată publicității în octombrie 1944 şi a avut un ecou major în rândul muncitorilor şi țăranilor. La 18 ianuarie 1945, regele Mihai I a promulgat Legea pentru pedepsirea criminalilor de război, care a fost eleborată de Pătrăşcanu, iar două săptămâni mai târziu, la 1 februarie 1945, presa română a anunțat că primul lot de persoane care colaboraseră cu hitleriştii fusese deja arestat. La 2 aprilie 1945, *Scânteia*, oficiosul partidului comunist, raporta că „mai multe sute“ de

ofițeri de poliție şi de informații, „vinovați de dezastrul țării“, fuseseră de asemenea arestați. Câteva săptămâni mai târziu, acelaşi ziar făcea cunoscut faptul că „mai multe“ sute de generali şi ofițeri superiori ai forțelor armate fuseseră arestați sub aceeaşi acuzație, iar la 26 iulie 1945 anunța cu surle şi trâmbițe începutul a ceea ce avea să devină primul proces înscenat de comunişti în România. Pentru a discredita conducerea armatei, un grup de generali – dintre care doi fuseseră până nu de multă vreme membri ai guvernului regal – împreună cu alți ofițeri superiori au fost acuzați că au creat grupări subversive care, acționând sub forma unor bande de tâlhari în Carpați, au terorizat populația cu scopul de a semăna neîncredere în autorități şi de a destabiliza noul guvern comunist de la Bucureşti.

A doua zi, Pătrăşcanu a explodat. Într-un articol consacrat procesului generalilor şi ofițerilor, tot *Scânteia* pretindea că de fapt acuzații plănuiseră să provoace un război civil cu ajutorul căruia să declanşeze un conflict armat între Uniunea Sovietică şi cele trei mari puteri occidentale. „Şi un copil de țâță râde de-o asemenea trăsnaie“, i-a spus el lui Dej. Nici un om cu mintea întreagă, i-a explicat Pătrăşcanu tatălui meu, nu poate crede că o mână de oameni ascunşi într-o peşteră pot declanşa cel de al treilea război mondial. Potrivit lui Pătrăşcanu, aşa-zisele grupări subversive existau doar în mintea înfierbântată a lui Pantiuşa, deoarece cei mai mulți dintre pretinşii ei membri nici măcar nu se cunoscuseră înainte de a fi arestați. Aceştia fuseseră asociați la întâmplare de ofițerii lui Pantiuşa, cu ajutorul unor martori falşi, şi bătuți la sânge, să-şi recunoască „vina“. La insistențele lui Dej, Pătrăşcanu, care era ministrul justiției, a acceptat ca procesul să continue în aceeaşi notă, dar a avertizat că „asta ne va discredita în fața Apusului“. Cum însă nici lui Dej, nici lui Pantiuşa nu le păsa de Apus, *Scânteia* şi-a văzut mai departe de treabă, publicând zilnic reportaje din ce în ce mai gogonate despre crimele „comise“ de cei din boxa acuzaților. Înscenarea a prins atât de bine, încât mase de țărani şi muncitori au început să iasă în stradă, cerând „moartea criminalilor“, care puseseră în pericol pacea lumii.

În 1946, Pătrăşcanu a devenit un fel de factotum din umbră al primelor alegeri postbelice, programate pentru luna noiembrie a aceluiaşi an. Noua lege electorală şi complicatele ei instrucțiuni de funcționare redactate de Pătrăşcanu aveau atâtea subterfugii perfid strecurate în textele lor, încât i-au permis tatălui meu, bunăoară, să voteze de

şaisprezece ori într-o singură zi şi, simultan, să fie preşedinte al comisiei de numărare a voturilor la trei centre separate de votare. De aici, rezultatul: 78,86 % din totalul de voturi au revenit „Frontului“ creat de Moscova.

Odată scăpaţi de grija alegerilor, Vîşinski şi Fedicikin i-au ordonat lui Pătrăşcanu să găsească o chichiţă legală pentru a dizolva Partidul Naţional Ţărănesc, care era principala forţă anticomunistă în România. Pătrăşcanu l-a ajutat pe Pantiuşa să infiltreze în eşalonul de vârf al ţărăniştilor un agent provocator, care a avut misiunea de a-i convinge pe vicepreşedintele partidului, Ion Mihalache, şi pe câţiva dintre colaboratorii săi să plece din ţară, temporar, cu un avion particular pregătit special de Pantiuşa pentru această operaţie. Toţi au fost arestaţi pe 16 iulie 1947, înainte de decolare, iar a doua zi *Scânteia* avea pe prima pagină o fotografie a întregului grup, în faţa avionului. În timp ce comuniştii luptă să construiască o viaţă mai bună pentru popor, declara făţarnic ziarul, şefii Partidului Naţional Ţărănesc fug ca şobolanii. Câteva zile mai târziu, tot *Scânteia* relata că poliţia română e în posesia unor probe zdrobitoare potrivit cărora Partidul Naţional Ţărănesc nu era nimic altceva decât o organizaţie acoperită a serviciilor de spionaj occidentale.

„Asta-i falsificare a istoriei“, a protestat Pătrăşcanu în faţa lui Dej – cel puţin aşa i-a spus tatălui meu. Partidul Naţional Ţărănesc era – a pretins Pătrăşcanu că i-ar fi spus lui Dej – cea mai importantă formaţiune politică a ţării, jucase un rol primordial în perioada României Mari după 1918, şi prin urmare ar fi fost în detrimentul ţării ca el să fie prezentat acum drept oficină de spionaj. Nenorocirea era, a explicat Pătrăşcanu, că nici lui Dej, nici lui Pantiuşa nu le păsa de istoria României. La iniţiativa lor, partidul comunist a organizat uriaşe demonstraţii, pe tot cuprinsul ţării, care, înfierând PNŢ-ul ca pe un cuib de spioni, cereau desfiinţarea acestuia. La 30 iulie 1947, ministrul de interne Teohari Georgescu a prezentat parlamentului probe „găsite“ în avion care atestau că PNŢ fusese dintotdeauna în solda serviciilor de spionaj vestice, şi a obţinut acordul (294 voturi pentru, 1 vot contra) ca PNŢ-ul să fie scos în afara legii. În aceeaşi zi, *Dreptatea*, oficiosul naţional-ţărănist, a fost interzis. Pe 12 noiembrie 1947, la sfârşitul unui alt proces înscenat de Pantiuşa, preşedintele PNŢ-ului, Iuliu Maniu, şi colaboratorii săi apropiaţi au fost condamnaţi la ani lungi şi grei de muncă silnică, sub acuzaţia stereotipă – devenită un laitmotiv al KGB-ului în acei ani – de a fi fost agenţi ai

spionajului occidental.

În iarna lui 1947, Pantiuşa i-a raportat lui Piotr Fedotov – şeful noului serviciu de spionaj sovietic, care acum combina INU şi GRU (serviciul de informaţii militare) în Comitetul de Informaţii, cunoscut sub numele de KI (de la rusescul *Komitet Informaţii*) – că Pătrăşcanu sabota „marşul României spre comunism“. În raportul său, Pantiuşa a susţinut că, în loc să înlăture duşmanii de clasă, Pătrăşcanu proteja partidele burgheze şi pe liderii lor.

Ca „probă“ că Pătrăşcanu băga intenţionat bețe în roate procesului de comunizare a României, Pantiuşa a alăturat declaraţiile unor martori ce atestau că într-o cuvântare pe care tocmai o ţinuse în faţa studenţimii clujene Pătrăşcanu afirmase că „mai întâi este român şi apoi comunist“. Într-o scrisoare operativă de răspuns, Fedotov a confirmat că şi un număr de ofiţeri ai KI-ului, care lucrau acoperiţi în Comisia Sovietică pentru Reparaţii de Război, îl auziseră pe Pătrăşcanu exprimând vederi antisovietice. În calitate de preşedinte al delegaţiei române însărcinate să negocieze lista de mărfuri pe care România trebuia să le trimită anual Uniunii Sovietice drept reparaţii de război, Pătrăşcanu reproşase partenerilor sovietici că spoliau ţara de bogăţiile ei şi că, procedând aşa, îi încetineau progresul spre comunism. Fedotov l-a instruit pe Pantiuşa să „cerceteze cu atenţie“ trecutul lui Pătrăşcanu şi să-l ţină sub permanentă supraveghere.

La începutul anului 1948, eforturile lui Pătrăşcanu de a da o tentă de legalitate fărădelegilor guvernului instalat de Moscova în Bucureşti s-au întors împotriva sa. Pe 30 decembrie 1947, regele Mihai a fost forţat să abdice şi, patru zile mai târziu, părăsea ţara. Pantiuşa a însoţit trenul regal pînă la frontieră, iar peste câteva zile i-a prezentat lui Gheorghiu-Dej o listă conţinând numele regelui Mihai şi ale altor 34 de persoane, colaboratorii lui apropiaţi, care erau la ora aceea peste hotare, cerând să le revoce cetăţenia română şi să le confişte proprietăţile. Ca de obicei, Pantiuşa a invocat motivul său favorit: organele din subordinea lui deţineau mărturii zdrobitoare că „expatriaţii“ erau de ani de zile unelte ale spionajului occidental. Ana Pauker, devenită între timp ministru de externe, a susţinut propunerea lui Pantiuşa. Pătrăşcanu însă, care fusese şi el prezent la discuţie, a zeflemisit-o.

Conform informaţiilor pe care le am din interogatoriile Anei Pauker, Pătrăşcanu l-a acuzat pe Pantiuşa, în faţa lui Dej, că încearcă să rescrie

istoria României. Regele Mihai, a susținut Pătrășcanu, era un patriot care a jucat rolul principal în procesul de scoatere a României din războiul antisovietic. Acțiunile lui au fost atât de temerare și de eficiente, încât el și generalul american Eisenhower au fost singurele persoane nesovietice cărora Moscova le-a conferit Ordinul „Victoria". În cazul regelui, a continuat Pătrășcanu, Stalin a mers și mai departe: la 21 iulie 1945, la doar cincisprezece zile după ce Prezidiul Sovietului Suprem l-a decorat pe regele Mihai, mareșalul sovietic Fiodor Tolbuhin i-a oferit acestuia două avioane sovietice ca dar din partea lui Stalin și semn al înaltei sale aprecieri. Întreaga conducere a partidului, a reamintit Pătrășcanu, a luat parte la acea glorioasă ceremonie.

Pătrășcanu a pierdut partida. La 20 februarie 1948, Consiliul de Stat al României i-a retras regelui Mihai cetățenia și, în aceeași zi, Pantiușa a trimis la Moscova un raport secret în care pretindea că a obținut „dovezi zdrobitoare" atestând că Pătrășcanu fusese informator al Siguranței în timpul războiului.

La 23 februarie 1948, Teohari Georgescu îl acuza public pe Pătrășcanu că deviase de la linia partidului.

Pătrășcanu a fost arestat, în secret, la 28 aprilie 1948 de către Pantiușa personal, iar numele lui a dispărut de pe firmamentul României. La 6 decembrie 1949, *Scânteia* a publicat textul unui raport pe care Dej l-ar fi prezentat Biroului Informativ al Partidelor Comuniste, în care se afirma că Pătrășcanu ar fi fost agent al serviciilor de spionaj anglo-americane. Cu Pătrășcanu scos din circulație, Pantiușa a devenit regele neîncoronat al poliției secrete a României. După ce soția sa, Ana Toma (născută Anna Grossman), care a lucrat și ea pentru INU, fusese numită ministru adjunct al comerțului, puterea pe care Pantiușa o exercita în România era depășită doar de aceea a lui Dej. Bine instalat în șa, Pantiușa a început să terorizeze țara printr-o avalanșă de procese de sabotaj și spionaj pe care le-a înscenat cu ajutorul consilierilor sovietici din Securitate.

Mulți ani mai târziu, când am ajuns la vârful piramidei serviciilor de informații ale României, aveam să aflu că, de fapt, de la crearea ei și până în ziua în care am obținut azil politic în Statele Unite, Securitatea nu a descoperit nici un singur act real de sabotaj organizat și că, exceptându-i pe parașutiștii capturați în anul 1953, nu a depistat nici un singur spion real. Procesele-spectacol organizate de Pantiușa, ca și cele înscenate de Moscova în celelalte țări ale Europei de Est în aceiași ani, aveau scopul

unic de a distrage atenția opiniei publice de la jefuirea țării de către sovietici şi de a blama forțele de opoziție şi serviciile de informații occidentale pentru ruina pe care comunismul o adusese economiei naționale.

Noul val de teroare inițiat de Pantiuşa a început la 24 mai 1948, printr-un proces public îndreptat împotriva unui grup de şase industriaşi, în frunte cu Anton Dumitru şi Radu Xenopol. Acuzații au fost uniți artificial într-o „grupare subversivă“ şi învinuiți de a-şi fi sabotat propriile mine de cărbuni, pentru a crea o criză energetică în România. La începutul celui de-al Doilea Război Mondial, România era pe locul doi în Europa, după Uniunea Sovietică, la exportul de petrol. Dar patru ani de război ca aliat al Germaniei au supt rezervele petroliere ale țării ca un burete şi bruma ce a mai rămas lua acum drumul Moscovei. Cărbunele era singurul combustibil rămas la dispoziția românilor. Pentru că şi majoritatea producției de cărbuni era trimisă în Uniunea Sovietică, ca despăgubire de război, cocenii de porumb deveniseră principalul combustibil al românului de rând. Evident, Moscova avea acum nevoie de țapi ispăşitori, iar Pantiuşa s-a grăbit să-i inventeze. Pentru a da o coloratură şi mai politică primului său proces, Pantiuşa a inventat o conspirație tacită între acuzați şi „odioasa clică de spioni“ care a condus defunctul Partid Național Țărănesc.

Peste câteva săptămâni, Pantiuşa a înscenat o altă farsă judiciară, de această dată împotriva proprietarilor celor mai mari mori şi brutării ale țării, frații Sever şi Max Herdan, pe care îi cunoşteam destul de bine, întrucât erau clienți ai tatălui meu. Ambii erau adevărați patrioți, care după război s-au dat peste cap să amelioreze foametea ce bântuia țara. Cândva grânarul Europei, România era acum o țară lihnită de foame. Armata Roşie eliberatoare, înfometată şi dornică de răzbunare, pustiise România mai abitir decât un roi de lăcuste. Ca şi când nu ar fi fost de ajuns, în 1946 țara a fost devastată de o secetă care, prelungindu-se şi în anul următor, i-a obligat pe țărani să-şi sacrifice vitele. După secetă, România arăta ca o şandrama lovită de uragan. Occidentul i-a venit în ajutor cu cantități apreciabile de cereale, care au fost însă imediat înşfăcate de Uniunea Sovietică în baza aceloraşi aşa-zise datorii de război. Ca să muşamalizeze întreaga hoție, Pantiuşa i-a acuzat pe frații Herdan că au sabotat producția de pâine a țării, ascunzând cantități uriaşe de grâu şi lăsându-l să putrezească. La 16 iunie 1948, *Scânteia* punea pe

prima pagină, cu litere de-o şchioapă, un titlu bombastic: „Capitaliştii sabotori. Procesul celor doi“.

Tot în iunie 1948, Pantiuşa a fost răsplătit pentru zelul său, fiind cooptat ca membru plin al Comitetului Central al partidului. Pe 19 iunie, Pantiuşa a scos un alt as din mânecă. Noul lui proces era destinat să „demonstreze“ că nemulţumirile populaţiei rurale şi frecventele ei răzvrătiri împotriva autorităţilor comuniste locale erau, de fapt, create în mod artificial de serviciile de spionaj occidentale. Acuzaţii, doisprezece la număr, în frunte cu avocatul „burghez“ Spiru Blănaru, comandantul militar Petre Domoşneanu şi moşierul Aurel Vernicescu, erau învinuiţi că au creat, chipurile, grupări teroriste a căror sarcină era să destabilizeze regimul prin organizarea de rebeliuni armate şi asasinate politice. Membrii acestor aşa-zise grupări subversive, în majoritate moşieri şi chiaburi, ar fi fost inspiraţi de „staţiile imperialiste de radio“ şi finanţaţi de Partidul Naţional Ţărănesc.

În octombrie 1948 au venit la rând proprietarii celor mai importante întreprinderi industriale. Pantiuşa a ales doisprezece dintre ei, a pretins că sunt agenţi ai serviciilor occidentale de spionaj, i-a grupat într-o aşa-zisă organizaţie subversivă şi i-a acuzat că au subminat economia naţională. Presupusul conducător al grupului era Max Auschnit, un industriaş care controla cea mai mare parte a industriei metalurgice româneşti şi care a scăpat ca prin urechile acului, plecând în Occident cu puţine zile înainte ca ceilalţi să fie arestaţi. Întrucât el era şi coproprietar al lui British Westminster Bank şi al societăţii americane Trading Company for the Orient, Auschnit a fost prezentat în proces ca un spion ce a folosit aceste firme vestice drept paravan pentru a finanţa un complot naţional, al cărui ţel era să oprească mersul României către socialism. În mod „întâmplător“, preşedintele Partidului Social-Democrat, Titel Petrescu, care era unul dintre liderii coaliţiei guvernamentale controlate de comunişti, s-a trezit în boxa acuzaţilor. Chemat la proces ca martor, el a fost acuzat de complicitate cu acuzaţii şi tribunalul a votat în „unanimitate“ arestarea sa. Toţi cei implicaţi în proces au primit condamnări mergând de la 20 de ani la închisoare pe viaţă, plus confiscarea averii.

În 1949, eforturile lui Pantiuşa s-au îndreptat către desfiinţarea Oficiului American de Informaţii, văzut de Moscova ca un butoi de pulbere ce putea declanşa oricând o revoluţie anticomunistă în România.

Trei procese care au avut loc în mai, noiembrie şi decembrie 1949, toate însoţite de o publicitate zgomotoasă, au fost folosite pentru a descrie acest oficiu drept o „organizaţie odioasă de spionaj şi terorism“, a cărei singură raţiune era aceea de a opri cursul României spre „democraţie şi progres“. După ce 32 de funcţionari şi ofiţeri români au fost condamnaţi pentru spionaj în aceste procese şi zece dintre ei au fost executaţi, Bucureştiul a ordonat închiderea Oficiului. La 4 martie 1950, guvernul Statelor Unite a fost nevoit să se conformeze.

Anul următor, Pantiuşa şi-a îndreptat tirul asupra Partidului Liberal, o facţiune care se desprinsese de anticomunistul Partid Naţional Liberal, pentru a se alătura coaliţiei comuniste în timpul alegerilor din 1946, şi care făcea acum parte din guvern. Aproximativ 1 400 din membrii săi au fost arestaţi de Pantiuşa în nopţile de 5 şi 6 mai 1950. Preşedintele Partidului Liberal – care fusese viceprim-ministru şi ministru de externe în guvernul de coaliţie condus de comunişti – ca şi vicepreşedintele partidului – fost ministru de finanţe în acelaşi guvern – au fost acuzaţi că sunt spioni occidentali, condamnaţi şi trimişi la închisoare, împreună cu colaboratorii lor apropiaţi. Curând comuniştii au scos în afara legii Partidul Liberal, arătând încă o dată că orice alianţă cu ei era nu numai efemeră, dar şi extrem de costisitoare.

În 1951, la ordinul lui Stalin, Pantiuşa şi-a îndreptat atacul împotriva Nunţiaturii Apostolice din Bucureşti. Stalin înţelesese, în sfârşit, că nu va fi în stare să subordoneze Biserica Catolică din ţările-satelit ale Moscovei şi a declarat război Vaticanului, pretextând că primatul Ungariei, cardinalul Mindszenty, refuzase să accepte secularizarea şcolilor catolice din Ungaria. Urmând indicaţiile Moscovei, la 1 decembrie 1948, guvernul de la Bucureşti a desfiinţat Biserica Greco-Catolică din România, care era subordonată Papei, şi a încorporat-o în mod forţat în sânul Bisericii Ortodoxe Române. Când nunţiul papal de la Bucureşti a contestat această integrare, pe care o considera ilegală, Dej a ordonat ca atât el, cât şi restul personalului Nunţiaturii Apostolice din Bucureşti să fie acuzaţi de spionaj şi deportaţi sau arestaţi. Procesul pe care Pantiuşa l-a înscenat Nunţiaturii Apostolice din Bucureşti a început la 10 august 1951, avându-i în boxa acuzaţilor pe episcopul catolic Augustin Pacha şi pe alţi nouă reprezentanţi ai Vaticanului la Bucureşti. A doua zi, presa şi radioul român, folosind un limbaj lipsit de urbanitate, prezentau Vaticanul ca pe o cloacă de spioni în solda serviciilor de spionaj

americane şi engleze. Trei săptămâni mai târziu, acuzaţii au fost condamnaţi la muncă silnică pe viaţă sau la închisoare pe termene lungi. Nunţiatura Apostolică a fost închisă în mod oficial, iar clădirile ce îi aparţineau au fost transferate Ministerului Afacerilor Externe (timp de mulţi ani au fost utilizate ca şcoală de limbi străine pentru MAE şi DIE).

În 1952, Pantiuşa a fost ocupat, zi şi noapte, cu spălatul rufelor murdare ale Partidului Comunist Român. Pentru a-şi menţine poziţia de conducător de temut al lagărului socialist, în condiţiile în care o nouă constelaţie de lideri comunişti începuse să strălucească în Europa de Est, Stalin şi-a instruit serviciul de spionaj, INU, să-i aresteze periodic pe câţiva dintre ei şi să le însceneze procese publice în care să fie condamnaţi ca spioni în solda Occidentului. Stalin a inaugurat noua sarabandă de înscenări în 1949, prin procesele politice intentate împotriva liderului comunist maghiar Gyorgy Palfy şi a conducătorului comunist bulgar Traicio Kostov. Între 1950 şi 1951, INU l-a arestat pe János Kádár, la Budapesta, şi i-a spânzurat aproape pe toţi membrii conducerii Cehoslovaciei, în frunte cu secretarul general al partidului comunist, Rudolf Slanski. Apoi Stalin a ordonat ca INU să înceapă „curăţarea“ Partidului Comunist Român. Această operaţie, care a fost condusă de Ana Pauker, s-a soldat cu excluderea din partid a 300 000 de membri. În 1952, Stalin i-a ordonat lui Pantiuşa să se debaraseze de „jidanii“ din conducerea Partidului Comunist Român şi să-i execute, pretinzând că sunt spioni occidentali. Procesele pe care Pantiuşa voia să le însceneze împotriva Anei Pauker, lui Vasile Luca şi lui Teohari Georgescu nu au mai urmat însă obişnuitul scenariu stalinist, din cauza morţii subite a lui Stalin în 1953.

În anul următor, Pantiuşa a organizat „Procesul sabotorilor de la Canalul Dunăre–Marea Neagră“. Urmând exemplul lui Stalin, care schimbase cursul Volgăi, Dej a hotărât să construiască un canal navigabil între Dunăre şi Marea Neagră. Planul lui Dej era grandios, dar depăşea cu mult capacitatea tehnologică a economiei româneşti din acea vreme. Ca urmare, la cinci ani după ce prima lopată de pământ fusese excavată, şantierul canalului se menţinea la acelaşi stadiu incipient şi nu exista nici un indiciu că lucrările sale vor putea fi terminate într-un viitor previzibil. Ca să iasă basma curată din această afacere megalomană ce irosise miliarde de lei şi sute de vieţi omeneşti, Dej a decis să se debaraseze de întregul proiect sub motiv că lucrările sale ar fi fost sabotate de serviciile

de spionaj occidentale.

Sarcina de a lichida şantierul canalului a revenit Direcţiei Regionale de Securitate Constanţa, care a acţionat sub supravegherea Direcţiei a IV-a (Contrasabotaj) din Direcţia Generală a Securităţii Statului. Mi-am petrecut primii ani ca ofiţer în această direcţie, unde, deşi am lucrat în serviciul pentru industria grea, nu în cel ce coordona şantierul canalului, am avut ocazia să văd dosarul acestei grosolane înscenări, pe coperta căreia scria: „Acţiunea informativă Canalul Dunăre–Marea Neagră“. Piesa cea mai „grea“ a dosarului era un raport-sinteză semnat de şeful Direcţiei Regionale de Securitate Constanţa, colonelul Nicolae Doicaru, care orchestrase întreaga înscenare şi care avea să devină şeful meu pentru mai bine de douăzeci de ani. Acel raport conţinea înşiruirea unor defecţiuni majore înregistrate pe şantierul canalului, numele celor aparent responsabili pentru aceste defecţiuni şi propunerea ca vinovaţii să fie arestaţi pentru sabotaj economic.

Pe prima pagină a raportului, Gheorghiu-Dej scrisese cu creionul său violet: „Persoanele numite să fie arestate, judecate public şi executate“. Dosarul, având peste 300 de pagini, conţinea doar note informative furnizate de agenţi ai Securităţii şi expertize tehnice – executate tot de agenţi ai Securităţii – ce relatau defecţiunile tehnice majore înregistrate pe şantier de-a lungul anilor. Nu era nimic, absolut nimic, în întregul dosar, care să presupună existenţa unei acţiuni de sabotaj, cu atât mai puţin a unui sabotaj organizat, coordonat de servicii occidentale de spionaj, aşa cum s-a arătat la proces. Tot ce am văzut erau remarci şi glume politice, raportate de agenţi sau înregistrate de microfoanele Securităţii, ce sugerau că devotamentul faţă de regim al inginerilor şi tehnicienilor acuzaţi de sabotaj era discutabil.

Procesul de sabotaj a avut loc în iulie 1953 şi s-a terminat cu executarea a trei condamnaţi şi trimiterea altor patru în temniţe pe termen lung. La scurt timp după proces, şantierul canalului a fost închis.

În 1954, Pantiuşa a fost ocupat cu Lucreţiu Pătrăşcanu. Procesul acestuia a început la 6 aprilie 1954, la şase ani după ce fusese arestat, şi a avut loc în clădirea Tribunalului Militar al Municipiului Bucureşti. Generalul Demeter a fost unul dintre asesorii populari. Majoritatea „publicului“ admis în sală era alcătuită din ofiţeri de securitate, îmbrăcaţi în haine civile, aduşi cu autobuzele în fiecare dimineaţă. Mi-a sosit şi mie rândul pe 13 aprilie, ultima zi a procesului. Când „inculpatul“ a fost adus

în sală, am recunoscut cu greu în el pe juristul exuberant pe care îl cunoşteam atât de bine. Deşi nu împlinise încă cincizeci şi patru de ani, omul din boxa acuzaților avea nevoie de sprijin ca să se ridice în picioare, nu putea să-şi controleze tremurul mâinilor, şi părea mult prea mic pentru costumul în care era îmbrăcat. Numai nasul acvilin şi bărbia pătrată, proiectată sfidător înainte, îmi mai aminteau de prietenul tatălui meu.

Dimineața a fost consacrată în totalitate audierii martorilor, în majoritate aflați ei înşişi în stare de arest. După cum aveam să aflu mai târziu, toți martorii au fost instruiți „temeinic“ asupra a ceea ce trebuiau să declare de către noul ministru de interne, Alexandru Drăghici, şi de Iosif Chişinevski, un ofițer ilegal al INU, care devenise membru al Biroului Politic şi era însărcinat acum cu latura politică a procesului. Unul după altul, martorii au declarat că Pătrăşcanu şi colegul său din boxă, Kofler – pe care Pantiuşa l-a legat artificial de Pătrăşcanu, ca să dea procesului o coloratură sionistă –, erau agenți ai serviciului de spionaj britanic. Din când în când, martorii au fost întrerupți de protestele lui Pătrăşcanu („Ticălosule!“ sau „Mincinosule“) şi de strigătele preşedintelui Tribunalului Militar, care îl amenința pe Pătrăşcanu că-l va pune în lanțuri dacă nu-şi va ține gura.

După-amiaza a fost dedicată rechizitoriul procurorului militar, care, la capătul unui lung şi demagogic discurs, a cerut pedeapsa cu moartea pentru Pătrăşcanu, pe care l-a acuzat că este un fascist care a sprijinit ocuparea României de către Hitler, un agent al Siguranței care şi-a trădat tovarăşii de partid în timpul războiului şi un spion care a încercat să răstoarne guvernul comunist din România la instigarea serviciilor de spionaj anglo-americane. După ce procurorul a terminat, lui Pătrăşcanu i s-a permis să-şi spună ultimul cuvânt. El s-a ridicat cu greu de pe banca acuzaților, dar când s-a văzut în picioare, s-a îndreptat ca o lumânare. „Asasinilor!“ a strigat Pătrăşcanu cu vocea-i de tenor, arătând cu degetul către preşedintele tribunalului, apoi, pe rând, către fiecare asesor popular. „Istoria o să vă pună aici, în boxa asta! Pe voi şi pe stăpânii voştri, slugoilor!“ Cuvântul lui Pătrăşcanu a fost întrerupt de ofițerii de securitate care s-au năpustit asupra lui. „Asasinilor!“ a mai putut striga înainte de a fi scos din sală. În ziua următoare, Lucrețiu Pătrăşcanu a fost condamnat la moarte, iar la 19 aprilie 1954 presa românească a anunțat că a fost executat. Paisprezece ani mai târziu, Pătrăşcanu a fost reabilitat

postmortem, aşa cum s-a întâmplat adesea cu căpeteniile comuniste.

La scurt timp după reabilitarea lui Pătrăşcanu, un funcţionar al Ministerului de Externe, Iosif Moldoveanu, şef adjunct al direcţiei consulare, şi-a împuşcat întreaga familie şi apoi s-a sinucis, aparent fără motiv. În realitate, el a lăsat o scrisoare detaliată în care îşi justifica actul disperat. Iosif Moldoveanu era un colonel al DIE care lucra acoperit ca şef al direcţiei consulare din MAE şi, din acest motiv, scrisoarea ce s-a găsit lângă cadavrul lui mi-a fost prezentată personal. În această scrisoare, Moldoveanu relata că între 1948 şi 1954, când lucra la Direcţia de Cercetări Penale a Securităţii, a fost implicat în interogarea lui Pătrăşcanu, pe care l-a torturat personal pentru a-i smulge declaraţii incriminatorii. Ceea ce însă l-a împiedicat mai mult decât orice să se împace cu sine însuşi, scria Moldoveanu, era faptul că el însuşi l-a asasinat pe Pătrăşcanu. Dej n-a avut curaj să-l trimită pe Pătrăşcanu în faţa plutonului de execuţie, temându-se că fostul său tovarăş ar putea da în vileag detalii legate de înscenarea ce fusese montată împotriva sa. În noaptea de 16 aprilie 1954, Moldoveanu l-a scos pe Pătrăşcanu din celula sa de la Jilava, sub pretextul că îl duce la o plimbare în interiorul închisorii şi, pe drum, l-a împuşcat în ceafă. Scrisoarea se încheia cu confesiunea lui Moldoveanu că noaptea aceea a devenit coşmarul vieţii lui, că retrăia neîncetat scena de groază cu sângele lui Pătrăşcanu care îi acoperise faţa şi mâinile. I-am predat scrisoarea lui Ceauşescu, care nu mi-a mai dat-o înapoi şi a ordonat ca existenţa ei să nu fie dezvăluită.

Capitolul 6
Statul ca operație informativă la scară națională

Dramatica dispariție a celor doi fanatici români, Ana Pauker şi Lucreţiu Pătrăşcanu, constituie o altă mărturie a faptului că Iosif Stalin şi dictatorii instalaţi de el la cârma sateliţilor Moscovei au înlocuit ideologia marxistă şi partidul comunist cu organele poliţiei politice autohtone şi externe, care au devenit adevăratele lor instrumente de conducere. Pentru Stalin structura normală a statului era autocraţia ţaristă, care era fundamental diferită de restul Europei. Spre deosebire de Anglia şi de Germania lui Marx, unde dificultăţile economice fuseseră create de revoluţia industrială, Rusia era o uriaşă feudă agricolă ai cărei ţărani, eliberaţi numai formal de Alexandru al II-lea în 1861, nu fuseseră niciodată proprietari ai pământului pe care îl lucrau şi nu au fost niciodată în poziţia de a lua hotărâri pentru ei înşişi. Mai mult, în ultimele patru decenii, aristocraţia rusă a condus ţara cu ajutorul poliţiei secrete, care, de fapt, încă din anii îndepărtaţi ai lui Ivan cel Groaznic, fusese principalul său instrument de guvernare.

În decembrie 1564, temându-se că va fi detronat de boierimea rusă, Ivan a ameninţat că va abdica, dacă nu i se vor conferi puteri excepţionale pentru a-i pedepsi pe răsculaţi şi dacă nu i se va da dreptul să-şi creeze o „curte“ cu ajutorul căreia să conducă ţara. Această „curte“, care a devenit cunoscută sub numele de *Opricina* („Curte separată“), era de fapt o poliţie secretă subordonată exclusiv ţarului. Membrii Opricinei purtau uniforme negre, care îi distingeau de ceilalţi slujitori ai ţarului, locuiau în conace confiscate de la boieri şi răspândeau teroarea prin satele Rusiei, bântuind pe caii lor negri, pe ale căror şei erau gravate un cap de câine – simbolizând adulmecarea trădătorilor – şi o mătură, care sugera că rolul Opricinei era acela de a curăţa ţara de duşmani. Folosită iniţial împotriva boierilor răsculaţi, Opricina a sfârşit prin a teroriza pe oricine nu era pe placul ţarului.

Într-o formă sau alta, tradiţia de stat poliţienesc a dăinuit de-a lungul

istoriei Rusiei şi s-a perpetuat în timpul Uniunii Sovietice, dar şi după aceea. În epoca Revoluției din Octombrie, poliția secretă țaristă se chema Ohrana – organizație suprasecretă, creată de Alexandru al III-lea în 1881 – şi era extrem de dură în eforturile ei de a proteja tronul Rusiei de terorişti şi revoluționari. Faptul că până la urmă Ohrana s-a dovedit incapabilă să-şi îndeplinească sarcina sa de bază, apărarea vieții țarului, l-a determinat pe Stalin să confere poliției sale politice o autoritate care să o depăşească chiar şi pe cea a Ohranei.

Deşi teroarea bolşevică a fost declanşată de Lenin, Stalin a fost primul conducător sovietic care, asemenea țarilor, a realizat că nimic nu poate contribui mai mult la sănătatea sa politică decât o poliție secretă proprie. Stalin a făcut această descoperire într-o perioadă în care literalmente tremura de frică. În 1923, Lenin, bolnav, a scris un „testament politic“ în care l-a prezentat pe Stalin ca fiind „prea necioplit“ pentru a-i fi urmaş, cerând ca el să fie înlocuit de la cârma partidului cu un bolşevic „mai răbdător, mai loial, mai manierat, mai atent față de tovarăşii săi şi mai puțin țâfnos“. Câteva luni mai târziu, Lenin a „recomandat“ ca Leon Troțki, pe atunci comisar de război, să îl înlocuiască pe Stalin în funcția de lider al partidului bolşevic şi deci din poziția de succesor al său.

Spre a-şi păstra scaunul, Stalin s-a coalizat cu Felix Dzerjinski, părintele noii poliții secrete a Uniunii Sovietice, CEKA (Comisia Extraordinară Pentru Combaterea Contrarevoluției şi Sabotajului), recent rebotezată GPU (*Gosudarstvennoe Politiceskoe Upravlenie*), ori Direcția Politică a Statului, vădind astfel o revelatoare schimbare de nume.

Cei doi aliați, Stalin şi Dzerjinski, au pus la cale o magistrală operație informativă, la capătul căreia Stalin urma să ajungă pe „tronul“ Uniunii Sovietice. Concepută de Dzerjinski, această operație a devenit clasică, punând bazele unei noi ramuri a poliției secrete sovietice: *dezinformarea*. Frumusețea ei rezidă în simplitatea ei. În ianuarie 1924, când a murit Lenin, Troțki se afla la tratament medical în Crimeea, iar Dzerjinski a avut grijă ca el să fie informat cu întârziere asupra decesului şi în mod eronat asupra datei funeraliilor. Cu singurul său rival departe de Moscova, a fost floare la ureche pentru Stalin să se autoîncoroneze. Câteva luni mai târziu, el l-a răsplătit pe Dzerjinski făcându-l membru supleant al Biroului Politic.

În decursul anilor, Stalin a făcut din Dzerjinski subiectul unor acte de venerație comunistă depăşite ca intensitate numai de cele dedicate lui

Lenin, şi a înconjurat acest cult într-un secret total, aşa cum a făcut cu tot ceea ce era cu adevărat important în viaţa şi activitatea Uniunii Sovietice. Lenin fusese îmbălsămat şi expus în mausoleul din Piaţa Roşie. În 1926, după moartea lui Dzerjinski, mulajele de ceară după faţa şi mâinile acestuia, completate cu uniforma CEKA, au fost expuse într-un coşciug de sticlă pe care Stalin l-a aşezat în clubul ofiţerilor GPU. Apoi, în decembrie 1937, când a celebrat 20 de ani de la crearea CEKA, Stalin l-a ridicat pe Dzerjinski la rangul de „Cavaler al Revoluţiei“.

Privită prin perspectiva istoriei, operaţia de dezinformare ce l-a pus pe Stalin pe „tronul“ de la Kremlin, a constituit placa turnantă în transformarea dictaturii partidului lui Lenin într-un regim totalitar, dominat de un singur om, în care poliţia politică a căpătat prioritate în faţa ideologiei marxiste şi a partidului comunist. Într-o formă sau alta, acest regim totalitar s-a menţinut la putere până la dizolvarea Uniunii Sovietice şi a fost consolidat de succesoarea ei.

Când Stalin a devenit conducătorul Uniunii Sovietice, el nu a făcut nici un secret din faptul că poliţia secretă era responsabilă numai în faţa lui, după cum Ohrana era chemată să dea socoteală numai ţarului. Stalin a schimbat numele noii sale Ohrana, din GPU în OGPU, prin adăugarea cuvântului *Obedineonnoe,* care o transforma în Direcţia Politică Unificată a Statului şi îi conferea autoritate asupra tuturor teritoriilor incluse recent în Uniunea Sovietică. Apoi a asmuţit OGPU împotriva celei mai importante creaţii a activităţii revoluţionare a lui Lenin, partidul bolşevic. Pentru început, Stalin a pus capăt disputei ideologice dintre stalinişti şi troţkişti în spiritul celor mai bune tradiţii ţariste (şi ohraniste): a ordonat OGPU să-i deporteze pe Troţki şi pe susţinătorii săi. Apoi s-a năpustit împotriva comuniştilor favorabili Noii Politici Economice (NEP) a lui Lenin care, încurajând micile întreprinderi particulare, se bătea cap în cap cu megalomana economie de stat supracentralizată pe care Stalin voia să o instituie în Uniunea Sovietică. Membrii de partid care criticau politica economică a lui Stalin erau acum excluşi din partid şi daţi pe mâna OGPU, care îi deporta în Siberia, tot aşa cum Ohrana ţaristă îi deportase pe criticii ţarului.

În 1934, Stalin a reorganizat OGPU în Comisariatul Poporului Pentru Afacerile Interne, sau NKVD, ridicându-l astfel la rangul unui minister. Anul următor el a instruit NKVD-ul să-i „neutralizeze“ pe principalii suporteri ai lui Troţki, Karl Radek şi G.L. Piatakov. Ambii au fost

învinuiți de spionaj în favoarea Germaniei şi Japoniei – într-o înscenare juridică ce a inițiat o lungă şi sângeroasă eră a proceselor politice bazate pe acuzații fictive. Ambii şi-au sfârşit zilele în închisoare. A venit rândul cadrelor superioare din partid în care Stalin vedea potențiali concurenți la conducerea PCUS: Grigori Zinoviev şi Lev Kamenev. Ambii au fost acuzați că au vrut să extermine conducerea de partid, condamnați la moarte şi împuşcați.

Încântat de avantajele pe care poliția sa politică i le crea pe plan intern, Stalin s-a decis să-i extindă rolul în afara granițelor. OGPU avea deja un departament extern denumit *Inostrannîi Otdel* (INU), care fusese creat de Felix Dzerjinski la 20 decembrie 1920, cu ocazia aniversării a trei ani de la crearea CEKA. Inspirată de secția externă a Ohranei, INU era în esență o poliție secretă însărcinată să-i vâneze pe emigranții ruşi care nu erau loiali guvernului de la Moscova. Principala ei sarcină, dată de Lenin, era să neutralizeze bazele gardiştilor albi din străinătate, prin asasinarea liderilor lor sau prin răpirea şi „judecarea“ lor în Uniunea Sovietică. Boris Savinkov, considerat de Lenin ca fiind cel mai periculos conducător al Gărzilor Albe din străinătate, a devenit ținta principală a INU. Un fost membru al guvernului lui Aleksandr Kerenski, Boris Savinkov, s-a refugiat în Polonia, de unde a început să pregătească o contrarevoluție menită să răstoarne guvernul bolşevic. Pentru a-l neutraliza, INU l-a legendat pe unul dintre ofițerii săi conspirați ca lider al mişcării antibolşevice din Bielorusia şi, în decembrie 1920, l-a trimis în Polonia cu sarcina de a-i câştiga încrederea lui Savinkov. Trei ani mai târziu, presupusul lider antibolşevic, ofițerul de informații externe Aleksandr Opperput, l-a convins pe Savinkov să se reîntoarcă în Rusia pentru a lua conducerea întregii mişcări antibolşevice. Savinkov a fost arestat în momentul în care a trecut granița Uniunii Sovietice.

Operația INU împotriva lui Savinkov a fost încununată de succes datorită, în primul rând, faptului că a fost ținută în cel mai mare secret – o virtute pe care Stalin o prețuia mai mult decât experiența revoluționară, sau orice altceva. După cum am aflat de la Pantiuşa, înainte de a implica INU în noua sa strategie externă, Stalin, pentru a se convinge că organizația este capabilă să păstreze secretul operațiilor sale, a pus-o la o nouă încercare: el a ordonat INU să-l expulzeze pe Troțki din Uniunea Sovietică în cel mai mare secret. Când operația s-a încheiat, INU a primit o *pohvalnaia gramota* de la Iosif Vissarionovici, mi-a spus Pantiuşa –

asta era un fel de *magna cum laude*. În versiunea lui Pantiuşa, Troţki şi ofiţerii INU care l-au escortat au fost singurii pasageri aflaţi la bordul vasului Iskra în acea noapte de ianuarie din 1929 în care vaporul a părăsit portul Odessa cu destinaţia Istanbul.

Tot potrivit celor spuse de Pantiuşa, la două săptămâni după deportarea lui Troţki în Turcia, Stalin a trecut INU în subordinea sa directă. Pe vremea aceea Stalin nu era interesat de informaţii care să-l ajute în politica externă a Uniunii Sovietice. Extinderea sferei de influenţă a comunismului şi consolidarea poziţiei sale de lider al proletariatului internaţional erau, în acei ani, singurele interese majore ale lui Stalin pe plan extern şi ambele au devenit sarcini prioritare ale INU.

Stalin a inaugurat noua sa politică externă, bazată pe spionaj, lansând o operaţie subversivă de largi proporţii, prin care să-şi subordoneze China. Câteva mii de activişti de partid şi ofiţeri ai forţelor militare şi de securitate au devenit, peste noapte, ofiţeri conspiraţi ai INU şi au fost trimişi în China sub acoperirea de consilieri politici şi militari. Acolo ei au sporit substanţial numărul de membri ai Partidului Comunist Chinez, au creat Armata Populară de Eliberare şi au jucat un rol central în lungul război civil purtat cu forţele naţionaliste ale lui Ciang Kai-Şi.

Această operaţie-mamut, care va dura 15 ani şi va avea un rol primordial în crearea Chinei Roşii în 1949, a fost încetinită temporar în 1936, când Stalin a crezut că s-au copt condiţiile pentru a transforma Spania într-un satelit sovietic. În viziunea generalului Aleksandr Saharovski, sângerosul război civil din Spania (1936–1939) a constituit primul act major de politică externă a lui Stalin şi totodată prima sa operaţie multinaţională de informaţii externe. Pretextul pentru declanşarea ei a fost rebeliunea lui Franco împotriva comuniştilor din Spania, de la începutul verii lui 1936. În luna iulie a aceluiaşi an, Stalin i-a ordonat şefului INU, Abram Sluţki, să creeze „brigăzi roşii internaţionale“, alcătuite din comunişti şi simpatizanţi sovietici şi străini, şi să le trimită imediat în Spania cu misiunea de a „decima hoardele lui Franco“ şi de a instala un guvern comunist în Madrid. Câteva zeci de ofiţeri superiori sovietici au fost puşi imediat sub comanda lui Sluţki şi trimişi în Spania în calitate de consilieri militari. Printre ei au fost viitorii mareşali Konstantin Rokossovski, care la sfârşitul celui de-al Doilea Război Mondial avea să devină ministrul de război al Poloniei, şi Rodion

Malinovski, care va deveni comandantul militar al României. Aceste „brigăzi roşii“, create de INU, împreună cu consilierii militari sovietici, au constituit forţa ce a transformat răscoala anticomunistă din Spania într-un sângeros şi îndelungat război civil.

În 1938, Stalin a înţeles că va pierde partida în Spania şi, ca să se răzbune, a ordonat otrăvirea şefului INU, Abram Sluţki. Acea sângeroasă aventură a serviciului său de spionaj nu a fost însă o pierdere totală. Din relatările lui I.L. Felbin, şeful rezidenţei INU din Spania în timpul războiului civil, spionajul sovietic a folosit acest conflict internaţional pentru a recruta un impresionant număr de comunişti şi de simpatizanţi străini ca ofiţeri şi agenţi ai INU. Felbin, cunoscut în Spania drept „generalul Aleksandr Orlov“, a cerut ulterior azil politic în Europa de Vest; el a publicat două cărţi în care a descris activitatea INU din timpul războiului civil din Spania şi a relatat pe larg despre recrutările pe care le-au făcut sovieticii: *Istoria secretă a crimelor lui Stalin* (1954) şi *Activitatea de spionaj şi războiul de gherilă* (1963).

De la generalul Saharovski am aflat că cele „câteva mii de ofiţeri şi agenţi“, recrutaţi de INU din rândul voluntarilor străini ce au luptat în Brigăzile Internaţionale, au devenit coloana vertebrală a celei de a doua ofensive internaţionale de spionaj declanşate de Stalin: acapararea Europei de Est. Aserţiunea lui Saharovski mi-a fost deplin confirmată de faptul că, la data creării lor, peste 40 % din personalul de conducere a Securităţii şi a DIE era format din foşti ofiţeri şi agenţi ai INU care fuseseră recrutaţi în timpul războiului civil din Spania. Unul dintre ei, colonelul Gheorghe Patriciu, care a devenit şef de direcţie în Securitate, mi-a relatat despre un alt câştig realizat de INU în Spania: capturarea întregii rezerve de aur a acestei ţări şi trimiterea ei în secret la Moscova.

Războiul din Spania a deschis apetitul lui Stalin pentru forţele armate şi dorinţa de a deveni comandantul lor suprem. Singurul impediment era mareşalul Mihail Tuhacevski, erou al războiului civil sovietic şi eminenţa militară care modernizase Armata Roşie şi care era acum şeful statului ei major. În 1937, Stalin a ordonat NKVD-ului – cum se numea atunci poliţia sa politică – să înscenеze un proces public, în care mareşalul Tuhacevski să fie acuzat că este spion german. Pentru a fi „convingător“, NKVD a implicat în acest proces alţi şapte comandanţi de vârf ai Armatei Roşii. După executarea sumară a celor opt condamnaţi, NKVD a lichidat 70 din cei 80 de membri ai Consiliului Suprem Militar al Uniunii

Sovietice şi aproximativ alţi 35 000 de ofiţeri.

Odată terminat masacrul, Stalin s-a intitulat comandant suprem al Armatei Roşii. Apoi s-a debarasat de martori: la sfârşitul unei alte înscenări judiciare, şeful NKVD, Ghenrik Iagoda şi colaboratorii săi cei mai apropiaţi au fost şi ei acuzaţi de faptul că sunt agenţi ai spionajului german, iar apoi judecaţi şi executaţi.

Având partidul şi armata la degetul mic, Stalin a început să domnească asemenea unui veritabil ţar al tuturor ruşilor, închizând ochii la toate atrocităţile săvârşite de noul şef al poliţiei sale politice, Nikolai Ejov, care acum îi elimina pe toţi cei care în mod real sau imaginar îi erau neloiali lui Stalin, dedându-se la arestări şi execuţii cărora le cădeau victime cei acuzaţi pe nedrept că sunt spioni străini. Peste şapte milioane de oameni au pierit în *ejovşcina*, numele sub care este cunoscut acest masacru politic.

În cele din urmă, Stalin eliminase majoritatea zdrobitoare a comuniştilor care luptaseră pentru revoluţia lui Lenin şi pe toţi liderii lor la scară naţională. Din cei şapte membri ai Biroului Politic din timpul Revoluţiei din Octombrie, numai Stalin şi Troţki erau în viaţă la sfârşitul marii epurări. (Troţki, care la acea vreme era expulzat din ţară, avea să fie asasinat doi ani mai târziu, în Mexic.) Gheorghi Piatakov, pe care Lenin l-a numit în testamentul său politic ca fiind cel mai capabil produs al tinerei generaţii de comunişti, a fost şi el împuşcat.

Ca şi ţarii de dinaintea lui, „tătucul“ Stalin a reuşit să păstreze aparenţa că nu ştia nimic despre măcel, reuşind astfel să-şi păstreze loialitatea poporului.

Ca într-un scenariu pur bizantin, cei care executaseră „purificările“ şi puteau afirma că au acţionat la ordinul lui Stalin au fost de asemenea exterminaţi. În decembrie 1938, când Stalin a pus capăt imensului şir de crime, mii de ofiţeri NKVD fuseseră împuşcaţi pe tăcute. O lună mai târziu, Ejov, dezgustătorul pitic care a condus măcelul, a dispărut fără urmă şi nimeni n-a mai auzit de el.

Odată ce şi-a lichidat opoziţia, şi odată cu ea pe lichidatorii ei, Stalin a mutat centrul de greutate al operaţiilor poliţiei sale politice în afara hotarelor ţării. A pus la cârma NKVD-ului un conaţional georgian, Lavrenti Beria, i-a ordonat să dubleze efectivele departamentului său extern, INU, şi i-a dat o sarcină de necrezut: să transforme Germania lui Hitler în aliat al Uniunii Sovietice.

Stalin se temea că, pentru a evita o confruntare cu puternica maşină de război germană, guvernul Franţei şi cel al Marii Britanii îl vor încuraja tacit pe Hitler să se îndrepte către răsărit şi să atace Uniunea Sovietică. Pasivitatea manifestată de Londra şi Paris în martie 1938, când Hitler a anexat Austria, era în ochii lui Stalin o probă irefutabilă că temerile sale aveau temei. Exista însă un ipediment major pentru noul plan al lui Stalin: la cel de al VII-lea Congres al Cominternului (1937), el a ridicat lichidarea fascismului la rang de sarcină primordială a proletariatului mondial. Ca atare, încercarea lui Stalin de a se alia cu Hitler trebuia ţinută în cel mai strict secret, iar asta i-a dat un motiv suplimentar ca să se bizuie în noua sa aventură externă pe serviciul de informaţii, şi nu pe diplomaţie.

Din datele obţinute de la generalul Saharovski şi de la alţi ofiţeri superiori ai PGU cu care am avut contacte în decursul anilor, am aflat că Stalin şi-a început noua sa operaţie prin „curăţarea“ INU şi a Comisariatului Sovietic pentru Afacerile Externe de „elementele evreieşti“, pe care el le considera „obstacole“ în calea viitoarelor negocieri cu Hitler. Pentru început, Stalin s-a debarasat de şeful interimar al INU, Serghei Mihailovici Spiegelglas, care a fost arestat în toamna lui 1938. Stalin a pus apoi la cârma INU un alt conaţional georgian, Vladimir Dekanozov, pe care l-a numit în acelaşi timp şi comisar adjunct pentru afacerile externe. Un pigmeu ce numai în vârful picioarelor atingea 150 de centimetri, Dekanozov era cunoscut drept „călăul din Baku“. Ajuns în Moscova, nu şi-a dezminţit numele. În câteva săptămâni, Dekanozov a executat majoritatea ofiţerilor INU de origine evreiască, sub învinuirea de a fi spioni occidentali, apoi şi-a mutat tăvălugul la Comisariatul pentru Afacerile Externe.

Ultimul „purificat“ a fost însuşi ministrul de externe, Maksim Litvinov (născut Meir Walach). Convins că atragerea lui Hitler de partea Uniunii Sovietice era crucială pentru viitorul comunismului, deci şi pentru al său, Stalin l-a numit ministru de externe pe colaboratorul său cel mai apropiat, Viaceslav Molotov, pe care l-a păstrat şi în funcţia de premier pe care o deţinea fără întrerupere din 1930.

În vara lui 1938, de îndată ce a terminat cu eliminarea evreilor, Stalin l-a trimis pe Dekanozov la Berlin cu misiunea de a-l informa pe Hitler că Moscova era dispusă să-i dea petrol, grâu, bumbac şi unele metale folosite în oţelurile aliate – cum ar fi cromul şi manganul – în schimbul

unui tratat de neagresiune cu Berlinul. Toate acestea erau vitale pentru planurile expansioniste ale lui Hitler, care, spre satisfacţia lui Stalin, părea dispus să înghită momeala.

Negocierile secrete dintre Uniunea Sovietică şi Germania au început în iulie 1938 la Berlin şi au fost purtate de o delegaţie sovietică în care numai Molotov nu era ofiţer al INU. Şeful permanent al acestei delegaţii era Dekanozov, care, împreună cu un numeros grup de ofiţeri acoperiţi ai INU, şi-a petrecut următoarele două luni în Berlin. Tratativele s-au încheiat la 23 august la Moscova, unde Molotov şi ministrul german de externe Joachim von Ribbentrop au semnat infamul Pact de neagresiune sovieto-german, al cărui protocol secret împărţea Polonia între cei doi semnatari şi dădea mână liberă sovieticilor în Estonia, Letonia, Finlanda, Basarabia şi Bucovina de Nord.

Documente de arhivă germane menţionează că Stalin a fost de-a dreptul euforic în acea memorabilă zi. „Ştiu cât e de iubit Führerul în Germania“, a declarat Stalin în timpul recepţiei ce a urmat ceremoniei de semnare. „De aceea ridic paharul în sănătatea sa.“

O săptămână mai târziu, Hitler a invadat Polonia. La 9 septembrie 1939, Molotov l-a felicitat pe Ribbentrop pentru ocuparea Varşoviei, iar la 17 septembrie, Armata Roşie a intrat în Polonia pentru a ocupa partea din ţară destinată Uniunii Sovietice prin protocolul secret.

Stalin a ajuns însă curând la concluzia că era mult mai uşor să integreze Lituania în Uniunea Sovietică decât să menţină o puternică forţă militară în Polonia şi l-a trimis din nou pe Dekanozov la Berlin ca să-i ofere lui Hitler partea sovietică din Polonia în schimbul Lituaniei. Misiunea lui Dekanozov a fost şi de această dată încununată de succes. La 27 septembrie 1939, Ribbentrop s-a întors la Moscova, unde a semnat un nou protocol secret care reflecta schimbările propuse de Stalin. Comunicatul comun dat publicităţii a doua zi nu sufla o vorbă despre noua împărţire teritorială, dar făcea cunoscut lumii că URSS şi Germania ridicaseră pactul lor de neagresiune la rangul de „Pact de prietenie“.

Peste trei luni, Dekanozov a crescut şi mai mult în ochii lui Stalin: ca urmare a sugestiei pe care i-a făcut-o lui Ribbentrop, Hitler a transmis calde felicitări dictatorului sovietic cu ocazia împlinirii a 60 de ani.

Am aflat de la generalul Saharovski că Stalin a fost atât de încântat de dibăcia cu care credea că INU l-a îmbrobodit pe Hitler şi l-a atras de partea sa, încât l-a recompensat pe şeful acestei organizaţii cu cea mai

înaltă onoare acordată vreodată unui ofiţer de informaţii externe: la 1 mai 1939, Dekanozov a fost invitat în tribuna de pe mausoleul lui Lenin, rezervată conducerii superioare de partid, şi a stat la dreapta lui Stalin în timpul paradei.

La 27 septembrie 1940, Hitler a încheiat Pactul Tripartit cu Italia şi Japonia. Peste o săptămână, Dekanozov era din nou la Berlin, unde, în timpul unei întâlniri confidenţiale cu Ribbentrop, l-a informat că Stalin era dispus să se alăture Axei.

La 12 noiembrie 1940, Stalin a trimis la Berlin o delegaţie la nivel înalt pentru a discuta detaliile viitoarei sale cooperări cu Axa Berlin–Roma–Tokio. Cu excepţia lui Molotov, delegaţia era formată din ofiţeri de informaţii: Beria, şeful NKVD, adjunctul său, Merkulov, şi pigmeul Dekanozov.

Stalin a fost atât de convins că aceste noi negocieri au fost încununate de succes, încât la 20 noiembrie 1940 – cu puţin înainte de a fi încheiate – l-a numit pe şeful INU ambasador al Uniunii Sovietice în Germania. Dekanozov şi-a prezentat scrisorile de acreditare lui Hitler la 19 decembrie 1940, fără să ştie că în ziua precedentă Führerul aprobase Operaţia „Barbarosa“, pentru invadarea Uniunii Sovietice, şi că ordonase trupelor sale să fie gata de atac la sfârşitul lui mai 1941.

De-a lungul anilor pe care i-am petrecut în DIE, am obţinut numeroase date şi documente din care rezultă că, în primăvara lui 1941, INU fusese informat de agenţii săi despre intenţiile lui Hitler de a ataca Uniunea Sovietică, dar că Stalin nu le-a luat în consideraţie. Câteva dintre ele, raportate de un ofiţer ilegal al INU, documentat ca jurnalist german sub numele Richard Sorge, au fost uimitor de exacte. Am văzut ceea ce generalul Saharovski pretindea că erau textele descifrate ale ultimelor două mesaje radio primite de la Sorge înainte de declanşarea atacului german. Ambele erau din mai 1941. Unul raporta că Hitler va invada Uniunea Sovietică în decurs de o lună. Celălalt informa, cu aceeaşi acurateţe, că germanii vor folosi în acest atac 150 de divizii.

Richard Sorge a fost executat de japonezi cu puţin înainte de sfârşitul războiului. Peste câţiva ani, Stalin a creat un cult în jurul său: l-a declarat erou post-mor-tem al Uniunii Sovietice; a tipărit timbre poştale cu efigia lui; a publicat cărţi despre el; a făcut filme ce i-au glorificat activitatea; şi i-a creat un mormânt fictiv, pe care moscoviţii aveau să îl decoreze cu flori timp de decenii. Stalin n-a suflat însă o vorbă despre faptul că a

ignorat rapoartele lui Sorge şi că nu a lăsat INU să-şi concentreze activitatea către sarcina de bază a spionajului: înarmarea conducerii statului cu informaţii şi analize necesare formulării unei politici externe adecvate şi realiste.

Stalin credea despre sine că ştie totul mai bine decât oricine şi, de obicei, se simţea ofensat când cineva încerca să-l informeze despre una sau alta. „Rolul vostru e să creaţi istorie“, era lozinca sa preferată în discuţiile pe care le purta cu şefii serviciului său de informaţii externe. Şi „istorie“ este ceea ce i-a pus să creeze.

În aprilie 1944, Stalin a ordonat INU să transforme ţările europene „eliberate“ de Armata Roşie în sateliţi ai Moscovei. Înainte ca războiul să se termine, i-a dat sarcina suplimentară de a acapara tehnologiile, echipamentele şi experţii uzinelor aflate în proprietate germană din teritoriile ce au fost „eliberate“ de Armata Roşie şi de a moderniza industria sovietică cu ajutorul lor. Curând după sfârşitul războiului, Stalin a pus în faţa INU o altă sarcină istorică: transformarea Uniunii Sovietice în supraputere nucleară.

Urmaşul lui Stalin, Nikita Hruşciov, a implicat şi mai mult serviciul de informaţii externe sovietic în „crearea istoriei“. De această dată INU trebuia să propulseze economia sovietică deasupra celei capitaliste şi să creeze industria de rachete nucleare, de care Hruşciov avea nevoie pentru ca, în final, să „şteargă“ imperialismul de pe faţa pământului. Pentru a-i ridica prestigiul la nivelul noilor sarcini, Hruşciov a ridicat INU la rang de primă organizaţie informativă a Uniunii Sovietice atât în fapt, cât şi cu numele: i-a schimbat denumirea în PGU, *Pervoe Glavnoe Upravlenie*, însemnând Direcţia Generală I, şi a transformat-o în cel mai vast mecanism din lume specializat în furtul de tehnologii militare şi civile. Exact atunci am devenit ofiţer de informaţii externe.

Capitolul 7
Sora cea mică a PGU

Transferarea mea la Departamentul de Informații Externe, DIE, s-a datorat unui accident. Sunt convins şi acum că n-aş fi pus niciodată piciorul în DIE dacă n-ar fi fost acel incendiu, din martie 1955, din cauza căruia serviciul său tehnico-operativ, care, la vremea aceea, ocupa o clădire separată în apropierea Grădinii Icoanei, a fost parțial distrus. Generalul Vasile Vâlcu – un comunist bulgar ce devenise ofițer acoperit al INU şi, ulterior, şeful DIE – reuşise să-l convingă pe Alexandru Drăghici, ministrul român de interne, să-i dea un inginer chimist cu experiență pentru a cerceta cauzele incendiului. O jumătate de oră mai târziu eram într-un Jaguar negru, gonind pe străzile Bucureştiului.

Flăcările au distrus întregul stoc de paşapoarte, acte de naştere şi permise de conducere occidentale, folosite de DIE pentru a documenta atât identitățile vestice date ofițerilor săi ilegali, cât şi ale unora dintre teroriştii pe care îi folosea. O bună parte a acestor documente contrafăcute fuseseră primite de la Moscova, care acum voia capul sabotorilor.

Raportul final, prezentat de mine generalului Vâlcu trei săptămâni mai târziu, se încheia cu concluzia că focul nu se datorase unui act de sabotaj – cel puțin nu la capătul românesc al întregii afaceri. Incendiul fusese declanşat de autoaprinderea a peste 20 de kilograme de hârtie inflamabilă ce tocmai sosise de la Moscova. Era vorba de o hârtie specială, produsă în laboratoarele PGU, care exploda instantaneu când era atinsă cu o țigară aprinsă şi dispărea într-o fracțiune de secundă fără să producă cenuşă, deci fără să lase nici un „corp delict“ în urma ei.

Analizele chimice pe care le-am efectuat asupra rămăşițelor de hârtie inflamabilă găsite la locul incendiului au arătat că autoaprinderea s-a datorat faptului că ea nu a fost stabilizată corespunzător în timpul procesului de producție.

Am putut auzi respirația generalului atunci când a terminat de citit

raportul. „Bună făcut, căpitan“, a mormăit Vâlcu în româna lui aproximativă, cu un pronunțat accent slav, din cauza căruia a fost poreclit „Bulgarul“.

Două săptămâni mai târziu, mă aflam din nou în biroul lui Vâlcu. Era 9 mai 1954. „Felicitare pentru avansare la tine, tavarişci maior“, mi-a spus Bulgarul, „şi bine fii venită la DIE“. Apoi, întorcându-se către maiorul Ionescu Anghel, şeful lui de cadre: „La Italia!“ Aşa am devenit ofițer de informații externe.

Mutarea mea neaşteptată de la Securitate a fost o uşurare pe care am trăit-o cu toate fibrele corpului. În cei patru ani cât am lucrat acolo am simțit nevoia fizică de a-mi spăla mâinile de fiecare dată când atingeam un dosar sau un alt ofițer. Îmi uram până şi bojocii din mine pentru că nu am avut curajul să spun un „nu“ răspicat atunci când am fost repartizat să lucrez acolo şi eram bolnav doar la gândul că făceam parte din acea infernală maşină de represalii politice. Nu aveam, bineînțeles, nici o garanție că DIE era împodobită cu trandafiri, dar eram gata să mă duc oriunde, chiar şi în iad, ca să scap de Securitate.

Entuziasmul meu s-a redus substanțial în momentul în care am fost dus la sediul DIE unde aveam să lucrez. „Asta-i casa de oaspeți a ambasadei sovietice“, am spus surprins. „Nu-i aşa?“ Şeful de cadre al DIE, care m-a însoțit, a zâmbit enigmatic, dar n-a spus nimic.

Eram sigur că aveam dreptate. Timp de aproape douăzeci de ani am locuit pe strada Vasile Gherghel nr. 93, care era mai mult sau mai puțin în acelaşi cartier, şi cunoşteam fiecare stradă sau casă mai acătării din acel colț al oraşului. În anii studenției mergeam cu bicicleta aproape în fiecare zi pe Şoseaua Kiseleff şi de fiecare dată mă opream să admir clădirea aceea uriaşă de cinci etaje, din cărămidă roşie, ale cărei grădini aminteau de anii în care Bucureştiului i se spunea „Micul Paris“. Înainte de război fusese locuită de funcționarii unei firme străine, care ar fi şi construit imobilul. În timpul războiului circula zvonul că întreaga clădire devenise sediul unui important comandament german, iar după 1945 toată lumea ştia că fusese preluată de armata sovietică.

Când am păşit în interiorul clădirii m-am simțit ca şi cum aş fi aterizat la Moscova. Coridoarele forfoteau de civili îmbrăcați în costume gri, lăbărțate, a căror croială semăna ca două picături de apă cu cea a hainelor lui Hruşciov. Toți pufăiau din faimoase papiroase galbene, Kazbek, cu carton lung în loc de muştiuc. „Bună dimineața“, am şoptit timid, sperând

că asta era uniforma ofiţerilor DIE. Poate că felul în care erau îmbrăcaţi îi făcuse pe vecini să creadă că acum clădirea era o casă de oaspeţi a ambasadei sovietice. Unul dintre costume m-a învrednicit cu o privire. *Şto takoe?* („Ce-i asta?“) a bubuit în ruseşte. M-am simţit ca şi cum cineva mi-ar fi aruncat o găleată cu apă rece în cap. Oare nu era nici un român aici?

În câteva zile am înţeles că DIE nu era nici mai mult nici mai puţin decât o filială a serviciului sovietic de spionaj, PGU. Ca şi sora ei mai mare, Direcţia Generală I a KGB-ului, DIE era Direcţia I a Securităţii – echivalentul românesc al KGB. DIE avea aceeaşi structură pe care o avea şi PGU, fiind împărţită în aceleaşi compartimente: direcţii pentru informaţii politice, militare şi economice; component specializat în activităţi împotriva emigraţiei din Occident; component pentru spionaj industrial; unitate de contrainformaţii externe; serviciu pentru operaţii sub steag străin (ofiţeri ilegali); serviciu pentru supravegherea electronică a ambasadelor şi a altor reprezentanţe oficiale ale României; centru de comunicaţii cifrate; şi un serviciu pentru transportarea curierului diplomatic. Ca şi în PGU, întregul personal al DIE avea grad militar şi era considerat parte integrantă a forţelor de securitate. Ca şi tovarăşii lor din Moscova, ofiţerii DIE nu aveau voie să poarte uniformă militară, şi nici să cunoască identitatea reală a colegilor lor – toţi ofiţerii operativi ai DIE foloseau nume conspirative în sediul unităţii.

Urmând modelul PGU, ofiţerii DIE trimişi permanent la post în străinătate aveau, de regulă, acoperirea de diplomaţi, de ataşaţi comerciali, de salariaţi ai ONU sau ai altor organizaţii internaţionale. Curând am descoperit şi că operaţiile DIE erau orientate aproape exclusiv către satisfacerea cerinţelor primite de la Moscova, care constituiau biblia activităţii sale de zi cu zi. Mi-a devenit, de asemenea, clar că DIE avea mult mai mulţi ofiţeri PGU acoperiţi decât întreaga Securitate. De fapt, întreaga conducere a DIE era formată din comunişti bulgari, unguri, evrei sau germani, care lucraseră pentru Comintern şi, pe parcurs, deveniseră ofiţeri acoperiţi ai INU, acum PGU. Nici unul dintre ei nu încerca să-şi ascundă legăturile cu serviciul sovietic de spionaj. Dimpotrivă, toţi îşi făceau un titlu de glorie din a se lăuda cu activitatea lor pentru PGU. Şeful meu direct, colonelul Rosza, a cărui limbă română avea un puternic accent maghiar şi un vocabular format dint-o groază de cuvinte franceze, mi-a spus, de la bun început, că s-a născut în Ungaria şi că în timpul

războiului a lucrat ca ofiţer ilegal al INU în Franţa, împreună cu soţia sa, Magdalena, acum maior în DIE, care îi servise ca agent de legătură. În afara ofiţerilor sovietici legendaţi ca români, DIE avea o mulţime de alţi ofiţeri PGU care acţionau la lumina zilei, în calitate de consilieri pentru informaţii externe. Ca şi colegii lor din Securitate, aceşti consilieri aveau sarcina să traseze „linia“, cum obişnuiau să spună. În cazul DIE aceasta însemna: să-i definească obiectivele; să stabilească ţările străine în care urma să acţioneze; şi să introducă mijloacele tehnico-operative ale PGU în activitatea ei. Diferenţa era că în Securitate existau, de regulă, doi consilieri sovietici pentru fiecare direcţie operativă, pe când DIE avea cel puţin un consilier pentru fiecare compartiment. Denumiţi *sovetnik razvedki* (consilier de informaţii externe), ei conduceau de fapt întreaga activitate a DIE.

Consilierul-şef primea zilnic o copie a fiecărei telegrame cifrate transmise de rezidenţe, precum şi a fiecărei scrisori operative trimise de rezidenţe, pe film, prin curierul diplomatic. De asemenea, el avea dreptul să trimită la Moscova atât copii ale dosarelor cadrelor DIE, ale agenţilor recrutaţi de DIE în Occident, cât şi ale elementelor luate în studiu de rezidenţele DIE. Adevărul era că, în realitate, consilierul-şef trimitea la Moscova copiile fiecărui document primit de sau elaborat în DIE. Pentru asta avea la dispoziţie un curier diplomatic special care asigura legătura dintre PGU şi „surorile“ sale din ţările Europei de Est, şi care venea la Bucureşti de două ori pe săptămână. În afară de consilieri, DIE era împânzită de nenumăraţi alţi ofiţeri sovietici care lucrau exclusiv pentru PGU. Mulţi dintre ei erau trimişi la Bucureşti pentru numai câteva zile, cu scopul de a-i contacta pe agenţii recrutaţi de PGU în Occident – era mult mai sigur pentru aceşti agenţi să vină în România decât să meargă în Uniunea Sovietică – şi de a-i instrui în tehnica fotografierii, a cifrului, radioului şi a altor mijloace de legătură specifice muncii de informaţii externe. Alţi ofiţeri PGU, care aveau sarcina de a recruta cetăţeni occidentali luaţi în studiu de rezidenţele PGU şi atraşi temporar în România, stăteau în Bucureşti săptămâni sau luni în şir. În sfârşit, un alt grup de ofiţeri PGU, însărcinaţi să recruteze oameni de afaceri şi turişti occidentali care vizitau România, locuiau permanent în Bucureşti şi lucrau atât în sediile DIE, cât şi în casele conspirative puse la dispoziţia lor.

Una peste alta, în acele zile am auzit vorbindu-se mai mult ruseşte

decât românește la DIE și m-am simțit acolo ca un peștișor într-un acvariu plin cu piranha. Fiind condus de ofițeri PGU „românizați“, era normal ca și vocabularul profesional al DIE să fie înțesat cu termeni „românizați“ preluați de la PGU. Rezidență era un astfel de termen, care ne-a fost prezentat ca provenind din rusescul *rezidentura*, denumirea oficială a filialelor DIE din străinătate.[9]

9. De fapt, *rezident, rezidență* sunt termeni de origine latină (*residens, residentia*), intrați în limba română pe filieră franceză (*résident, résidence*) și germană (*Resident, Residenz*). (N. red.)

În ziua în care am fost transferat la DIE mi s-a spus că voi lucra sub acoperire diplomatică la rezidența din Roma și am fost trimis imediat la un curs intensiv de limba italiană. „Italia s-a vărsat“, mi s-a spus un an mai târziu, când începusem să mă descurc în italiană și terminasem pregătirea diplomatică la Ministerul de Externe. O scrisoare sosită recent de la Moscova, semnată de generalul Saharovski, cerea DIE să-și concentreze întreaga activitate împotriva Germaniei de Vest. Recentele estimări ale organelor sovietice de specialitate arătau că în această țară se află de zece ori mai mult echipament militar american pe kilometru pătrat decât în Statele Unite și că cel mai modern armament american era folosit, cu prioritate, pentru dotarea unităților militare americane din Germania de Vest.

Pe de altă parte, experiența sovietică, continua scrisoarea, arăta că, în prezent, este mult mai ușor și mult mai lipsit de pericol pentru serviciile socialiste de informații externe să obțină informații despre armamentul american din Germania de Vest decât din Statele Unite sau din orice altă țară occidentală. Personalul militar american staționat în Germania de Vest, explica scrisoarea, manifesta o atitudine mult mai relaxată față de legile și standardele etice americane, este mai predispus să stabilească contacte cu reprezentanți din Europa de Est și, în consecință, poate fi abordat operativ cu mult mai multă ușurință decât în Statele Unite.

Un avantaj suplimentar îl constituia faptul că în unitățile militare americane din Germania de Vest lucrau numeroși angajați civili autohtoni, mulți dintre ei originari din România, Polonia și Cehoslovacia – țări cu largi minorități germane –, care erau vulnerabili în tratativele de recrutare. Din aceste motive, conducerea PGU a decis să-și reorganizeze rezidențele din Germania de Vest, astfel încât sarcina lor prioritară să fie

obținerea de informații despre armamentul american şi să numească la conducerea lor ofițeri cu pregătire inginerească sau cu experiență în domeniu. În încheiere, generalul Saharovski cerea ca DIE să ia măsuri corespunzătoare de conformare.

Scrisoarea a ajuns la Bucureşti la câteva zile după ce DIE a fost blagoslovit cu un nou şef. Pe neaşteptate, generalul Vâlcu a fost promovat în conducerea partidului, iar urmaşul său, generalul Mihai Gavriliuc, era şi mai receptiv la ordinele Moscovei. „Tu *pervîi* inginer conduce rezidentura“, m-a anunțat Gavriliuc câteva zile mai târziu. Asta însemna că eram primul inginer numit ca şef al unei rezidențe. Gavriliuc era total analfabet şi vorbea româneşte şi mai prost decât Bulgarul. „Tu acum faci nemțeşte“, a adăugat Gavriliuc. Am înțeles că acum trebuia să învăț germana. „Şi *targovlia.*“ Asta însemna comerț exterior. Deoarece România nu avea relații diplomatice cu Germania de Vest şi deci nu avea o ambasadă, rezidența DIE era acoperită în cadrul Misiunii Comerciale Române din Frankfurt pe Main, ceea ce însemna că ofițerii DIE care lucrau acolo aveau nevoie de acoperire de lucrători comerciali. Cu alte cuvinte, anul pe care l-am consumat învățând diplomația şi italiana se dusese pe apa sâmbetei. Acum trebuia să devin un comis-voiajor de limbă germană.

Regula era ca orice nou şef al unei rezidenturi, române ori sovietice, să fie instruit câteva luni de către serviciul de spațiu ce coordona țara respectivă. Doar ce mi-am început perioada de practică la Serviciul Germania-Austria, că a izbucnit revoluția maghiară din 1956, care a fost înăbuşită în sânge de armata sovietică. Din această cauză, majoritatea ofițerilor din serviciu au fost transferați la rezidența nou deschisă la Budapesta, unde au lucrat sub directa conducere a PGU. Fiind cel mai înalt în grad, m-am pomenit deodată şef interimar al biroului Germania, iar asta m-a ținut în centrală până la sfârşitul anului.

Abia în mai 1957 am putut să-mi iau în primire funcția de *rezident*. Acoperirea mea era aceea de şef adjunct al Misiunii Comerciale Române din Germania de Vest, iar în paşaportul diplomatic apăream cu trei ani mai bătrân. „Tu puştiu neruşinat“, mi-a zis Gavriliuc, aflând că aveam doar douăzeci şi opt de ani. Şeful misiunii, Phillip Ernest, era un vechi membru al Partidului Comunist Maghiar. În timpul războiului lucrase pentru INU în Franța, iar în această funcție fusese numit la intervenția Moscovei, ca recompensă pentru vechile sale servicii. Un pitic cocoşat şi

smochinit, Phillip era mult prea bătrân şi ramolit pentru a putea face altceva decât să fie ochiul şi urechea PGU-ului în cadrul misiunii. Toţi subalternii lui erau implicaţi în activitatea de informaţii externe, fie în calitate de ofiţeri, fie în calitate de colaboratori. Cu excepţia portarului şi a subsemnatului, nici unul dintre ei nu vorbea româneşte fără accent străin.

Pe vremea aceea, rezidenţele DIE se aflau sub controlul PGU mai mult chiar decât serviciile din centrală.

Ordinul meu de misiune a fost scris de consilierii sovietici şi tradus în româneşte, iar sistemul meu de comunicaţii cu centrala a fost întocmit la Moscova. Deoarece în acei ani România, ca şi ceilalţi sateliţi ai Uniunii Sovietice, nu avea relaţii diplomatice cu Germania de Vest, Misiunea Economică a României din Frankfurt pe Main nu se bucura de imunitate diplomatică şi, ca atare, nu avea legătură radio cifrată cu ţara şi nici nu beneficia de curier diplomatic. De aceea rezidenţa mea era nevoită să folosească sisteme ilegale de comunicaţii pentru a trimite la Bucureşti atât scrisorile operative despre întâlnirile cu agentura, cât şi informaţiile şi documentele obţinute în procesul activităţii sale informative. Una dintre aceste metode ilegale consta în ascunderea materialelor operative în maşinile rezidenţei, special pregătite pentru asemenea operaţii, pentru a fi transportate în secret la ambasada română din Berlin. Automobilele pe care le foloseam în acest scop puteau fi visul de aur al oricărui traficant: aveau pereţi dubli şi compartimente secrete greu de văzut chiar şi cu raze X. O altă cale era să predau materialele la una din cele două rezidenţe ale PGU din Germania de Vest (Uniunea Sovietică era singura ţară socialistă ce avea relaţii diplomatice cu această ţară).

Vestea că România va deveni curând independentă faţă de Moscova mi-a ajuns la urechi în decembrie 1957, când secretarul de partid al DIE a sosit pe neaşteptate la Frankfurt pe Main. Misiunea lui era de a-i informa pe ofiţerii DIE despre o rezoluţie secretă, adoptată recent de Comitetul Central al partidului. Din predica secretarului rezulta că Partidul Comunist Român intra într-o „nouă eră“, în care revoluţia proletară mondială urma să constituie un factor secundar în stabilirea liniei sale politice. În viitor, partidul urma să se identifice din ce în ce mai mult cu interesul naţional. Comuniştii români, mi-a explicat secretarul de partid, vor trebui să cultive tradiţiile româneşti, şi nu pe cele sovietice. În loc să ne irosim energiile cu îndeplinirea sarcinilor primite de la Moscova, care

nu aveau nimic comun cu idealurile naţionale, va trebui să promovăm tradiţiile şi cultura poporului român.

La sfârşitul lui aprilie 1958, primul semn că trupele sovietice vor fi retrase din România mi-a parvenit de la Lica Gheorghiu, una dintre fiicele lui Dej, şi de la soţul ei, Gheorghe Rădoi, numit recent membru al guvernului român. Ambii treceau prin Frankfurt în drum spre Italia, de unde voiau să-şi cumpere mobilă pentru noua lor casă de pe malul lacului Herăstrău.

Împopoţonaţi cu bijuterii, de arătau ca un pom de Crăciun, îmbrăcaţi după ultimul răcnet al modei italiene şi cărând o servietă plină cu dolari, cei doi arătau mai degrabă ca nişte mafioţi decât ca moştenitorii unui conducător comunist. Ambii erau însă la curent cu secretele zeilor. „Ţăranu' o să-şi ia tălpăşiţa", mi-a aruncat o vorbă Rădoi. Ţăranul era Hruşciov. Continuând să vorbească în dodii, Rădoi m-a lăsat să înţeleg că Hruşciov va anunţa în curând retragerea trupelor sovietice staţionate pe teritoriul României. „Căcat cu perjî", mi-a explicat Lica. „Ăsta-i doar mizilicu'." Ca de obicei, era băută.

Peste două săptămâni, Comitetul Politic Consultativ al Pactului de la Varşovia a publicat un comunicat oficial prin care anunţa plecarea trupelor sovietice din România. Retragerea propriu-zisă a început în iulie 1958 şi a fost însoţită de un discurs linguşitor al lui Dej, care ridica Moscova în slăvi. La Frankfurt, doar eu şi portarul ne-am bucurat cu adevărat de şampania pe care am băut-o în cinstea evenimentului.

Presa românească continua să aducă osanale „eroilor care ne părăseau", când Gheorghiu-Dej a schimbat macazul, adoptând o politică sui-generis de marxism naţionalist, parfumat cu o doză de antisovietism, care avea să constituie avanpremiera viitoarei „independenţe" a României. Instantaneu, guvernele vest-europene au început să se uite cu simpatie la omul necunoscut din fruntea României şi să-i admire cererea lui de neamestec în politica internă a României, pe care Occidentul o privea ca pe o primă fisură în zidul ce izola blocul sovietic de restul lumii. Cu numai două luni înainte, doar germanii care aveau legături de afaceri sau de familie în România ştiau cine era liderul ei politic. Acum, numele lui Gheorghiu-Dej era aproape zilnic pe prima pagină a ziarelor din Germania de Vest.

În 1957, când am ajuns la Frankfurt, germanii confundau, aproape toţi, România cu Bulgaria şi Bucureştiul cu Budapesta. Acum, dintr-

odată, România se ridicase în fruntea clasamentului Europei de Est: era singura țară din această parte a lumii care nu avea trupe sovietice pe teritoriul național şi singura care se bucura de un anumit grad de independență. Până de curând o rudă săracă, misiunea noastră economică era acum copleşită de atenția oamenilor de afaceri vest-germani.

Numeroase firme, care până atunci se fereau până şi să discute cu noi, erau acum gata să intre în relații de afaceri cu România. Valul de credite comerciale acordate acum României de către guvernul de la Bonn şi reducerea taxelor vamale pentru produsele româneşti exportate în Germania de Vest au constituit atracții suplimentare.

Pe la mijlocul lui octombrie 1958, mi-am pus pentru prima dată întrebarea dacă nu cumva mult trâmbițata „independență“ a lui Dej nu era decât o dezinformare menită să creeze o breşă în embargoul instituit de Washington împotriva blocului sovietic. Asta s-a întâmplat exact în momentul în care speram că DIE era pe punctul de a se debarasa de tutela PGU şi de a-şi lua soarta în propriile mâini.

Ca şi alți tineri români care au absolvit facultatea în atmosfera de confuzie politică de după război, eram animat de ardoare patriotică şi dornic să fac ceva pentru țara mea. Acum, din nou, visurile mele se spulberau.

Într-o dimineață ploioasă de octombrie, secretara germană a misiunii m-a anunțat că *Herr Doktor* Schmidt voia să vorbească cu mine la telefon. Era numele de cod al unuia din cei doi ofițeri PGU din Germania de Vest desemnat să asigure legătura dintre centrală şi rezidența mea în caz de urgență. Vorbind fluent germana, *Herr Doktor* s-a lansat într-o poveste lungă şi plină de peripeții despre o afacere cu o firmă românească de comerț exterior, din care am reținut numai cuvântul *pirometru* – era codul prin care mă anunța că mă cheamă la întâlnire de urgență.

Când am ajuns la restaurantul din afara Frankfurtului care era locul de întâlnire, *Herr Doktor* era deja instalat la o masă din fundul sălii. Blond, cu ochi albaştri şi ochelari cu ramă de aur, arăta ca un om de afaceri vest-german. „Fii atent“, m-a atenționat când am vrut să mă aşez la masă. Pe scaun era un număr al revistei *Quick*, cu un nud pe copertă. „Nu-i şifona bustul!“ Am făcut semn cu capul că am înțeles – *bust* era codul prin care eram anunțat că revista conținea micropuncte. „Cereri urgente de la Furnal“, mi-a şoptit. „Furnal“ era jargonul ofițerilor PGU, numele pentru

centrală, care se presupunea că lucrează zi şi noapte, ca o oţelărie.

În timpul cinei, *Herr Doktor* mi-a spus, în treacăt, că micropunctele din *Quick* conţineau cereri-tematici pentru tehnologii americane de construire a rachetelor balistice intercontinentale. Bucata de carne mi s-a oprit în gât. Cererea asta, mi-a fulgerat prin minte, nu putea veni decât de la analfabet. Generalul Gavriliuc fusese, evident, informat că rezidenţa mea recrutase un german de origine română care lucra ca om de serviciu la o bază americană de lângă München, iar acum voia luna de pe cer.

Herr Doktor s-a făcut că nu observă enervarea mea şi a început să-mi explice gospodăreşte că, din acel moment, sarcina mea de bază era să obţin date şi informaţii tehnologice despre rachetele balistice americane. Zadarnic am încercat să-i explic că rezidenţa mea n-a fost în stare să obţină nici măcar o carabină americană şi că în ordinul meu de misiune nu era o singură vorbuliţă despre rachete. „Asta era înainte de independenţă“, mi-a replicat interlocutorul. *Herr Doktor* a scos o bucăţică de hârtie din buzunar şi şi-a aruncat privirea la literele minuscule, scrise cu grijă. Apoi mi-a explicat. În octombrie 1957, Moscova a lansat primul satelit spaţial, Sputnik 1. O lună mai târziu, când Sputnik 2 a înconjurat Pământul, cu câinele Laika la bord, întreaga omenire şi-a scos din nou pălăria în faţa tehnicii sovietice. Aceste succese senzaţionale au crescut, desigur, prestigiul internaţional al Moscovei. Kremlinul dorea însă mult mai mult. Hruşciov voia să schimbe balanţa puterii militare în favoarea comunismului pentru totdeauna, iar rachetele balistice erau calea cea mai sigură. „Cel care are rachete stăpâneşte cerul, iar cel care stăpâneşte cerul dictează pe pământ“, mi-a explicat *Herr Doktor*. Moscova avea nevoie de două elemente de bază pentru a dobândi supremaţia militară şi ambele puteau fi obţinute numai prin spionaj. Acum câteva săptămâni, a continuat *Herr Doktor*, Washingtonul a lansat prima rachetă cu combustibil solid, care putea fi încărcat în rachete încă din timpul fabricării lor, ceea ce le făcea apte de lansare în orice moment. Rachetele sovietice erau propulsate cu oxigen lichid, care nu putea fi stocat pe termen lung şi, în consecinţă, trebuia încărcat doar înaintea lansării. Asta reducea substanţial operativitatea lansărilor. „Furnalul“ era informat că două firme vest-germane lucrau zi şi noapte la perfecţionarea combustibilului solid destinat rachetelor americane, iar Moscova era gata să plătească oricât pentru a obţine rezultatele cercetărilor lor. Cea de-a doua solicitare se

referea la tehnologia de fabricație a unui superaliaj pe care americanii începuseră să-l folosească la construirea rachetelor lor balistice. „Furnalul“ avea informații certe că o firmă vest-germană colabora cu Washingtonul la elaborarea acestui aliaj şi, din nou, Moscova era gata să cheltuiască oricât pentru a obține tehnologia de fabricație. *Herr Doktor* şi-a mai aruncat odată ochii pe notițe, apoi le-a atins cu țigara. Hârtia a dispărut într-o fracțiune de secundă, fără să lase nici o urmă.

„În câteva zile tovarăşul Hruşciov va elibera Berlinul de Vest“, m-a informat interlocutorul. Conform scenariului ce mi-a fost prezentat de *Herr Doktor*, România nu se va solidariza public cu această măsură, iar atitudinea sa, din nou independentă, va seduce Germania Occidentală. Asta îmi va deschide uşi către secrete la care alte servicii socialiste de informații nici măcar nu se pot gândi. „Ai să devii găina care face ouă de aur!“

În zilele următoare am încercat să mă conving că sarcinile pe care le-am primit de la *Herr Doktor* fuseseră clocite în Moscova, fără ştirea Bucureştiului. Însă peste o săptămână am primit un curier special de la Bucureşti. Filmul subțiat, ascuns în mânerul unui pămătuf de bărbierit, mă informa că tematicile primite prin *Herr Doktor* deveniseră sarcina mea primordială. Ofițerii tuturor liniilor operative ale rezidenței, de la informații politice până la emigrație şi contrainformații, trebuiau să profite de atitudinea favorabilă României ce se crease în Germania de Vest pentru a obține tehnologiile din domeniul rachetelor, de care Moscova avea stringentă nevoie.

La 18 noiembrie 1958, după mai puțin de o lună de la întâlnirea mea cu *Herr Doktor*, Hruşciov a promulgat blocada Berlinului de Vest. Bucureştiul s-a menținut relativ tăcut, spre deosebire de celelalte capitale din Europa de Est, care au sprijinit vehement decizia Moscovei, ceea ce l-a făcut pe Dej mai popular decât oricând. Pentru ca exemplul lui să fie urmat şi de alții, guvernul vest-german şi numeroase firme comerciale germane şi-au deschis imediat porțile către România, oferindu-i tehnologii la care până atunci nu puteam nici măcar să visez. Rezultatele operative nu au întârziat să se arate. Înainte cu câteva luni, curierul meu către centrală era constituit doar din câteva plicuri. În ianuarie 1959 am trimis la Bucureşti cinci saci plini de desene tehnice şi documente conținând informații tehnologice.

Nu am fost, bineînțeles, în măsură să rezolv cerințele primite prin

Herr Doktor, dar unele dintre materialele pe care le-am obținut se refereau la rachete din dotarea NATO. Ordinul meu de misiune pe 1959 mi-a parvenit la începutul lui februarie şi arăta ca un program aerospațial.

Natura perversă a acestei escrocherii politice m-a izbit din nou peste câteva luni, când am fost numit membru al primei delegaţii comerciale române la nivel înalt trimise în Occident. Ca recompensă pentru politica ei externă „independentă“, guvernele Germaniei de Vest, Franței şi Marii Britanii ofereau României tehnologii moderne, supuse embargoului, împreună cu credite pe termen lung necesare pentru a le achiziționa.

Delegația din care făceam parte era formată din şefii principalelor ministere economice şi avea misiunea oficială de a selecționa propunerile occidentale, astfel încât creditele ce ne erau oferite să fie folosite pentru nevoile cele mai stringente ale economiei. Totul suna bine şi frumos. Ceea ce mi-a mirosit urât era faptul că delegația trimisă să culeagă roadele „independenței“ României față de Moscova era condusă de doi oameni care şi-au pus cea mai mare parte a vieții lor în slujba Moscovei.

Şeful delegației era Alexandru Bârlădeanu, membru al Biroului Politic şi vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri, despre care se spunea că şi-ar fi consacrat mai mulți ani din viață lucrând pentru Comintern decât pentru România. Adjunctul lui era Gheorghe Gaston Marin, preşedintele Comitetului de Stat al Planificării, care înainte de război fusese trimis de INU în Franța, unde a lucrat pentru serviciul sovietic de informații externe până în 1945. În DIE circula zvonul că Gaston continua să fie folosit activ de PGU.

M-am alăturat delegației în ziua în care a sosit la Paris, care era prima etapă, şi în seara următoare Gaston m-a luat la o plimbare în Montmartre. Mi-a părut că se simțea acolo mai acasă decât în Bucureşti. „Aici am avut o mulțime de întâlniri cu «Furnalul»“, a remarcat Gaston în treacăt, împingându-mă în „Le Vieux Lapin“, o cafenea veche şi foarte pitorească. Doi emigranți ruşi purtând şepci de student cântau cântece tinereşti în rusă şi franceză. „Cui i s-ar părea suspectă o tavernă romantică ale cărei ferestre dau către cimitirul Montmartre?“

Am fost şocat să-l aud folosind termenul din jargon prin care era denumit PGU, dar era doar începutul. Ne-am aşezat într-un colț întunecat şi Gaston a comandat absint. „Majoritatea firmelor pe care o să le vizităm sunt implicate în programul «Taifun»“, a remarcat el într-o doară. Sunt convins că am tresărit – „Taifun“ era numele de cod pentru rachetele

balistice americane pe care îl aflasem din micropunctele primite de la *Herr Doktor*.

Dintr-odată, totul a devenit clar. Moscova era gata să facă orice sacrificiu ca să obțină tehnologiile de fabricare a superaliajului şi a combustibilului solid, necriogenic, ce erau folosite în rachetele americane. Asta însemna metalurgie şi petrochimie şi asta era exact ceea ce interesa delegația română la nivel înalt. Gaston şi-a turnat absint în pahar şi, când a pus carafa pe masă, s-a apropiat de mine: „Tu îmi spui care sunt firmele cele mai bune pentru «Taifun», iar eu mă îngrijesc să semnăm contracte cu ele."

Delegația Bârlădeanu–Gaston s-a întors în România peste trei luni, iar eu am însoțit-o. Când am sosit în Bucureşti, am remarcat cu plăcere absența uniformelor sovietice care, în ultimii 15 ani, mişunau ca furnicile atât în aeroport, cât şi pe străzile oraşului. Însă bucuria asta mi-a trecut îndată ce am păşit în clădirea DIE: tipii în costume gri care pufăiau papiroase erau tot acolo. Celălalt lucru pe care l-am aflat ajungând la DIE a fost că generalul Gavriliuc nu mai era acolo. Doi ofițeri DIE, pe care Gavriliuc i-a trimis în Germania de Vest într-o operație pregătită de el personal până la ultimul detaliu, fuseseră arestați de serviciul german de contraspionaj şi storşi de informații ca nişte lămâi în decursul interogatoriului. Ambii erau acuzați că au cerut informații militare secrete de la soția unui maior american. Ea fusese, chipurile, recrutată de Gavriliuc cu câteva luni înainte, pe când îşi vizita rudele din România. Culmea ironiei a fost că unul din cei doi ofițeri arestați în Germania, locotenent-colonelul Horobeț, a fost prins în flagrant delict – în timp ce primea documente privind rachetele americane de la „agenta" sa – în cimitirul din oraşul Trier, faimos printre comuniști din cauza învecinării cu casa în care s-a născut Karl Marx. Acesta era, probabil, singurul loc pe care Gavriliuc îl cunoştea în toată Germania.

Nicolae Doicaru, omul care a înscenat procesul Canalului Dunăre–Marea Neagră, era acum la cârma DIE. El mi-a spus că cei doi ofițeri arestați mi-au „vărsat" numele când au fost interogați de către americani şi germani. Astfel s-a încheiat activitatea mea ca rezident.

Capitolul 8
Hruşciov declară război tehnologic capitalismului

Sâmbătă, 24 octombrie 1959, zi memorabilă, m-am dus la birou mai devreme decât de obicei. Abia mă întorsesem dintr-un alt tur în jurul lumii cu Gaston Marin şi Alexandru Bârlădeanu, cele două eminenţe cenuşii ale noii politici de „independenţă“ economică a României, şi îmi scriam raportul de deplasare. Eram pe terminate, când a sunat telefonul interior. „Maior Pacepa“ am răspuns, neştiind că acest telefon va dezlănţui un lanţ de evenimente care aveau să-mi schimbe viaţa pentru totdeauna. „Veniţi la tovarăşul Drăghici!“ „Du-te dracului“, am înjurat. Evident, cineva n-avea altceva de făcut decât să se ţină de bancuri – Alexandru Drăghici, ministrul de interne, era un tip invizibil pentru muritorii de rând.

Peste câteva minute, telefonul a sunat iar. „Trebuie să trimit un miliţian să vă aducă aici?“ a mârâit aceeaşi voce.

Mi-am pus agenda de serviciu în servietă şi am întins-o. De-a lungul celor câteva luni în care am călătorit cu Bârlădeanu învăţasem că muşcătura şefului de cabinet al unui membru al Biroului Politic poate fi mai veninoasă decât însăşi muşcătura şefului său.

Ajuns la Drăghici, l-am găsit răsfoind un dosar. Văzut de aproape, arăta ca un buldog pe mutra căruia cineva pusese ochelari cu ramă de aur.

— Să trăiţi, tovarăşe ministru! am strigat. Maiorul Ion Mihai Pacepa s-a prezentat la ordinul dumneavoastră.

— În zece ani o să-ngropăm capitalismul, a intonat Drăghici fără să-şi ridice privirea din dosar.

— Am înţeles, tovarăşe ministru, am răspuns ca un robot. Involuntar, ochii mi-au alunecat la statuia lui Felix Dzerjinski, care trona pe un colţ de birou. Sovieticii păreau tot atât de acasă aici ca şi în DIE.

— Astea sunt cuvintele tovarăşului Hruşciov, mi-a explicat Drăghici. Înainte de a continua, a tuşit de câteva ori, ca şi cum ar fi vrut să-mi atragă atenţia la ce va urma. Abia m-am întors de la o întâlnire de lucru

din Moscova – a continuat Drăghici –, unde s-a discutat noul război economic pe care tovarăşul Hruşciov l-a declarat capitalismului. Toți miniştrii de interne ai lagărului socialist au fost acolo. Tovarăşul Şelepin a luat cuvântul de două ori, a adăugat Drăghici, ca dovadă supremă a importanței acelei întâlniri. Aleksandr Şelepin era noul şef al KGB-ului. Tu trebuie să-nțelegi războiul ăsta mai bine decât mine, a continuat Drăghici. D-aia statu' te-a făcut inginer. Şi d-aia ai bătut lumea-n lung şi-n lat cu Bârlădeanu şi Gaston. Drăghici m-a scrutat, în sfârşit, cu privirea, ca şi cum ar fi vrut să se convingă că am înțeles importanța momentului. Citeşte-l! mi-a ordonat, întinzându-mi o hârtie.

A durat o eternitate până am parcurs cei aproape zece metri ce mă despărțeau de biroul lui Drăghici şi i-am luat hârtia din mână. Era un ordin ministerial prin care eram numit şef al Serviciului tehnico-ştiințific al DIE. În termeni laici, asta însemna şef al spionajului industrial al României.

— Ai o fată, nu-i aşa? m-a întrebat Drăghici cu vocea lui peltică şi insinuantă, după ce mi-am ridicat ochii de pe ordinul ministerial. Cândva o să povestească copiilor ei despre contribuția anonimă a bunicului lor la viața minunată pe care o trăiesc!

Aveam doar 31 de ani, eram sănătos tun şi plin de viață, dar am simțit în mod fizic greutatea pe care noua mea funcție mi-a pus-o pe umeri.

Întrevederea mea cu ministrul de interne nu avea să fie ultima surpriză din ziua aceea. La prânz am fost invitat la masă, pentru prima oară, de Doicaru, care fusese definitivat recent în funcția de şef al DIE. Când am intrat în sufrageria din spatele biroului său, Doicaru şi-a dres glasul şi şi-a coborât vocea cu două octave ca să-i dea mai multă importanță. „Moscova contează pe dumneata", mi-a zis cât a putut mai oficial, punându-şi brațul pe umerii omului din dreapta sa. „Vreau să ți-l prezint pe colonelul doctor inginer Boris Alekseevici Kotov, noul nostru consilier pe probleme tehnico-ştiințifice." (Nu-mi amintesc dacă numele a fost Kotov sau ceva asemănător. Ştiam însă că era nume conspirativ şi nu m-am străduit să-l rețin – potrivit uzanțelor sovietice, Boris Alekseevici era tot ce aveam să folosesc în viitoarele mele relații cu el.)

„*Privet*", m-a salutat noul consilier, strângându-mi mâna ca într-o menghină. A continuat într-o franceză cursivă: „Multe mulțumiri din partea lui Aleksandr Mihailovici." Generalul-colonel Aleksandr Mihailovici Saharovski era acum şeful PGU. „El m-a însărcinat să-ți

transmit că ultimele documente Taifun au fost fantastice.“ Mi-am amintit imediat de Gaston Marin – exact acelaşi lucru îmi spusese cu câteva zile în urmă.

După prânz, Boris Alekseevici m-a condus în biroul său. „Bun venit în Uniunea Sovietică“, mi-a urat de îndată ce am intrat. Fără alte vorbe, colonelul PGU a scos un document din seiful său uriaş şi mi l-a întins. „*Pojalusta*“, mi-a spus pe un ton superior si autoritar. „Citeşte-l!“ Luând cele două file, am continuat să-l scrutez pe cel ce avea să-mi fie mentor pentru viitorul previzibil. Spionajul industrial nu era un teren cu totul virgin pentru mine. Înainte de a pleca la Frankfurt pe Main mai lucrasem pentru scurtă vreme în Serviciul TS, pe atunci cel mai nou compartiment al DIE. Acolo l-am auzit de câteva ori pe maiorul Ilie Sinceleanu, şeful serviciului, pomenind plin de mister de „Scrisoarea lui Beria“, pe care el o numea „actul de naştere“ al spionajului tehnico-ştiinţific în România. Acum o aveam în mână. Scrisă în 1953, cu puţin timp înaintea morţii lui Stalin, „Scrisoarea lui Beria“, care s-a păstrat după ce autorul ei fusese executat, conţinea, negru pe alb, uluitoarea declaraţie că informaţiile tehnico-ştiinţifice au jucat „rolul primordial“ în procesul de transformare a Uniunii Sovietice în cea mai mare putere militară de pe suprafaţa Pământului. A fost primul document sovietic văzut de mine în care se făcea afirmaţia că spionajul industrial fusese mai important pentru dezvoltarea economică a Uniunii Sovietice decât institutele sale de cercetare ştiinţifică. Nu era de mirare că scrisoarea, cu un caracter strict secret, purta menţiunea „Se păstrează în seiful personal al ministrului de interne“. În încheiere, Beria cerea guvernului român să creeze un serviciu tehnico-ştiinţific în cadrul DIE şi informa că un consilier specializat în operaţii TS era pregătit să plece la Bucureşti.

„Biroul dumitale e acolo“, mi-a spus Boris Alekseevici, arătând spre o uşă mascată în lambriul de lemn. „Iar aici e sala mea de conferinţe.“ Consilierul sovietic a dechis o altă uşă, mascată în peretele opus, şi m-a împins în camera alăturată.

Fumul era atât de gros, încât realmente îl puteai tăia cu cuţitul. În jurul mesei de conferinţe erau aşezate patru siluete care pufăiau ca locomotivele. „Experţi de la «Furnal»“, i-a prezentat Boris Alekseevici. Când s-au ridicat în picioare, cei patru arătau ca nişte cămile orfane, în costumele lor gri şi lăbărţate care, evident, fuseseră croite în grabă pentru această călătorie. Consilierul sovietic mi-a explicat că „Furnalul“

obținuse informații din care rezulta că un om de afaceri vest-german va tranzita prin Bucureşti ducând cu el câteva valize sigilate ce conțineau proiectul tehnic complet al unei linii de producție a rachetelor antitanc, ghidate prin cablu, pe care firma lui vroia să le vândă Iranului. La două ore după ce a aterizat în Bucureşti, vest-germanul şi-a continuat călătoria spre Teheran, de data asta la bordul unui avion Tarom, şi nu a avut nici un motiv să creadă că ar fi fost ceva în neregulă cu bagajele sale. Doar la Teheran a aflat că, dintr-o „eroare regretabilă", acestea nu fuseseră puse în avion. Reprezentantul Tarom, deja instruit de un ofițer din rezidența locală a PGU, şi-a cerut scuze în mod repetat şi l-a asigurat că valizele vor sosi cu avionul următor. Între timp, în Bucureşti, un alt ofițer PGU, ataşat pe lângă Serviciul tehnico-operativ al DIE, a fotografiat în secret fiecare document din valizele omului de afaceri vest-german. „Bună afacere", a mormăit cămila-şefă, arătând către teancurile de fotografii de pe masă.

„Plecarea la ora nouă seara", l-a informat Boris Alekseevici. Întorcându-se spre mine, mi-a explicat că un avion al KGB-ului va sosi în seara aceea la Bucureşti pentru a-i transporta la Moscova pe cei patru ofițeri împreună cu documentele lor. Apoi consilierul sovietic m-a împins afară din sala lui de conferințe, tot atât de nepoliticos ca atunci când m-a introdus.

„Ce părere ai dacă ne-am duce la Snagov? Petrecem noaptea acolo şi punem țara la cale." Tonul vocii nu a lăsat loc de refuz sau de comentarii.

Peste vreo oră, Pobeda lui Boris Alekseevici a oprit în fața vilei sale de pe malul lacului Snagov şi şoferul, un ofițer KGB în civil, a deschis ceremonios portiera. Înăuntru totul părea că ne aşteaptă.

„Facem istorie, Ivan Mihailovici", mi-a zis colonelul sovietic de îndată ce servitoarea, îmbrăcată în uniformă neagră cu şorț şi guler alb, care ne-a adus caviar şi vodcă a ieşit din cameră. „Tu şi cu mine!"

Boris Alekseevici nu mi s-a părut diferit de ceilalți consilieri sovietici pe care i-am cunoscut – savura vorbele mari şi sunetul propriei voci. Curând însă aveam să descopăr că asta era doar o parte din el.

„Nichita Sergheevici a deschis o eră nouă pentru munca noastră", s-a lansat gazda mea.

M-am aşezat confortabil în fotoliu, gata să-l ascult. La vremea aceea, îl priveam pe Hruşciov cu o oarecare fascinație, în ciuda excentricităților personale şi a vulgarităților care îl făcuseră calul de bătaie al bancurilor

politice în România. Boris Alekseevici a scos o agendă din servietă şi a început să-mi citească din ea. Istoria lui a început de la Adam şi Eva. „Între Revoluția din Octombrie şi izbucnirea celui de al Doilea Război Mondial, considerațiile politice aveau un rol primordial în munca noastră.“ A fost o eră, mi-a explicat, în care Kremlinul credea că ideologia comunistă putea deschide orice uşă, inclusiv cea către modernizarea economiei.

— Ştii pe ce stradă e sediul Radiodifuziunii Române? m-a întrebat pe neaşteptate, ridicându-şi ochii din agendă.

— Alexandru Popov, am răspuns nedumerit. Oricine în Bucureşti ştia.

— Asta pentru că, potrivit Moscovei, Popov, nu Marconi, a inventat radioul, a spus colonelul sovietic. Apoi s-a reîntors la agenda lui.

— Cel mai important lucru pe care Stalin l-a făcut pentru ştiința sovietică, a continuat Boris Alekseevici, a fost să pună paternitatea celor mai mari invenții ale omenirii pe seama savanților ruşi. Această tactică a reuşit să creeze o fervoare patriotică în rândul ruşilor, dar a fost tot atât de utilă economiei sovietice cât un pieptene pentru un chel. Din fericire, în primii săi treizeci de ani de existență, Uniunea Sovietică nu s-a resimțit de pe urma neglijării ştiinței şi tehnologiei. După revoluție, a trăit din bogățiile ruşilor înstăriți, iar mai târziu din vânzarea uriaşelor ei rezerve de petrol şi aur. La terminarea războiului, Moscova a confiscat tot ce mai rămăsese din industria germană, iar apoi – a adăugat cu o francheţe dezarmantă – şi-a tras seva din despăgubirile de război plătite de România şi de celelalte țări socialiste.

Boris Alekseevici a dat peste cap un alt pahar cu vodcă şi s-a cutremurat. Să fi fost oare din dezgust? „Tot răul spre bine“, a continuat, punând paharul pe masă. A început să-mi citească din nou din agendă. Neputința lui Stalin de a genera progres tehnologic şi economic a fost ceea ce a făcut ca PGU să devină cea mai largă organizație producătoare de tehnologii din lume. Când Stalin s-a hotărât în sfârşit să acorde atenție economiei, el s-a limitat la dezvoltarea industriei militare. Ca urmare, mai bine de 15 ani, PGU şi-a orientat activitatea, aproape exclusiv, pe obținerea de tehnologii cu aplicații militare. Ideea lui Stalin de a fura tehnologiile militare ale Occidentului, în loc de a le reinventa, s-a dovedit o mină de aur şi a jucat un rol primordial în procesul de transformare a Uniunii Sovietice într-o supraputere militară. Din păcate, viziunea lui s-a oprit însă aici.

Boris Alekseevici a mai golit un pahar. Ne-a trebuit un Nikita Sergheevici Hruşciov ca să vedem greşeala lui Stalin, a continuat apoi consilierul sovietic. Numai acum, pentru prima oară în istoria sa, comunismul va fi capabil să-şi îndeplinească rolul istoric de gropar al capitalismului. „*Dogoniat I peregoniat*“, a intonat pompos Boris Alekseevici, citând faimoasa lozincă a lui Hruşciov, potrivit căreia Uniunea Sovietică va depăşi Occidentul din punct de vedere economic în decurs de zece ani. „Zece ani e o clipă pentru istorie, nu-i aşa?“ a remarcat pe un ton filozofic mentorul meu.

Am aprobat din cap, surprins. Consilierii sovietici nu erau cunoscuţi pentru abilitatea de a face haz de propriile greşeli. „O clipă în care va trebui să ne creăm şi rachetele de care avem nevoie ca să ştergem capitalismul de pe hartă“, a adăugat Boris Alekseevici. „Ca un taifun!“ Ciocănindu-şi agenda cu arătătorul, a continuat:

— Astea sunt notiţe pe care le-am luat în timpul vizitei tovarăşului Hruşciov la PGU.

— În timpul a ce? am întrebat stupefiat. Nu puteam crede că şeful suprem al Uniunii Sovietice n-avea altceva mai bun de făcut decât să-mi viziteze omologii din Moscova. A fost rândul lui Boris Alekseevici să dea afirmativ din cap. Vizita ar fi avut loc cu două săptămâni înainte, după ce Nikita Sergheevici Hruşciov s-a întors din America, unde a petrecut mai mult timp vizitând ferme şi fabrici decât discutând politică. Ajuns acasă, a chemat Uniunea Sovietică la întrecere economică cu Vestul, deplin convins că revoluţia mondială a proletariatului nu se putea realiza fără o economie bazată pe cea mai avansată tehnologie.

— N-avem timp să reinventăm roata, a perorat colonelul sovietic, cu o voce care se străduia s-o imite pe cea a lui Hruşciov. Trebuie s-o furăm! Boris Alekseevici a început să citească din nou din agendă. Nu ridicaţi din sprâncene, tovarăşi. Am folosit intenţionat cuvântul *furăm*. E moral să furăm de la capitalişti, tovarăşi. Trebuie să *fu-răm* de la capitalişti! Să *fu-răm*! Să *fu-răm*! Să *fu-răm*!

Nici până azi n-am înţeles de ce mai toţi consilierii sovietici pe care i-am cunoscut şi-au dat atâta osteneală să-l imite pe liderul de la Kremlin. În timpul lui Stalin, purtau tunici de tip militar încheiate până la gât, mergeau cu paşi rari şi vorbeau cu voce de tătuc. Sub Hruşciov, mai toţi purtau haine lăbărţate şi gesticulau agresiv când vorbeau. Să fi fost oare numai o trăsătură orientală moştenită de pe vremea ţarismului, când

birocrații ruşi se dădeau peste cap să facă pe placul superiorilor? Este un aspect tipic comunismului sovietic pe care n-am reuşit încă să mi-l explic. În timpul lui Ceauşescu, cultul personalității sale a luat forme mai idioate chiar decât cel al lui Stalin, dar nu am cunoscut nici un român care voia să se bâlbâie ca Ceauşescu şi să-i împroaşte cu salivă pe cei din jur când vorbea.

Boris Alekseevici şi-a modelat din nou tonul vocii, ca să semene cât mai mult cu Hruşciov. „Începând de azi", a strigat, „spionajul tehnologic *total* devine parte integrantă a politicii noastre naționale şi internaționale! Datoria mea este să implementez această politică în activitatea lagărului socialist. Sarcina voastră este s-o faceți să funcționeze." Colonelul sovietic şi-a închis agenda. „Asta e cerința fundamentală pe care tovarăşul Hruşciov a pus-o în fața noastră, a ofițerilor TS, în acea zi de neuitat."

Boris Alekseevici a cotrobăit din nou în uriaşa sa servietă şi a scos un volum tot atât de gros ca o Biblie. „Astea sunt tematicile TS pentru 1960", mi-a spus, ținând volumul în palmă, ca şi când ar fi vrut să-i evalueze greutatea. „Cântăreşte mai mult decât întregul plan cincinal de comerț exterior al României."

În timp ce-l frunzărea, Boris Alekseevici a început să puncteze câteva dintre prevederi: un complex metalurgic ce se va înălța lângă Novokuznețk şi va deveni cea mai mare uzină producătoare de metal din lume; o rafinărie de petrol uriaşă, care se va construi pe malul râului Amur; o fabrică gigantică de tractoare speciale, pentru livezi şi vii, ce va fi clădită în Basarabia. În grandioasa sa viziune, fabricile şi platformele industriale răsăreau din pământ, una după alta, pe toată întinderea stepelor ruseşti, ca ciupercile după ploaie. Şi toate erau păzite de şiruri nesfârşite de rachete balistice îndreptate către vest, de nenumărate fabrici subterane, care le produceau cu aceeaşi viteză cu care General Motors construia automobile. Colonelul PGU şi-a închis cartea şi mi-a întins-o. „Trebuie să-nveți ruseşte", mi-a spus autoritar. „Avem sarcini mari, tu şi cu mine", a adăugat cu zâmbetul dezarmant al omului care ştia că este vioara întâi. „Noi nu suntem aici să consemnăm istoria, Ivan Mihailovici. Noi trebuie s-o creăm!"

La vremea aceea am văzut numai superioritate în zâmbetul lui Boris Alekseevici. Astăzi realizez că, de fapt, el reflecta doar acea încredere de sine deplasată şi gratuită care a caracterizat Uniunea Sovietică.

Capitolul 9
Scurtă istorie a spionajului industrial sovietic

Crearea şi evoluţia spionajului industrial sovietic au fost descrise cu relativă acurateţe într-un manual intitulat *Istoria naucino-tehniceskoi razvedki* (*Istoria spionajului tehnico-ştiinţific*), elaborat de PGU la începutul anului 1953. Potrivit acestui manual, spionajul tehnologic sovietic s-a născut în aprilie 1943, la apogeul pregătirilor pentru ofensiva decisivă împotriva trupelor germane. Încă nu se uscase cerneala semnăturii lui Stalin pe Operaţia „Gayaneh“, când Lavrenti Beria, şeful poliţiei politice sovietice, i-a prezentat un alt plan, de această dată având ca obiect reconstruirea economiei sovietice distruse de război. Noul plan al lui Beria se baza pe simpla premisă că o Uniune Sovietică victorioasă era îndreptăţită să confişte, ca reparaţii de război, orice întreprindere industrială germană ce se afla în zonele de ocupaţie sovietică de pe teritoriul Germaniei sau al foştilor săi aliaţi. În esenţă, planul lui Beria conţinea o singură idee, dar una „briliantă“, cum se spune că ar fi fost apreciată de Stalin într-una din foarte rarele sale manifestări de admiraţie pentru o altă persoană. Beria propunea să se creeze în cadrul INU (predecesorul PGU) o unitate tehnică menită să transplanteze în Uniunea Sovietică întreprinderile industriale aflate în proprietate germană din teritoriile „eliberate“ de Armata Roşie, precum şi pe specialiştii germani care le operau.

Stalin a aprobat pe loc planul lui Beria, l-a botezat Operaţia „H“ şi a ordonat să i se dea prioritate maximă. Numele „H“ (X în alfabetul chirilic) a venit de la cuvântul rusesc *hoziaistvo*, care înseamnă economie sau industrie, întrucât întreaga operaţie era menită să resusciteze economia sovietică distrusă de război. În numai câteva luni, o nouă unitate operativă, denumită „Linia H“, a apărut în cadrul INU şi a început să-şi instruiască în mod frenetic cadrele asupra felului în care trebuie să demonteze întreprinderile industriale germane şi să le transporte în Uniunea Sovietică. În 1944, când ofensiva Armatei Roşii a depăşit

granițele Uniunii Sovietice, INU a început să creeze în țările „eliberate“ rezidențe tehnico-științifice ai căror ofițeri erau organizați pe grupe de uzine germane, cărora le studiaseră machetele în Moscova. Jumătate din aceşti ofiţeri se ocupau, zi şi noapte, cu ambalarea utilajelor ce urmau să fie transportate în Uniunea Sovietică. Ceilalţi îi arestau pe inginerii şi tehnicienii ce lucraseră în aceste obiective industriale şi organizau transferarea lor secretă în lagăre specializate din Uniunea Sovietică. Toate aceste transplantări de resurse mecanice şi umane aveau să constituie, în curând, punctul de pornire al unor noi ramuri industriale sovietice.

În repetate rânduri, Boris Alekseevici, consilierul meu sovietic, mi-a dat amănunte picante despre multe dintre operațiile descrise în manual. „Am luat parte la Operația «H» chiar de la început“, mi se lăuda cu vădită mândrie. Rezidența lui a avut sarcina să transfere în Uniunea Sovietică centrul german de cercetări de la Peneemünde, unde Werner von Braun şi Walter Dornberger au creat infama rachetă V-2, care a terorizat Londra în timpul războiului. „Am curățat totul: nemți, echipamente, desene tehnice, până şi coşurile de gunoi. Apoi am aruncat Peneemünde în aer.“ Experții sovietici care au evaluat materialele confiscate la Peneemünde au făcut descoperirea „uluitoare“, şi a spus asta chiar Boris Alekseevici, că V-2 nu era ultima realizare a echipei lui Werner von Braun. *Wasserfall* („Cascada“) era cea mai nouă şi mai valoroasă invenție a sa. *Wasserfall*, pretindea consilierul sovietic, a permis Uniunii Sovietice să creeze prima sa rachetă balistică (pe care omenirea avea să o cunoască, sub denumirea de Scud, şi să o urască în timpul războiului din Golful Persic).

Manualul sovietic avea un întreg capitol dedicat rolului jucat de PGU în crearea industriilor sovietice de sticlă optică şi industrială. Doi giganți germani au stat la baza acestor două ramuri industriale. Unul a fost Zeiss, pe atunci cel mai mare producător de lentile, microscoape şi echipament fotografic din lume. Celălalt era Schott Glassworks, cel mai mare furnizor de sticlă Jena şi Pyrex (sticle termorezistente, inventate de chimistul german Friederich Otto Schott şi folosite în toată lumea atât la fabricarea termometrelor, cât şi la producerea de echipament optic, industrial şi casnic). Ambele fabrici erau în Jena şi ambele au fost transportate şi reinstalate în Uniunea Sovietică. Potrivit manualului, întreaga operație a fost o dramatică cursă contra cronometru între

rezidența INU, ce avea sarcina să transplanteze aceste uzine în Uniunea Sovietică, şi o unitate a armatei americane, care a încercat din răsputeri să le păstreze. Operând cu o frenezie greu de descris, sublinia manualul, americanii au reuşit să ia cu ei aproximativ 100 de oameni de ştiință germani angajați la Zeiss şi la Schott şi să-i ducă în zona americană. În final însă sovieticii au ieşit învingători. După luni de eforturi, PGU a reuşit să transfere în Uniunea Sovietică „un mare număr“ de oameni de ştiință şi tehnicieni germani care lucrau pentru cele două firme, dar şi să captureze majoritatea echipamentelor industriale. Toate, sublinia manualul, s-au dovedit mai valoroase decât greutatea lor în aur.

În câțiva ani, oraşul Jena a renăscut în Uniunea Sovietică, devenind unul dintre cele mai importante centre producătoare de sticlă optică şi industrială din Europa. În clădirea sovietului local din noul oraş se afla expusă, la loc de cinste, diploma de doctor acordată în 1841 lui Karl Marx de către Universitatea din Jena, diploma găsită de PGU între documente mucegăite de arhivă. Manualul PGU conținea, de asemenea, fotografii reprezentând diferite instrumente de sticlă produse de noua industrie sovietică. Majoritatea lor erau copii identice ale vaselor şi instalațiilor de laborator germane cu care lucrasem ca student la Politehnică; nici măcar mărcile originale, Pyrex sau Jena, nu fuseseră schimbate.

„Ce zici de asta?“, m-a întrebat Boris Alekseevici într-una din zile, punându-mi pe birou un nou aparat de fotografiat sovietic. „Nu juri că-i un Leica?“ Doar marca, Zorki, îl diferența de faimosul aparat german; Zorki a fost primul aparat de fotografiat destinat exportului produs de noua industrie sovietică.

Rolul PGU în crearea industriei de automobile a Uniunii Sovietice era descris într-un alt capitol. Stalin personal i-a spus „Pobeda“ primului automobil construit cu echipamente şi ingineri „confiscați“ de PGU de la uzinele germane Opel, care înainte de război produceau într-un an mai multe maşini decât orice altă fabrică europeană. „*Pobeda* înseamnă victorie.“ Manualul reproducea o fotografie a noului automobil sovietic, alături de un Opel Kapitän german. „Gemene“ – scria în legenda de dedesubtul ilustrației. Tot Pobeda a fost botezat şi primul ceas produs în Uniunea Sovietică cu ajutorul altor echipamente şi al altor specialişti transplantați din Germania.

Manualul sovietic pretindea că PGU a jucat acelaşi rol în crearea

tuturor celorlalte ramuri industriale sovietice ce s-au născut în perioada imediat postbelică. Boris Alekseevici s-a entuziasmat şi mai mult. Refrenul lui preferat era că, în perioada extrem de dificilă în care Uniunea Sovietică şi-a refăcut industria decimată de război, PGU a jucat un rol mai important decât toate ministerele sovietice luate la un loc. „Totul s-a datorat Operației «H»!“ îmi declama el ori de câte ori devenea îndeajuns de melancolic pentru a-mi vorbi despre trecut. „Acea fantastică, absolut *monumentalnaia Operația «H»*!“ Ca şi manualele PGU, consilierii săi erau generoşi cu ei înşişi.

Nu am fost niciodată în măsură să verific veridicitatea totală a celor relatate în manualul PGU şi nici nu m-am dat peste cap să găsesc vreun cusur în relatările lui Boris Alekseevici. Punând însă cap la cap diferitele informații pe care le-am obținut de-a lungul anilor, am stabilit că PGU confiscase într-adevăr unitățile industriale din teritoriile ocupate de Armata Roşie, care erau proprietate germană sau fuseseră folosite de germani, indiferent dacă acestea prezentau sau nu interes pentru economia sovietică. Cazul uzinelor Colorom, pe care l-am cunoscut personal, atesta acuratețea generală a celor descrise de manualul PGU şi de Boris Alekseevici.

În anii 1947 şi 1948, când eram student la Institutul Politehnic, am făcut practicile de vară la Colorom, o uzină chimică producătoare de coloranți situată în oraşul Codlea, lângă Braşov. Îndată ce Armata Roşie a „eliberat“ România, sovieticii au confiscat Coloromul sub motivul că în timpul războiului a fost afiliat la concernul german I.G. Farbenindustrie. PGU nu a fost însă în măsură să demonteze reactoarele chimice şi vasele de înaltă presiune, din care cauză a decis să le lase acolo; doar câțiva din inginerii ce lucrau la Colorom au fost deportați în Uniunea Sovietică, cu scopul de a construi acolo un duplicat al uzinei. În perioada în care am lucrat la Colorom, fabrica a aparținut Administrației Bunurilor Sovietice (ABS) – un paravan al PGU –, care, între 1944 şi 1956, a administrat toate uzinele aflate în proprietate germană din România ce nu au putut fi transportate în Uniunea Sovietică. Toate cheltuielile operaționale făcute de aceste uzine, inclusiv costul materiilor prime utilizate în procesul de producție, erau plătite de guvernul român cu titlu de despăgubiri de război. Până şi transportul în URSS al produselor finite, cum erau butoaiele cu coloranți produse de Colorom, era plătit de guvernul român. În 1956, Uniunea Sovietică a „vândut“ aceste uzine guvernului român

pentru importante sume plătite în valută vestică, obținând acordul părții române de a preda Uniunii Sovietice, fără plată, toate datele şi planurile privind modernizarea viitoare a acestor unități industriale.

Spionajul tehnologic sovietic modern a luat ființă la câțiva ani după sfârşitul celui de-al Doilea Război Mondial şi, după cum am aflat de-a lungul anilor, a fost generat de ambiția lui Stalin de a deveni liderul întregii omeniri.

Explozia tehnologică fără precedent ce s-a produs în Occident curând după terminarea războiului a declanşat o nouă revoluție industrială, ale cărei rezultate au fost folosite, în principal, la îmbunătățirea standardului de viață. Zece ani mai târziu, o jumătate de miliard de occidentali erau copleşiți de nenumărate automobile, aparate de uz casnic şi de cantități uriaşe de produse alimentare de o varietate şi de un nivel tehnic fără precedent în istorie. Apoi Occidentul a intrat rapid în epoca televiziunii, a energiei atomice, a automatizării şi a computerizării.

Kremlinul a privit această explozie tehnologică ca pe un instrument cu ajutorul căruia putea să impună comunismul în restul lumii. Cel de-al Doilea Război Mondial era încă proaspăt în memoria oamenilor, când Stalin a luat hotărârea istorică de a transforma Uniunea Sovietică în cea mai mare putere militară a omenirii. „Trebuie să ne recâştigăm forța şi vitalitatea militară“, a proclamat Stalin la 6 februarie 1946, în timpul unui discurs ținut la Kremlin. La vremea aceea, se explica iar în *Istoria naucino-tehniceskoi razvedki*, armamentul sovietic reflecta concepția antebelică, potrivit căreia trebuia să fie simplu, spre a putea fi produs în uzine cu nivel tehnologic redus şi întreținut de o armată în care majoritatea soldaților erau țărani fără pregătire şi înclinații tehnice. Inspirându-se din puterea de luptă a noilor echipamente militare occidentale, Stalin a decis acum că ele trebuie să devină etalonul după care să fie judecat fiecare nou tip de armament sovietic.

Curând însă războiul rece şi strictul embargou impus de Occident asupra furnizării de tehnologii şi echipamente militare către Uniunea Sovietică şi aliații ei au ridicat serioase obstacole în calea noii politici a lui Stalin. „Din nou Beria a rezolvat impasul“, pretindea manualul PGU. Capitalizându-şi succesele anterioare, Beria a elaborat proiectul unei rezoluții a Biroului Politic prin care se crea, în cadrul PGU, un component însărcinat să desfăşoare activitate de spionaj industrial în cele

mai importante țări occidentale. Astăzi, acea rezoluție, care mi-a fost descrisă de Boris Alekseevici, ar suna mai mult decât pueril: ea promulga că știința și tehnologia occidentale erau proprietate *de facto* a proletariatului mondial, nu a capitalismului, deoarece au fost create prin exploatarea proletariatului intelectual; ca atare, tehnologiile occidentale aparțineau proletariatului și trebuiau puse în serviciul revoluției sale mondiale, al cărei unic conducător legitim era URSS; că, potrivit tezelor lui Marx, Engels și Lenin, orice era moral, dacă era în folosul revoluției proletare; și că era nu numai etic, dar și lăudabil să furi aceste tehnologii de la capitalism, dușmanul de moarte al proletariatului. Tot de la Boris Alekseevici am aflat că, în 1948, Biroul Politic al Uniunii Sovietice a aprobat acest proiect de hotărâre care trecuse printr-o grămadă de filtre birocratice. *Naucino-tehniceskaia razvedka* – a decretat Stalin imperativ, când Beria i-a cerut să-i boteze nou-născutul.

În mod oficial, noul component al PGU s-a numit Direcția de Informații Tehnico-Științifice sau, pe scurt, Direcția T (de la *tehnika*), dar a fost recunoscută mai mult ca „Linia H“, datorită denumirii sale originare, din 1944. La scurt timp, Direcția T a devenit un organ folosit aproape exclusiv în culegerea de informații tehnologice cu aplicații militare. Cel dintâi succes al său a fost crearea primei bombe atomice sovietice, care, potrivit lui Boris Alekseevici, s-a bazat în întregime pe informațiile tehnologice furnizate de Julius Robert Oppenheimer, Iulius și Ethel Rosenberg, Klaus Fuchs, David Greenglass și Morton Sobel. De aceea, mi-a explicat consilierul sovietic, Stalin l-a numit pe Beria șef al întregului proiect nuclear sovietic, și tot de aceea l-a însărcinat să supervizeze personal prima explozie nucleară sovietică. La 25 septembrie 1949, la numai câteva minute după ce aceasta a avut loc, Beria i-a telefonat lui Stalin de la poligonul nuclear din Kazahstan pentru a-i raporta că informațiile tehnologice despre bomba atomică americană obținute de PGU s-au dovedit pe de-a-ntregul exacte: prima explozie nucleară sovietică generase o forță egală cu cea de la Hiroshima.

Agățând o nouă stea de aur pe pieptul plin de decorații al lui Beria, Stalin ar fi afirmat, potrivit celor relatate de manualul PGU, că informațiile tehnologice furnizate de rețeaua informativă a soților Rosenberg au fost tot atât de importante pentru URSS ca și întreaga victorie militară asupra Germaniei. La rândul său, Beria l-a răsplătit pe Igor Vasilievici Kurciatov, ofițerul INU care a lucrat sub acoperirea de

director ştiinţific al proiectului nuclear sovietic, conferindu-i titlul de „ofiţer emerit“. Mai târziu, Beria a reuşit să-l facă pe Kurciatov membru al Academiei Sovietice de Ştiinţe, iar în 1964, când ofiţerul-academician, glorificat ca părintele bombei atomice, a murit, PGU a obţinut aprobarea lui Hruşciov de a-l înmormânta lângă zidul Kremlinului.

Istoria naucino-tehniceskoi razvedki se încheia cu afirmaţia că şi 1953 a fost crucial în evoluţia activităţii de informaţii tehnico-ştiinţifice, deoarece în acel an întregul lagăr socialist s-a alăturat războiului tehnologic pe care PGU l-a declarat Occidentului. Noile servicii de informaţii tehnico-ştiinţifice create în ţările Europei de Est – afirmă manualul – arătau exact ca Direcţia T, reflectată într-o oglindă concavă: identice ca structură, dar mai reduse ca dimensiuni.

Boris Alekseevici a fost principala mea sursă de informaţii despre ceea ce s-a întâmplat cu Direcţia T după 1953, dar am fost în măsură să verific multe dintre relatările sale cu ajutorul ofiţerilor DIE care au urmat cursuri TS la şcoala de doi ani a PGU de la Moscova. La mijlocul anilor ’50 – mi-a spus consilierul sovietic –, Hruşciov a ridicat spionajul tehnologic militar la rang de politică naţională şi a transformat *Voenno-Promîşlennaia Kommissia* (Comisia Militaro-Industrială a Uniunii Sovietice, cunoscută mai bine sub denumirea de VPK) în principalul său instrument de conducere. Odinioară doar o entitate birocratică insignifiantă, care era subordonată formal prim-ministrului, VPK a devenit sub Hruşciov un super-minister condus de el personal. Sarcina noului VPK era să coordoneze, la nivel naţional, obţinerea informaţiilor tehnologice cu aplicaţii militare din Occident, să ia măsuri pentru utilizarea lor operativă în procesul de creare a noi tipuri de armament sovietic.

În trecut, VPK era condus de unul dintre colegii lui Boris Alekseevici, un general PGU, care lucra acolo cu jumătate de normă. În 1956, VPK era condus de un Comitet Executiv, compus din şeful KGB-ului, ministrul apărării naţionale şi şefii celor mai importante ministere industriale sovietice implicate în producţia de armament, ca de exemplu ministrul pentru industrie militară (armament şi electrooptică), ministrul pentru construcţii de maşini generale (rachete balistice şi spaţiale), ministrul pentru construcţii de maşini medii (armament nuclear şi lasere de înaltă putere), ministrul pentru industria echipamentelor de comunicaţii (aparatură radio, radare şi sisteme integrate de computere),

ministrul industriei aviatice şi ministrul pentru industria construcţiilor navale.

Potrivit lui Boris Alekseevici, cu numai câţiva ani înainte, principala îndeletnicire a VPK era aceea de a plimba hârtii între ministerele industriale şi cele două servicii de informaţii sovietice, PGU şi GRU (Direcţia de Informaţii Militare). Hruşciov însă l-a transformat într-un centru vital al întregului sistem de producţie a tehnicii militare sovietice. Sarcinile de bază ale noului VPK erau: să obţină cereri-tematici pentru tehnologii şi echipamente supuse embargoului de la ministerele industriale implicate în producţia militară; să transmită aceste tematici spre rezolvare la PGU şi GRU; să asigure fondurile necesare pentru obţinerea tehnologiilor şi echipamentelor militare ce erau solicitate de ministerele industriale; să controleze modul în care ministerele industriale folosesc informaţiile tehnologice şi echipamentele obţinute de PGU şi GRU pe baza acestor tematici.

VPK dispunea acum de un personal numeros, constituit cu prioritate din ofiţeri acoperiţi ai PGU şi GRU, şi era implicat în toate fazele procesului de creare şi perfecţionare a tehnicii militare sovietice. De exemplu, secţia organizatorică a VPK alegea ţările occidentale în care serviciile de informaţii ale lagărului socialist trebuiau să-şi desfăşoare activitatea de informaţii TS şi întocmea lista obiectivelor industriale şi de cercetări din aceste ţări vestice care trebuiau penetrate informativ. Secţia de planificare şi dezvoltare a VPK întocmea *Programul tematic general*, care centraliza toate cererile-tematici pentru tehnologii şi echipamente supuse embargoului şi constituia *Biblia* (consilierul sovietic o numea „Das Kapital“) activităţii de informaţii tehnico-ştiinţifice cu aplicaţii militare a întregului Pact de la Varşovia. Acest program, ce cuprindea sute sau uneori chiar mii de cereri-tematici, era organizat pe sisteme (ca, de exemplu, rachete balistice – ICBM) şi subsisteme (*i.e.* rezervoare de combustibili pentru ICBM) şi era tradus în limbile ţărilor vestice industrializate.

La rândul ei, Secţia de relaţii a VPK avea sarcina de a trimite aceste cereri-tematici, în mod selectiv, PGU-ului, GRU-ului şi serviciilor lor satelit. Acest nou atribut a transformat VPK într-un coordonator general al întregii activităţi de informaţii tehnico-ştiinţifice cu aplicaţii militare desfăşurate de Pactul de la Varşovia. Dispeceratul VPK, o nouă creaţie a lui Hruşciov, era însărcinat să preia toate informaţiile tehnologice şi

echipamentele cu aplicaţii militare obţinute din Occident de serviciile de informaţii ale lagărului socialist, să trimită aceste materiale la ministerele industriale sovietice interesate şi să obţină cereri de completare, în cazul în care materialele primite nu rezolvau total tematica respectivă. În sfârşit, Biroul permanent al VPK era împuternicit să elaboreze aprecieri valorice privind economiile realizate prin punerea în practică a materialelor TS obţinute din Occident de comunitatea informativă a Pactului de la Varşovia.

„Ce părere ai?“ m-a întrebat Boris Alekseevici, punând pe biroul meu o apreciere globală a activităţii TS făcută de VPK. Aceasta conţinea numărul total de documente şi echipamente supuse embargoului, obţinute de PGU până la sfârşitul anului 1958, numărul tematicilor tehnico-militare rezolvate de la crearea Direcţiei T, numărul de ani-cercetare economisiţi prin aplicarea lor şi valoarea economiilor realizate, dată în ruble şi ruble-valută. De asemenea, documentul cuprindea o listă a celor mai importante echipamente militare create sau perfecţionate cu ajutorul informaţiilor tehnice primite de VPK de la crearea sa. În concluzie, se arăta că informaţiile tehnico-ştiinţifice au jucat rolul primordial în crearea „celei mai mari industrii militare din lume“. Numai în 1958, peste 4 000 de proiecte militare sovietice au beneficiat de informaţii tehnologice şi echipamente supuse embargoului. Acestea, numai în anii 1959 şi 1960, vor aduce industriei sovietice de rachete, de exemplu, economii de cca 60 000 de oameni-oră în cercetarea ştiinţifică. Totalul economiilor în valută, realizate în prima jumătate a anului 1959, depăşea de patru ori întregul buget al VPK pentru cel de-al şaselea cincinal (1955–1960), care totaliza 500 de milioane de dolari.

În încheiere, documentul informa despre un nou acronim apărut pe scena spionajului sovietic: GKNT (*Gosudarstvennîi Komitet po Nauke I Tehnike*). Era vorba de noul Comitet de Stat pentru Ştiinţă şi Tehnologie, care, înainte ca Hruşciov să inaugureze era spionajului industrial total, era doar o oază populată de academicieni octogenari ce-şi aşteptau sfârşitul. Hruşciov, informa materialul, a păstrat „câteva dintre aceste fosile“ ca să lase aparenţa că nimic nu s-a schimbat, dar a reorganizat în secret întreaga structură a GKNT, pe care l-a transformat într-un fel de VPK pentru industria civilă. „Epocal! Monumental!“ a conchis Boris Alekseevici în stilul său bombastic.

Capitolul 10
Pasiunea lui Dej pentru spionajul industrial

Telefonul a sunat în dimineaţa de Anul Nou 1961, tocmai când mă pregăteam să ies din casă. Era prima mea zi liberă în mai bine de un an şi voiam să o petrec cu Dana, fiica mea. Nu a fost să fie aşa. De la celălalt capăt al firului, generalul Doicaru, şeful DIE, îmi lansa un disperat S.O.S.: Gheorghiu-Dej murea de plictiseală în reşedinţa lui de iarnă de la Predeal şi voia să şi-o alunge amuzându-se cu ceva echipamente TO. Din păcate, se căina Doicaru, Goga era la pat, cu o febră de 40 de grade, iar eu eram singurul care-l putea înlocui. Generalul Vasile Goga, pe atunci maior, era şeful Direcţiei TO (tehnică operativă) a DIE şi singurul ei ofiţer, în afară de Doicaru, care avusese privilegiul de a vorbi cu Dej între patru ochi. De fapt, Goga reuşise să-l captiveze pe Dej cu echipamentele lui de spionaj în aşa hal, încât Doicaru începuse să facă râie pe suflet de gelozie şi să inventeze diferite pretexte ca să-şi ţină subordonatul cât mai departe de Dej. N-am fost măgulit de ideea de a fi erzaţul lui Goga, dar am fost intrigat de perspectiva neaşteptată de a-l vedea pe Zeus în bârlogul lui.

Ningea la Predeal când am ajuns, câteva ore mai târziu. Gheorghiu-Dej era în sufrageria vilei cu un volum din operele lui Lenin în mână – pe atunci era de neconceput pentru un conducător comunist să fie văzut cu altă carte decât una de literatură marxistă. Chivu Stoica – pe vremea aceea prim-ministru – şedea pe un scaun alăturat zgâindu-se pe fereastră. Ambii erau nedespărţiţi; împreună au fost ucenici la căile ferate, împreună au fost arestaţi pentru activitate comunistă, împreună au fost judecaţi şi condamnaţi în 1933, după cum, tot împreună, au făcut puşcărie până în 1944.

„Tovarăşe secretar general, locotenentul-colonel Ion Mihai Pacepa aşteaptă ordinul dumneavoastră“, am recitat dintr-o suflare, cercetându-l în amănunt pe omul atotputernic care reuşise să-şi creeze o nemaipomenită aureolă de semizeu.

Văzuți de aproape, oamenii apar, de regulă, mai mari decât sunt în realitate. Indiferent însă cum îl priveam, Dej mi se părea mult mai mic decât „conducătorul“ pe care l-am văzut prezidând din tribuna marilor adunări populare. Să fi fost oare din cauză că era îmbrăcat ca un simplu pădurar, cu un pulover gros de lână pe gât şi bocanci de munte? Sau era din cauză că cei doi tovarăşi de arme erau aşezați la o masă enormă, pentru 48 de persoane?

„Unde-s bunătățile?“ a întrebat Dej pocnind din degete nerăbdător. I-a făcut apoi cu ochiul lui Stoica, luând expresia unui unchiaş glumeț.

Prima mea selecție a fost un nou sistem de comunicații cu raze infraroşii pentru transmitere de mesaje secrete la scurtă distanță, în operații de spionaj. Una dintre cele două componente ale sistemului fusese instalată într-o cameră din vecinătatea sufrageriei, iar cealaltă pe un deal apropiat.

Dej a decis imediat că el va juca rolul şefului Securității, iar Chivu Stoica pe cel al comandantului unei direcții regionale de securitate. Luându-şi rolul în serios, Stoica a raportat că un sat transilvănean s-a răsculat împotriva cotelor agricole.

— Țăranii devin violenți, s-a căinat cu vocea lui repezită de tenor scalpat.

— Câți sunt?

Calmul şi siguranța lui Dej contrastau izbitor cu văicăreala lui Stoica.

— Aproape două sute!

— Două sute? Dej a izbucnit în râs. Îi cureți din două obuze.

De multe ori mă întrebasem cum îşi petrece timpul liber un lider comunist, dar nici în cele mai năstruşnice gânduri nu mi l-am imaginat jucându-se de-a hoții şi vardiştii. Peste câteva ore, când am terminat demonstrația, i-am raportat lui Dej că legătura mea cu tehnica operativă era doar tangențială şi că de fapt eram şeful serviciului de informații tehnico-ştiințifice. „Ce fel de informații?“ m-a întrebat nedumerit. În termeni laici, i-am explicat, asta înseamnă spionaj industrial.

„Grozav! Atunci spune-mi o poveste de spionaj!“ Dej era într-o dispoziție excepțională. Chelnerul care ne servea – în a cărui jachetă Dej agățase un miniemițător – tocmai terminase de ascultat banda de magnetofon pe care se înregistrase convorbirea lui cu bucătăreasa şi acum, roşu ca un rac, se uita îngrozit când la Dej, când la Stoica. „Golan bătrân“, l-a bruftuluit Dej în glumă, ciupindu-l de obraz. „De ce nu mi-ai

spus că trăieşti cu ea?“

Mi s-a părut de necrezut că liderul României nu auzise încă de spionajul industrial, care deja devenise politică de stat în Uniunea Sovietică. Era însă de înţeles. Dej era singurul dictator est-european care nu petrecuse perioada războiului în Uniunea Sovietică, nu lucrase pentru Comintern şi nu fusese niciodată ofiţer conspirat al serviciului de spionaj sovietic. De asemenea, era singurul dintre ei care nu vorbea ruseşte. Ca atare, Dej era ultimul pe lista de preferinţe a lui Stalin şi, deşi fusese introdus în tainele activităţii interne a Securităţii, era ţinut departe de serviciul de spionaj, pe care Stalin îl considera fieful său personal.

Pe de altă parte, în zilele acelea, când „Lumina vine de la Răsărit“ era una dintre cele mai răspândite lozinci ale partidului şi când toate nevoile ţării trebuiau satisfăcute cu tehnologii aduse din Uniunea Sovietică, conducătorii economiei româneşti nu erau interesaţi să obţină tehnologii din Occident pe calea spionajului industrial. Majoritatea miniştrilor din guvernul român erau educaţi în URSS, cunoştinţele lor limitându-se la economia şi tehnologia sovietică. Până în 1958, 77,0 % din mărfurile importate de România veneau din lagărul socialist, restul fiind în mare parte materii prime importate din ţările în curs de dezvoltare.

Când, în sfârşit, Dej a înţeles ce înseamnă activitatea de informaţii tehnico-ştiinţifice, a fost convins că a descoperit formula magică cu care putea rezolva toate problemele economiei româneşti. Cel puţin asta a fost impresia cu care am rămas după acea primă întâlnire avută cu el la Predeal.

Evenimentele care au urmat m-au convins că nu m-am înşelat. Câteva zile mai târziu, Dej m-a luat cu el la o şedinţă a Biroului Politic şi mi-a ordonat să fac o expunere despre spionajul industrial. N-am fost niciodată un bun orator. Vocabularul meu tehnic, ceva cu totul neobişnuit pentru o şedinţă a Biroului Politic din vremea aceea, a făcut, evident, o impresie atât de puternică asupra lui Dej, încât, în aceeaşi zi, m-a numit şef adjunct al DIE pentru operaţii TS (tehnico-ştiinţifice). „Asta o să-ţi dea autoritate“, mi-a explicat.

Săptămâna următoare am participat la o şedinţă comună a Biroului Politic şi a Consiliului de Miniştri, care a avut un singur punct pe ordinea de zi: calea română de dezvoltare rapidă a economiei cu ajutorul spionajului industrial. Ore în şir Dej şi-a instruit miniştrii asupra viitoarei lor colaborări cu DIE şi i-a năpădit cu sfaturi improvizate pe loc pentru

întocmirea planurilor lor de import pe relaţia Vest, care, în viitor, trebuiau să cuprindă doar echipamente şi tehnologii, pentru care DIE trebuia să dea în scris că nu pot fi obţinute pe căi informativ-operative. După şedinţă, Dej a ordonat ca noua „cale română“ de industrializare să fie prelucrată cu întreaga nomenclatură superioară de partid şi de stat. Însemnând elită, *nomenklatura*[10] era un cuvânt importat din vocabularul sovietic; chiar şi atunci când conducerea României vorbea de un „drum român“, vocabularul ei tehnic rămăsese tot cel rusesc.

10. Termen de origine latină (*nomenclatura*) intrat în limba română din franceză (*nomenclature*) şi germană (*nomenklatur*), cu o deformare a sensului, după război, sub influenţă rusească. (N. red.)

După umila mea ştiinţă, Dej nu a mai cerut niciodată să i se prezinte mijloace TO ca să-şi alunge plictiseala. Înainte de sfârşitul lui ianuarie 1960, el avea câte un birou de lucru în fiecare dintre reşedinţele sale şi, ori de câte ori avea un moment liber, schiţa noi măsuri pentru dezvoltarea şi perfecţionarea spionajului industrial. Fiindcă nu putea ţine stiloul sau pixul cu degetele lui boante, Dej a început să scrie cu un creion de tâmplărie folosit de meşteri pentru a face semne pe scânduri acolo unde trebuiau tăiate. Violetul era culoarea lui favorită şi, curând, toate reşedinţele lui Dej erau pline de creioane de tâmplărie cu mină violetă, fabricate special pentru el.

„Geneza“ a fost denumirea de cod a primei operaţii TS pe care Dej a declanşat-o chiar în ianuarie 1961, şi pe care a condus-o personal. Am fost de faţă când ministrul agriculturii, Alexandru Moghioroş, i-a relatat lui Doicaru că cercetătorii americani au produs un nou soi de porumb rezistent la secetă, pe care l-au denumit „hibrid“, şi a prezis că tehnologia hibridizării va revoluţiona agricultura de pe toate meridianele Globului. Cominternist veteran, care întotdeauna a jucat pe muzica Kremlinului, el împărtăşea acum pasiunea lui Hruşciov pentru agricultură.

— Le umflăm tehnologia, a hotărât Dej, cu autoritatea omului ce de-abia aflase semnificaţia cuvântului tehnologie.

— Imposibil! s-a opus Moghioroş autoritar. Sămânţa hibridă, a explicat el, nu se reproduce de la sine; ea este produsă anual de întreprinderi specializate, prin polenizarea artificială a unor „părinţi“ special selectaţi. Aceşti părinţi, diferiţi de la soi la soi, constituie secretul de producţie al fiecărei întreprinderi americane şi nu se vând nimănui;

numai Departamentul Agriculturii al Statelor Unite posedă o colecţie completă de părinţi, folosiţi ca material genetic pentru toate soiurile de porumb hibrid. De aceea, a încheiat Moghioroş, fermierii din toată lumea trebuie să cumpere în fiecare an sămânţa hibridă de la producătorii americani, care consideră tehnologia producerii lor tot atât de secretă ca şi aceea a producerii bombei atomice.

— Îi trombonim, i-a spus Dej, făcând şmechereşte cu ochiul către Doicaru şi mine.

După ce l-am întâlnit pe Dej, am fost tentat să cred că numai o minte obişnuită cu comploturi la scară naţională ca a lui putea aborda spionajul tehnico-ştiinţific aşa cum l-a abordat el.

În anii de activitate ilegală, Dej învăţase că orice acţiune secretă trebuie să aibă un nume conspirativ şi, ca urmare, primul său pas în noua aventură a fost alegerea unui nume de cod. Moghioroş a sugerat „Geneza“, cuvântul simbolizând creaţia unei noi ere. Încântat, Dej a scris „Geneza“, cu creionul lui violet, pe coperta unui dosar, deocamdată gol, pe care l-a scos din sertarul biroului său.

Pasul următor a fost crearea unei armate a „Genezei“: o sută de ingineri agricoli, care au fost recrutaţi de DIE ca ofiţeri sau colaboratori. Doisprezece dintre ei au depus jurământul de credinţă ca ofiţeri în faţa lui Dej, chiar în biroul lui. La ordinele sale, personalul acestei armate a fost supus unui proces rapid de instruire în tehnica de hibridizare şi în metodele informativ-operative care urmau să fie aplicate la sustragerea ei.

În sfârşit, Dej a pus Institutul de Cercetări Agricole de la Fundulea sub controlul său personal, i-a mărit substanţial schema de organizare şi i-a dat sarcina ultrasecretă de a se specializa în hibridizarea porumbului.

Odată sistemul logistic creat, Dej a numit un ofiţer al DIE ca ataşat agricol la Ambasada Română din Washington şi i-a dat o singură sarcină: să-i determine pe americani să acorde burse de studii pentru „lucrători“ agricoli români, astfel încât ei să poată învăţa cum să cultive seminţe de porumb hibrid, pe care guvernul român era acum decis să le *importe* din America. Dej personal l-a instruit cum să-i „trombonească“ pe americani şi cum să le înmoaie inima cu ororile secetei care a bântuit ţara după sfârşitul celui de-al Doilea Război Mondial, provocând moartea a zeci de mii de oameni. „Zi sute de mii de morţi“, s-a corectat Dej. „Vântură-le povestea asta pe sub nas de trei ori pe zi şi o dată seara“, a insistat el. „Iar

când încep să plângă de mila noastră – a continuat Dej – scoate atuul din mânecă: spune-le că guvernul român a hotărât să importe sămânța de porumb hibrid din Statele Unite, an după an, până-n vecii vecilor, astfel încât seceta şi foametea să fie eradicate pentru totdeauna în România.“

„Sămânță pentru o țară întreagă“, a explicat Dej, accentuând cuvântul *întreagă*. Stratagema lui Dej s-a dovedit corectă; când au auzit poveştile despre dezastrul provocat de seceta din România, americanii au răspuns cu generozitatea lor obişnuită. Cum a văzut primele cincizeci de burse pe biroul lui, Dej a ordonat ca armata „Genezei“ să treacă la atac.

În America, bursierii au făcut o impresie excelentă; stând cu burta pe carte, ei au muncit de dimineața până seara ca să învețe tehnica cultivării semințelor de hibrizi. În timpul nopții însă, armata lui Dej se furişa pe ogoarele unde se creau aceste semințe hibride ca să dezgroape părinții abia sădiți şi să-i strecoare în buzunarele lor. Bob cu bob, sămânță cu sămânță.

Timp de cinci ani, armata „Genezei“ a furat sute de kilograme de material genetic folosit de firmele americane pentru producerea semințelor de porumb hibrid. O dată pe săptămână, ofițerii DIE care aveau imunitate diplomatică transportau semințele furate la Ambasada Română din Washington sau la Misiunea Permanentă a României de pe lângă Națiunile Unite. În acelaşi timp, un sistem de curierat diplomatic special, operat de DIE, asigura transportarea imediată şi fără deteriorare biologică a acestui material genetic din Statele Unite în România.

Între 1961 şi 1965, Dej a condus personal atât procesul de reînsămânțare a materialului genetic american, cât şi procesul de înmulțire a lui, prin crearea rezervei naționale de părinți, necesară producerii unei largi varietăți de semințe de porumb hibrid. Dej nu a apucat însă să se bucure de rezultatele „Genezei“. Agricultura românească a avut nevoie de încă zece ani după moartea lui pentru a începe producția de porumb hibrid pe scară națională. Ca de obicei, în cazul produselor realizate cu tehnologie furată din Occident, sortimentele de porumb hibrid produse în România au avut numere în loc de nume: HR-101, HR-102, HR-103 şi aşa mai departe, în care HR era simbolul generic pentru „hibrid românesc“.

În martie 1978, ministrul român al agriculturii i-a prezentat lui Ceauşescu un raport în care lăuda contribuția pe care DIE a adus-o la dezvoltarea agriculturii româneşti, desfăşurând operația „Geneza“, care a

generat o economie de 300 de milioane de dolari prin eliminarea importului de licenţe, de *know-how* şi de seminţe de porumb hibrid din America.

Dacă România a realizat vreun profit de pe urma acestei acţiuni, este imposibil de apreciat, din cauza metodelor „originale“ ale contabilităţii practicate în economia comunistă. Singurul lucru de care sunt sigur este că, prin acţiunea „Geneza“, guvernul comunist al României a dobândit reputaţia unei bande de hoţi, al cărei cuvânt nu făcea nici doi bani în Occident. Această impresie, care a făcut ca Occidentul să devină extrem de reticent în acordarea de burse României, se va şterge doar atunci când un alt guvern al României, cu adevărat sincer faţă de Statele Unite şi de celelalte ţări occidentale, va demasca Operaţia „Geneza“ şi va promite, în mod oficial, că asemenea trucuri murdare nu vor mai fi repetate.

Complexul metalurgic de la Galaţi a fost cea de a doua operaţie TS pe care Dej a condus-o personal. „Moara“ a fost numele ei conspirativ, „căci trebuia să opereze 24 de ore pe zi, ca o moară“, a explicat Dej. „Rafala“ a fost numele pe care el l-a dat unităţii speciale însărcinate să-i supravegheze operativ pe reprezentanţii din Bucureşti ai celor două firme vestice concurente care doreau semnarea contractului de construire a complexului. Încadrată cu două sute de ofiţeri din direcţiile a III-a (Contraspionaj), a II-a (Contrasabotaj) şi a VII-a (Filaj şi Investigaţii) ale Securităţii, „Rafala“ avea sarcina de a instala microfoane în camerele de hotel ale acestor reprezentanţi, de a le intercepta convorbirile telefonice şi mesajele transmise prin telex, de a-i fila permanent, zi şi noapte. „Cocota“ a fost numele de cod pentru grupa de prostituate creată de Direcţia de Contraspionaj a Securităţii; din rândurile „Cocotei“ făceau parte agente ale Securităţii care aveau sarcina de a se „lipi“ de reprezentanţii din Bucureşti ai celor două firme vestice şi de a le „mulge“ secretele comerciale. „Vizorul“ a fost numele de cod pe care Dej l-a dat unităţii compuse din ofiţeri ai DIE şi ai Direcţiei de Contraspionaj care a primit sarcina să fotografieze în secret documentele găsite în valizele şi în camerele de hotel ale reprezentanţilor din Bucureşti ai celor două firme vestice. În sfârşit, Dej a creat „Teascul“, un grup de specialişti din ministerele de comerţ exterior şi finanţe – toţi recrutaţi ca agenţi de către DIE sau Securitate – care avea sarcina să analizeze toate informaţiile tehnice, comerciale şi financiare obţinute de „Rafala“, de „Cocota“ şi de „Vizorul“. Ministrul comerţului exterior a fost numit şef al întregii

operaţii „Moara“, generalul Doicaru a devenit şeful ei de stat-major, iar eu am fost numit director pentru relaţiile ei externe.

„Primul nostru pas trebuie să fie falsificarea acestui document“, a ordonat Dej, vânturând o ofertă comercială făcută de grupul vest-german. „Apoi trebuie să-l plasăm francezilor.“

Câteva zile mai târziu, un reprezentant al grupului francez a găsit o servietă „uitată“ în hotelul Athénée Palace care, între altele, conţinea copia ultimei oferte pentru construirea complexului de la Galaţi, făcută de grupul de firme vest-germane. În felul acesta, francezii au aflat că preţurile lor erau cu 20 % mai mari decât ale concurenţei. Peste două zile, pretextând o greşeală tehnică în oferta lor iniţială, grupul francez a operat o dramatică reducere de preţ. Imediat, Dej a ordonat ca noua ofertă franceză să fie „plasată“ vest-germanilor. Acest joc a durat câteva luni şi a rezultat într-o reducere de preţ atât de mare, încât, după părerea specialiştilor români, ambele grupuri exportatoare puteau rămâne în competiţie doar reducând drastic calitatea echipamentelor pe care urmau să le furnizeze.

Dej a izbucnit însă în râs când a primit rapoartele de interceptare telefonică din care rezulta că „afacerea Galaţi“ devenise nerentabilă pentru ambii competitori. Lucrăm în pierdere, anunţa centrala din Düsseldorf a grupului vest-german. Parisul, la rândul său, a comunicat că se retrage din competiţie. Dej era radios. „Galaţi pă seminţe“, a declamat patetic. „Pă gratis!“ Nu l-am văzut niciodată atât de satisfăcut. Când îşi lăuda „Moara“, Dej arăta ca un adolescent îndrăgostit. Nimic nu era mai perfect şi mai preţios decât iubita lui! Dar, mai presus de toate, „Moara“ era a lui. Doar a lui!

Bucureştiul a încheiat contractul cu concernul german, care a început curând să construiască ceea ce Dej spera să fie monumentul cel mai de seamă al domniei lui. Combinatul de la Galaţi a devenit însă un alt mastodont comunist care nu a putut ţine pasul cu evoluţia, tehnologia şi spiritul competitiv al pieţei libere occidentale, sfârşind prin a genera dezastru economic.

La sfârşitul anului 1962, DIE era implicată activ în fiecare fază a procesului de comerţ exterior al ţării, iar spionajul industrial devenise o politică de stat întocmai ca şi în Uniunea Sovietică. Ca să ne ţină cu picioarele pe jăratic, Dej a ordonat ca Doicaru şi subsemnatul să îi prezinte, săptămânal, cele mai importante documente TS obţinute de

rezidenţele DIE, precum şi rapoartele despre avantajele financiare suplimentare, realizate de pe urma negocierilor comerciale oficiale. În acelaşi timp, el ne-a cerut să organizăm expoziţii trimestriale cu materialele, tehnologiile şi echipamentele realizate de industria şi agricultura românească, pe baza sau cu ajutorul spionajului industrial. Aceste expoziţii trebuiau organizate în sediul Comitetului Central, iar existenţa lor trebuia păstrată în cel mai strict secret. Spre a stimula apetitul pentru spionaj industrial al ministerelor economice, exponatele trebuiau prezentate membrilor Biroului Politic de către miniştrii de resort şi adjuncţii lor.

„Calea română“ de industrializare bătea la uşă fără ca vreunul dintre noi să ştie că, în final, ea va ruina economia ţării şi va transforma România într-o Etiopie a Europei.

Capitolul 11
Limitele toleranței PGU

Pe măsura trecerii anilor, am fost din ce în ce mai fascinat de asemănările dintre imperiul otoman şi cel sovietic. Ambele şi-au însuşit noi şi noi teritorii folosind aceeaşi ingenioasă metodă: alternarea forţei brute cu înşelătoria şi mita. Ambele au ajuns la un moment dat să fie cele mai largi întinderi geografice constituite într-o singură entitate administrativă. Imperiul otoman s-a întins pe trei continente: cuprindea sud-estul Europei, coasta nordică a Africii, până la graniţa cu Marocul, ţărmurile Mării Caspice, ale Mării Roşii şi ale Golfului Persic, inclusiv Marea Neagră, un veritabil lac otoman; 21 de state moderne s-au desprins din acel vast imperiu. După cel de-al Doilea Război Mondial, imperiul sovietic a cuprins 21 de ţări (15 republici unionale şi 6 ţări-satelit). Graniţele acestui colos s-au întins de la Polul Nord până la paralela 35, au cuprins 12 mări, au atins malurile a trei oceane (Arctic, Atlantic şi Pacific) şi au inclus 270 000 de lacuri şi 150 000 de râuri, cu o lungime totală de peste 3 milioane de kilometri.

Aşa cum nici Constantinopolul nu a reuşit să islamizeze uriaşul teritoriu poliglot, tot aşa nici Moscova nu a reuşit să rusifice Uniunea Sovietică şi ţările ei satelit. Pentru a-şi exercita dominaţia asupra imenselor teritorii, ambele imperii au adoptat complicate mecanisme birocratice, care, în pofida diferenţelor de timp şi spaţiu, au prezentat asemănări remarcabile.

Timp de secole, sistemul otoman *devşirme*, creat de Mehmed al II-lea, sultanul care a cucerit Constantinopolul, Anatolia şi Balcanii, a furnizat Porţii atât birocraţii loiali de care avea nevoie ca să conducă diversele guverne subordonate, cât şi soldaţii necesari detaşamentelor sale de ieniceri, o armată de fanatici însărcinată cu menţinerea ordinii şi a liniştii în interiorul graniţelor imperiului. Sistemul *devşirme* s-a bazat pe două principii. Primul prevedea că guvernul şi armata trebuiau să fie formate cu prioritate din tineri de religie creştină, convertiţi la mahomedanism. Al

doilea stabilea că toţi cei aflaţi în slujba Porţii erau sclavii personali ai sultanului. Urmându-şi metoda de conducere a imperiului, Poarta fie şi-a plasat propriii oameni pe tronurile ţărilor subordonate, fie a vândut aceste tronuri unor conducători locali, care trebuiau să jure credinţă sultanului şi să-i plătească tribut anual.

Sumele plătite pentru cumpărarea tronului erau însă numai începutul. Odată întronaţi, domnitorii locali, numiţi vasali, trebuiau să dea Porţii *haraci*, un fel de impozit anual pe venit, ce se plătea exclusiv în monede de aur. Documente de arhivă româneşti arată că, în perioada dintre 1820 şi 1830, haraciul plătit Constantinopolului reprezenta 45 % din totalul bugetului principatelor române. Vasalii trebuiau să plătească, de asemenea, *peşcheşul*, o taxă de afaceri ce se achita în natură: grâne, cherestea, vite, salpetru. În 1751, Poarta introdusese monopolul asupra comerţului exterior: un vasal putea exporta produsele ţării sale numai după ce Constantinopolul se îndestulase cu tot ce şi-a dorit din acel principat, la preţuri minime.

Serviciul de spionaj sovietic, INU, poate fi descris ca o variantă marxistă a sistemului *devşirme*: un mecanism destinat să producă tehnocraţii de care Kremlinul avea nevoie pentru a conduce ţările-satelit. În 1943, când victoria împotriva Germaniei era un fapt cert, Stalin a ordonat serviciului său de informaţii externe, INU, să creeze vasalii necesari pentru a administra ţările ce vor fi „eliberate“ de Armata Roşie. Un an mai târziu, noii vasali erau gata să fie instalaţi pe tronurile sateliţilor Moscovei. Toţi erau europeni ce se convertiseră la comunismul sovietic, toţi îşi petrecuseră anii războiului la Moscova, toţi fuseseră îndoctrinaţi la cursuri politice intensive, toţi fuseseră temeinic instruiţi de INU asupra modului în care să distrugă structura capitalistă a ţării şi aparatul ei de stat şi să pună în locul ei o dictatură de tip sovietic. Totul a fost după modelul otoman: noii vasali au jurat credinţă oarbă Moscovei şi religiei sale, marxismul; toţi au devenit sclavi personali ai conducătorului din Kremlin, toţi au fost instalaţi pe tron cu ajutorul baionetelor sovietice şi, după aceea, toţi au avut de plătit *haraci* şi *peşcheş* către „Poarta“ de la Kremlin.

Cine au fost aceşti vasali? Mátyás Rákosi, care a fost instalat pe „tronul“ Ungariei, a devenit membru al Partidului Bolşevic în anul 1918, când era prizonier de război în Rusia, şi şi-a petrecut restul vieţii lucrând pentru Comintern şi INU. În 1945, Stalin l-a retrimis în Ungaria

împreună cu primele unități ale Armatei Roşii. Gheorghi Dimitrov, care a sosit la Sofia la 16 martie 1945 cu un avion militar sovietic, şi-a petrecut şi el cea mai mare parte a vieții la Moscova, unde, în cele din urmă, a devenit general INU şi preşedinte al Cominternului. Stalin l-a plăcut atât de mult, încât şi-a trimis călăul său favorit, Andrei Vîşinski, să-l instaleze pe tron. Clement Gottwald, pe care Stalin l-a pregătit pentru a conduce Cehoslovacia, a fost retrimis la Praga în 1945, după ce ani şi ani a lucrat pentru Comintern şi INU. Boleslav Bierut a devenit membru al partidului comunist în 1918 şi şi-a petrecut cea mai mare parte a vieții la Moscova, unde a lucrat pentru INU şi Comintern. Bierut a fost instalat pe „tronul“ Poloniei de generalul Ivan Serov, care va deveni şeful poliției politice sovietice, omul care a condus masacrul din pădurea Katîn şi, după „eliberarea“ Poloniei, operațiile de arestare în masă a liderilor săi politici şi militari. Walter Ulbricht, vasalul pregătit de Stalin pentru „tronul“ Germaniei de Răsărit, un fost un tâmplar care s-a convertit la comunism în 1923, a devenit reprezentantul Cominternului la Paris şi Madrid şi a petrecut anii celui de-al Doilea Război Mondial la Moscova. La 30 aprilie 1945, Stalin l-a trimis la Berlin cu sarcina de a crea Partidul German al Unității Socialiste şi, la scurt timp după aceasta, l-a suit pe „tronul“ Germaniei de Est.

Să vedem acum ce s-a petrecut în România. În toți cei douăzeci şi trei de ani de la crearea sa, Partidul Comunist Român a fost condus de ienicerii Moscovei. Până la sfârşitul celui de-al Doilea Război Mondial, PCR a avut un singur secretar general român: Gheorghe Cristescu (1922–1924). Toți ceilalți au fost străini, au lucrat pentru Comintern şi au fost recomandați sau instalați de Moscova; nici unul dintre ei nu vorbea fluent româneşte. Elek Köblös (1924–1928) a fost maghiar; Vitali Holostenko (1928–1931) şi succesorul său, Aleksandr Danieluk (1931–1935), au fost ucraineni; Boris Ştefanov (1935–1940) a fost bulgar; Ştefan Foriş (István Foris) (1940–1944) a fost maghiar. Această situație a fost acceptată tacit până în aprilie 1944, când Gheorghiu-Dej, care era în închisoare, a organizat un puci. În timpul unei întruniri secrete ce a avut loc în infirmeria închisorii, el a insinuat că Foriş ar fi fost informator al Siguranței şi a reuşit să-i convingă pe ceilalți membri ai Biroului Politic ce erau prezenți să-l destituie din funcția de prim-secretar al partidului şi să-l condamne la moarte. Deşi Dej nu a făcut parte din triumviratul ce l-a înlocuit pe Foriş, rolul pe care l-a jucat în eliminarea acestei marionete a

Moscovei i-a adus preeminența în rândul puținilor comuniști români. Un an mai târziu, Lucrețiu Pătrășcanu, care a aplaudat zgomotos curajul lui Dej, a devenit instrumentul alegerii lui ca prim-secretar al partidului.

Gheorghiu-Dej a fost singurul neienicer dintre toți vasalii întronați de Moscova în Europa de Est. Stalin l-a considerat un intrus, l-a privit cu suspiciune şi l-a obligat să-şi cumpere tronul. Dej l-a plătit într-o manieră pur orientală: a acceptat poziția minoră de ministru al economiei, pentru că astfel a avut posibilitatea să trimită la Moscova, în secret, rezervele de aur ale României. Primul său *haraci* a fost flota comercială română, pe care Dej a donat-o Moscovei. Apoi a început să plătească *peşcheş* sub forma despăgubirilor de război. În 1948, Stalin a instituit monopolul asupra comerțului exterior al României, exact în acelaşi fel în care Poarta a făcut-o cu câteva secole înainte: România putea exporta numai produse ce nu erau importate de Moscova – la prețurile impuse de sovietici, bineînțeles.

Dej, odată întronat şi el, şi-a început domnia făcând exact ceea ce Stalin i-a cerut să facă (nici un conducător comunist nu îndrăznea pe atunci să se opună „tătucului“). Convins că orânduirea capitalistă a României trebuia distrusă, Dej s-a dăruit trup şi suflet strădaniei lui Stalin de a transforma Europa de Est în „paradisul proletariatului“. Sub controlul direct al rezidenței INU din Bucureşti şi cu ajutorul consilierilor sovietici care invadaseră țara, Dej a decimat opoziția politică din România, a abolit monarhia, a distrus aparatul de stat „burghez“, a adoptat o constituție de tip sovietic, a naționalizat industria şi agricultura, a eradicat inițiativa individuală, a instaurat egalitarismul comunist, a scos religia în afara legii şi a decretat marxism-leninismul ideologia oficială a țării.

În martie 1953, încercând să-şi revină din beție într-o baie de aburi, Stalin a suferit un atac de cord. După cum era de aşteptat, succesorul lui Stalin şi-a pus propriii oameni în principalele funcții interne, iar când a terminat de făcut curățenie în propria casă a început să-şi instaleze propriii vasali în Europa de Est. Polonia şi Cehoslovacia nu au ridicat probleme, deoarece „domnitorii“ lor l-au urmat curând pe Stalin în ceruri. Vasalul bulgar, Vîlko Cervenkov, şi cel maghiar, Mátyás Rákosy, au putut fi înlăturați prin simple manevre tactice. Era acum rândul României. În august 1955, Hruşciov a făcut o vizită oficială la Bucureşti cu scopul nedeclarat de a-l înlocui pe Dej cu Miron Constantinescu, un

membru al Comitetului Central care lucrase pentru Comintern şi care acum îi ridica osanale noului lider de la Kremlin. Conducătorul român s-a dovedit însă mai şiret decât o vulpe.

Gheorghiu-Dej şi-a salvat pielea apăsând pe coarda naţionalismului, armă emoţională mânuită cu măiestrie de mulţi dictatori. Românii au avut întotdeauna un dezvoltat spirit naţionalist, la fel ca şi ruşii, polonezii, ungurii, sârbii, croaţii, grecii şi majoritatea celorlalte naţionalităţi din partea de est a Europei. După opt ani de ocupaţie sovietică, în cursul cărora românii au fost nevoiţi să-l zeifice pe Stalin în timp ce asistau la jefuirea ţării de către sovietici, sentimentul naţionalist a început să ia o coloratură antisovietică. Bancurile împotriva ocupanţilor sovietici se înmulţiseră, iar Dej s-a folosit de această stare de spirit. În 1955 el a convocat cel de al doilea congres al partidului, în faţa căruia a prezentat noul curs, politica de „independenţă naţională“, şi a fost încoronat cu lauri. Cum s-a văzut din nou în şa, Dej a ordonat Securităţii să-l transforme pe vechiul său tovarăş, Miron Constantinescu, într-un „lacheu al străinilor“ şi nu a durat mult până l-a înlăturat din conducerea partidului şi a statului.

România a fost şi este o ţară curajoasă care, de-a lungul istoriei sale, a apărat de multe ori porţile Europei împotriva năvălirilor barbare. Însă, în timpul ocupaţiei sovietice, a încetat să mai joace un rol important pe scena lumii, sau chiar în culisele Europei de Est. Iată că, dintr-odată, Bucureştiul prezenta în premieră mondială spectacolul primei confruntări dintre o ţară socialistă şi Uniunea Sovietică. Faptul că primul disident al lagărului socialist era un român a creat euforie în întreaga ţară, iar Dej s-a grăbit să profite. Curând, aparatul său de propagandă a început să clădească un cult al personalităţii fără precedent în istoria ţării, care, până la urmă, a luat o puternică coloratură bizantină: fiecare oraş s-a ales cu un bulevard şi o piaţă purtând numele Gheorghe Gheorghiu-Dej şi n-a trecut mult până când întreprinderile industriale şi agricole ale ţării au urmat exemplul. Kremlinul a reacţionat prompt şi violent. Jignit de noul val de antisovietism din Bucureşti şi alarmat de crescânda popularitate a lui Gheorghiu-Dej în afara lagărului socialist, Moscova a decis să izoleze România de lumea occidentală prin promovarea unei politici de colectivizare economică a Europei de Est. Consiliul Economic de Ajutor Reciproc (CAER) urma să coordoneze această politică ce prevedea ca ţările din nordul lagărului socialist european să se specializeze în

producţie industrială, iar cele din sud în agricultură şi industria alimentară. Hruşciov însuşi a început să propovăduiască ideea că numai Germania de Est, Polonia, Cehoslovacia şi Ungaria aveau tradiţie industrială şi forţa tehnologică de a se industrializa. Bulgaria şi România, pe care Hruşciov le prezenta ca ţări care fuseseră eminamente agricole în decursul întregii lor istorii, trebuiau să devină magazinul alimentar al Europei de Est. Dej a reacţionat violent. În mai 1962, ministrul de interne şi cel al apărării l-au informat asupra unor masive concentrări de trupe sovietice la graniţele României cu URSS şi Bulgaria. Înspăimântat ca un antrenor de box, Dej a aruncat prosopul.

Nu mi-am închipuit niciodată că aveam să joc un rol în această dramă, cu atât mai puţin că voi cina cu liderul ţării între patru ochi. Evident, Dej continua să creadă că serviciul lui de spionaj avea puteri miraculoase.

„Trebuie să-l vrăjim pe Ţăran“, mi-a spus Dej după ce chelnerul a luat de pe masă farfuriile cu salată. Dej avea sub ochi nişte pungi mari şi negre ca nişte măsline. În opinia lui, conflictul cu Hruşciov era pe punctul de a degenera într-un război deschis, pe care l-ar putea totuşi evita dacă va fi în stare să-şi seducă adversarul. „Eu îl atrag aici“, mi-a spus, „şi tu intri-n horă“. În planul pus la cale de Dej, rolul meu era să organizez o „spectaculoasă“ expoziţie, care să prezinte dezvoltarea industriei şi agriculturii României, realizată pe baza politicii de spionaj industrial total, promovată de Hruşciov. La intrarea în expoziţie trebuia să stea o ditamai pancarta cu sloganul preferat al lui Hruşciov: *Dogoniat i peregoniat!* („Să ajungem şi să depăşim Occidentul.“). „Scrisă în ruseşte“, a insistat Dej, ca să fie sigur că i-am înţeles stratagema. Am încercat să-i explic că nu puteam umple o masă, darmite o întreagă expoziţie. Dej şi-a pus degetul pe buze, semn că trebuia să-mi ţin gura. Apoi, cu voce joasă, mi-a ordonat să umplu expoziţia cu produse cumpărate din Occident, dar care să poarte eticheta *Made in Romania*. Dej voia ca expoziţia să fie organizată într-o casă de oaspeţi din Constanţa, departe de gurile slobode ale Bucureştiului, şi să fie cunoscută doar de trei-patru persoane. „E secretul nostru“, a explicat Dej.

Hruşciov a venit în România în iunie 1963 şi, la sugestia lui Dej, l-a adus cu el pe şeful Direcţiei T a PGU. Programul de îmblânzire a lui Hruşciov, de care Dej s-a ocupat personal, cuprindea un tur al României cu noul său tren şi vizitarea unor complexe industriale şi agricole construite cu ajutor sovietic. Atelierele în care Dej organizase greva

muncitorilor feroviari în 1933 erau, de asemenea, incluse în program.

Când trenul guvernamental a ajuns în Constanța, eu eram la gară, împreună cu ceilalți oficiali. Preocupat probabil de cuvântarea pe care urma să o rostească la adunarea populară, Hruşciov a ignorat garda de onoare. Liderul român a fost primul care a vorbit la acea adunare, copleşindu-şi musafirul cu laude. Către sfârşit, când Dej proclama că geniul lui Hruşciov va transforma Uniunea Sovietică în cea mai avansată țară din lume, atât din punct de vedere economic, cât şi din toate celelalte puncte de vedere, oaspetele sovietic l-a văzut pe unul dintre participanți dând viguros din cap în semn că nu crede.

— Omul ăla trebuie să fie un jurnalist bulgar, a spus Hruşciov, uitând că microfonul era deschis. Bulgarii, într-adevăr, dau din cap de la dreapta la stânga când încuviințează ceva şi şi-l mişcă de jos în sus când vor să spună nu.

— Nu sunt bulgar, a răspuns în ruseşte „omul ăla“ din adunare. Sunt Henry Schwartz de la *New York Times.*

După ce râsetele s-au potolit, Hruşciov a încercat s-o dreagă.

— Am ştiut din capul locului că eşti american, i-a spus lui Schwartz.

Ajuns la expoziție, Hruşciov era un pachet de nervi, aşa că Dej a trebuit să-şi folosească tot şarmul pentru a-i schimba dispoziția. Vizita începuse cu stângul şi eram convins că se va termina cu un eşec, când, deodată, Hruşciov a fost atras de un aparat portativ de radio.

— Făcut în România? a întrebat suspicios, pornindu-l.

— Bazat numai pe informații tehnologice, a mințit Dej. Ca şi ăsta, a adăugat, arătând către televizorul portativ la care Hruşciov tocmai se uita.

Când oaspetele sovietic a golit o sticlă de parfum „copiat după rețetă franceză“ pe cămaşa sa înflorată, Dej a răsuflat, în sfârşit, uşurat. Apoi a pornit la atac.

Cu voce mieroasă, Dej i-a spus lui Hruşciov că nu l-a invitat la acea expoziție ca să-l laude pe „ăsta“ (arătând către mine) sau pe „ăla“ (semnalând către şeful Direcției T a PGU). „Expoziția asta“, a explicat Dej, „este un monument pentru geniul dumneavoastră, mult iubite şi stimate Nikita Sergheevici“. Potrivit lui Dej, spiritul vizionar al lui Hruşciov era cel care a făcut ca spionajul industrial să devină „arma noastră cea mai importantă în lupta pe viață şi pe moarte cu capitalismul“. Şi era „războiul dumneavoastră tehnologic împotriva imperialismului“, care face ca acum România să devină „un soldat mai

puternic al armatei dumneavoastră". „Ce anume", a întrebat Dej, „poate fi mai util noii politici economice a Uniunii Sovietice decât o Românie a cărei economie poate sta pe propriile ei picioare?"

După ce Dej şi-a terminat discursul, Hruşciov i-a cerut să anuleze restul programului pentru Constanţa şi a rămas la expoziţie toată după-amiaza. Tovarăşul Hruşciov a avut o „zi de odihnă pe litoral", a anunţat presa română a doua zi.

Hruşciov era într-o dispoziţie excelentă când a terminat, în sfârşit, de văzut toată expoziţia. Şi-a început discursul cu faimoasa lui lozincă potrivit căreia, în decurs de zece ani, Uniunea Sovietică va depăşi Statele Unite atât din punct de vedere militar, cât şi economic. „Gheorghi Gheorgheevici are dreptate", a spus Hruşciov, ridicând vocea. „Numai un spionaj tehnologic to-tal ne va duce acolo. Şi dacă imperialiştii vor căuta să ne oprească să le fu-răm teh-no-lo-giile – a strigat el –, atunci răspunsul Moscovei va fi atât de puternic, încât nu va lăsa piatră pe piatră în Occident!"

La marea adunare populară care a avut loc la Bucureşti a doua zi, Hruşciov şi-a făcut o apariţie entuziastă. La sfârşitul mitingului oficial l-a înşfăcat pe Dej şi l-a tras jos din tribună. Avântându-se în mulţimea din piaţă, s-a prins într-o horă, stârnind aplauzele frenetice ale celor prezenţi. După toate aparenţele, Dej şi-a jucat bine cărţile. La numai câteva zile după plecarea lui Hruşciov din Bucureşti, ministrul apărării i-a raportat că unităţile sovietice concentrate la graniţele României dispăruseră ca prin farmec.

În iulie 1962, Boris Alekseevici primise ordin de la Moscova să ajute DIE să-şi creeze birouri acoperite pentru operaţii TS în ministerele industriale şi uzinele lor cele mai importante. La scurt timp după, PGU a început să trimită DIE documente tehnologice obţinute din uzinele metalurgice occidentale. „Pentru Combinatul de la Galaţi", mi-a explicat consilierul sovietic.

Conflictul deschis dintre Bucureşti şi Moscova a mai durat o vreme, dar pierzându-şi treptat din intensitate. De fapt, la sfârşitul lui 1962 totul se redusese la un fel de ping-pong politic. Pentru a-şi menţine popularitatea în Occident, la doar câteva zile după ce Hruşciov a părăsit Bucureştiul, Dej a condamnat decizia sovieticilor de a impune sancţiuni împotriva Chinei. Răspunsul Moscovei a venit în august 1962, când revista *Kommunist* a publicat un articol semnat chiar de Hruşciov.

Articolul a repetat chemarea Moscovei pentru o diviziune a muncii în interiorul lagărului socialist, potrivit căreia România urma să devină o țară cu economie predominant agricolă.

Din experiență, Dej învățase însă că cea mai bună tactică în relațiile cu Moscova era aceea de a alterna „una caldă“ cu „una rece“, şi exact aşa a ținut-o până la sfârşitul zilelor sale. *Kommunist* nu ajunsese încă la chioşcuri, când Dej a anunțat zgomotos că aplaudă reconcilierea lui Hruşciov cu Tito şi s-a aventurat personal în acest proces, propunând ca România şi Iugoslavia să construiască împreună o hidrocentrală la Porțile de Fier. Apoi a servit din nou „una rece“: în 1963, România a votat pentru prima oară împotriva Uniunii Sovietice la ONU. Moscova a reacționat prin publicarea unui articol, aparent fără legătură cu votul de la ONU, semnat de economistul sovietic E.B. Valev, în care se propunea crearea unui „complex economic multinațional“ ce urma să cuprindă porțiuni din Ucraina (12 000 km2), Bulgaria (38 000 km2) şi România (100 000 km2). Dej a respins prompt propunerile lui Valev, printr-un editorial violent scris de Costin Murgescu (colonel acoperit al DIE) şi publicat în revista românească *Viața economică*. Apoi a contraatacat, închizând Institutul de Studii pentru Limba Rusă „Maxim Gorki“ şi eliminând rusa ca limbă obligatorie în şcoli. A urmat închiderea Muzeului Româno-Rus şi a Institutului Româno-Sovietic. În sfârşit, Dej a înlocuit numele ruseşti ale străzilor, instituțiilor publice şi cinematografelor cu nume româneşti. Fervoarea naționalistă care a cuprins întreaga țară în acele zile putea fi comparată numai cu delirul popular din 1918, când s-a constituit România Mare.

În iulie 1963, CAER-ul a renunțat la ideea mult trâmbițată a unei diviziuni internaționale a muncii între țările socialiste. Savurându-şi victoria, Dej a servit „una caldă“: şi-a asumat rolul de mediator între Moscova şi Beijing, ceea ce a condus la amânarea rupturii relațiilor dintre cele două țări. Peste câteva luni, Dej a suflat „una rece“. Declarația din aprilie 1964 a Comitetului Central afirma cu autoritate independența fiecărui partid comunist şi promulga cu fermitate principiul neamestecului în treburile interne ale altor partide.

La 14 octombrie 1964, Hruşciov a fost detronat pe neaşteptate de propriul său adjunct, Leonid Brejnev. Trei zile mai târziu, *Pravda* scria că Hruşciov s-a făcut vinovat de acțiuni descreierate, decizii pripite,

măsuri rupte de realitate, supraapreciere personală şi conducere prin dictat. Dej a conchis că Kremlinul era în derută şi nu a vrut să scape momentul. La 21 octombrie, el l-a convocat pe ambasadorul sovietic la Bucureşti şi i-a cerut să-i retragă pe consilierii PGU din România. În ultimii săi ani, Dej a fost tot mai obsedat de ideea că aceşti ofiţeri PGU pregăteau o lovitură de stat prin care să fie înlocuit cu o marionetă a Moscovei. Acum însă Dej se temea de ei mai mult decât oricând: cât fusese prim-secretar al Republicii Moldoveneşti, Brejnev a deportat în Siberia peste un milion de români din Basarabia şi Bucovina de Nord, ducând o politică violentă de rusificare a organelor moldoveneşti de partid şi de stat.

Moscova a reacţionat mai virulent decât oricând. În ziua următoare, şeful KGB-ului, generalul Vladimir Efimovici Semiceastnîi, a trimis o telegramă furioasă omologului său român, în care îi amintea cu brutalitate că România trăia sub „umbrela protectoare“ sovietică şi îl ameninţa că va regreta dacă nu-i va menţine pe consilierii PGU pe poziţiile lor. O telegramă similară, semnată de generalul Saharovski, a aterizat pe biroul lui Doicaru. În noiembrie, Saharovski a sosit pe neaşteptate la Bucureşti. Apoi a apărut Semiceastnîi în persoană.

Discuţiile dintre Bucureşti şi Moscova în legătură cu retragerea consilierilor PGU din DIE s-au lungit până la sfârşitul lui noiembrie. „Noi am creat DIE“, a fost refrenul lui Saharovski. Potrivit lui, cererea română a stârnit un lanţ de explozii atât în KGB, cât şi în aparatul sovietic de partid. „Semiceastnîi a făcut spume la gură“, a spus Saharovski. „E în stare să-l facă praf.“ Am înţeles că „îl“ însemna Dej şi, încă o dată, am fost înclinat să-l cred pe Saharovski. „Omul de Fier e şi mai furios“, a adăugat bătrânul general, referindu-se la Aleksandr Şelepin, fostul şef al KGB, care devenise membru al Biroului Politic şi secretarul Comitetului Central responsabil cu forţele armate şi de securitate.

În decembrie 1964, DIE a devenit primul serviciu de informaţii externe din cadrul Pactului de la Varşovia care s-a debarasat de consilierii PGU şi, din câte ştiu, a rămas singurul până în 1989, când valul revoluţionar a schimbat înfăţişarea Europei de Est. Cu câteva zile înainte de Crăciun, l-am condus pe Boris Alekseevici la Gara de Nord. Acolo i-am întâlnit pe Alexandru Drăghici şi pe Nicolae Doicaru, care îşi luau rămas-bun de la şeful consilierilor PGU.

Sâmbătă, 21 februarie 1965, l-am vizitat pentru ultima oară pe Dej la reşedinţa sa din Predeal. De-abia revenise din Moscova şi, ca de obicei, era împreună cu prietenul său nedespărţit, Chivu Stoica. Dej s-a plâns de ameţeli şi greţuri.

— M-a otrăvit KGB-ul, a spus, numai pe jumătate în glumă.

— Ei l-au terminat pe Togliatti! Asta-i sigur, a sărit Chivu cu vocea lui scârţâită.

Pe vremea aceea circula insistent zvonul că liderul Partidului Comunist Italian, Palmiro Togliatti, care murise de curând, ar fi fost iradiat în timpul vacanţei pe care a petrecut-o la Ialta, în august 1964. Ca şi Dej, el criticase cu o oarecare vehemenţă politica internă şi externă a Uniunii Sovietice.

Dej s-a cutremurat. Să fi fost oare pentru că şi-a amintit de toţi acei lideri est-europeni care au fost eliminaţi, într-un fel sau altul, de către PGU în ultimii 20 de ani?

La alegerile pentru Marea Adunare Naţională, din 12 martie 1965, Dej arăta viguros şi plin de viaţă. Peste o săptămână a murit de o formă de cancer galopant. „Asasinat de Moscova!“ mi-a strecurat în ureche Nicolae Ceauşescu, câteva luni mai târziu, când mi-a ordonat să procur detectoare de radiaţii din Occident şi să le instalez în biroul şi în locuinţa lui. Teama pe care i-am citit-o pe faţă m-a convins că nu glumea. „Iradiat de PGU“, mi-a explicat Ceauşescu. „S-a stabilit la autopsie.“

Când am antamat acest subiect cu medicul personal al lui Ceauşescu, dr. Abraham Schechter, el şi-a exprimat acordul total cu această concluzie. Un an mai târziu, doctorul a „căzut“ de la fereastra apartamentului său şi a murit pe caldarâm. Să fi fost întâmplător?

Probabil nu vom avea niciodată dovezi concrete că Dej a fost omorât, deşi dispariţia sa face parte din stilul PGU de a se debarasa de o persoană incomodă. PGU considera că DIE este propriul său teren de lucru, şi era normal să recurgă la violenţă ca să şi-l păstreze. Ca o ironie a soartei, peste câţiva ani, PGU i-a instruit pe colegii săi români în tehnica utilizării iradierii radioactive pentru a provoca forme galopante de cancer unor emigranţi români din Occident care desfăşurau o intensă activitate anticomunistă.

Capitolul 12
Ritualul succesiunii la tronul comunist

Gheorghe Gheorghiu-Dej a murit la doar câteva luni după debarcarea lui Hruşciov, ceea ce a făcut ca atât România, cât şi Uniunea Sovietică să fie cuprinse cam în acelaşi timp de febra succesiunii.

Până de curând a existat tendinţa, aproape generală, de a crede că un conducător comunist este un conducător comunist – cu alte cuvinte că toţi sunt la fel. În realitate, singura lor trăsătură comună a fost ambiţia secretă ca, odată urcaţi pe tron, să rămână acolo până la sfârşitul vieţii. În rest, au fost cum nu se poate mai diferiţi, atât ca personalitate, cât şi ca atitudine faţă de doctrina comunistă.

Unii istorici occidentali l-au considerat pe Vladimir Ilici Lenin un om cu o insaţiabilă sete de a învăţa, şi l-au proclamat cel mai proeminent geniu revoluţionar al secolului XX. Urmaşul lui Lenin, Iosif Vissarionovici Stalin, a fost un ins mediocru intelectual, dominat de complexe, paranoic şi megaloman, care şi-a întemeiat domnia pe eradicarea libertăţilor individuale. Stalin a provocat cel mai mare genocid din istoria omenirii. Cel de al treilea conducător sovietic, Nikita Sergheevici Hruşciov, a fost un analfabet ranchiunos, sanguinar şi plin de contradicţii. El a demascat crimele lui Stalin, dar a transformat asasinatul politic în metodă de politică externă, a preaslăvit coexistenţa paşnică, dar a adus omenirea în pragul războiului nuclear. Hruşciov a fost succedat de un marxist anchilozat, Leonid Ilici Brejnev, care a repornit procesul destalinizării şi a dat startul celei mai febrile curse a înarmărilor din istoria omenirii şi a instaurat doctrina – ce îi poartă numele – potrivit căreia unitatea lagărului socialist trebuia menţinută cu forţa armelor. Succesorii săi imediaţi, Konstantin Ustinovici Cernenko şi Iuri Vladimirovici Andropov, au fost doi birocraţi bolnavi care au răposat la scurt timp după ce s-au urcat pe „tron“. A urmat Mihail Sergheevici Gorbaciov, un comunist cu un zâmbet prietenos şi cu un nou vocabular, opusul lui Brejnev din toate punctele de vedere. De fapt, Gorbaciov a

primit Premiul Nobel pentru Pace deoarece a reinversat ceea ce inversase Brejnev.

România comunistă a produs numai doi conducători, care, continuând tradiția Moscovei, au fost tot atât de diferiți unul față de celălalt, ca ziua față de noapte. Gheorghe Gheorghiu-Dej era un om înalt, care inspira încredere şi radia farmec. Nicolae Ceauşescu era un pigmeu aflat într-o continuă stare de agitație, care îşi schimonosea fața ca să-şi ascundă bâlbâiala şi îi împroşca cu salivă pe cei din jur când vorbea. Dej a reprezentat aripa națională a PCR, nu a pus piciorul în Moscova înainte de a prelua conducerea partidului şi a privit Kremlinul cu aceeaşi teamă şi repulsie cu care vechii voievozi români se uitau la Poartă. Ceauşescu a fost un ienicer îndoctrinat într-o şcoală militară sovietică pentru comisari politici în anii în care cultul personalității lui Stalin atinsese apogeul. Dej a fost un marxist fanatic. Ceauşescu a fost un megaloman care a folosit marxismul ca trambulină personală. Dej era un *aparatcik* care a descoperit puterea poliției politice şi a serviciului de informații externe numai în cea de a doua parte a domniei sale. Ceauşescu nu dădea doi bani pe partid. El era produsul aristocrației forțelor militare şi de securitate şi, de la bun început, a făcut din aceste organe instrumentele sale principale de guvernare şi înavuțire.

Deşi total diferiți ca indivizi, liderii comunişti au urmat cu religiozitate un ritual nescris, dar extrem de instructiv, pentru a prelua puterea de la predecesorii lor. Odată ce au acaparat puterea, toți aceşti oameni, care în mod aparent erau chemați să perpetueze făclia comunismului, şi-au început domnia remodelând marxismul, partidul şi țara, pentru a le supune ambițiilor personale.

În viziunea mea, marxismul este ceea ce faci din el. Lenin, primul conducător al unei țări comuniste, a schimbat marxismul atât de mult, încât urmaşii săi l-au botezat „leninism“. După ce fratele său mai mare a fost spânzurat pentru că fusese amestecat într-un complot care urmărea să-l asasineze pe țarul Rusiei, Alexandru al III-lea, răzbunătorul Lenin şi-a consacrat întreaga viață marxismului, nutrind convingerea că aceasta era singura doctrină capabilă să încălzească spiritele sărăcimii din Rusia până la punctul de fierbere care putea declanşa revoluția. Exista însă o condiție fundamentală în incendiara doctrină a lui Marx şi Engels care nu se potrivea cu planurile lui Lenin: revoluția comunistă era posibilă doar în țările cu un proletariat puternic, pentru că numai proletariatul putea fi

groparul capitalismului. Rusia feudală era populată aproape exclusiv de țărani şi, ca atare, teoria revoluției proletare marxiste nu îi era aplicabilă. Lenin nu s-a împiedicat însă de un asemenea detaliu. În prima sa operă majoră, *Dezvoltarea capitalismului în Rusia*, publicată în 1899, el a falsificat imaginea socială a Rusiei pentru a o prezenta ca fiind propice pentru revoluție şi a o face tentantă pentru revoluționari. Lenin a susținut că larga expropriere a proprietăților țărăneşti sub regimul țarist a pauperizat populația în aşa măsură încât a generat o nouă pătură socială, *proletariatul rural*, necunoscut în alte țări. Apoi Lenin a argumentat, în mod convingător, că acest proletariat rural, condus de micul, dar unitul proletariat industrial al Rusiei, constituie groparul imperiului țarist.

În 1917, Lenin a mers un pas mai departe, întorcând pe dos dogma socialistă potrivit căreia primul stat al proletariatului urma să fie o *republică parlamentară*, întrucât această dogmă nu se potrivea cu natura sa vindicativă şi dictatorială. În *Statul şi revoluția*, lucrarea sa fundamentală, Lenin a pus la baza viitorului stat comunist o idee menționată numai în treacăt de Marx în *Capitalul*, potrivit căreia lupta dintre clasele sociale poate duce la dictatura proletariatului. Ignorând tot ce se scrisese până atunci despre viitorul stat socialist, Lenin a decretat că singura formă de guvernământ acceptabilă în viitorul stat comunist este dictatura proletariatului, condus de partidul său, Partidul Bolşevic.

Stalin, fiul unui cârpaci alcoolic din Georgia, şi-a început domnia cu un act de autoglorificare: în 1925 a schimbat numele oraşului Țariț în Stalingrad (în 1961 a fost redenumit Volvograd). Apoi a abandonat teza lui Lenin, potrivit căreia revoluția sovietică trebuia, în mod necesar, să fie urmată de o perioadă de capitalism limitat, considerând eretică teoria lui Lenin despre Noua Politică Economică (NEP), şi şi-a lansat propria sa invenție: economia de stat supracentralizată, care avea să genereze cea mai mare foamete din istoria Rusiei şi să provoace moartea a peste 10 milioane de țărani. În sfârşit, Stalin a pus marxismul, leninismul, dialectica lui Hegel şi materialismul lui Feuerbach într-o singură oală, din care a scos o doctrină simplistă, pe care a numit-o pompos „marxism-leninism-stalinism“. Marx a văzut în evoluția socială un proces dependent de condiții obiective şi subiective, respectiv de dezvoltarea forțelor de producție şi de creşterea conştiinței proletariatului. Stalin a înlăturat condițiile subiective din marxism, decretând că evoluția nu este altceva decât un proces de acumulări cantitative care, în final, generează

explozii calitative. Aşa cum a fost expusă în lucrarea sa de bază, *Problemele leninismului*, noua doctrină a lui Stalin apare ca o ideologie simplistă a puterii şi revoluţiei, având destul de puţine rădăcini în marxism şi leninism.

Hruşciov, după ce a preluat cârma partidului, a respins teza marxist-leninist-stalinistă potrivit căreia războiul dintre Uniunea Sovietică şi „imperialism“ era inevitabil, elaborând propria teorie despre „coexistenţa paşnică“ cu capitalismul. Hruşciov a înlocuit şi „imuabila“ teorie marxist-leninistă asupra revoluţiei proletare mondiale, punând în loc mult trâmbiţata metodă de cucerire a puterii politice pe „cale parlamentară“.

Leonid Brejnev, care nu era înclinat către meditaţii filozofice şi iubea titlurile pompoase, a remodelat ţara şi partidul potrivit gusturilor şi ambiţiilor sale. El a început prin a înlocui consiliile republicane şi unionale cu ministere. Apoi a schimbat politica economică a lui Hruşciov, care viza dezvoltarea cu prioritate a agriculturii, irigaţiilor şi industriei bunurilor de consum, cu o politică de militarizare forţată. La cel de al XXIII-lea Congres al PCUS, Brejnev a rescris statutul partidului şi şi-a schimbat propriul titlu, devenind din prim-secretar secretar general. În 1977, a reorganizat Prezidiul Sovietului Suprem astfel încât să poată fi numit preşedinte al Uniunii Sovietice, asumându-şi, la scurt timp, gradul de mareşal.

Sub Mihail Gorbaciov, marxismul a devenit *glasnost*, un fel de idealism dialectic care urma să transforme Uniunea Sovietică într-o societate marxistă de oameni liberi. Cartea sa, *Perestroika*, publicată în 1987, prezintă un nou marxism economic, menit să transforme Uniunea Sovietică într-o ţară unde viaţa urma să fie „îmbelşugată material“, „elevată spiritual“, unde cetăţenii trebuiau să beneficieze de „drepturi democratice“ şi să fie trataţi cu „încredere şi respect“. La rândul ei, economia marxistă trebuia să se schimbe, devenind o „economie centralizată de piaţă“, care să se bazeze pe „principiile socialismului“, fără să admită însă o capitulare în faţa capitalismului.[11]

11. M.S. Gorbaciov, *op. cit., passim.*

Peste noapte, Gorbaciov a reformulat şi principiul fundamental al socialismului, care acum suna astfel: „De la fiecare în raport cu posibilităţile lui, la fiecare în raport cu munca lui.“ Înlocuind dintr-o simplă trăsătură de condei *necesităţile* cu *munca*, Gorbaciov a demonstrat

încă o dată că marxismul poate fi întors cu faţa în jos sau cu picioarele în sus, după gustul şi dispoziţia liderului comunist aflat la cârmă.

În România, Ceauşescu a fost singurul succesor comunist. El şi-a început domnia schimbând numele partidului şi al ţării: Partidul Muncitoresc Român a devenit Partidul Comunist Român, iar Republica Populară Română – Republica Socialistă România. Apoi a aplicat vechiul principiu *divide et impera*: sub pretextul reinstaurării unor forme administrative istorice, Ceauşescu a împărţit cele 16 regiuni ale ţării în 40 de judeţe. Apoi şi-a creat propria ideologie, „ceauşismul“, un amestec ridicol de marxism, leninism, stalinism, naţionalism, aroganţă romană şi linguşire bizantină, care a fost atât de nedefinit, alunecos şi schimbător, încât nici măcar Ceauşescu, în cele 34 de volume de *Opere*, nu l-a putut defini.

Necrofagia politică este o altă regulă nescrisă a succesiunii comuniste. Fără excepţie, fiecare lider al Uniunii Sovietice a încercat să-şi consolideze propria poziţie făcând din predecesor un ţap ispăşitor pentru toate metehnele comunismului. În cuvântarea sa secretă la cel de al XX-lea congres, Hruşciov a demascat crimele şi excesele teroriste ale lui Stalin cu dorinţa transparentă, dar neîmplinită, de a-i asigura pe sovietici că acestea nu vor fi repetate. La trei zile după ce a venit la putere, Brejnev i-a pus în spate lui Hruşciov toate calamităţile ţării, de la ruina economică până la conflictul dintre Moscova şi Beijing. La rândul lui, Gorbaciov l-a acuzat pe Brejnev că a muls ţara pentru profit personal şi a ordonat arestarea unora dintre rudele apropiate ale fostului lider sovietic, într-o încercare nereuşită de a-şi convinge supuşii că la originea corupţiei care devasta ţara se aflau nişte indivizi, nu sistemul comunist.

În România, s-a aplicat aceeaşi regulă, dar într-o formă întru câtva diferită, deoarece, când a murit, Dej era o figură mult prea populară pentru ca tânărul şi necunoscutul Ceauşescu să-şi permită să-l atace.

În cuvântarea melodramatică pe care a ţinut-o la înmormântarea lui Dej, Ceauşescu a jurat cu lacrimi în ochi să continue politica decedatului. Un an mai târziu însă, când s-a simţit sigur în şa, Ceauşescu a declanşat o virulentă campanie împotriva cultului predecesorului său. „Nu avem nevoie de idoli“, a spus Ceauşescu. Apoi a „demascat“ nepotismele practicate de predecesorul său, lăsând plebea să arunce un ochi în opulenta reşedinţă a lui Dej. Nu a trecut însă mult până când Ceauşescu a început să afirme că „un om ca mine se naşte numai o dată la 500 de

ani“. În scurt timp, el a început să pună bazele primei dinastii comuniste din istorie şi să se lăfăie în 21 de palate, 41 de vile şi 20 de cabane de vânătoare.

În 1968, Ceauşescu l-a acuzat pe Dej că şi-a lichidat rivalii politici. Douăzeci şi unu de ani mai târziu, Ceauşescu a ordonat forţelor sale armate şi de securitate să deschidă focul împotriva maselor de demonstranţi şi a sfârşit prin a fi condamnat la moarte pentru genocid.

Este remarcabil cum fiecare conducător al Uniunii Sovietice şi al ţărilor ei satelit a comis, pe o scară mai largă, greşelile pe care le-a criticat la predecesorii săi. Aceasta este nu numai o altă regulă a succesiunii comuniste, dar şi o atestare, fără drept de apel, că sistemul comunist nu este capabil să genereze conducători decenţi şi normali.

Capitolul 13
O economie bazată pe spionaj industrial

Epoca mea de tortură în preajma lui Ceauşescu a început cu puțin înainte de a împlini doi ani de când urcase pe „tron“. De fapt, ambițiile academice ale analfabetei Elena l-au făcut pe Ceauşescu să lase deoparte, pentru moment, campania sa de îndepărtare a cadrelor lui Dej din aparatul de partid şi de stat şi să descopere beneficiile spionajului tehnologic. Într-o dimineață de martie a anului 1967, Elena a năvălit furioasă în biroul lui Ceauşescu, trăgându-l după ea pe Mihai Florescu, ministrul industriei chimice.

— Ori îl iei pe nebunu' de Pacepa de pe capul meu, ori te-nsori cu el, a țipat Elena, isterică.

— Ce nebun? Ce Pacepa? a întrebat Ceauşescu, căzut din cer.

Din câte am aflat de la Florescu – care m-a avertizat asupra furtunii ce mă aştepta –, cincinalul în vigoare prevedea construirea unei uzine de fabricare şi prelucrare a polistirenului, un produs petrochimic utilizat pe scară largă în aplicații industriale şi în industria bunurilor de consum. Tehnologia de producere a polistirenului – un produs popular în Occident, dar puțin cunoscut în România – trebuia să fi fost furnizată, cu un an înainte, de Institutul Central de Cercetări Chimice, ICECHIM, al cărui director general era Elena Ceauşescu. Cercetătorii institutului continuau însă să bâjbâie în întuneric. În repetate rânduri, directorul tehnic al ICECHIM a încercat să trimită la DIE cereri-tematici pentru polistiren, dar Elena a refuzat să le semneze. „Eu fac ştiință, nu spionaj“, suna refrenul Elenei.

Impasul a durat până când Ion Gheorghe Maurer, pe atunci prim-ministru, l-a pus pe Florescu în discuția Consiliului de Miniştri. La rândul lui, ministrul industriei chimice şi-a pierdut controlul când a rediscutat problema tehnologiei pentru polistiren cu Elena. Florescu era singurul membru al guvernului care îndrăznea să-i țină piept Elenei, iar acest curaj se datora impresionantului său trecut ca activist de partid:

membru al Rezistenței franceze, într-o perioadă în care Elena încă nu auzise de partidul comunist. Faptul că Florescu era un inginer chimist adevărat i-a dat un avantaj suplimentar în fața Elenei, care, în pofida diplomei sale de inginer chimist, nu ştia nici măcar formula chimică a apei. Mai târziu Florescu mi-a povestit ce s-a întâmplat în biroul lui Ceauşescu în acea zi de martie 1967.

— Şi c-ce v-vrei d-de la m-mine f-femeie? a întrebat Ceauşescu, aruncând priviri ucigătoare Elenei şi lui Florescu.

— Ia-l pe nebunu' ăsta de pe capul meu, a țipat Elena, înghiontindu-l pe Florescu. Şi dă-mi pă idiotu' ăla dă Pacepa, sau cum dracu îl cheamă!

Au trecut câteva săptămâni, până am fost chemat de Ceauşescu. Ochii lui de viezure m-au măsurat de sus în jos şi de jos în sus, ca şi când nu m-ar fi văzut niciodată.

— Partidul nu ne-a pus unde ne-a pus ca să-mbogățim capitalismul!

După o pauză în care, evident, trebuia să-mi intre bine în cap ce-am auzit, Ceauşescu a continuat:

— Unul din capetele de acuzare împotriva lui Hruşciov a fost lipsa lui de interes pentru folosirea rezultatelor ştiinței şi tehnicii mondiale.

Altă pauză încărcată.

— A fura de la capitalişti nu e numai moral, dar e şi mult mai ieftin decât a cumpăra de la ei!

Odată fundația teoretică aşternută, Ceauşescu a trecut la ceea ce aşteptam să-mi spună (Florescu mă ținuse la curent tot timpul). Singura diferență a fost că Ceauşescu a prezentat ideile lui Florescu ca şi cum ar fi fost ale sale.

— Pe baza instrucțiunilor mele, a spus Ceauşescu, Ministerul Industriei Chimice a informat cele mai importante concerne chimice din Occident că România intenționează să importe din Vest o uriaşă fabrică de polistiren, invitându-le să-şi trimită reprezentanții la Bucureşti, împreună cu proiectele tehnice ale unor instalații similare construite în alte colțuri ale lumii. Rolul tău, mi-a spus Ceauşescu, e să fotografiezi în secret fiecare bucățică de hârtie pe care „aceşti domnişori" o vor aduce la Bucureşti. Apoi ccccchh! a spus Ceauşescu trecându-şi arătătorul prin dreptul gâtului. Nu importăm nici măcar un şurub! Ai înțeles?

— Am înțeles, tovarăşe Comandant Suprem, i-am răspuns servil.

Cinci firme din Anglia, Germania de Vest şi Italia au răspuns imediat invitației române, dar manifestând o anumită precauție. Când

reprezentanţii lor au venit la Bucureşti, au adus cu ei numai documentaţii generale asupra fabricilor de polistiren pe care le-au construit, invitând partenerii români să le viziteze firma dacă voiau să vadă mai mult. O companie franceză a decis însă să vină în România cu un proiect tehnic complet. Era proiectul unei uzine pe care o construise recent pentru o altă firmă vestică, iar compania franceză a condiţionat aducerea lui la Bucureşti de asigurarea unui seif „sigur“, în care documentaţia să poată fi depusă în timpul nopţii. Francezii nu mai erau proprietarii acestui proiect, au spus, şi voiau să-i păstreze integritatea. Ministerul Chimiei a dat, bineînţeles, un răspuns favorabil. Reprezentanţii companiei franceze au primit un seif la hotelul Athénée Palace, unde stăteau, împreună cu toate cheile lui, pentru a fi siguri că nimeni nu se va atinge de documente.

O săptămână întreagă reprezentanţii companiei franceze au prezentat proiectul clienţilor români în timpul zilei şi l-au încuiat în seif în timpul nopţii. Tot timp de o săptămână, DIE i-a ţinut sub filaj permanent pe reprezentanţii francezi, pentru a nu fi prinşi în flagrant cei ce fotografiau documentele depuse în seif.

La câteva luni după ce DIE a fotografiat proiectul francez, Ceauşescu i-a ordonat lui Florescu să-i prezinte o estimare a costurilor din care să rezulte economiile ce se vor realiza prin eliminarea importului fabricii de polistiren şi construirea ei pe baza proiectului furat de la francezi. Florescu a încercat să-i explice că ministerul său nu fusese însărcinat să importe nici o fabrică de polistiren, dar ăsta nu era un detaliu care să-l intereseze pe Ceauşescu.

— Nu uita să incluzi paralele pentru licenţă şi *know-how*, a adăugat el nemilos, bătându-şi ministrul pe umăr. Şi redevenţele!

Florescu nu era omul care să-şi rişte scaunul pentru o problemă de principiu. A doua zi i-a prezentat „Celui mai iubit şi stimat fiu al poporului român“ o scrisoare în care arăta că „geniul, inventivitatea, creativitatea şi originalitatea tovarăşei inginer Elena Ceauşescu“ au adus ţării o economie de 15 milioane de dolari.

Opt ani mai târziu, Ceauşescu a inaugurat ceea ce el a numit „diamantul“ industriei petrochimice româneşti: o fabrică de polistiren, proiectată în întregime de specialiştii români. Ceauşescu a fost, de asemenea, de faţă când Elenei i s-au decernat titlurile de doctor în ştiinţe şi de profesor universitar pentru „merite strălucite“ în opera de dezvoltare a industriei chimice române. Complexul petrochimic Borzeşti, unde s-a

construit fabrica de polistiren, a devenit un fel de Mecca pentru români şi străini.

Prinzând Ceauşescu gustul spionajului industrial, a devenit şi mai pătimaş decât Dej în utilizarea lui. Nu pentru că a considerat că furtul de tehnologii occidentale era o cale de impulsionare a economiei naţionale, cum a făcut Hruşciov. Nici pentru că dorea să asigure o „viaţă mai bună pentru copiii noştri“, cum îi plăcea lui Dej să spună – pe Ceauşescu nu-l interesau decât copiii lui. El a folosit spionajul tehnologic ca pe o unealtă care-i permitea realizarea visurilor sale patologice de grandoare. Când Ceauşescu spunea că va transforma România într-un monument, el se referea întotdeauna la un monument dedicat lui însuşi.

În epoca Brejnev, spionajul tehnologic sovietic a fost ridicat pe culmi neatinse în nici o altă parte a lumii. În mod practic, întregul comerţ exterior al Uniunii Sovietice era subordonat spionajului. Două motive au condus la această situaţie. Primul era decizia lui Brejnev de a-şi crea cea mai mare industrie de armament din lume. Din spusele lui Saharovski, reiese că acest efort s-a bazat exclusiv pe informaţii tehnico-ştiinţifice şi materiale de embargo obţinute de PGU din Occident. Cel de al doilea era criza din ce în ce mai acută de valută forte. „Nu ne permitem să cumpărăm ceea ce putem fura“, a explicat acelaşi Saharovski.

Aflând ce se petrecea în culisele Moscovei, Ceauşescu s-a grăbit să-i urmeze exemplul. Totul a început în iulie 1970, când România şi Uniunea Sovietică au semnat un tratat de prietenie la Bucureşti. Prim-ministrul sovietic Aleksei Kosîghin a onorat evenimentul cu prezenţa sa. Ceauşescu a avut cu el o lungă întrevedere între patru ochi şi apoi imediat ne-a chemat la el pe mine şi pe Doicaru.

— S-scrieţi!… Ceauşescu se bâlbâia numai când era furios sau excitat. Acum era euforic. C-cuvânt cu c-cuvânt, a precizat. Apoi a început să ne dicteze dintr-un document pe care l-a scos din buzunarul de la piept. Era o hotărâre a Consiliului de Miniştri al Uniunii Sovietice din septembrie 1969, pe care i-o dăduse Kosîghin. Primul articol stipula că ministerele şi comitetele de stat ale Uniunii Sovietice aveau dreptul să importe de pe relaţia Vest numai tehnologii şi echipamente ce nu puteau fi obţinute pe „căi şi canale speciale“.

— Ăsta-i s-spionaj, nu-i aşa? a întrebat Ceauşescu, fără să-şi ridice ochii de pe hârtii.

— Spionaj tehnologic, tovarăşe comandant suprem, a tunat Doicaru

cu vocea lui de bariton.

În continuare, documentul arăta că, în vederea îndeplinirii acestui deziderat, şefii organismelor economice interesate aveau obligaţia să elaboreze o politică pe termen lung pentru a obţine prin „canale speciale“ tehnologiile şi proiectele de echipamente pentru instalaţiile prevăzute a fi importate de pe relaţia Vest. Pe viitor, ministerele şi comitetele de stat puteau include în planurile lor de import din Occident numai echipamentele şi tehnologiile pentru care aveau asigurarea scrisă a PGU că nu pot fi „rezolvate“ pe „căi speciale“. De asemenea, şefii acestor instituţii centrale erau obligaţi: să informeze în prealabil PGU despre orice negocieri tehnice şi comerciale cu firme occidentale; să înlesnească introducerea de ofiţeri PGU în delegaţiile ce conduc negocieri cu firme vestice şi să le creeze acoperiri corespunzătoare; să transmită la PGU rapoarte detaliate asupra firmelor vestice cu care subordonaţii lor vin în contact; să prezinte PGU fişe biografice cât mai detaliate asupra specialiştilor şi tehnicienilor vestici ce vin în contact cu departamente şi persoane subordonate. În încheiere, hotărârea stipula că, pentru aplicarea celor de mai sus, PGU era autorizat să-şi extindă reţeaua de „birouri speciale“ în toate ministerele economice, institutele lor de cercetare-proiectare şi uzinele cele mai importante.

Ceauşescu ne-a ordonat să folosim textul dictat de el pentru a redacta o hotărâre specială a Consiliului de Miniştri care să impulsioneze activitatea „noastră“ de spionaj tehnologic. „Asta îi va da noi orizonturi şi mii de tentacule“, a conchis. Euforia l-a predispus totdeauna la metafore. „Maurer o s-o semneze!“

Prim-ministrul Ion Gheorghe Maurer n-a semnat-o. Deşi un comunist convins, Maurer era înainte de toate avocat şi, în decursul anilor, a făcut eforturi constante să dea un minimum de legalitate dictaturii lui Dej, şi apoi celei a lui Ceauşescu. În viziunea lui Maurer, legile comuniste trebuiau redactate în aşa fel încât să nu „şifoneze cele zece porunci“, cum îi plăcea să spună.

Când Doicaru şi cu mine ne-am prezentat la Maurer cu proiectul noii hotărâri, prim-ministrul l-a citit de două ori. Apoi încă o dată.

— Nu pot ridica furtul la rang de politică de stat, a explodat el.

Doicaru a încercat, fără succes, să-i explice că textul a fost dictat personal de „tovarăşul“.

— Spune-i că nu ţine, a conchis prim-ministrul.

Feţele noastre lungi l-au înmuiat.

— Ascultă, Nicule – i-a spus Maurer după ce a format 105, numărul telefonului scurt al lui Ceauşescu –, când eu studiam jurisprudenţa în Germania, tu încă purtai pantaloni scurţi.

Ceauşescu a avut nevoie de mai mult de un an pentru a-l convinge pe Maurer să semneze acea hotărâre, care, până la urmă, a intrat în istorie ca HCM nr. 272/1972. De îndată ce a fost semnată, Ceauşescu a numit doi ofiţeri conspiraţi ai DIE în conducerea Ministerului Comerţului Exterior: colonelul Nicolae Nicolae, ca ministru secretar de stat, şi colonelul Constantin Stanciu, ca adjunct al ministrului pentru relaţiile cu ţările vestice. Apoi a ordonat ca DIE să ia sub control direct două dintre cele mai importante întreprinderi de comerţ exterior, Maşinimport şi Industrialimport. „Ambele trebuie să devină secţii ale DIE“, a ordonat Ceauşescu.

Acesta a fost însă doar începutul. Înainte de sfârşitul anului 1972, Ceauşescu a aflat de la omologul său din Sofia, Todor Jivkov, că toate camioanele frigorifice folosite pentru a exporta în Occident fructe şi legume au fost trecute în subordinea serviciului de spionaj bulgar, care le folosea, în acelaşi timp, pentru import ilegal de produse supuse embargoului şi pentru transportarea unor emigranţi răpiţi în aceeaşi zonă. Imediat, Ceauşescu a ordonat ca DIE să preia sub controlul său toate camioanele TIR (Transporturi Internaţionale Rutiere) folosite pentru operaţii de import-export pe relaţia Vest. Urmând exemplul bulgar, DIE a încadrat majoritatea posturilor de conducere ale TIR cu ofiţeri acoperiţi, a înlocuit o bună parte a şoferilor săi cu cadre ale DIE şi i-a recrutat pe ceilalţi. Cu ajutorul lor, DIE a fost în măsură să contrafacă cea mai mare parte a sigiliilor vamale folosite de ţările vestice şi să folosească aceste copii pentru a resigila camioanele TIR ce au fost deschise ilegal, din motive operative, în timpul tranzitării unei ţări vestice. La mijlocul anilor ’70, camioanele TIR erau folosite în acţiuni operative ale DIE, a căror gamă mergea de la preluarea de materiale informative din căsuţele poştale create pe şoselele occidentale până la trafic ilegal de arme şi droguri.

În acelaşi an, 1972, Ceauşescu a semnat un alt decret prezidenţial secret, prin care autoriza DIE să folosească echipajele avioanelor Tarom pentru a transporta „curier diplomatic neînsoţit“, din şi către România. Metodologia a fost identică cu cea pe care PGU o folosea cu compania

sovietică Aeroflot: căpitanul aeronavei era responsabil de securitatea curierului neînsoţit, atâta timp cât acesta se afla la bordul avionului, iar unul dintre ofiţerii înarmaţi de securitate acoperit ca steward era însărcinat să îl păzească minut cu minut. Doi ani mai târziu, Ceauşescu a transformat întregul Tarom într-o organizaţie acoperită de spionaj, folosită atât pentru scopuri informative, cât şi pentru trafic de oameni şi echipament. El a numit ofiţeri ai Ministerului Forţelor Armate (MFA) în toate posturile-cheie ale Tarom şi i-a subordonat Direcţiei de Informaţii Militare (DIA). După această militarizare, o bună parte a personalului navigant a fost recrutat de DIA, sau înlocuit cu piloţi militari transferaţi în secret la DIA. Personalul însoţitor de bord era constituit din ofiţeri acoperiţi de securitate şi din agenţi a căror principală sarcină era să prevină deturnarea avioanelor. Toţi reprezentanţii Tarom din Occident erau ofiţeri acoperiţi ai DIE sau DIA.

Un alt decret prezidenţial, semnat în 1973 şi bazat pe o sugestie făcută de Iuri Andropov, şeful KGB, a autorizat DIE şi Navrom (Agenţia Română de Transporturi Navale) să transporte „curier diplomatic neînsoţit“ pe navele agenţiei. În 1975, Navrom a fost trecută tacit sub controlul DIE, care a instalat ofiţeri acoperiţi la nivelul conducerii agenţiei şi al birourilor sale din ţările vestice, recrutându-i ca agenţi sau colaboratori pe căpitanii celor mai importante dintre navele sale. La scurt timp, DIE a început să folosească Navrom pentru importul ilegal de echipamente de mari dimensiuni, cum au fost un tanc Centurion din Israel, instalaţii radar din Anglia şi Italia, sau o linie completă de fabricare a cristalelor epitaxiale – pentru tranzistori şi circuite integrate – din Japonia.

În decembrie 1970, Ceauşescu a aflat de la Andropov că în curând Uniunea Sovietică va intensifica procesul de creare a unor societăţi mixte cu firmele occidentale şi că întregul efort era coordonat în secret de PGU. „Societăţile mixte sunt *bébé*-ul tău“, mi-a spus Ceauşescu de cum s-a întors din Moscova. Şi s-a ţinut de cuvânt. Înainte de sfârşitul anului, el a semnat un decret prezidenţial – atât de secret, încât a fost scris de mână – care stipula: fiecare societate mixtă trebuie să fie folosită în mod activ şi permanent pentru culegerea de informaţii tehnologice; proiectul de înfiinţare a fiecărei societăţi mixte va putea fi prezentat spre aprobare Comitetului Politic Executiv numai după ce preşedintele României va aproba un program secret de folosire a ei în procesul activităţii de

informații tehnico-științifice; toți salariații români ce dețin funcții de conducere în societăți mixte, create cu firme capitaliste, trebuie să coopereze cu departamentul din DIE specializat în operații TS.

„DIE, nu MCE, trebuie să aibă primul și ultimul cuvânt în societățile mixte“, mi-a spus Ceaușescu când a semnat decretul. Asta este, de fapt, ceea ce s-a întâmplat. Cinci din cele 15 societăți mixte importante, create de România în decursul anilor ’70, au fost inițiate de DIE, iar în alte șapte cazuri DIE a avut un rol foarte important în alegerea partenerului occidental. La mijlocul anilor ’70, majoritatea societăților mixte erau deficitare economic, dar toate deveniseră surse importante de informații tehnologice pentru DIE.

Din câte cunosc, majoritatea societăților mixte înființate în anii lui Ceaușescu au dat faliment. Oltcit, a doua ca mărime, constituie un foarte bun exemplu. Am fost implicat în organizarea tratativelor cu coproprietarul ei, compania franceză Citroën, și, până la un anumit punct, i-am cunoscut activitatea în detalii.

Oltcit trebuia să producă un autoturism compact, proiectat special pentru această cooperare, ale cărui componente urmau să fie furnizate de 166 de fabrici din România. În stadiul final, Oltcit urma să producă între 90 000 și 180 000 de autoturisme pe an, majoritatea urmând a fi exportate atât în Europa de Vest și de Est, cât și în țări ale Lumii a Treia. Din prima sa zi de existență, sarcina prioritară a cadrelor românești din conducerea acestei societăți mixte a fost să sustragă date și documente tehnico-științifice de la partenerul francez, nu să producă autoturisme.

La doisprezece ani după crearea ei, Oltcit se găsea în pragul falimentului. Potrivit revistei românești *Tinerama* (nr. 2, 16–23 noiembrie 1990), în 1990, Oltcit a realizat numai 1,5 % din producția planificată, din cauza dezorganizării interne și a lipsei de părți componente. De exemplu, în cursul săptămânii 29 octombrie–4 noiembrie 1990, Oltcit a funcționat doar două zile.

Comisia guvernamentală însărcinată de prim-ministrul Petre Roman (prin Decizia nr. 97 din 24 septembrie 1990) să-i analizeze situația financiară a confirmat că societatea mixtă a pierdut 5,82 miliarde de franci francezi (1,6 miliarde de dolari) și că nu era în măsură să-și plătească datoriile, care se ridicau la un total de 8,7 miliarde de franci francezi (1,74 miliarde de dolari). Raportul prezentat de comisie a conchis că societatea Oltcit „trebuie să fie dizolvată, în conformitate cu

statutul ei de organizare“.

În 1973, Ceauşescu a semnat un alt decret prezidenţial, tot cu caracter strict secret, care împuternicea DIE să dea grad militar oricărui cetăţean român din sistemul comerţului exterior şi cel al Ministerului de Externe, indiferent de funcţie, să îi plătească salarii secrete, peste cele primite de la instituţia în care lucra, şi să îl folosească în calitate de „ofiţer deplin conspirat“, atât în interiorul ţării, cât şi în străinătate.

Ion Gheorghe Maurer, căruia i se dusese buhul că era spurcat la vorbă, nu s-a sfiit să ironizeze, ori de câte ori avea ocazia, acest nou exces al lui Ceauşescu. „Ştii ce-o să fie dacă pui căcat pe umerii fiecărui ofiţer conspirat pe care-l ai în clădirea asta?“ l-a întrebat Maurer pe Doicaru, în ianuarie 1974, în timpul unei convocări a funcţionarilor din sistemul comerţului exterior, care a avut loc în sediul central al ministerului. „Până şi acoperişul şandramalei o să miroasă a latrină!“

Maurer a avut dreptate. Patru ani mai târziu, când am cerut azil politic în Statele Unite, DIE avea 560 de ofiţeri legali, ilegali şi deplin conspiraţi şi 1 100 de colaboratori numai în sistemul comerţului exterior. Aproximativ 70 % din salariaţii agenţiilor şi birourilor comerciale ale României din ţările capitaliste şi ale Lumii a Treia erau ofiţeri acoperiţi de informaţii, iar ceilalţi, cu puţine excepţii (una fiind fratele lui Ceauşescu, care era şeful agenţiei comerciale din Viena), erau colaboratori ai DIE sau DIA. În Ministerul Comerţului Exterior propriu-zis, cinci miniştri adjuncţi şi unsprezece directori erau ofiţeri acoperiţi ai DIE; direcţia de personal a ministerului şi Institutul de Conjunctură erau încadrate în totalitate cu ofiţeri DIE; Direcţia Generală a Vămilor, condusă de un ofiţer acoperit, era sub controlul total al DIE; 38 din cei 41 de directori ai întreprinderilor de comerţ exterior erau ofiţeri acoperiţi sau colaboratori ai DIE; iar Terra, o întreprindere de comerţ exterior specializată în „reexport de mărfuri“, devenise o filială a DIE, folosită pentru trafic de arme şi droguri.

Toate aceste armate acoperite de ofiţeri de informaţii, răspândite pe cele cinci continente, erau remunerate de DIE cu dolari *cash* sau cu salarii în lei depuse în conturi secrete, cu posturi în ţări vestice şi promovări în funcţie. Era cât se poate de natural ca membrii acestei armate să acorde prioritate sarcinilor primite de la DIE. Iar sarcina DIE era să facă spionaj, nu comerţ exterior. Spionaj, nu comerţ exterior era şi sarcina prioritară a personalului ce lucra în sistemul român de comerţ

exterior. Spionaj, nu comerţ exterior era preocuparea de bază a salariaţilor agenţiilor de transporturi rutiere, aeriene şi navale române. Toţi făceau spionaj, pentru că numai aşa îşi puteau menţine posturile privilegiate şi salariile suplimentare pe care le primeau de la DIE. În puţinele cazuri în care asemenea funcţionari au neglijat intenţionat sarcinile primite de la DIE, ei au fost schimbaţi. Erau destui români care abia aşteptau să aibă privilegiul de a lucra în Occident sau de a face călătorii periodice în străinătate.

Pentru a menţine loialitatea căpeteniilor acestei armate secrete, Ceauşescu le-a acordat privilegii materiale mult mai mari decât cele primite de ofiţerii din armată şi de activiştii de partid. În 1978, ultimul an petrecut în România, salariul meu total a fost mai mare decât cel al ministrului apărării sau al unui secretar al Comitetului Central, şi numai cu puţin mai mic decât cel al prim-ministrului.

Transformarea comerţului exterior al Uniunii Sovietice şi al aliaţilor săi într-un mecanism uriaş destinat furtului de tehnologii vestice a dezlănţuit o reacţie în lanţ care, ca bulgărele de zăpadă ce cade de pe vârful muntelui, s-a transformat într-o avalanşă care a îngropat însuşi sistemul comunist pe care trebuia să-l salveze. Împânzit cu ofiţeri acoperiţi de informaţii, aparatul de comerţ exterior al blocului sovietic s-a prostituat într-o asemenea măsură încât, până la urmă, nimănui nu-i mai păsa de import sau export.

Exemplul României, pe care îl cunosc cel mai bine, este ilustrativ. La zece ani după ce a subordonat sistemul de comerţ exterior al ţării conceptului de spionaj industrial, Ceauşescu se putea mândri cu un record hidos: odată cunoscut ca Micul Paris, Bucureştiul a devenit capitala unei ţări înfometate, considerată în Occident Etiopia Europei. În acelaşi timp însă madama sa analfabetă a devenit „academician profesor doctor Elena Ceauşescu“, iar pereţii biroului ei erau plini de diplome şi decoraţii, care îi atestau „meritele excepţionale“ în dezvoltarea ştiinţei româneşti şi internaţionale.

Capitolul 14
Protejarea dictatorului comunist

În noaptea de 20 august 1968 eram ofițer de serviciu pe Ministerul Afacerilor Interne şi totul a fost calm până aproape de miezul nopții, când telefonul TO a spart liniştea de mormânt din cabinetul lui Alexandru Drăghici, unde făceam de serviciu. TO era linia telefonică specială, operată de MAI, care lega conducerea de partid a României cu celelalte conduceri ale țărilor socialiste. Operatoarea mi-a raportat că avea o problemă urgentă pe care nu ştia cum să o rezolve. Cineva de la cabinetul lui Alexander Dubcek din Praga cerea insistent să fie pus în legătură cu Ceauşescu, dar cabinetul acestuia nu răspundea la telefon.

Folosind limba germană, am vorbit cu omul din Praga. Era înspăimântat. Avioane militare de transport sovietice, ce nu fuseseră anunțate în prealabil, aterizau acum, unul după altul, pe aeroportul din Praga. Asta însemna, fără îndoială, începutul mult temutei intervenții militare sovietice. Ceauşescu le era ultima speranță, mi-a spus. Cu numai câteva zile înainte, el vizitase Praga, unde a reînnoit tratatul de prietenie dintre cele două țări şi a rostit cuvântări publice în favoarea noului comunism cehoslovac. Păstrând legătura cu cabinetul lui Dubcek, l-am sunat pe şeful gărzii de noapte de la reşedința lui Ceauşescu. Acesta mi-a răspuns sec că are ordin să-l trezească pe „Tovarăşu'“ numai în caz de incendiu.

Peste câteva ore, ajunsesem împreună cu Doicaru în somptuoasa reşedință prezidențială de pe Bulevardul Primăverii. „Ce arde?“ a întrebat Ceauşescu, încercând să-şi netezească părul răvăşit. Am raportat pe scurt ceea ce aflasem din discuția cu omul de la cabinetul lui Dubcek şi din convorbirea telefonică pe care am avut-o ulterior cu ambasada noastră din Praga. Apoi Doicaru i-a prezentat sinteza interceptării transmisiilor radio ale unităților sovietice, est-germane, poloneze, ungare şi bulgare ce invadaseră Cehoslovacia în cursul nopții.

Fața nebărbierită a lui Ceauşescu exprima stupoarea unui om care ar fi

auzit că marţienii au aterizat pe Lună. Când am terminat de raportat, se chircise într-atât de mult, încât pijamaua de mătase chinezească atârna pe el ca pe o momâie. Numai privirea de viezure îi alerga de la Doicaru la mine şi înapoi.

— Acu-i r-rându m-meu, a murmurat Ceauşescu, aproape numai pentru el.

Aceasta a fost prima mea întâlnire faţă-n faţă cu acea paranoică frică de moarte ce avea să-l facă pe Ceauşescu să se spele cu alcool după ce a dat mâna cu Jimmy Carter, pentru a omorî bacteriile cu care CIA voia să-l contamineze, sau să mănânce numai bucate degustate în prealabil de un bodyguard, ca să fie sigur că nu erau otrăvite.

Toţi conducătorii comunişti ce s-au aflat la ananghie au apelat la forţele lor de securitate pentru a se salva, iar Ceauşescu nu a făcut excepţie. După ce şi-a revenit din stupoare, ne-a ordonat să redactăm un plan comun de măsuri, Securitate–DIE, în eventualitatea unei invazii militare sovietice. Sarcina Securităţii, ne-a instruit Ceauşescu, era să organizeze un război de partizani, al cărui principal scop trebuia să fie protejarea „secretarului general al partidului“. DIE trebuia să-l exfiltreze din ţară, în cazul când nu mai era nimic de făcut. „P-Pekin“, a murmurat Ceauşescu, temându-se parcă să nu fie auzit. O oră mai târziu, el i-a telefonat lui Doicaru şi a ordonat ca planul să fie scris de mână, pentru a fi păstrat în cel mai mare secret.

Planul ordonat de Ceauşescu i-a fost prezentat câteva zile mai târziu, a fost numit Plan M (de la Mobilizare) şi a fost imediat aprobat. Scris de mine însumi de mână, conţinea următoarele elemente principale: construirea unor adăposturi speciale în Bucureşti şi în munţii Carpaţi, pentru a fi folosite de Ceauşescu şi de colaboratorii săi cei mai apropiaţi; procurarea (din Occident) de staţii mobile de radio pe unde scurte (50 kW), care să fie folosite pentru a transmite mesajele lui Ceauşescu către populaţie, în cazul în care posturile naţionale şi locale de radiodifuziune ar fi fost capturate de invadatori; crearea unei reţele de case conspirative, în oraşele şi centrele rurale importante ale ţării, şi amenajarea lor ca puncte de comandă ale organelor centrale, regionale şi locale de Securitate, pentru eventualitatea unui război de partizani; depozite secrete de arme şi alimente distribuite pe întreg teritoriul ţării, şi crearea unor unităţi de gherilă mixte, compuse din cadre şi colaboratori ai organelor de securitate, care să acţioneze în cazul unui război de

partizani.

Partea externă a Planului M conținea sarcinile de bază ale DIE, în cazul unei invazii militare sovietice: păstrarea loialității față de Ceauşescu a diplomaților din ambasadele române din afara lagărului socialist; câştigarea sprijinului politic, militar şi moral al Occidentului; scoaterea secretă a lui Ceauşescu din țară, în cazul când viața sa ar fi fost în pericol; amenajarea unui centru de comandă în China, sau în altă țară desemnată de „conducerea superioară a partidului“, precum şi crearea rețelelor ilegale de radiocomunicații necesare pentru ca Ceauşescu să poată conduce războiul de partizani din străinătate şi să aibă o legătură permanentă atât cu țara, cât şi cu guvernele vestice care vor simpatiza cu lupta sa.

În toți acei ani lungi şi grei în care am lucrat pentru Ceauşescu, el nu mi-a lăsat nici o clipă impresia că s-ar teme să fie torpilat de Occident. Moscova era singurul lui coşmar – în ciuda absurdului său cult al personalității, care l-a prezentat ca pe un fel de Dumnezeu al poporului român, Ceauşescu a fost tot timpul obsedat de ideea că Moscova îl va îndepărta de la putere. Planul M era, cel puțin până în ziua în care l-am părăsit, colacul lui de salvare. Ori de câte ori avea un minut liber, Ceauşescu revizuia, lărgea, readapta, modifica şi completa acest plan. Pe la mijlocul anilor ’70, de exemplu, el a inclus în Planul M sarcina ca Securitatea să otrăvească apa potabilă şi rezervele de alimente, spre a „destabiliza“ forțele agresoare, precum şi aceea de a folosi arme bacteriologice, pentru a crea „un cerc impenetrabil în jurul secretarului general al Partidului Comunist Român“, în eventualitatea unei confruntări militare îndelungate. În două rânduri, el a organizat aplicații comune ale Securității şi DIE pentru aplicarea Planului M, în care un ofițer de securitate a jucat rolul lui Ceauşescu.

Dorința adevărată a lui Ceauşescu, atunci când a decis să construiască metroul din Bucureşti, nu a fost modernizarea rețelei de transport a oraşului. Am fost de față când i-a arătat ministrului de interne primul prototip al semnului ce trebuia să marcheze intrarea în viitoarele stații de metrou.

— Ce reprezintă? a întrebat Ceauşescu, punându-i sub nas o placă metalică pătrată ce avea un M în mijlocul ei.

— Stație de Metro, a răspuns ministrul zâmbind (placa fusese făcută în atelierele Direcției Generale a Penitenciarelor).

— Greşit ca-ntotdeauna, l-a admonestat Ceauşescu. Ăsta-i M de la *Planu' M*!

Deşi ne-a făcut cu ochiul, Ceauşescu nu a glumit.

De-a lungul activităţii mele în România, am aflat de la colegii mei din serviciile „frăţeşti" de informaţii externe că fiecare dintre ele, începând cu cel al Uniunii Sovietice, a avut un plan ultrasecret de salvare a conducătorului suprem în caz de pericol şi că fiecare plan a fost bazat pe aceiaşi piloni ca şi cel al lui Ceauşescu: un război de partizani, pentru a-l proteja, şi o exfiltrare secretă, în cazul în care acest război nu avea şanse de succes. Nu am avut, bineînţeles, acces la detaliile acestor planuri; ele nu erau discutate cu străinii, fie chiar aliaţi. În Germania de Est însă, unde organele comuniste de informaţii interne şi externe (Stasi) au fost total decimate, unele dintre aceste detalii au ajuns în totalitate la cunoştinţa marelui public.

În senzaţionalul articol intitulat „Cel mai secret secret", apărut la 27 iunie 1990, ziarul *Der Morgen* a publicat o parte a variantei est-germane a Planului M, care era numit „Plan de supravieţuire". Semnat de Erich Mielke, ministrul securităţii statului, şi înregistrat ca document ultrasecret cu numărul 0008-6/1986, această parte a „Planului de supravieţuire" prevedea că un număr de ofiţeri deplin conspiraţi, a căror identitate reală era cunoscută doar de conducerea Stasi, vor prelua 2 000 de posturi-cheie din interiorul ţării şi 587 în ambasadele est-germane din ţările capitaliste. Şeful unei asemenea echipe de ofiţeri deplin conspiraţi (Schlack-Golodowski), care avea sarcina să scoată din ţară fondurile secrete ale Stasi şi ale „partidului", a fost acuzat că a transportat în secret la Moscova câteva zeci de milioane de dolari.[12]

12. Articole de Jan v. Flocken şi Erwin Jurtschitsch, publicate în traducere de Serviciul de Informaţii Transmise în Străinătate, în FBIS-EEU-90-131, 9 iulie, 1990.

La scurt timp după invazia sovietică din Cehoslovacia, Ceauşescu a trecut de la stalinism la maoism şi, în iunie 1971, a vizitat China Roşie. Acolo a avut lungi discuţii cu preşedintele Mao Zedong, cu premierul Ciu En-lai şi cu Hua Kuo Fen, care a devenit curând ministrul securităţii publice, iar în 1977 liderul suprem al Chinei.

Revenit la Bucureşti, Ceauşescu m-a convocat împreună cu Doicaru. „U-ursu' e un p-porc!" – ne-a spus de cum am intrat pe uşă. „Ursu'" era Brejnev. Din ce spunea Ceauşescu reieşea că organele de securitate

chineze au descoperit recent o încercare de asasinare a preşedintelui Mao Zedong, care a fost pregătită de Lin Biao, comandantul armatei chineze; când complotul a fost depistat, Lin ar fi încercat să fugă în Uniunea Sovietică, dar avionul lui s-a „prăbuşit“ în Mongolia. Această încercare de asasinare ar fi fost parte integrantă a unui plan PGU, care viza instalarea unui guvern prosovietic la Beijing.

Mao şi Ciu En-lai i-au spus lui Ceauşescu că, fără excepţie, toţi cei implicaţi în această lovitură de stat erau cetăţeni chinezi care studiaseră în Uniunea Sovietică. „Ge-generali şi activişti de p-partid“ a explicat Ceauşescu, adăugând că Mao a decis să-i dea afară din armată şi securitate pe toţi ofiţerii ce făcuseră şcoala la Moscova.

Ceauşescu ne-a ordonat să creăm imediat o „unitate contrainformativă specială“, absolut invizibilă, a cărei unică sarcină trebuia să fie protejarea sa împotriva unei lovituri de stat sovietice. Pentru conspirarea ei absolută, această unitate trebuia să funcţioneze sub umbrela DIE, a cărei existenţă era practic necunoscută în România acelor vremuri. Apoi Ceauşescu s-a apucat să ne citească din nişte notiţe, evident luate la Beijing. Sarcina noii unităţi era „prevenirea şi neutralizarea oricărui atentat la viaţa şi libertatea secretarului general al Partidului Comunist Român, pus la cale de organele de informaţii externe ale Pactului de la Varşovia“. În acest scop, noua unitate trebuia: să-i identifice şi să-i ţină sub supraveghere pe cetăţenii români, în special cadre militare şi activişti de partid, care şi-au făcut studiile sau au urmat cursuri de specializare în Uniunea Sovietică; să supravegheze ambasadele şi celelalte reprezentanţe din România ale ţărilor Pactului de la Varşovia, precum şi pe salariaţii lor; să-i ţină sub strictă observaţie pe cetăţenii români care întreţin relaţii cu aceste reprezentanţe; să-i supravegheze selectiv pe turiştii şi pe ceilalţi vizitatori din Uniunea Sovietică, precum şi din restul ţărilor membre ale Pactului de la Varşovia.

„V-ajung o mie de ofiţeri?“ a întrebat Ceauşescu făcând cu ochiul – pe vremea aceea întreaga schemă de organizare a DIE abia depăşea 700 de posturi. Ultimele sale ordine au fost că nici o persoană care a făcut studii la Moscova nu poate fi încadrată în această unitate şi că „existenţa ei trebuie să fie inexistentă“. Nu nume, nu titlu. Pentru corespondenţa operativă Ceauşescu ne-a aprobat ca unitatea să folosească denumirea de U.M. 0920/A (*U.M.* însemna „Unitate Militară, *0* însemna „secret“, iar 920 era numărul atribuit DIE). Comandantul U.M. 0920/A a avut rangul

echivalent cu rangul unui şef de direcţie din DIE, iar sediul acestei unităţi a fost stabilit în două clădiri de pe strada Rabat (în apropierea fostului consulat vest-german), care au fost conspirate ca filiale ale Institutului de Conjunctură Internaţională, o instituţie creată de DIE şi folosită ca acoperire pentru o parte a sediilor şi ofiţerilor săi. Centrul de supraveghere electronică al U.M. 0920/A – însărcinat cu interceptarea convorbirilor telefonice şi a comunicărilor cifrate, făcute prin telex şi radio de ambasadele ţărilor socialiste membre ale Pactului de la Varşovia – a devenit prima unitate operativă de securitate ce a fost integral conspirată în sediul Comitetului Central al partidului. Pentru a-i da o şi mai mare imunitate, Ceauşescu a decis ca această unitate să fie acoperită drept „Arhivele prezidenţiale“, o instituţie-fantomă, prezentată ca fiind subordonată exclusiv lui Ceauşescu. U.M. 0920/A a avut, de asemenea, propriile servicii de cenzură a corespondenţei, filaj şi investigaţii, care au primit sedii pe strada Maria Rosetti.

La scurt timp după înfiinţare, U.M. 0920/A a obţinut informaţii, în marea lor majoritate prin interceptarea discuţiilor purtate de ofiţeri ai PGU şi GRU, acreditaţi în România, ori veniţi în misiuni temporare la Bucureşti, din care rezulta că Moscova era implicată în procesul pregătirii unei lovituri de stat în România. Pe de o parte, dorinţa lui Ceauşescu de a crea prima dinastie comunistă din istorie era privită de Kremlin ca fiind extrem de dăunătoare cauzei comunismului. Pe de altă parte, Brejnev – ca fost prim-secretar al Republicii Moldoveneşti – devenise alergic la aluziile lui, mai mult sau mai puţin voalate, la drepturile istorice ale României asupra Basarabiei.

Operaţia sovietică care avea ca obiectiv înlocuirea lui Ceauşescu cu un cadru de partid loial Moscovei a avut numele conspirativ „Dnestr“ – numele rusesc al râului Nistru. Ea urma să pregătească un puci militar împotriva lui Ceauşescu şi să găsească un pretext pentru o intervenţie militară a Uniunii Sovietice în România, în cazul în care puciul va eşua.

„Dnestr“ a fost declanşat în august 1969, la doar câteva zile după ce, contrar „sugestiei“ făcute de Moscova, Ceauşescu l-a invitat pe preşedintele american Richard Nixon să facă o vizită oficială în România. Lansarea operaţiei sovietice a fost precedată de un fapt fără precedent în relaţiile româno-sovietice: anularea vizitei pe care Brejnev şi Kosîghin urmau să o facă în România, şi care fusese popularizată până atunci pe larg în presa celor două ţări.

Operația „Dnestr“ a implicat atât PGU, cât şi GRU, prevăzând stabilirea unor contacte clandestine cu cadre din conducerea partidului, a armatei şi a Securității care făcuseră studii la Moscova şi determinarea lor ca, la semnalul sovieticilor, să-l aresteze pe Ceauşescu şi să creeze un Front al Salvării Naționale, însărcinat să preia conducerea provizorie a țării. Până în iulie 1978, când am făcut ruptura definitivă cu comunismul, U.M. 0920/A identificase şapte generali din armată şi din forțele de securitate care erau în preocuparea activă a PGU sau GRU în această operație; generalul Grigore Naum, şeful Direcției a V-a (Contrainformații militare) a Securității, pe care sovieticii îl considerau crucial pentru Planul „Dnestr“, a fost primul trecut în rezervă. Toți aceşti generali lucraseră pentru Comintern sau urmaseră academii ori şcoli militare în Uniunea Sovietică. Tehnica operativă folosită în supravegherea ofițerilor PGU şi GRU însărcinați cu contactarea acestor generali a arătat că sovieticii aveau misiunea să-i convingă fie să participe la o lovitură de stat împotriva lui Ceauşescu, fie să-şi pună numele pe o listă de „personalități române“ care, invocând „doctrina Brejnev“ – potrivit căreia Uniunea Sovietică trebuia să păstreze prin forță unitatea lagărului socialist –, să ceară ca forțele Pactului de la Varşovia să intervină în România în cazul că lovitura de stat ar fi eşuat.

Alte operații similare au vizat conducerea partidului. Petre Borilă, pe atunci membru al Biroului Politic, a fost contactat în repetate rânduri de un „prieten“ bulgar, care i-a sugerat să fie inițiatorul cererii de intervenție militară în România. Ca pretext, Borilă trebuia să invoce o răscoală a minorității bulgare din Dobrogea, determinată, chipurile, de politica şovină a lui Ceauşescu. Datele obținute de U.M. 0920/A arătau că această revoltă urma să fie pregătită de PGU, cu sprijinul activ al serviciului de spionaj bulgar, *Dărjavna Sigurnost*. În eventualitatea în care PGU era incapabil să inițieze o asemenea răscoală, Borilă trebuia să invoce faptul că Ceauşescu făcea pregătiri secrete pentru anexarea prin forță a Cadrilaterului, partea de sud a Dobrogei care fusese cedată Bulgariei la începutul celui de-al Doilea Război Mondial. Borilă, a cărui fată s-a căsătorit cu Valentin Ceauşescu, i-a raportat tiranului întreaga operație.

Un alt membru al Biroului Politic, care era şi viceprim-ministru, urma să fie contactat de PGU cu ajutorul serviciului de informații maghiar. Informațiile obținute de U.M. 0920/A arătau că sovieticii voiau să-l folosească pentru a crea stări de spirit nefavorabile în Transilvania şi a

justifica, astfel, o intervenţie militară în România. Aceste două cazuri l-au determinat pe Ceauşescu să încredinţeze unuia dintre adjuncţii ministrului de interne, generalul-maior Constantin Stoica, sarcina specială de a contracara orice forme de revoltă provocate de PGU în rândul naţionalităţilor conlocuitoare din România.

Nici una dintre persoanele depistate de U.M. 0920/A ca fiind recrutate de Moscova în Operaţia „Dnestr“ nu a fost judecată pentru spionaj. De teama de a nu irita şi mai mult Kremlinul, Ceauşescu a interzis până şi interogarea lor în scopul aflării contactelor secrete pe care le aveau cu diplomaţi sau ataşaţi militari sovietici. Ordinul său categoric a fost ca fiecare caz să fie „neutralizat“ individual, fără a stârni contrareacţii din partea Moscovei. Câţiva dintre aceşti agenţi sovietici au fost arestaţi pentru motive de drept comun; alţii au fost îndepărtaţi din funcţiile ce le ocupau şi rotiţi, în mod repetat, pentru a nu prinde rădăcini politice în mase şi pentru a îngreuna contactarea lor de către ofiţerii de informaţii sovietici.

Cea mai importantă „victimă“ a U.M. 0920/A a fost Ion Iliescu, unul dintre cei nouă secretari ai Comitetului Central. Un activist de profesie, dotat cu o remarcabilă inteligenţă nativă, el a fost unul dintre favoriţii lui Ceauşescu, care, la scurt timp după ce a venit la putere, l-a făcut membru al cercului său intim, punându-l să conducă imensul aparat de agitaţie şi propagandă al partidului şi să coordoneze operaţiile de dezinformare pe plan naţional. Trei ani mai târziu, Iliescu era membru supleant al Comitetului Politic Executiv şi una dintre stelele partidului. La scurt timp după crearea U.M. 0920/A, Ceauşescu l-a îndepărtat însă din centrul puterii, numindu-l prim-secretar al judeţului Timiş şi apoi prim-secretar în judeţul Iaşi. În afara faptului că a studiat la Moscova, Iliescu avea alte două păcate capitale în ochii lui Ceauşescu: purta numele de Ilici, dat de tatăl său, un comunist fanatic care îl idolatriza pe fondatorul Uniunii Sovietice, Vladimir Ilici Lenin, şi avea o pregătire marxistă mult mai temeinică decât cea a lui Ceauşescu. Datorită relaţiilor lor personale, extrem de apropiate, Ceauşescu l-a păstrat însă pe Ion Ilici Iliescu ca membru supleant al Comitetului Executiv. Ordinul pe care l-a primit însă U.M. 0920/A a fost fără echivoc: „Vreau să aibă microfoane şi-n pantofi!“

Valter Roman, care a început să lucreze pentru Comintern cu mult înaintea celui de al Doilea Război Mondial, a fost cea de a doua „victimă

la nivel înalt“ a U.M. 0920/A. În timpul războiului civil din Spania, el a fost ofițer într-una dintre Brigăzile Roşii Internaționale create de INU, iar după terminarea lui s-a reîntors la Moscova. În anii 1943 şi 1944, Valter Roman a urmat cursul special al Cominternului pentru viitorii conducători ai partidelor comuniste străine, împreună cu Dolores Ibaruri, Wilhelm Pieck, Walter Ulbricht, André Marty, Ana Pauker şi alți „înalți“ comuniști ce primiseseră azil politic în Uniunea Sovietică. La sfârşitul cursului, Roman a devenit ofițer acoperit al INU şi, un an mai târziu, a fost trimis în România, sub acoperirea de ofițer al Diviziei „Horia, Cloşca şi Crişan“. Curând după aceea, Stalin l-a împins pe Valter Roman în eşalonul de conducere al PCR. La propunerea U.M. 0920/A, Ceauşescu l-a transferat din centrul puterii politice, dar, pentru a arunca cu praf în ochii Moscovei, i-a menținut o bună parte din titlurile onorifice, precum şi beneficiile materiale.

Silviu Brucan, alt vechi „cominternist“, a fost următoarea victimă marcantă a U.M. 0920/A. După ce Armata Roşie a „eliberat“ România, Moscova l-a „recomandat“ pentru o funcție de editor al *Scânteii*, oficiosul Partidului Comunist Român. Tot Moscova a fost instrumentul în numirea lui ulterioară ca ambasador în Statele Unite. Ceauşescu, care începuse să se teamă de păienjenişul de legături pe care Brucan şi le crease în Uniunea Sovietică, a decis să-l treacă, încetul cu încetul, pe linie moartă. Când însă U.M. 0920/A a fotografiat în secret o întâlnire a lui Brucan cu un ofițer PGU, acoperit ca diplomat la Ambasada URSS din Bucureşti, Ceauşescu a explodat: „Doar spionii se-ntâlnesc noaptea-n parcuri!“

În 1978, cu puțin înainte de ruptura mea finală cu comunismul, U.M. 0920/A a descoperit alte două operații sovietice legate de Planul „Dnestr“. Prima urmărea atragerea colaborării lui Nicolae Militaru, un absolvent al Academiei Militare „Frunze“ din Uniunea Sovietică, care acum era general-locotenent, urmând să fie promovat în funcția de prim-adjunct al ministrului apărării naționale şi şef al statului-major. Când a fost informat că sovieticii l-au contactat în secret pe generalul Militaru şi că acesta nu a raportat nimic în acest sens, Ceauşescu a făcut iar o criză de isterie. Deoarece la acea dată generalul Militaru era comandant al Regiunii Militare Bucureşti, Ceauşescu a fost ferm convins că Moscova voia să-l folosească drept cap de pod într-o invazie militară a Bucureştiului, similară cu cea a Pragăi, din 1968. Realmente înfricoşat,

Ceauşescu şi-a pus forţele de securitate în alarmă şi s-a închis la reşedinţa lui din Snagov pentru aproape o săptămână, timp în care şi-a revăzut şi completat Planul M.[13]

13. Pentru detalii suplimentare, vezi Ion Mihai Pacepa, *Red Horizons*, Regnery Gateway, Washington, 1987, pp. 192–1988. Vezi şi ediția în limba română, *Orizonturi roşii*, Humanitas, Bucureşti, 2013, pp. 243–252.

Cea de a doua încercare a PGU de a penetra sfera intimă a lui Ceauşescu urmărea recrutarea lui Sergiu Celac, pe atunci şef adjunct la secţia internaţională a CC al PCR. Celac, care era şi translatorul personal al lui Ceauşescu pentru rusă şi engleză, absolvise Institutul de Relații Internaționale din Moscova. Un agent al PGU, care îl cunoştea pe Celac din anii studenției sale la Moscova, a fost trimis temporar la Bucureşti cu misiunea de a-l atrage pe demnitarul român în Operația „Dnestr“, sub promisiunea că va primi „înalte răspunderi“ în noul guvern ce va fi constituit de Moscova. Ceauşescu a fost informat despre intenția PGU de a-l recruta pe Sergiu Celac, în iunie 1978, înainte ca acesta să fi fost contactat de PGU, şi a decis scoaterea lui din funcția de translator personal, transferarea din aparatul CC al PCR şi ținerea sa sub permanentă supraveghere informativă.

La toate aceste cazuri, Ceauşescu a adăugat un altul, descoperit de generalul-locotenent Nicolae Pleşiță, care în acea vreme era prim-adjunct al ministrului de interne, dar se ocupa cu prioritate de securitatea personală a lui Ceauşescu şi a familiei sale. Cu ajutorul microfoanelor ascunse în apartamentul fiicei lui Ceauşescu, Zoia, Pleşiță a aflat că ea făcuse o pasiune feroce pentru băiatul lui Valter Roman. Orgiile sexuale ale Zoiei cu Petre Roman au fost picătura care a umplut paharul pentru Ceauşescu: dacă s-a îndoit vreodată că Moscova îi voia scalpul, acum nu mai avea dubii.

— C-citeşte asta, a şoptit Ceauşescu printre dinți, subliniind cu degetul său bont câteva cuvinte din autobiografia lui Valter Roman, extrase din dosarul său de partid

— Maior în Armata Roşie, s-a conformat Pleşiță.

— Asta i-a fost acoperirea, a murmurat Ceauşescu cu voce şi mai joasă, ca şi cum s-ar fi temut să fie auzit. L-am auzit cu urechile mele când i-a spus lui Dej că aparține NKVD-ului. Întorcându-se către mine, Ceauşescu mi-a ordonat să dublez microfoanele din biroul şi locuința lui

Valter Roman.

— Două-n fiecare cameră, mi-a explicat. Şi nu uita WC-urile! Apoi l-a însărcinat pe Pleşiţă să-l ţină pe Petre Roman sub filaj zi şi noapte.

Fiind direct implicat în coordonarea activităţii U.M. 0920/A, am fost întotdeauna convins că ea nu a fost nici pe departe în măsură să descopere adevăratele dimensiuni ale Operaţiei „Dnestr“. Una dintre cauze a fost că PGU cunoştea structura şi metodele organelor române de contrainformaţii şi ca atare a avut posibilitatea să-şi ia măsuri de protecţie. Pe de altă parte, în ultimii săi ani, Ceauşescu a folosit U.M. 0920/A mai mult pentru a verifica loialitatea conducerii superioare de partid şi de stat, decât pentru a depista operaţiile PGU având ca scop răsturnarea sa de la putere. Pe la mijlocul anilor ’70, sarcina centrală a U.M. 0920/A era să-i supravegheze informativ şi electronic pe membrii marcanţi ai Consiliului de Stat, pe prim-ministrul României, pe secretarii CC al PCR, precum şi pe şefii ministerelor celor mai importante, a căror poziţie era mult prea sensibilă pentru a-i putea da în urmărirea Securităţii – ca, de exemplu, ministrul apărării naţionale, al afacerilor externe şi al comerţului exterior. Până la urmă, Ceauşescu a mers atât de departe, încât a însărcinat U.M. 0920/A să-i supravegheze electronic chiar şi pe membrii familiei sale şi ai Elenei Ceauşescu, copiii lor rămânând în sarcina generalului Pleşiţă.

A fost tipic sovietic, sau probabil istoriceşte rusesc, ca înalţii funcţionari să-şi suspecteze subordonaţii. Ironia a făcut însă ca practica de a folosi forţele de securitate pentru a-şi băga nasul în viaţa intimă a nomenclaturii şi a rudelor sale, pe care Ceauşescu a moştenit-o de la Kremlin, să-i pecetluiască viitorul. Distrăgând U.M. 0920/A de la sarcina ei de bază, Ceauşescu a ajutat Moscova să realizeze exact ceea ce U.M. 0920/A trebuia să prevină: răsturnarea lui de la putere. A plătit cu viaţa pentru asta.

Capitolul 15
Promovarea dictatorului pe plan internațional

Din senin, în toamna lui 1971, Ceauşescu a început să se intereseze de un compartiment al DIE despre care nici Doicaru, nici eu nu apucaserăm încă să-l informăm. Sovieticii îl numeau acum *aktivnîie merî*, sau „măsuri active“, dar DIE continua să folosească denumirea pe care consilierii PGU i-o dăduseră cu ani în urmă: *dezinformare*. Ceauşescu se reîntorsese cu o zi înainte de la Moscova, unde, după ce şi-a terminat treburile cu Brejnev, a avut, ca de obicei, o lungă discuţie cu bunul său prieten Iuri Andropov. Era clar, atât pentru Doicaru, cât şi pentru mine, că noua sa pasiune pentru dezinformare se născuse la Moscova, dar nu eram încă în măsură să vedem ce se ascundea în spatele ei.

Manualele PGU au definit dezinformarea ca fiind o activitate operativă ultrasecretă destinată să răspândească ştiri, informaţii şi documente produse de comunitatea informativă socialistă – dar care nu îi puteau fi atribuite – în ţările inamicului, cu dublul scop de a genera acolo atitudini favorabile lagărului socialist şi de a le discredita guvernele în opinia publică naţională şi internaţională. Or, după cum spunea consilierul PGU care a creat acest component al DIE, dezinformarea avea sarcina să „întărească sistemul comunist prin slăbirea imperialismului din interiorul său“.

Aceleaşi manuale arătau că „ştiinţa dezinformării“ era tot atât de rusească precum balalaica sau zidurile Kremlinului. Această ştiinţă s-a născut în Rusia secolului al XVIII-lea şi a fost fructul dragostei pasionate dintre Ecaterina cea Mare şi prinţul Grigori Potemkin, un fost ofiţer din garda imperială care îi devenise amant şi pe care l-a promovat în funcţia de consilier personal politic şi militar. În 1787, ajuns guvernator general al Ucrainei, Potemkin şi-a condus împărăteasa într-un tur al Crimeii, pe care el o cucerise de la turci cu patru ani înainte. Ca să o impresioneze, Potemkin a ridicat, pe traseul vizitei, un şir de aşezări fictive, alcătuite doar din faţade de case, care au intrat în istorie sub numele de „satele lui

Potemkin“. În aceste aşezări împărăteasa a fost frenetic salutată de muzicanți, dansatori, bucătari francezi şi țărani prosperi, pe care Potemkin îi selecționase cu grijă din întreaga Ucrainã. Una dintre aceste imitații de sate, care fusese ridicată la gurile Bugului, a mers atât de departe, încât a întâmpinat-o pe Ecaterina cea Mare cu un arc de triumf ce purta inscripția: „Acesta e drumul spre Constantinopol“. Alt sat a apărut atât de real, încât Potemkin l-a botezat Ekaterinoslav, în onoarea împărătesei (ulterior a devenit un oraş adevărat, care, după revoluția comunistă, a fost numit Dniepropetrovsk).

Stalin şi-a reamintit de „satele lui Potemkin“ la începutul anilor ’50, când a aflat pe propria piele că Occidentul nu mai voia să-i rabde agresiunile. În climatul de confuzie politică postbelică, el a utilizat forța militară şi teroarea politică pentru a-şi exporta dominația politică în 16 țări, care cuprindeau o treime a populației Globului.

Când a terminat, Stalin a decis să extindă umbrela comunistă şi asupra Germaniei, pentru a o împiedica să renască din propria cenuşă şi să-şi ia revanşa împotriva Uniunii Sovietice. În iunie 1948, a instituit blocada Berlinului de Vest, interzicând intrările şi ieşirile din oraş, cu speranța că, lipsit de mijloace de existență, se va preda forțelor de ocupație sovietice. Nici în cele mai negre coşmaruri Stalin n-a visat însă că Statele Unite vor crea un pod aerian peste zona de ocupație sovietică, cu ajutorul căruia vor aproviziona Berlinul de Vest, zi şi noapte. Nici nu şi-a imaginat vreodată că blocada sa va duce la crearea Pactului Nord-Atlantic, constituit în aprilie 1949, şi că, tot în luna aprilie, miniştrii de externe ai celor trei puteri occidentale se vor întâlni la Washington pentru a unifica zonele lor de ocupație într-un nou stat, Republica Federală a Germaniei. La 12 mai 1949, Stalin s-a declarat învins, ridicând blocada Berlinului. În aceeaşi lună, el a renunțat şi la visul său de a pune mâna pe întreaga Germanie, creând un stat comunist satelit ce se întindea numai în zona ocupată de Armata Roşie.

La sfârşitul anului 1950, Stalin a descoperit un Occident ferm unit împotriva expansiunii sale şi a înțeles, în sfârşit, că nu va putea să continue exportul de comunism prin forța armelor, a KGB-ului şi a terorii politice. Tot Beria avea să-i ofere soluția: înlocuirea acestor mijloace cu dezinformarea, armă folosită cu atât succes de guvernele țariste în trecutul Rusiei.

Primul „sat al lui Potemkin“ creat de Stalin a fost numit pompos

Consiliul Mondial al Păcii şi a avut sarcina de a-i înfăţişa pe liderii occidentali drept terorişti gata să distrugă întreaga omenire pentru avantaje financiare personale. În noiembrie 1950, Stalin a convocat la Varşovia un „congres“ internaţional pentru apărarea păcii, la care a adunat „reprezentanţi“ din 58 de ţări – în majoritatea lor ofiţeri ilegali şi agenţi PGU –, ce s-au constituit într-un Consiliu Mondial al Păcii. (România a fost membru fondator; reprezentanţii ei, conduşi de scriitorul colaboraţionist Mihail Sadoveanu, au fost aprobaţi prealabil de Moscova şi instruiţi individual de consilierii PGU din DIE.) Stalin a decis ca acest Consiliu să-şi aibă sediul la Paris, pentru a crea impresia că era vorba de o organizaţie occidentală. Un an mai târziu însă, când francezii au acuzat Consiliul Mondial al Păcii că este „Coloana a Cincea“ a Uniunii Sovietice şi l-au expulzat din Franţa, Stalin a fost nevoit să-i mute sediul la Viena, pe atunci aflată sub ocupaţie militară sovietică.

La numai câteva luni după ce Iulius şi Ethel Rosenberg au fost condamnaţi la moarte pentru spionaj nuclear în favoarea Uniunii Sovietice, consilierii PGU au trasat o nouă sarcină DIE: să colecteze jumătate de milion de semnături occidentale pe o petiţie cerând interzicerea bombei atomice, care fusese redactată la Moscova şi „aprobată“ de o nouă conferinţă „mondială“ pentru pace, de această dată ţinută la Stockholm. După ce soţii Rosenberg au fost executaţi, PGU a sporit cota de semnături pretextând că stăpânul Kremlinului ar fi ordonat ca petiţia să fie semnată acum de un miliard de oameni. „Murind fără să-şi recunoască vina – a explicat PGU –, soţii Rosenberg au clădit fundaţia pe care noi trebuie să construim mişcările noastre antinucleare şi antiamericane.“

După moartea lui Stalin, în 1953, strategia şi tactica măsurilor active ale PGU s-au schimbat în raport cu politica externă a conducătorului sovietic aflat la putere. Încurajat că 30 de milioane de oameni din Europa de Vest au votat în favoarea partidelor comuniste (35 % din populaţia Italiei şi 20–25 % din cea a Franţei, Portugaliei şi Greciei), Hruşciov a emis teoria posibilităţii ca partidele comuniste occidentale să preia puterea politică pe cale parlamentară. În concepţia lui Hruşciov, erau două căi de bază prin care comunitatea de informaţii externe a lagărului socialist putea grăbi acest proces. Prima cale consta în sprijinul financiar acordat în secret partidelor comuniste din Europa de Vest. La începutul anilor 1960, DIE folosea un sistem de curier diplomatic specializat în

livrarea de valută forte partidelor comuniste, pe care România trebuia să le susțină, conform unei înțelegeri privind obligațiile care îi reveneau fiecărei țări din sistemul socialist şi care erau stabilite la Moscova. Această valută, de obicei dolari *cash*, era „sterilizată“ în prealabil, pentru a tăia firele ce o puteau lega de Bucureşti.

Cea de a doua cale era compromiterea politică a conducătorilor occidentali. Metoda preferată a lui Hruşciov era folosirea unor documente „originale“ occidentale care să-i incrimineze. Acestea erau confecționate de diferite servicii de informații externe ale țărilor socialiste şi erau găsite „accidental“ în hoteluri occidentale sau puse în circulație cu ajutorul unor occidentali aflați în slujba PGU sau a „surioarelor“ sale.

În doar câțiva ani, DIE a acumulat o adevărată colecție de hârtii cu antet şi semnături din Vest: şefi de stat, de guverne, miniştri, lideri ai partidelor politice, figuri proeminente ale serviciilor de spionaj, oameni de afaceri, jurnalişti şi personalități marcante ale Vaticanului. Colecția conținea, de asemenea, caracterele unor maşini de scris folosite de diferite instituții guvernamentale şi politice din Occident.

Operația „Tambroni“ a fost una dintre acțiunile de compromitere a unei figuri politice occidentale elaborată de DIE, care se pare că a avut succes. În primăvara lui 1960, un ofițer ilegal DIE documentat ca italian, a „uitat“ un dosar „strict secret“ într-un hotel de pe Via Veneto din Roma, care era învecinat cu ambasada americană. Dosarul arăta ca şi cum ar fi fost întocmit de Guardia di Pubblica Sicurezza – organul italian de contraspionaj – şi arăta că prim-ministrul Fernando Tambroni era finanțat de un neonazist german. Conform documentelor din dosar, informația inițială fusese primită de la CIA şi era acum confirmată de surse ale organelor italiene. Peste câteva luni, Tambroni, care era un politician de dreapta cu puternice sentimente anticomuniste, a fost acuzat public de neonazism şi forțat să demisioneze. Curând după aceasta, a fost constituit primul guvern de coaliție cu orientare de stânga din istoria postbelică a Italiei. În septembrie 1964, şeful PGU, generalul Saharovski, a trimis DIE o scrisoare de felicitare cu prilejul împlinirii a 15 ani de la crearea sa. Printre altele, acea scrisoare elogia Operația „Tambroni“.

În anii lui Brejnev, dezinformarea a devenit un fel de societate mixtă, ai cărei parteneri erau secția externă a Comitetului Central şi PGU. Noul lider din Kremlin a reactivat Consiliul Mondial al Păcii şi a încercat să-i

dea o înfățișare de „nealiniat“, mutându-i sediul la Helsinki şi punând în fruntea lui un indian, Romesh Chandra. Sarcina noului consiliu era să condamne cu virulență intervenția americană din Vietnam şi să creeze mişcări internaționale de masă pentru lichidarea bazelor militare din străinătate ale Statelor Unite. Spre sfârşitul anilor ’60, DIE avea noi cote numerice, de astă dată privind inițierea de demonstrații antimericane în diferite țări capitaliste. Noua ofensivă a lui Brejnev a dat unele roade în Europa Occidentală, unde pacifismul era la modă, dar nu a avut nici un efect în Statele Unite şi țările Lumii a Treia.

La începutul lui 1972, Ceauşescu s-a întors dintr-o nouă călătorie la Moscova mai euforic ca oricând. „T-te d-duci la M-Moscova!“, mi-a spus. Ceauşescu petrecuse cea mai mare parte a după-amiezii cu şeful KGB, Iuri Andropov, care i-a descris o nouă tactică pe care o elaborase pentru a promova încrederea Occidentului în conducătorul de la Kremlin. Acum voia ca eu să aflu „din gura calului“ detaliile operative ale acestei noi acțiuni de dezinformare. „Calul“ era „vechiul meu prieten“, generalul Saharovski. Ceauşescu era îndrăgostit de noua idee a lui Andropov şi era convins că aplicarea ei „creativă“, împreună cu „farmecul“ său personal şi „geniul lui propagandistic“, îl va face, în curând, „comunistul favorit“ al Occidentului.

La Moscova, vechiul meu tovarăş de arme, generalul Saharovski, mi-a vorbit cu atâta entuziasm despre ultimul lor „sat al lui Potemkin“, încât, pentru un moment, am suspectat că fusese inventat de el, nu de şeful lui. Formal pensionat din funcția de şef al PGU, Saharovski era acum consilierul personal al lui Andropov.

„Nimic nu contează mai mult în Occident decât Omul din Kremlin“, mi-a spus Saharovski. „Cu cât îl vor iubi mai mult pe el, cu atât ne vor iubi mai mult pe noi. Simplu ca bună ziua!“ Saharovski era convins că nimeni nu putea „ajuta“ Vestul să se îndrăgostească de conducătorul sovietic mai bine decât PGU. Aparatul sovietic de propagandă şi agitație era încorsetat de norme. Diplomații erau încătuşați de reguli birocratice. PGU era însă limitat doar de imaginație. Tot atât de importantă, mi-a spus, era şi legătura directă, nemijlocită, dintre PGU şi Kremlin. „Nu trecea o zi fără să mă văd cu Tovarăşul.“

Noul şef al PGU, generalul Fedor Mortin, care până atunci fusese locțiitorul lui Saharovski, era la fel de entuziast. „Ca să folosesc o figură de stil mondenă –, mi-a spus Mortin – spionajul clasic este ca furtul de

buzunare. Este dureros pentru păgubaş, dar nu-i ameninţă viaţa. Noua tehnică a lui Andropov este însă o operaţie continuă, diabolică, ce invadează minţile şi conştiinţele oamenilor, prinzând rădăcini adânci. Ăsta e viitorul! O nouă eră in istoria spionajului!“

La Moscova am mai aflat că instrumentul de bază folosit de Andropov în aceste noi operaţii era „ofiţerul deplin conspirat“. Un occidental, mi-a explicat Saharovski, este mult mai înclinat să dea crezare unui diplomat „curat“ decât unuia pe care îl suspectează ca aparţinând PGU. În vorbele lui, ideea de ofiţer „deplin conspirat“ era tot atât de rusească ca şi „satele lui Potemkin“. Ohrana ţaristă avea agenţi „deplin conspiraţi“ peste tot; în administraţia centrală şi locală, în partidele politice, în mişcările muncitoreşti, în biserici, în redacţiile ziarelor. Până în 1913, *Pravda* însăşi fusese editată de un „deplin conspirat“ al Ohranei. Recrutaţi din rândul diplomaţilor, al reprezentanţilor comerciali, al oamenilor de ştiinţă, artiştilor sau chiar al feţelor bisericeşti, aceşti „deplin conspiraţi“ primeau grad militar şi un supliment de salariu neimpozabil, plătit în secret de PGU. Pentru a limita secretele pe care le cunoşteau, ei nu aveau acces în sediile PGU, fiind instruiţi individual în case conspirative. Tot din motive de secretizare, ofiţerii „deplin conspiraţi“ erau cunoscuţi numai de ofiţerul lor de legătură şi de şefii direcţi ai acestuia, iar în exterior nu erau predaţi rezidenţei, contactul cu ei fiind menţinut de centrală prin intermediul unor mijloace de legătură impersonală. „Andropov – mi-a spus Saharovski – a reuşit să obţină mână liberă de la Brejnev în folosirea acestei categorii de ofiţeri. În câţiva ani – a adăugat bătrânul general – Andropov o să aibă întreaga ţară în buzunarul vestei.“

„Cum o să-l picteze pe Urs în Occident?“ m-a întrebat Ceauşescu după ce i-am raportat tot ce am aflat la Lubianka. N-a aşteptat răspunsul. „Oricât zahăr ai pune pe căcat, nu-l poţi vinde ca prăjitură.“ Ceauşescu rareori scăpa prilejul de a-şi arăta disprețul față de „imperialul mareşal“ Brejnev.

„Vestul e gata să încurajeze cel mai mic semn de independenţă faţă de Moscova“, a proclamat Ceauşescu solemn, parafrazându-l pe Andropov. „E timpul să ne-apucăm de treabă!“

În ziua următoare, Ceauşescu a majorat schema de organizare a DIE de la aproximativ 700 la 2 800 de posturi, i-a sporit de opt ori bugetul în valută şi a plasat operaţiile de spionaj clasic pe locul al treilea. Sarcina prioritară a DIE era acum să convingă Occidentul că Ceauşescu era o

nouă specie de conducător comunist, independent față de oricine, inclusiv Moscova, care trebuia sprijinit de Occident spre a crea breşe în zidul care înconjura blocul sovietic. Cea de a doua sarcină era să folosească noua imagine a lui Ceauşescu pentru a stoarce bani şi tehnologii prohibite din Occident.

Ca şi Andropov, Ceauşescu a decis să pună greul întregii operații pe umerii ofițerilor „deplin conspirați", ce trebuiau recrutați din rândul personalului român care venea în contact cu organizațiile şi publicul occidental. Un accent deosebit trebuia acordat creării de „deplin conspirați" în rândul preoților care veneau în contact cu parohiile emigranților din țările vestice.

În 1973, după o altă călătorie la Moscova, Ceauşescu a trecut întregul Minister al Afacerilor Externe sub controlul DIE. Trei din cei patru adjuncți ai ministrului au devenit ofițeri „deplin conspirați", iar unul dintre ei, colonelul Cornel Pacoste, a fost luat în pregătire de Ceauşescu pentru a-l face ministru de externe. Cu ajutorul lor, peste 100 de ofițeri DIE ce lucraseră sub acoperire diplomatică în statele Occidentale au fost încadrați în direcțiile de spații şi de specialitate ale MAE, ceea ce a permis DIE să preia, treptat, cârmele ministerului. La scurt timp după aceasta, proporția de ofițeri DIE la ambasadele române din Occident a crescut de la 50 %, cât era standardul practicat până atunci în blocul sovietic, la o medie de 75 %. Noul ordin al lui Ceauşescu era acum ca toți diplomații români acreditați în Occident să fie ofițeri de informații, capabili să îndeplinească, în acelaşi timp, sarcinile de acoperire şi cele informative. „Nu putem ține diplomați numai pentru recepții şi bârfe!"

Treptat, Ceauşescu a început să transfere obiectivele importante ale politicii sale externe în mâinile DIE şi să lase la MAE birocrația relațiilor bilaterale de zi cu zi. De exemplu, Ordinul de misiune al DIE pe relația Israel pentru anul 1978 conținea toate obiectivele majore ale politicii sale față de acea țară: determinarea prim-ministrului Menahem Begin să-l accepte pe Ceauşescu ca mediator cu țările arabe şi să poarte în România (la Castelul Peleş) primele sale discuții cu Anwar Sadat, preşedintele Egiptului; influențarea guvernului israelian pentru a-l propune pe Ceauşescu la Premiul Nobel pentru Pace, datorită aportului său la normalizarea situației din Orientul Mijlociu; obținerea din Israel de credite şi tehnologii supuse embargoului, în schimbul creşterii numărului vizelor de emigrare pentru românii de origine evreiască; promovarea de

evrei de origine română în conducerea politică, economică şi militară a Israelului; preluarea în secret a conducerii Partidului Comunist Israelian. Planul de obiective al Ministerului de Externe pentru acelaşi an nu conţinea nici unul dintre aceste deziderate. În acea perioadă, sarcinile MAE privind Israelul se limitau la găsirea de soluţii avantajoase pentru rezolvarea litigiilor bilaterale şi, în acest proces, la câştigarea suportului guvernului de la Ierusalim pentru politica externă generală a României.

Ceauşescu nu a uitat niciodată sugestia lui Andropov de a-şi parfuma comunismul cu un strop de democraţie. Constituţia Republicii Socialiste România garanta „inviolabilitatea“ domiciliului, a telefoanelor şi a corespondenţei. Aceasta nu a împiedicat însă Securitatea să continue cenzura totală a corespondenţei şi a convorbirilor telefonice cu străinătatea, nici n-a afectat planul ambiţios al lui Ceauşescu de a instala microfoane secrete în majoritatea birourilor şi a locuinţelor. Ceauşescu a reorganizat apoi Marea Adunare Naţională, parlamentul român, cooptând membri ce nu aparţineau partidului comunist, precum şi conducători religioşi, şi a proclamat-o organul suprem al puterii de stat. În realitate, noul său parlament a rămas marionetă în mâinile sale.

Ceauşescu a lansat ideea reducerii rolului partidului în activitatea administrativă a ţării şi a creat funcţia de preşedinte al statului, pe care a înzestrat-o cu largi atribuţii de guvernământ. Pe urmă s-a autopropus preşedinte al României.

În continuare, Ceauşescu a simulat o descentralizare a economiei, a instituit regula participării a mai mulţi candidaţi la alegerile locale – nu şi la cele prezidenţiale –, lansându-se într-o campanie împotriva corupţiei şi beţiei.

Pentru a-i impresiona pe credincioşi, Ceauşescu a adus un mitropolit şi un întreg sobor de preoţi la înmormântarea tatălui său. Apoi Ceauşescu s-a specializat în bancuri antisovietice.

În ochii opiniei publice occidentale, România a început să arate ca o ţară normală, în care oamenii îşi puteau critica guvernul, aveau dreptul să viziteze mânăstiri şi puteau să cumpere discuri de muzică simfonică înregistrate în Occident sau cărţi străine traduse în româneşte. Românii aveau acum până şi o *First Lady*!

„Orizont“ a fost numele de cod dat de Ceauşescu acestei largi operaţii de influenţă, care a constituit subiectul principal al cărţii mele *Orizonturi roşii*.[14] Vreau să adaug aici doar faptul că rezultatele ei au depăşit toate

aşteptările lui Ceauşescu. Asemenea unui împărat roman triumfător, „domnul şi stăpânul“ meu a început un tur regal în jurul lumii – cu mine sau Doicaru după el, ca să tragem noi sfori. Japonia, Franța, Italia, Vatican, Spania, Portugalia, Germania de Vest, Finlanda, Egipt, Iordania şi Filipine au fost doar câteva dintre țările pe care le-a vizitat împreună cu Doamna Sa. Statele Unite au fost însă destinația sa favorită, şi a reuşit să viziteze această țară de trei ori în patru ani. Doi preşedinți americani au venit la Bucureşti pentru a-i aduce un omagiu lui Ceauşescu; nici un alt preşedinte american nu mai vizitase România până atunci.

14. I.M. Pacepa, *op. cit.*

În 1975, Washingtonul a acordat Bucureştiului clauza națiunii celei mai favorizate, în semn de încurajare pentru „independența“ lui Ceauşescu. Trei ani mai târziu, creditele occidentale acordate României se apropiau vertiginos de 20 de miliarde de dolari, amenințând să atingă unul din cele mai înalte niveluri de îndatorare din istoria Europei de Est: 1 000 de dolari pe cap de locuitor, incluzând şi copiii.

În noiembrie 1982, Iuri Andropov a devenit primul ofițer de informații sovietic care a urcat pe „tronul“ Kremlinului. Deşi eram departe de vechile mele îndeletniciri, nu mi-a fost greu să realizez că a rămas acelaşi fanatic maestru al operațiunilor de dezinformare şi influență. Cum s-a urcat pe tron, cinicul şi brutalul şef al KGB a ordonat serviciilor sale de dezinformare să-l prezinte Occidentului ca pe un comunist „moderat“, un om sensibil, cald, cu sentimente prooccidentale, care era îndrăgostit de Beethoven, citea romane englezeşti, iubea jazzul american şi bea cu plăcere din când în când câte un pahar de scotch. Cu un picior în groapă, Andropov nu a putut să facă mai mult decât să-şi înfrumusețeze propria imagine şi să-şi promoveze protejatul, un comunist viguros şi dur, care, după cum avea să afle omenirea în curând, împărtăşea din plin pasiunea lui Andropov pentru înşelăciune şi influență: Mihail Gorbaciov.

În ziua de Crăciun a anului 1991, la exact doi ani după ce Ceauşescu a fost executat, Gorbaciov a fost înlăturat de la putere sub motiv că mult adulata sa perestroikă a generat haos social şi faliment economic. Noul conducător, Boris Elțîn, instalat acum confortabil în biroul care-i adăpostise pe Stalin, Brejnev, Hruşciov, Andropov şi Gorbaciov, şi-a

început domnia dând Uniunii Sovietice un nume cu rezonanţă occidentală: „*Commonwealth* al Statelor Independente“. Mulţi oameni politici occidentali au devenit circumspecţi când au descoperit că Elţîn a renaţionalizat Kremlinul, exact cum făcuse şi Lenin, începând să guverneze prin decrete, aşa cum au făcut toţi dictatorii comunişti care au condus Uniunea Sovietică după Revoluţia din Octombrie 1917.

Capitolul 16
Destabilizarea capitalismului

La sfârşitul lui iulie 1972, Leonid Brejnev i-a convocat în Crimeea pe conducătorii de partid din Europa de Est spre a le prezenta o nouă iniţiativă care, în viziunea lui, avea să pună capăt prezenţei trupelor americane pe continentul european: o conferinţă internaţională pentru securitate şi cooperare în Europa. Eram la aeroport cu alţi demnitari veniţi să-l întâmpine, când Ceauşescu s-a reîntors în Bucureşti. „Vino la mine“, mi-a murmurat, întinzându-mi trei degete flasce. Când am ajuns în biroul lui Ceauşescu, Doicaru era deja acolo, aşezat stângaci, ca de obicei, pe marginea unuia din cele două fotolii din faţa biroului. „De fapt am avut două întâlniri în Crimeea“, a început Ceauşescu. La 31 iulie a fost o sesiune plenară în care Brejnev a proclamat că sosise în sfârşit timpul ca lagărul socialist să declanşeze o ofensivă generală împotriva imperialismului american. Ţelul imediat al acesteia era alungarea trupelor americane din Europa şi abolirea NATO. Sarcina ei de perspectivă era să creeze „condiţia obiectivă necesară“ pentru ca partidele comuniste din Europa Occidentală să poată prelua puterea politică în ţările lor.

În viziunea lui Brejnev, nimic nu putea ajuta mai mult lagărul socialist să realizeze aceste deziderate decât reînvierea vechii propuneri de organizare a unei Conferinţe pentru Securitate şi Cooperare în Europa, ce fusese făcută de Hruşciov la scurt timp după moartea lui Stalin. Conferinţa în sine, care va lansa chemarea ca Europa să-şi ia soarta în propriile mâini, va fi începutul sfârşitului pentru rolul de dirijor jucat de Statele Unite în orchestra vest-europeană. Pe termen lung, rezonanţa acestei conferinţe va împiedica America să mai joace rolul de primă vioară pe celelalte continente. Din păcate, a explicat Brejnev, Hruşciov a pus o groază de precondiţii în faţa organizării acestei conferinţe, ceea ce a făcut ca întreaga idee să rămână suspendată în aer şi să fie mutată la coada agendei diplomatice din ultimii douăzeci de ani. Acum însă, a

explicat Brejnev, „avem o nouă tactică“. Moscova va înceta să se mai opună prezenţei Statelor Unite la conferinţă şi va renunţa temporar la cererea ca cele două blocuri militare să fie dizolvate – ultima condiţie era cunoscută drept calea lui Hruşciov pentru lichidarea NATO. Aceste două concesii vor lăsa Vestul fără altă opţiune decât aceea de a se aşeza la masa conferinţei, iar asta era tot ceea ce Kremlinul dorea pentru moment.

Important e ce va urma după conferinţă, a spus Brejnev. Folosind-o ca o trambulină, PGU şi „surorile“ sale vor lansa un lanţ de acţiuni de dezinformare şi de influenţă menite să incite opinia publică vest-europeană să ceară plecarea imediată a trupelor americane de pe continentul nostru. „*Europa pentru europeni* şi *Yankee go home* vor fi pe buzele tuturor“, a prezis Brejnev. La sfârşitul expunerii, el a prezentat Europa Occidentală ca pe o cetate asediată care nu va avea altă alegere decât să se predea. „Cu cât vom sădi mai repede aceste idei în minţile oamenilor, cu atât mai repede vom cuceri Europa.“

După-amiază, Ceauşescu a avut o întâlnire secretă cu Iuri Andropov. Fedor Mortin, noul şef al PGU, era aşezat la dreapta lui. „S-a isprăvit cu calea parlamentară“, a început Andropov, referindu-se la teoria lui Hruşciov conform căreia o nouă revoluţie industrială din Europa Occidentală va produce o asemenea creştere numerică a proletariatului, încât va face posibilă preluarea puterii politice prin alegeri. „Hruşciov era rupt de realitate“, a explicat şeful KGB-ului. Tot mai mulţi proletari din Europa de Vest sunt acum imigranţi turci, iugoslavi, asiatici sau africani care nu au drept de vot. Asta face ca forţa să rămână singura cale realistă de preluare a puterii. „Ca să izbândim – a spus Andropov –, fiecare membru al Pactului de la Varşovia trebuie să-şi asume acum răspunderea instaurării comunismului într-una dintre ţările capitaliste. Ne trebuie o diviziune socialistă a muncii, pe baza căreia să creăm în ţările de care răspundem câte un Front al Salvării Naţionale, care să atragă de partea noastră mase largi de oameni din toate categoriile sociale şi să preia puterea atunci când condiţiile politice vor fi coapte.“ „Asta înseamnă – a intervenit Mortin – când noile noastre *aktivnîie merî* vor forţa trupele americane să plece din Europa.“

Potrivit celor spuse de Ceauşescu, la Moscova s-a stabilit ca România să răspundă de Grecia. Aceasta era singura ţară necomunistă din Balcani şi constituia, după părerea Kremlinului, veriga cea mai slabă din lanţul capitalismului european. După puciul coloneilor din 1967, Grecia a fost

terorizată de o juntă militară neofascistă, care a interzis partidul comunist, a umplut închisorile cu activişti politici, a eliminat elementele progresiste din armată şi din ministerele civile şi a instituit cenzura generală şi legea marţială. „Tot ce ne trebuie e o scânteie“, a conchis Andropov, referindu-se la „scânteia revoluţionară“ a lui Lenin.

Brejnev a pus pe umerii noştri sarcina de a transforma Grecia într-o dictatură a proletariatului, ne-a explicat Ceauşescu, pentru că majoritatea conducătorilor comunişti greci trăiau acum în România, unde au primit azil politic după ce partidul lor a fost trecut în afara legii. România are de asemenea o importantă minoritate greacă – datând din secolele XVIII şi XIX, când Poarta a pus greci din Fanar la cârma principatelor române –, ce ne va ajuta să împânzim Grecia cu români de origine elenă, recrutaţi şi instruiţi de DIE. „Suntem singurii – ne-a spus Ceauşescu în stilul său înflorat – care putem pune steagul roşu pe Acropole!“

Potrivit celor spuse de Ceauşescu, Kremlinul considera că existau acum posibilităţi reale de a declanşa un război civil în Grecia şi era convins că nici o altă ţară din Europa nu prezenta condiţii mai bune decât România pentru a face ca acest război civil să se termine cu aducerea la putere a unui Front al Salvării Naţionale, condus de comunişti. Geografia muntoasă a ţării era parcă făcută pentru războiul de gherilă, iar graniţa Greciei cu Bulgaria constituia calea ideală pentru a aproviziona un astfel de război cu arme şi alimente. Comuniştii greci, pe de altă parte, aveau o îndelungată experienţă ca luptători, pe care au câştigat-o în patru ani de război de partizani împotriva ocupanţilor germani şi italieni şi apoi în războiul civil ce a urmat. De două ori, o dată în vara lui 1944 şi apoi în decembrie 1947, ei au constituit guverne comuniste în munţii Greciei şi le-au extins autoritatea asupra unei părţi însemnate a ţării. Markos Vafiadis, conducătorul comunist al cărui guvern a durat până în octombrie 1949, nu a fost învins niciodată de armata greacă. Nici măcar trupele britanice nu l-au putut înfrânge; numai americanii au fost în stare să-i dezarmeze pe Vafiadis şi pe oamenii lui. „Acum nici chiar americanii nu vor putea face nimic. Partizanii greci vor fi protejaţi de noi“, i-a spus Andropov lui Ceauşescu. Când va veni vremea, Moscova va spune clar şi răspicat că oricine va încerca să oprească Grecia să-şi decidă propria soartă va avea de înfruntat „răspunsul nostru nuclear“, a încheiat şeful KGB, potrivit relatării lui Ceauşescu.

Planul detaliat al operaţiei a fost prezentat de generalul Mortin.

Conducătorii comuniști greci din România vor crea un stat-major secret a cărui primă sarcină va fi să pregătească noi partizani. DIE îi va pune la dispoziție un sediu dotat cu stații de radio pentru comunicațiile cu Grecia şi o tabără pentru instruirea comuniştilor care vor fi aduşi în România cu ajutorul unor paşapoarte false. Aceşti viitori partizani pregătiți în România vor avea sarcina imediată de a revitaliza mişcarea comunistă din Grecia şi de a crea celule de partid, cu prioritate în regiunile muntoase ale țării şi în zonele ei portuare. Comuniştii din aceste celule nu vor şti nimic despre statul-major central; doar comandanții regionali vor avea contact cu România, prin intermediul unui sistem de legături radio cifrate şi de curieri ilegali, asigurat de DIE. Potrivit lui Mortin, întregul concept al operației a fost discutat cu Harilaos Florakis şi Haralambos Drakopoulos, conducătorii celor două partide comuniste greceşti (unul, loial Moscovei, celălalt „independent“, de tip Ceauşescu). Ambii au hotărât să pună deoparte „deosebirile“ dintre ei şi să creeze un Front al Salvării Naționale.

„Ce om, Andropov ăsta!“, şi-a încheiat Ceauşescu expunerea. Ceea ce îl încânta însă mai mult decât Andropov – singurul om pe care îl admira în mod real – era viziunea ca el să devină „eliberatorul“ Greciei. Ceauşescu era fericit şi că, în sfârşit, Moscova i-a aprobat propunerea de a pune capăt emisiunilor de radio în limba greacă pe care comuniştii greci refugiați în România le transmiteau zilnic pentru ascultătorii din Grecia. Asta îl va ajuta să-şi întărească imaginea de „independent“ în Occident şi, în acelaşi timp, să-şi facă mult visata vizită în Grecia, pe care guvernul de la Atena o condiționa de lichidarea postului de radio Vocea Greciei Libere care emitea din România.

La doar câteva săptămâni după ce Ceauşescu s-a întors din Crimeea, DIE era angajată din plin într-o *aktivnîie merî* ce urmărea să convingă guvernele şi opinia publică occidentală că „independenta“ Românie a decis să nu se mai amestece în treburile interne ale Greciei. Pentru a fi şi mai convingător, Ceauşescu a anunțat public că a desființat secția CC al PCR pentru relațiile cu partidele comuniste din Grecia, a cărei componență fusese atât de secretă, încât numai doi dintre secretarii PCR ştiau de existența ei. Apoi Ceauşescu a suspendat ziarul oficial al Partidului Comunist Grec, care se tipărea în Bucureşti, iar câteva zile mai târziu a anunțat public suspendarea postului de radio Vocea Greciei Libere, ale cărui studiouri de pe bulevardul 1 Mai, precum şi centrul de

emisie de la kilometrul 17 de pe şoseaua spre Ploieşti fuseseră deja transferate la DIE (au devenit sediul Brigăzii TO). În sfârşit, Ceauşescu a lichidat sediul Comitetului Central al Partidului Comunist Grec, care se afla în Bucureşti (în apropierea Pieței Victoriei), şi a dat clădirea unei organizaţii de masă româneşti, cu gândul că în felul acesta va face ca un mare număr de oameni să ia cunoştinţă de eveniment.

Terminând cu acestea, Ceauşescu l-a însărcinat pe Doicaru să asigure asistența logistică necesară noului stat-major al comuniştilor greci şi taberei lui de instruire militară, pe care le crease cu câteva zile în urmă. În acelaşi timp, el a ordonat DIE să intercepteze comunicările radio ale poliţiilor greacă şi turcă şi să comunice statului-major grec toate informaţiile pe care le va obține în legătură cu activitățile anticomuniste ale acestor organe. (Până la data la care am făcut ruptura cu Ceauşescu, DIE a fost în măsură să descifreze numai codul poliției turce, care folosea maşini de cifrat Crypto Hagelin.)

Pe 26 martie 1976, Ceauşescu şi-a văzut visul cu ochii: a pus piciorul în Atena. Noul preşedinte grec, un intelectual integru, dar fără experienţă politică, a înghiţit gogoaşa lui Ceauşescu despre încetarea sprijinului dat de România comuniştilor greci şi s-a arătat „mai mult decât onorat“ să-i fie gazdă. Vizita a fost perfectată de rezidenţa DIE din Atena. În raportul său către centrală, rezidentul arăta că ambasadorul român – un colaborator al DIE şi poet amator – a folosit-o „în orb“ pe soția preşedintelui grec, o „poetesă de origine română“, spre a-l convinge pe şeful statului elen că Ceauşescu era un sincer admirator al Greciei, pe care întotdeauna a privit-o ca pe „leagănul democrației mondiale“. În naivitatea sa, preşedintele grec a acceptat chiar să semneze introducerea cărții lui Ceauşescu, *Pentru pace şi colaborare în Balcani şi în întreaga lume* – pregătită de DIE pentru acea vizită –, publicată în Grecia cu numai câteva zile înaintea sosirii dictatorului român la Atena.

În 1976, Ceauşescu mi-a încredințat coordonarea celui mai secret compartiment al DIE: Serviciul X, care se ocupa de partide comuniste şi mişcări pacifiste occidentale şi care funcționa acoperit în Brigada U, care răspundea de munca ilegală. De la şeful brigăzii, generalul Gheorghe Maxim, alias Gheorghe Manea, am aflat că Serviciul X – despre care nu auzisem nici măcar o vorbă înainte de a-l lua în subordine – a fost înființat în 1972, când Brejnev i-a cerut lui Ceauşescu să scotocească prin

toată ţara pentru a găsi activişti de partid de origine germană, greacă, israeliană şi italiană care să prezinte o totală încredere politică şi morală. Ei trebuiau recrutaţi ca ofiţeri ilegali, pregătiţi pentru munci de răspundere în partidele comuniste şi mişcările pacifiste ale ţării lor de origine şi trimişi acolo fie sub identitatea lor reală, fie documentaţi ca cetăţeni ai acelei ţări. Sarcina imediată a acestor activişti, deveniţi ofiţeri ilegali, consta în a se infiltra în conducerea partidului comunist respectiv, a mişcărilor sale pentru pace, precum şi în alte organizaţii şi mişcări de masă conduse de partid. Sarcina lor de perspectivă era de a crea viitoarele forţe de securitate ale ţării care trebuiau să lichideze aparatul de stat capitalist când partidul va prelua puterea politică.

Cu numai câteva zile înainte ca eu să fi cerut azil politic în Statele Unite, Ceauşescu m-a convocat pentru a-l informa despre stadiul activităţii X.

— Câţi ofiţeri X avem în Israel? m-a întrebat Ceauşescu înainte chiar de a mă aşeza.

„X“ era numele de cod al acestor ofiţeri ilegali.

— Optsprezece, i-am răspuns.

Când vorbeai cu Ceauşescu trebuia să ai cifrele pe vârful limbii; ele îl impresionau mai mult decât orice.

— Puţini, m-a admonestat Ceauşescu. Ce face X-34?

El ştia nu numai adevărata identitate a ofiţerilor „X“, dar şi numele codificat al preferaţilor săi. X-34 era colonelul Wilhelm Einhorn, un ofiţer PGU care ajunsese şef adjunct al DIE, fiind, chipurile, trecut în rezervă cu câţiva ani în urmă. Ceauşescu a ordonat trimiterea lui în Israel ca parte a unui grup de ilegali DIE, care avea sarcina să consolideze Partidul Comunist Israelian. Einhorn a fost instruit să fie onest în timpul interogării sale de către serviciile contrainformative israeliene şi să se refere relativ pe larg la activitatea sa din DIE, care fusese oricum compromisă în bună măsură de colonelul Constantin Dumitrăchescu, rezident al DIE în Israel, şi de alţi doi ofiţeri DIE, care primiseră azil politic în Occident. Numai sarcinile lui Einhorn legate de Partidul Comunist Israelian rămâneau tabu.

— X-34 a raportat recent că a trecut cu bine perioada de verificări şi că pentru moment s-a stabilit într-un chibuţ, am raportat – detaliile birocratice erau o altă pasiune a lui Ceauşescu.

— Şi secretarul adjunct de la Sibiu?

— X-46, l-am corectat, ştiind că o să-i facă plăcere.

Ceauşescu era un fanatic al conspirării. X-46 era un alt favorit al său. De naționalitate germană, acesta fusese selectat de Richard Winter pentru a-i urma în postul de prim-secretar al județului Sibiu. Când Ceauşescu a aprobat încadrarea lui X-46 ca ofițer ilegal, dându-i sarcina să devină membru al Partidului Comunist German, el l-a instruit să demisioneze din toate funcțiile sale de partid şi de stat din județul Sibiu şi să facă cerere de emigrare. Winter s-a opus violent şi nu i-a semnat demisia, până când Ceauşescu nu i-a dat de înțeles că în joc erau interese superioare de stat.

Am raportat că X-46 s-a stabilit în Frankfurt pe Main şi că era deja în conducerea unei grupări care milita pentru dezarmare nucleară.

— Ți-am spus c-o s-ajungă liderul pacifiştilor germani, s-a bucurat Ceauşescu frecându-şi mâinile.

În 1989, Europa de Est s-a prăbuşit, lăsându-i pe comuniştii occidentali în voia valurilor. Partidul Comunist Italian s-a văzut nevoit să-şi schimbe numele şi să scoată secera şi ciocanul de pe emblema sa. Partidul Comunist Francez, al doilea ca mărime în lumea capitalistă, a început să-i excludă pe membrii care cereau reforme democratice. Partidul Comunist Spaniol, care după moartea lui Franco a dat Occidentului multe dureri de cap, a fost obligat să se coalizeze cu mişcarea ecologistă spaniolă pentru a supraviețui. Iar ruptura dintre cele două partide comuniste greceşti s-a transformat într-o prăpastie care amenința la un moment dat să le înghită pe amândouă.

Un an mai târziu, 20 de milioane de vest-europeni şi-au dat din nou votul comuniştilor. E adevărat, comunismul nu a fost impus cu forța în Occident, cum s-a întâmplat în Europa de Est. Comuniştii occidentali au îmbrățişat această idee de bunăvoie, şi acum le venea, evident, greu să renunțe la ea. Să fi fost însă doar atât?

Capitolul 17
Promovarea terorismului internațional

În iulie 1973, Ceauşescu abia se întorsese din Brioni, unde avusese o întâlnire cu preşedintele iugoslav Iosif Broz Tito, când ambasadorul sovietic i-a prezentat un mesaj din partea lui Brejnev, care îi cerea să se ducă de urgenţă la Moscova şi să nu facă publicitate în legătură cu acea călătorie. Potrivit spuselor lui Ceauşescu, care m-a convocat împreună cu Doicaru de îndată ce s-a întors la Bucureşti, Kremlinul a decis să transforme terorismul internațional într-un instrument de bază pentru promovarea revoluției mondiale a proletariatului. În epoca nucleară contemporană, ne-a explicat Ceauşescu, când folosirea forţei militare este extrem de dificilă, lagărul socialist trebuie să folosească terorismul spre a crea haos intern în ţările occidentale şi a înlesni astfel instaurarea unor guverne procomuniste în aceste ţări. Acest nou concept, pe de o parte, trebuia ţinut în cel mai strict secret, pentru a preveni antagonizarea opiniei publice, iar pe de altă parte, trebuia executat cu mâna altora, spre a evita blamul internaţional în caz de eşec. Ca atare, Brejnev a hotărât ca promovarea terorismului internaţional să fie încredinţată serviciilor de informaţii ale Pactului de la Varşovia – singurele în măsură să asigure secretul absolut – şi să se facă în mod indirect, prin folosirea organizaţiilor teroriste existente în diferitele colţuri ale lumii.

PGU şi-a asumat sarcinile cele mai dificile: instruirea paramilitară a membrilor organizaţiilor teroriste şi înzestrarea lor cu documente de identitate false. Serviciul de informaţii externe cehoslovac trebuia să le doteze cu un exploziv plastic inodor, ce nu putea fi detectat de câinii special dresaţi folosiţi în aeroporturile occidentale şi în celelalte puncte majore de trecere a frontierei. Cubanezii trebuiau să treacă la producţia sporită a unor valize cu fund dublu şi a altor containere care să fie folosite pentru introducerea camuflată a armelor şi explozivilor în ţările occidentale. Est-germanii trebuiau să producă detonatoare electrice telecomandate pentru exploziv plastic. Rolul DIE în această nouă

diviziune socialistă a muncii era de a produce ştampile false pentru vizele de intrare–ieşire ale principalelor ţări capitaliste, care apoi să fie folosite pentru paşapoartele vestice ce urmau să fie contrafăcute de PGU.

Noua politică a Kremlinului nu m-a surprins. Statul comunist devenise sinonim cu teroarea, mai mult chiar decât însăşi Inchiziţia. Iezuiţii spanioli au folosit teroarea pentru a-i pedepsi pe cei consideraţi eretici. Guvernele comuniste au terorizat însă fără discriminare credincioşi, necredincioşi, şi chiar pe propriii lor preoţi. Prima ţară comunistă, creată după revoluţia sovietică din 1917, a produs ceea ce istoricii numesc acum cel mai mare genocid din istoria Europei. Zece milioane de oameni au fost ucişi sau au murit de inaniţie numai între 1921 şi 1936, în timpul colectivizării forţate a agriculturii sovietice şi a foametei pe care a generat-o. Şapte milioane au fost ucişi ulterior de poliţia politică sovietică în timpul „marii purificări“ a lui Stalin, care a avut loc între anii 1936 şi 1939. Alte milioane – încă nu se ştie exact câte – au pierit în râul morţii creat de Stalin în timpul comunizării forţate a Europei de Est. Apoi sunt milioanele de oameni ucişi în China Roşie. Nu vom afla probabil niciodată cifra exactă, dar omenirea are destule dovezi care atestă că guvernul comunist din Beijing a fost cel puţin tot atât de crud şi de violent ca şi cel din Moscova.

Era de aşteptat ca guvernele comuniste să-şi extindă teroarea roşie peste hotare. La mijlocul anilor 1930, Stalin a creat *Spețbiuro*, o unitate ultrasecretă a serviciului său de informaţii externe, şi i-a dat sarcina să organizeze asasinarea duşmanilor politici din afara ţării. Diferitele manuale şi documente PGU pe care le-am citit în decursul anilor mei în DIE descriau cu detalii îngrozitoare şi dezgustătoare numeroase cazuri de emigranţi ruşi omorâţi sau răpiţi din Occident de către echipele mobile ale infamului *Spețbiuro*.

Faptul că însuşi liderul suprem al Uniunii Sovietice a coordonat aceste crime este, după părerea mea, mai odios decât însăşi brutalitatea cu care ele au fost comise. Stalin personal a ordonat ca Leon Troţki, cofondatorul partidului comunist, să fie asasinat în Mexic, unde obţinuse azil politic. Stalin personal l-a convins pe faimosul pictor mexican Alfaro Siqueiros – un comunist fanatic care fusese recrutat de INU în timpul războiului civil din Spania – să comită crima. Stalin personal a ordonat conducerii Partidului Comunist Chilian să-l scoată pe Siqueiros din Mexic şi să-l ascundă în Chile, după ce atacul cu mitraliere pe care l-a executat

împotriva locuinţei lui Troţki a eşuat. Şi tot Stalin personal a fost cel care a înmânat Ordinul Lenin comunistei spaniole Caridad Mercader del Rio, al cărei fiu, ofiţerul ilegal INU Ramon Mercader, l-a omorât, în sfârşit, pe Troţki, în august 1940, despicându-i capul cu un piolet.

Fiecare serviciu de informaţii externe al ţărilor blocului sovietic îşi avea propriul *Spețbiuro*. Cel al DIE se numea „Grupul Z“, deoarece litera Z era ultima literă a alfabetului – soluţia finală. PGU, care a creat această unitate specială, a instituit reguli draconice pentru activitatea ei, reguli care, conform afirmaţiilor unor şefi ai PGU, ar fi fost aprobate de Stalin – şi apoi reaprobate de Hruşciov.

Orice operaţie de „pedepsire“ desfăşurată peste hotare – cum era denumită această formă de terorism – a Grupului Z trebuia să fie personal aprobată de conducătorul suprem al statului, având în vedere potenţialul ei de a crea complicaţii politice şi diplomatice. Aceste operaţii trebuiau să fie realizate sub „steag străin“, cu alte cuvinte, asasinii trebuiau să fie documentaţi ca cetăţeni ai unor ţări necomuniste, spre a preveni ca, în cazul când erau prinşi, crima să fie atribuită lagărului socialist. Asasinatele şi răpirile din străinătate urmau să rămână secrete pentru totdeauna.

În pofida teribilei birocraţii comuniste, era strict interzis să se întocmească orice fel de documente în legătură cu aceste operaţii, după cum era absolut prohibit ca ele să fie aduse la cunoştinţa oricărui alt membru al conducerii de partid şi de stat, în afara conducătorului suprem.

După fiecare operaţie de „pedepsire“, serviciile de informaţii externe ale lagărului socialist trebuiau să producă „dovezi“ care să pună crima în sarcina CIA sau a altor organizaţii occidentale similare, împuşcând astfel doi iepuri dintr-un singur foc. În sfârşit, indiferent de probe, nici un serviciu de informaţii externe al lagărului socialist nu avea voie să recunoască implicarea lui în asasinate şi răpiri executate în afara graniţelor ţării – toate dovezile trebuiau respinse cu brutalitate ca fiind acuzaţii ridicole.

Primul conducător comunist român, Gheorghiu-Dej, care a urmat neabătut regulile impuse de Moscova, nu a discutat niciodată asemenea operaţii în biroul său, deşi acesta era controlat în fiecare dimineaţă de echipe speciale ale Securităţii care aveau sarcina să descopere microfoane şi alte mijloace de interceptare instalate în secret de serviciile

„ostile“ de spionaj. Grădina vilei sale a fost singurul loc în care Dej a discutat vreodată despre operațiile de „pedepsire“. Ceauşescu a mers chiar mai departe decât cereau regulile Moscovei. Am fost de față când, în 1977, i-a ordonat generalului Nicolae Doicaru să organizeze „pedepsirea“ lui Emil Georgescu, un emigrant român care lucra la Radio Europa Liberă şi care îndrăznise să ridiculizeze cultul personalității lui Ceauşescu. Terminând de dat indicații, Ceauşescu s-a oprit în fața lui Doicaru şi l-a înşfăcat de revere, murmurându-i: „Nu-mi raporta că a fost omorât, am să aflu asta din presa occidentală.“

Ani în şir, Grupul Z a funcționat mai degrabă ca o societate mixtă sub conducerea PGU decât ca un component al DIE. Cartiruită inițial în Berlinul de Est – poarta cea mai accesibilă către Occident –, această unitate ultrasecretă a lucrat în strânsă cooperare cu grupele similare ale celorlalte țări socialiste, ceea ce a determinat o relativă standardizare şi uniformizare a structurii şi metodelor operaționale.

Grupul Z, ca şi surorile sale, a fost înzestrat de PGU cu un arsenal complet de mijloace operative specifice, a cărui gamă se întindea de la substanțe soporifice până la agenți de încredere care fuseseră deja folosiți în diverse acțiuni teroriste de către PGU sau de alte servicii „frățeşti“. Un detaşament special est-german constituit din ofițeri de informații externe, de securitate şi de poliție era în permanentă stare de alarmă, gata să acorde sprijin la orice oră din zi şi din noapte; la cerere, acest detaşament furniza ofițeri înarmați, capabili să acționeze atât în Berlinul de Est, cât şi în cel de Vest, şi maşini de poliție, de salvare şi taxiuri cu numere de înmatriculare vestice, care puteau fi folosite în Berlinul de Vest.

În cadrul cartierului general al DIE, PGU crease o secție de sprijin care avea case conspirative în străinătate, autoturisme cu numere occidentale şi ascunzători secrete, special amenajate pentru a dosi un om sedat sau un cadavru, cât şi curieri cu imunitate diplomatică ce puteau proteja aceste autoturisme la trecerea granițelor. O secție medicală specială era însărcinată cu pregătirea şi administrarea substanțelor soporifice şi otrăvitoare, cu acordarea primului ajutor medical în caz de nevoie şi cu furnizarea de servicii de salvare aeriene sau rutiere.

Primele operații ale Grupului Z, precum şi cele ale surorilor sale din celelalte țări ale blocului sovietic, au vizat atragerea oponenților politici din exil care trebuiau „pedepsiți“ în Berlinul de Vest sau în Austria, unde

erau drogaţi cu ajutorul unor agenţi de încredere, iar apoi transportaţi la centrele de interogare ale Securităţii din Bucureşti. Una dintre primele victime a fost Aurel Decei, un lider al emigraţiei române anticomuniste din Istanbul şi o somitate internaţională în domeniul istoriei otomane. El a fost atras în Berlinul de Vest cu ajutorul „Gerdei“, o ademenitoare agentă est-germană, originară din România, fiind apoi răpit cu ajutorul detaşamentului special al Stasi. A doua zi, rezidenţa DIE din Istanbul, condusă de colonelul Tigran Garabedian, a sustras din locuinţa lui Decei o voluminoasă arhivă anticomunistă, care apoi a fost dusă în secret la Bucureşti.

O altă victimă a fost Puiu Traian, un conducător al emigraţiei române anticomuniste din Austria. Pe 28 ianuarie 1958, el a fost atras, cu ajutorul aceleiaşi „Gerda“, într-o casă conspirativă a DIE din Viena, unde a fost drogat. Puiu Traian a fost scos din Austria în portbagajul cu pereţi dubli ai unui autoturism cu plăcuţă de înmatriculare CD. Un an mai târziu, el a fost „convins“ să declare în public că s-a repatriat de bunăvoie, iar apoi a fost „invitat“ să scrie articole la *Glasul Patriei*, o gazetă publicată de DIE şi destinată influenţării emigraţiei române din Occident.

Oliviu Beldeanu, un emigrant român din München, care în 1955 a condus un atac împotriva ambasadei române din Berna, de unde a capturat importante documente secrete ale DIE, este o altă victimă a Grupului Z. El a fost atras de aceeaşi „Gerda“ în Berlinul de Vest, de unde a fost răpit într-un taxi „vest-german“ ce aparţinea detaşamentului special al RDG. Opunând rezistenţă în timpul arestării, Beldeanu a fost împuşcat în picioare de ofiţerii est-germani, dar a scăpat cu viaţă. În ziua următoare, Ministerul Securităţii de Stat al RDG a publicat un comunicat de presă în care se anunţa că Beldeanu ar fi fost arestat pe teritoriul RDG, unde ar fi fost trimis în secret de CIA pentru a organiza operaţii de sabotaj şi diversiune.

La mijlocul anilor 1970, comunitatea informativă a blocului sovietic a început să recurgă la criminali de profesie din Occident pentru executarea operaţiilor lor de „pedepsire“, spre a face astfel şi mai dificilă atribuirea lor lagărului socialist. Traficanţii de droguri au fost printre primii favoriţi, datorită contactelor lor cu lumea interlopă şi experienţei lor în treceri ilegale de frontieră. „Sandu“, un contrabandist francez care a primit „azil politic“ în România când a intrat în conflict cu Interpolul, a devenit unul dintre cei mai activi teroriştiutilizaţi de DIE. În 1976, când

s-a refugiat în România şi a fost recrutat de DIE, el avea atâtea paşapoarte false asupra lui, încât nu a putut dovedi care era numele său adevărat. Până la data despărţirii mele de Ceauşescu, „Sandu“ şi doi „colegi“ contrabandişti pe care el îi recrutase pentru DIE fuseseră deja trimişi de câteva ori în Franţa şi Germania de Vest cu misiuni teroriste – în 1981 am asistat la anchetarea sa de către serviciul de securitate francez, DST, care l-a arestat pentru implicarea sa într-o acţiune teroristă împotriva lui Emil Georgescu de la Radio Europa Liberă.

Mafia devenise o altă sursă importantă de terorişti profesionişti pentru DIE şi „surorile“ sale. Unul dintre conducătorii Mafiei americane, de exemplu, căruia DIE i-a dat numele conspirativ „Felix“ şi care a primit sarcina să asasineze câţiva emigranţi români din Statele Unite (printre care şi fostul meu subaltern în DIE, Constantin Răuţă, care defectase cu patru ani înaintea mea), şi-a sfârşit cariera în mod prematur, la scurt timp după ce am obţinut azil politic şi l-am demascat ca asasin în slujba DIE. „Felix“ a fost arestat de FBI şi s-a sinucis.

Există serioase dovezi care atestă că, în anii 1980, PGU şi serviciile sale satelit şi-au intensificat substanţial sprijinul acordat terorismului internaţional. În 1990, Peter-Michel Diester, ministrul de interne al RDG în primul guvern postcomunist, a declarat că aeroportul Schönefeld din Berlinul de Est devenise „o placă turnantă pentru teroriştii de toate felurile şi din toată lumea“. După unificarea celor două Germanii, un mare număr de terorişti, care fuseseră urmăriţi ani de zile de poliţiile occidentale, aveau să fie arestaţi în fosta Germanie de Est, unde primiseră azil şi duceau o viaţă de lux. Guvernul Germaniei unificate a obţinut, de asemenea, dovezi că organele de securitate est-germane au fost profund implicate în exploziile şi asasinatele politice organizate de gruparea teroristă Armata Roşie, care au zguduit Europa de Vest la sfârşitul anilor 1970 şi începutul anilor 1980. Alte dovezi au atestat că Stasi a avut centre pentru instruirea teroriştilor palestinieni atât în Germania de Est, cât şi în Yemenul de Sud şi că a fost implicat până peste cap în aruncarea în aer de către teroriştii libieni a unei discoteci din Berlinul de Vest, soldată cu moartea a doi soldaţi americani şi rănirea a 229 de persoane. Christian Lochte, un înalt funcţionar al Oficiului pentru Protecţia Constituţiei – serviciul de contrainformaţii al Germaniei – a declarat public că Stasi a făcut „tot ce i-a stat în putinţă“ pentru a destabiliza Germania de Vest şi alte ţări occidentale.[15]

15. „Arhivele Estului dezvăluie legături cu teroriştii“, în *The New York Times*, 15 iulie 1990, p. 6.

În martie 1990, preşedintele cehoslovac Václav Havel a adus la cunoştinţa omenirii că serviciul de spionaj comunist al ţării sale l-a dotat pe omologul său libian cu 1 000 de tone de Semtex-H, un exploziv plastic inodor şi extrem de puternic. Potrivit relatărilor lui Havel, experienţe făcute de experţi cehi, în noiembrie 1984, au dovedit că numai 200 de grame de Semtex-H puteau distruge un avion comercial de pasageri aflat în zbor. „Terorismul mondial are rezerve de Semtex pentru 150 de ani“, a conchis Havel. Investigatorii occidentali au stabilit, cu relativă certitudine, că Semtex-H a provocat exploziile de la bordul avioanelor de pasageri Pan American, zborul 103, care s-a prăbuşit în Scoţia, în decembrie 1989, omorând 270 de pasageri, şi Air France DC-10, care s-a prăbuşit în Africa, în 1989.16

16. „Cehii spun că regimul alungat de la putere a vândut explozive puternice Libiei“, în *The Miami Herald*, 23 martie 1990, p. 6A.

În iunie 1990, ministrul ungar de interne a dezvăluit câteva scrisori ale faimosului terorist „Carlos“ către liderul comunist ungar János Kádár, prin care îi mulţumea pentru faptul că l-a ţinut ascuns în Ungaria la mijlocul anilor 1980 şi că i-a dat posibilitatea să se antreneze în centrele de instruire ale serviciului de informaţii externe maghiar.17 După 1989 guvernul bulgar a consimţit să colaboreze cu serviciul de contrainformaţii italian, care a reluat investigaţiile asupra atentatului împotriva papei, ce a avut loc la 13 mai 1981 la Roma.18

17. „Arhivele Estului dezvăluie legături cu teroriştii“, în *The New York Times*, 15 iulie 1990, p. 6.

18. „Italia redeschide ancheta cu privire la atentatul împotriva papei, din 1981“, în *The New York Times*, 19 mai 1991, p. 10. „Revista spune că Hitler a plănuit să-l răpească pe papă“, în *The New York Times*, 21 iulie 1991, p. 7.

Din păcate, eu sunt singurul care a expus implicarea DIE în acţiunile teroriste ale comunităţii KGB. Faptul ca guvernul actual de la Bucureşti continuă să păstreze secretul acestor acţiuni este interpretat în Occident ca un serios indiciu că nu este încă pregătit să renunţe la terorism.

Capitolul 18
Răzbunarea hoției

În 1978, Comitetul Politic Executiv al Partidului Comunist Român a făcut un bilanț al beneficiilor aduse României de spionajul tehnico-științific din ultimii cinci ani. Într-o rezoluție strict secretă, CPEx a estimat că 35 % din totalul producției industriale civile, 50 % din producția militară și 60 % din producția agricolă a țării s-au datorat – total sau parțial – operațiilor de spionaj industrial. Aceeași rezoluție consemna, pe baza cifrelor prezentate de șefii ministerelor economice, că România ar fi economisit anual între 600 și 800 de milioane de dolari prin „înlocuirea importurilor legale, dar costisitoare, cu operații ilegale, dar extrem de ieftine".

Privită cu ochii mei de azi, acea rezoluție bombastică și automăgulitoare este încă o mărturie a faptului că sistemul de guvernare comunist nu a fost altceva decât o hoție motivată ideologic. Am ajuns la această concluzie în mod treptat, cu ajutorul experienței acumulate în cei douăzeci și trei de ani în care am fost părtaș la ceea ce astăzi consider a fi fost cea mai mare escrocherie comisă vreodată: furtul de tehnologie occidentală practicat de fostul bloc sovietic. Până la urmă crima este nerentabilă, chiar și când e comisă de o superputere. Prăbușirea comunismului în Europa de Est și dezintegrarea întregii economii sovietice vorbesc de la sine.

Uniunea Sovietică a fost fondată pe principiul de bază al marxism-leninismului, potrivit căruia bogățiile naturale, industriale și agricole ale unei societăți aparțin de drept proletarilor și țăranilor. Cu alte cuvinte, furtul a devenit o politică națională din ziua în care a fost creat primul stat comunist.

La scurt timp după Revoluția din Octombrie, Partidul Comunist al Uniunii Sovietice a confiscat toate proprietățile țarului, și-a însușit pământurile moșierilor și ale chiaburilor, a naționalizat industria și băncile. Apoi i-a omorât aproape pe toți cei care au deținut asemenea

proprietăți. În 1929, Kremlinul şi-a îndreptat privirea lacomă în direcția opusă, către cea mai săracă pătură a populației: obligându-i pe țărani să intre în colhozuri, Stalin le-a furat pământul, animalele şi uneltele de producție. După numai câțiva ani de existență, economia sovietică se baza aproape integral pe proprietăți furate. După 1945, procesul a fost repetat în țările din Europa de Est – singura diferență constând în faptul că sovieticii au luat crema industriei din aceste țări, lăsând guvernele lor comuniste să naționalizeze doar ce le rămăsese.

La mijlocul anilor 1930, însuşi partidul comunist a devenit ținta furtului. După o scurtă perioadă de conducere colectivă exercitată de Comitetul Central şi, mai târziu, de elita sa, Biroul Politic, Stalin şi-a însuşit puterea politică, ideologică şi organizatorică a partidului. La sfârşitul anului 1938, toți membrii conducerii de partid a Uniunii Sovietice şi a celor 15 republici fuseseră arestați şi executați în secret, la ordinul lui Stalin. După terminarea masacrului, Stalin şi-a însuşit toate funcțiile supreme de partid şi de stat, creând astfel o sinistră orânduire feudală, chiar la jumătatea secolului XX. Viceregii comunişti instalați de Stalin în Europa de Est i-au urmat exemplul. În 1978, lista titlurilor acumulate de Ceauşescu şi de analfabeta sa soție umpleau cu uşurință o pagină întreagă.

La sfârşitul anilor 1930, furtul sovietic s-a extins în afara granițelor URSS. După ce a semnat aşa-zisul Pact de neagresiune germano-sovietic şi anexa sa secretă, Kremlinul a furat Lituania, Letonia, Estonia, Basarabia, Bucovina şi unele părți ale Poloniei şi Finlandei. Cel de al Doilea Război Mondial a fost folosit de Stalin pentru a fura întreaga Europă de Est. Constituirea Republicii Populare Chineze, inițiată şi organizată de sovietici câțiva ani mai târziu, a făcut ca numărul celor deproprietăriți de comunism să depăşească o treime din întreaga populație a globului.

La începuturile anilor 1970, Moscova susținea sus şi tare că Uniunea Sovietică avea cea mai mare rețea de cercetare ştiințifică din lume, care ar fi numărat peste o jumătate de milion de oameni de ştiință. Această rețea supracentralizată, rigidă şi lipsită de vitalitatea stimulentelor date de economia de piață nu a putut să-şi asume paternitatea nici uneia dintre principalele invenții ale secolului XX. Pentru a compensa lipsa de valoare ştiințifică, Kremlinul a decis să fure ceea ce sistemul său de

guvernare nu era în stare să creeze. De-a lungul anilor, blocul sovietic a transformat furtul de ştiinţă şi tehnologie într-o adevărată artă şi a creat o imensă maşinărie specializată în practicarea ei.

Cursurile de specialitate ale PGU considerau că activitatea de culegere de informaţii tehnico-ştiinţifice este „ştiinţa ştiinţelor“ şi susţineau sus şi tare că întreaga industrie sovietică, de la întreprinderile aero-spaţiale până la fabricile de încălţăminte, se baza pe spionaj industrial. Potrivit acelor cursuri, fiecare producător de bunuri materiale sau ştiinţifice din Uniunea Sovietică era, într-un fel sau altul, propulsat de *razvedka* tehnologică. Până şi soarta spionajului depindea de spionajul tehnico-ştiinţific. Două ramuri ale muncii de informaţii externe, explica un program de perspectivă al PGU, au importanţă vitală pentru existenţa lagărului socialist. Prima era cea însărcinată cu spionajul militar împotriva NATO, considerat indispensabil pentru existenţa comunismului. Cea de a doua era spionajul industrial, considerat crucial pentru existenţa lagărului socialist şi „sănătatea financiară a ţărilor noastre“.

În viziunea PGU, securitatea lagărului socialist se baza pe două forţe principale: Armata Roşie şi „oraşele tehnologice“. Denumite GNT, de la *gorod nauki i tehniki*, aceste oraşe erau create şi conduse de PGU şi nu apăreau nici măcar pe cele mai secrete hărţi militare ale Uniunii Sovietice. Întreaga lor populaţie era formată din oameni de ştiinţă, ingineri şi tehnicieni detaşaţi din KGB, Ministerul Apărării Naţionale şi ministerele civile care erau beneficiare ale proiectului respectiv. Toţi participanţii erau verificaţi şi aprobaţi de PGU, căruia i se subordonau pe întreaga perioadă a detaşării şi de la care primeau substanţiale prime şi premii secrete. Sarcina acestor oraşe era de a crea noi ramuri de producţie, militare sau civile, cu ajutorul activităţii de informaţii tehnico-ştiinţifice.

Primul GNT a fost „oraşul nuclear“, înfiinţat de Lavrenti Beria la sfârşitul anilor 1940, care a avut ca scop crearea industriei sovietice de armament nuclear şi care şi-a bazat întreaga activitate pe informaţiile tehnice privind bomba atomică americană furnizate de Julius Robert Oppenheimer şi Ethel şi Iulius Rosenberg. Cel de al doilea GNT, „oraşul cosmic“, a fost creat de generalul Saharovski, care pretindea că a avut acelaşi succes ca şi predecesorul său. În 1970, PGU a înfiinţat GNT pentru aşa-numita *strateghiceskaia oborona*, apărare strategică, care avea

sarcina de a copia sistemele americane antirachetă şi de a organiza producţia lor în Uniunea Sovietică. Cel mai recent GNT a fost „oraşul microelectronic“, care trebuia să reproducă toate circuitele integrate produse în fabricile occidentale şi să le adapteze la armele şi sistemele militare sovietice. Sau, după cum spunea Ceauşescu, care l-a vizitat în 1978, acest GNT „folosea microtehnologia americană pentru a distruge macroimperialismul american“.

Institutele de cercetări ştiinţifice ale României comuniste, ca şi cele sovietice, s-au dovedit, de asemenea, incapabile să contribuie la crearea tehnologiilor moderne ale secolului XX. Ca şi echivalentele lor din Uniunea Sovietică, aceste institute şi-au bazat activitatea pe spionajul industrial. Prin asta nu vreau să spun că furtul de tehnologii occidentale era o profesie de notorietate publică în România. Dimpotrivă, s-a desfăşurat în cel mai strict secret. Roadele acestui furt au fost valorificate de o mică armată de ingineri şi tehnicieni ultraverificaţi de DIE, plătiţi copios pentru a-şi ţine gura, confidenţialitatea întregului proces fiind controlată cu ajutorul microfoanelor ascunse în încăperile în care se desfăşura şi în locuinţele celor care îl desfăşurau.

Nimic nu poate explica mai bine maşinăria acestei pieţe negre decât exemplele concrete. În octombrie 1970, când s-a reîntors din prima sa călătorie în Statele Unite, unde l-am însoţit, Ceauşescu a convocat Prezidiul Biroului Politic Executiv. „Vom exporta circuite integrate“, a anunţat el cu inconştienţa speculantului convins că are piaţa mondială în buzunarul vestei. Acea şedinţă s-a încheiat cu hotărârea ca România să creeze o industrie de componente microelectronice „cu forţe proprii“, fără a cumpăra tehnologii şi know-how din Occident. Ca urmare, Comitetul de Stat al Planificării a inclus această sarcină în planul cincinal al Ministerului Construcţiilor de Maşini, care, la rândul său, a introdus-o în planul Institutului de Cercetări Electronice.

Nu la cercetarea ştiinţifică se gândea însă Ceauşescu când a decis ca industria microelectronică română să fie creată cu forţe proprii. „C-cip! Asta-i tot ce vreau de la t-tine“, mi-a spus el în timpul primei călătorii în Statele Unite. Bâlbâiala arăta excitarea ce l-a cuprins în momentul în care a înţeles că acel component mai mic decât un zar conţinea câteva sute de tranzistoare, diode şi rezistoare. Jargonul folosit de americani pentru acel circuit integrat l-a excitat şi mai mult decât minidimensiunile sale. „Cipi! V-vreau să p-producem cipi“, devenise refrenul pe care mi l-a repetat de

dimineața până seara, în cursul acelei călătorii. Pretextul ei a fost invitația făcută lui Ceauşescu de a participa la şedința festivă ce marca douăzeci şi cinci de ani de la crearea Organizației Națiunilor Unite. ONU nu era însă pe lista sa de priorități. Pe Ceauşescu îl interesa tehnologia americană de fabricare a circuitelor integrate. Acesta a fost motivul real pentru care m-a luat cu el în acea primă vizită în Lumea Nouă – vizită care, de altfel, a inaugurat o tortură de opt ani, cu nenumărate călătorii de-a lungul şi de-a latul globului, la coada lui Ceauşescu şi a veşnic nemulțumitei sale soții.

Pe vremea aceea era un consens general în comunitatea de informații externe a blocului sovietic că nu este posibil să obții informații tehnologice cu aplicații militare din Statele Unite, din cauza climatului anticomunist din acea țară şi a eficienței măsurilor de securitate. Un documentar al PGU, care conținea lista tehnologiilor americane de vârf, a căror licență fusese vândută în terțe țări, ajungea la concluzia că totuşi secretizarea acestor tehnologii era mult mai slabă în afara Statelor Unite. Acea concluzie s-a dovedit corectă. Un singur inginer britanic, recrutat de DIE într-o uzină electronică din Anglia, a putut fotografia în secret întreaga documentație tehnică pentru fabricarea a câteva familii de circuite integrate pe care firma sa o cumpărase din Statele Unite. La sfârşitul operației, Ceauşescu, când a cerut să i se prezinte documentele obținute, a avut surpriza să vadă că dosarele de fotocopii umpluseră imensa sa sală de şedințe.

Nici unul dintre aceste documente nu a fost trimis la Institutul de Cercetări Electronice. Urmând exemplul PGU, Ceauşescu a creat un fel de oraş al microelectronicii, numit Colectivul Special de Electronică, sau CS-E, cum i se spunea în mod curent. Ca şi fratele său mai mare (GNT pentru microelectronică), CS-E a devenit în curând un fel de minister în miniatură, care avea propriile servicii de cercetare, de proiectare, de prototipuri şi de producție. Toate echipamentele specifice au fost obținute ilegal din Statele Unite şi alte câteva țări occidentale de către DIE, care le-a dat beneficiarului numai după ce a îndepărtat de pe ele orice semn care le-ar fi putut trăda originea.

Marea majoritate a personalului CS-E era alcătuită din ingineri şi tehnicieni militari verificați de DIE, iar toată conducerea era formată din ofițeri TS cu pregătire inginerească, subordonați DIE (doar inginerul-şef, colonelul Bătrâna, provenea din rândul cadrelor MFA, dar fusese făcut

ofițer deplin conspirat al DIE). Tot ce era legat de CS-E, începând cu existența lui și terminând cu produsele sale finite, era clasificat „strict secret“ și nu era supus controlului politic, economic și financiar al organelor de partid. Singura diferență majoră dintre orașul microelectronicii din Uniunea Sovietică și versiunea lui românească consta în dimensiunea lor: CS-E ocupa numai trei hale industriale și avea doar 1 500 de salariați.

Șapte ani mai târziu, i-am prezentat lui Ceaușescu primele circuite integrate experimentale produse de CS-E. „Buuun!“ a exclamat el, frecându-și mâinile fericit. În cursul aceleiași zile, el le-a arătat membrilor Prezidiului Comitetului Executiv.

— O să invadăm lumea cu c-cipi, a declamat Ceaușescu pe un ton plin de dramatism, fluturând un circuit integrat deasupra capului.

— La preț de dumping, a sărit servil prim-ministrul său, Manea Mănescu.

Ceea ce m-a uimit însă mai mult decât slugărnicia celor prezenți a fost faptul că nici unul dintre oamenii care țineau soarta țării în mâinile lor nu putea înțelege că CS-E avea de parcurs un drum astronomic până să ajungă la producția industrială de circuite integrate – ca să nu mai vorbim de exportul lor. Toți se străduiau doar, din răsputeri, să-i arate lui Ceaușescu că-i împărtășesc euforia și să găsească un nume cât mai sforăitor pentru a fi pus pe frontispiciul CS-E în ziua în care va deveni, în sfârșit, o unitate de producție.

Imaginea asupra modului în care a operat spionajul industrial în România comunistă va fi, probabil, mai clară dacă voi arăta și cum se proiectau cu „forțe proprii“ piese majore de echipament industrial. La mijlocul anilor 1970, curând după ce România a început să extragă bauxită, Ceaușescu a decis să construiască un complex pentru prelucrarea aluminiului. În acea vreme, el visa să creeze o industrie de avioane militare și de pasageri, care necesita mari cantități de aluminiu. Vistieria statului era însă secătuită de alte proiecte, care de care mai megalomane, și nu putea furniza valuta forte pentru importarea unui asemenea complex. Ceaușescu nu s-a gândit nici măcar pentru o clipă să implice Institutul de Cercetări Metalurgice în proiectarea unor laminoare de aluminiu; nimeni în România de atunci nu avea experiența necesară. În 1975, eu am a primit sarcina să obțin proiectele lor complete din Occident. Un an mai târziu, când DIE a reușit să le fure din Germania de

Vest, Ceauşescu a semnat un decret prezidenţial prin care crea un CS temporar, a cărui singură sarcină era aceea de a proiecta trei laminoare de aluminiu: unul pentru tablă groasă; altul pentru tablă subţire; al treilea pentru folii de aluminiu. Noul CS, găzduit în câteva case conspirative ale DIE, a fost încadrat cu circa 300 de ingineri, tehnicieni, proiectanţi şi translatori, verificaţi şi aprobaţi de DIE. Singura sarcină a noului CS era de a transforma documentaţia furată din RFG într-un „proiect românesc“ (din câte cunosc, România nu este nici astăzi producătoare de folii de aluminiu).

De-a lungul anilor, România comunistă a ajuns să aibă câteva zeci de astfel de complexe CS, toate alimentate exclusiv cu documente tehnice sustrase de DIE din Occident. Unele dintre ele aveau sarcina să proiecteze noi echipamente militare, ca de exemplu un avion de bombardament bazat pe tehnologie furată de la uzinele Fokker, un tanc copiat după tancul vest-german Leopard 2, sau o tanchetă ce se baza pe un model sustras de la firma franceză Renault. Alte CS-uri erau sortite să proiecteze fabrici care să producă motoare Diesel, poliuretan şi piele sintetică, cauciucuri pentru automobile, filme şi hârtie fotografică, coloranţi sau melamină. În sfârşit, DIE avea CS-uri implicate în modernizarea unor ramuri de producţie existente, cum ar fi industria de sticlă, creată înaintea celui de al Doilea Război Mondial, sau industria de antibiotice, deja depăşită tehnic în clipa în care fusese importată din Uniunea Sovietică.

Pe hârtie, spionajul industrial arăta minunat, iar într-o economie comunistă, ăsta era lucrul cel mai important. În realitate, numai 10 % din totalul documentaţiilor tehnico-ştiinţifice pe care DIE le-a sustras din Occident a fost utilizate, iar economiile realizate prin folosirea lor au fost de-a dreptul exagerate în rapoarte, dacă nu erau, în majoritatea cazurilor, inexistente. Au contribuit nenumăraţi factori. Pe de o parte, monumentala birocraţie comunistă făcea ca până şi ceva extrem de simplu ca, de exemplu, procesul de producţie al unui nou model de pantofi obţinut de DIE din Italia să dureze trei ani, până când Comitetul de Stat al Planificării să-i aprobe certificatul de naştere. Pe de altă parte, tehnocraţia comunistă obişnuia să „îmbogăţească“ permanent tehnologiile obţinute de DIE cu „inovaţii“ care, chipurile, reduceau costul investiţiei şi preţurile de producţie, dar le aduceau inovatorilor prime. Astfel, după câţiva ani, produsele finite ale fabricii, construite pe

baza documentațiilor TS, erau de nerecunoscut, comparate cu originalele occidentale, nemaiavând nici o şansă să fie exportate în țările vestice.

Minciuna, o altă racilă a sistemului de guvernare comunist, şi-a adus şi ea contribuția. De exemplu, la începutul lui 1978, Ceauşescu a inaugurat o linie de producție pentru turbine electrice, anunțând cu surle şi trâmbițe că a fost proiectată şi realizată „cu forțe proprii". A doua zi, presa românească era plină de fotografii reprezentându-l pe Ceauşescu în fața „primei turbine produse în istoria României". În realitate, Ceauşescu se fotografiase lângă un model de lemn, construit cu mult timp înainte pentru DIE şi folosit în procesul de instruire a cadrelor şi agenților DIE trimişi în Statele Unite cu sarcina de a fura tehnologia fabricării turbinelor pentru centrale electrice. Până în ziua în care m-am rupt de comunism, acea linie de producție, inaugurată cu atâta fast de Ceauşescu, nu produsese nici o singură turbină reală.

O soartă similară a avut şi fabrica de film şi hârtie foto color, construită la Târgu Mureş pe baza unor documentații tehnologice furate de la firma americană Kodak. În 1978, *Scânteia* şi alte ziare româneşti ale vremii au prezentat reportaje despre vizita de lucru făcută de Ceauşescu, cu ocazia intrării în producție. Din câte cunosc însă, România nu a devenit niciodată o țară producătoare de materiale fotografice color competitive pe piața internațională.

Cunoştințele mele directe şi intime despre planurile şi operațiile spionajului tehnico-ştiințific ale fostului bloc sovietic se opresc, evident, în 1978, când am primit azil politic în Statele Unite. Informațiile care mi-au parvenit ulterior m-au convins însă că acea oribilă maşinărie creată de Kremlin pentru a fura tehnologiile moderne, pe care comunismul nu era capabil să le producă sau să le cumpere, a continuat să funcționeze cu aceeaşi intensitate în Uniunea Sovietică, precum şi în Federația Rusă, care i-a luat locul.

În cartea sa, *Perestroika*, Gorbaciov a recunoscut că Uniunea Sovietică rămăsese mult în urma Statelor Unite în domeniul dezvoltării tehnologice, dar a anunțat că această înapoiere va fi curând corectată. El a explicat că guvernul său avea „douăzeci şi două de complexe tehnologice speciale" care „lucrau zi şi noapte" la dezvoltarea „cercetării ştiințifice", evident o aluzie transparentă la „oraşele tehnologice" ale PGU (în 1978, numărul lor se ridica la douăzeci). Dar până şi Gorbaciov (sau colectivul PGU care i-a scris cartea) a fost nevoit să recunoască,

chiar în acele zile ale apogeului său politic, că partea cea mai grea era „transpunerea în practică“ a rezultatelor „cercetărilor“ făcute de aceste „colective“.[19] Acesta a fost în mod constant cel mai dificil obstacol în calea guvernelor comuniste, deoarece nu putea fi rezolvat nici cu ajutorul spionajului, nici cu cel al poliției lor politice.

19. M.S. Gorbaciov, *Op. cit.*, pp. 93–95.

Trabantul, acea glumă de automobil, după toate normele industriale ale lumii contemporane, care a devenit însă atât de faimos în 1989, când mii de est-germani au trecut granița vestică la volanul maşinilor lor, exemplifică, după părerea mea, în mod grăitor, soarta economiilor bazate pe furt. Îmi amintesc şi acum extazul cu care Boris Alekseevici, consilierul PGU pentru activitate TS, îmi vorbea despre rolul spionajului industrial în crearea acelui aşa-zis autoturism. Potrivit spuselor sale, Trabantul a fost proiectat pe baza unor documentații tehnologice pe care PGU le-a furat de la prestigioasa firmă germană de autoturisme Auto Union, la sfârşitul celui de al Doilea Război Mondial. În procesul copierii acelei documentații, inginerii est-germani s-au străduit din răsputeri să impresioneze birocrația comunistă cu „inovații“ şi „îmbunătățiri“ ale proiectului original. În primul rând, au micşorat dimensiunile maşinii, făcând-o mai pătrată, pentru a-i da un aspect mai proletar. Apoi, ca să-i reducă costul de producție, i-au înlocuit caroseria de tablă cu una fabricată din carton impregnat cu răşini sintetice şi au redus substanțial dimensiunile motorului. Ceea ce a ieşit, în sfârşit, pe uşile liniei de asamblare din Zwickau arăta oarecum a maşină cu patru roți, având un motor în doi timpi, cu doi cilindri, care zornăia mai tare decât cel al unei maşini de tuns iarba şi polua aerul mai rău decât toate maşinile occidentale care ar fi umplut o stradă întreagă.

În aprilie 1991, la numai un an şi jumătate de la prăbuşirea Germaniei comuniste, uzinele Trabant din Zwickau şi-au închis porțile din cauza incapacității de a concura pe piața liberă a noii Germanii. Micul Trabi, pentru obținerea căruia locuitorii blocului sovietic trebuiau să aştepte ani în şir, maşinuța aceea simpatică pe care o alintau şi o lustruiau ca pe bijuteria lor cea mai de preț, devenise o ruşine națională. Depozitele de maşini vechi din Germania sunt acum pline cu Trabanturi ce nu pot fi presate şi reciclate precum celelalte maşini vechi din cauză că, atunci când este ars, cartonul impregnat cu răşini sintetice din care e făcută

caroseria emană dioxină, un gaz otrăvitor şi extrem de poluant. Ca ultimă soluție, oamenii de ştiință germani studiază crearea unei bacterii capabile să devoreze caroseria de carton a Trabantului.

Cândva, poate cineva o să încerce să producă şi o bacterie în stare să devoreze maşinăria creată de Kremlin pentru a fura tehnologiile moderne, pe care comunismul nu a fost – şi nu va fi – în stare să le genereze.

Capitolul 19
Procurarea de valută pentru dictator şi dictatura sa

Marxism-leninismul a prezentat întotdeauna banii ca pe un odios instrument de exploatare capitalistă care va dispărea în societatea comunistă, bazată pe principiul „de la fiecare după posibilităţi şi fiecăruia după necesităţi“. În comunism, potrivit marxiştilor, nu vor exista nici bani, nici preţuri şi nici salarii. Din păcate, propovăduia acelaşi marxism, banii erau un „rău necesar“ ce trebuia menţinut în perioada de tranziţie de la capitalism la comunism, din cauză că socialismul nu a putut oferi nimic care să le ia locul. În România lui Ceauşescu însă, ca şi în restul aşa-zisului lagăr socialist, banul şi-a pierdut atât funcţia de regulator economic, cât şi pe cea de măsurător al bogăţiei naţionale, devenind un simplu instrument de exprimare a valorii salariilor şi a preţurilor. Leul, precum şi rubla sovietică şi celelalte monede naţionale ale ţărilor comuniste au devenit, de asemenea, neconvertibile. Asta le-a restrâns activitatea la interiorul graniţelor fiecărei ţări şi le-a anulat o altă funcţie vitală: aceea de mijloc de schimb în comerţul internaţional. În locul banilor reali, cu putere de circulaţie de la o ţară la alta, Uniunea Sovietică a început să folosească în operaţiile de export-import o unitate monetară birocratică. În România, acea unitate fictivă se numea leu-valută (LV). Valoarea unui LV era diferită pentru fiecare articol ce forma obiectul operaţiilor de comerţ exterior şi era dată de raportul dintre preţul în lei şi cel în dolari al produsului exportat sau importat. Cu cât valoarea leului-valută era mai apropiată de cursul de schimb oficial – care în 1978 era de 15 lei pentru un dolar, o altă gogoaşă birocratică –, cu atât operaţia respectivă de import sau export era considerată mai profitabilă. În acelaşi an însă, valoarea medie a LV pentru exportul de ouă era 102, iar cea pentru importul televizoarelor color 2 000.

Iraţional, imprevizibil şi haotic, leul-valută, dar şi celelalte monede estice nu au creat decât anarhie, risipă şi abuz în economia lagărului socialist. Am văzut-o cu ochii mei în cei douăzeci şi trei de ani în care

am făcut parte din sistemul de comerţ exterior al României, unde mi-am început cariera ca şef adjunct al Misiunii sale Economice din Germania de Vest şi am terminat-o în calitate de consilier pentru dezvoltare tehnologică al preşedintelui ţării.

Fără bani adevăraţi, Uniunea Sovietică şi-a bazat majoritatea operaţiilor de import pe troc: grâu pentru aur; maşini-unelte pentru petrol; materii prime pentru cherestea şi vodcă. Sub Stalin, ţara a avut relativ puţin nevoie de bani adevăraţi; cele mai mari cheltuieli în valută vestică erau cele pentru spionaj, pentru importul echipamentelor aflate sub embargou, dar cerute de industria militară, şi pentru cumpărarea bunurilor de consum necesare Biroului Politic şi restului nomenclaturii superioare. În acea vreme, Uniunea Sovietică avea două căi principale de procurare a acestei valute: una era vânzarea de aur pe piaţa occidentală; cealaltă era jumulirea emigranţilor care trăiau în Occident.

În 1955, când am fost transferat în DIE, Operaţia „Moştenirea“, sau M, cum se numea jecmănirea emigranţilor, era deja o artă. Emigranţii mai în vârstă erau contactaţi de ofiţerii DIE care lucrau sub acoperire consulară în ţările vestice şi ademeniţi sau şantajaţi să lase o parte a averilor lor rudelor din ţară sau bisericilor, şcolilor ori altor instituţii din România. În cazul în care aceşti emigranţi nu aveau rude apropiate în ţară, DIE le inventa, crearea de nepoţi şi strănepoţi fiind o treabă de fiecare zi pentru ofiţerii M. După ce emigranţii în cauză mureau, avocaţii occidentali care lucrau pentru ambasadă le vindeau proprietăţile pe piaţa din ţara respectivă şi transferau banii – minus comisionul lor – guvernului român. Numai un infim procentaj din aceste valori ajungea la rudele decedatului, iar suma pe care o primeau era, bineînţeles, în lei. Nici un bănuţ nu a ajuns vreodată la biserici sau la celelalte instituţii cărora averea le fusese lăsată de răposaţi.

Cazul unui diplomat român din Olanda, care la sfârşitul celui de al Doilea Război Mondial a decis să rămână în acea ţară, exemplifică atât modul în care a funcţionat Operaţia „Moştenirea“, cât şi profiturile obţinute pe seama ei. Din respect pentru memoria sa, nu-i voi da numele real; „Dogaru“ a fost numele conspirativ dat de DIE. Când a murit, „Dogaru“ a lăsat o fabuloasă colecţie de tablouri, de mobilier antic şi de vechi documente istorice unicului său fiu, un inginer care trăia în România. Acesta a fost imediat recrutat de DIE şi folosit pentru a intra în posesia moştenirii şi a o transporta în România. Obiectele din colecţia lui

„Dogaru“, printre care se numărau tablouri de Titzian şi Tintoretto, ce valorau milioane de dolari, au fost fie confiscate de Elena, fie vândute în Occident de către DIE. Tot ce a primit fiul răposatului diplomat din acea remarcabilă moştenire a fost echivalentul a două sute de dolari în monedă românească.

O altă specialitate „M“ era aceea de a-i convinge pe emigranţii pensionaţi să se repatrieze şi să aranjeze ca pensiile lor să fie transferate lunar la Banca Română de Comerţ Exterior. Cu foarte rare excepţii, aceşti emigranţi repatriaţi nu au mai văzut niciodată valută vestică – doar bani româneşti. Dacă un repatriat se săturase de viaţa din România şi voia să se întoarcă în Occident, el primea un refuz politicos de la biroul de paşapoarte, unde mergea să ceară viza de ieşire din ţară. Pe de altă parte, DIE îşi făcuse o practică din a-i da drept vii pe pensionarii repatriaţi care decedaseră, pentru a le încasa în continuare pensiile trimise din Occident.

În decursul anilor s-au schimbat multe în activitatea DIE, dar „Moştenirea“ a continuat să se desfăşoare exact aşa cum fusese concepută de consilierii sovietici la începutul anilor 1950. Un bilanţ prezentat lui Ceauşescu în 1976 arăta că în ultimii zece ani DIE obţinuse prin escrocherie un total de 18 milioane de dolari de la emigranţii români. Chiar dacă, după standardele occidentale, suma nu e uriaşă, ea a fost semnificativă pentru contul lui Ceauşescu, care insista neîncetat ca emigranţii să fie „jumuliţi“ cu mai multă severitate. „Nu-i putem naţionaliza – a spus Ceauşescu după ce a citit raportul –, dar trebuie să plătească pentru asta.“ Apoi, aşa cum îi era obiceiul, a scos un număr din căciulă: 25 de milioane de dolari a devenit cota M pentru următorul cincinal.

La sfârşitul anilor 1950, operaţiile DIE pentru obţinerea de valută vestică au primit un neaşteptat imbold. Serviciul de informaţii externe israelian, Mossad, care avea sarcina de a găsi căi pentru scoaterea evreilor din ţările din care nu puteau emigra liber, a informat Bucureştiul că guvernul israelian era gata să plătească guvernului român sume cash în dolari pentru fiecare evreu care va fi lăsat să emigreze. Această propunere a fost şoptită de un agent al Mossadului, care locuia în Anglia, Henry Jacober (acum decedat), în urechea rezidentului DIE din Londra, Gheorghe Marcu. Spre a păstra secretul întregii operaţiuni, guvernul israelian a pus condiţia ca ea să se desfăşoare doar la nivelul celor două

servicii de informații externe ale celor două țări. Gheorghiu-Dej nu a avut însă curajul să aprobe de unul singur o operație atât de delicată. Numai după ce Dej a obținut acordul lui Hruşciov, în octombrie 1958, când acesta şi-a petrecut o vacanță de şase zile în România, DIE a început exportul de oameni.

După spusele lui Dej, Hruşciov a insistat ca DIE să ia de la israelieni produse, nu bani, astfel încât, dacă secretul operațiunii va răsufla, aceasta să nu apară ca un târg de sclavi. Pentru acest troc *quid pro quo*, Hruşciov, care se considera expert în ale agriculturii şi zootehniei, a ales ferme de animale, şi Dej a fost de acord. În următorii şase ani, un număr relativ mare de firme vestice – plătite în secret de Israel – au construit în România un număr şi mai mare de crescătorii ultramoderne de pui, curcani, porci, oi şi vite. Acestea erau dotate cu abatoare automatizate, depozite-frigorifice, afumători, linii moderne de ambalare, dar şi cu camioane frigorifice pentru transportul produselor în Vest. Majoritatea acestor complexe zootehnice au fost construite în jurul Perişului, o localitate situată la aproximativ 40 de kilometri nord de Bucureşti. Pentru păstrarea secretului deplin al operației, Dej a ordonat ca noile ferme să fie subordonate DIE, care, în acest fel, a devenit cel mai mare exportator de carne, ouă şi şuncă din România. Banii obținuți din aceste exporturi (între opt şi zece milioane de dolari pe an) au fost depuşi într-un cont secret, de care numai Gheorghiu-Dej putea dispune. De fapt, în acei ani, nici măcar prim-ministrul Ion Gheorghe Maurer nu ştia nimic despre acel odios comerț cu oameni; la nivelul DIE, numai şase ofițeri cunoşteau rolul Israelului în crearea fermelor respective. Din spusele lui Dej reieşea că DIE nu a rămas mult timp singurul serviciu de informații externe al lagărului socialist implicat în export de oameni; est-germanii, sovieticii, ungurii şi bulgarii aveau să-i urmeze curând exemplul.

După moartea lui Dej, Ceauşescu a schimbat tactica. El a stabilit prețuri pentru fiecare evreu aprobat să emigreze (între 2 000 şi 50 000 de dolari, în funcție de educație, profesie şi loc de muncă; în cazuri speciale, ca de exemplu deținuți sau înalți funcționari, s-a ajuns până la 250 000 de dolari) şi a cerut ca Mossad să plătească cu dolari în numerar. La scurt timp după aceea, unul dintre directorii adjuncți ai Mossadului, Dan Shaike Yesahayahu (alias Dan Yitzak Yesahanu), îi livra lunar valize pline cu dolari lui Gheorghe Marcu (acoperit ca director adjunct al Institutului Român de Conjunctură Internațională, care era, am văzut

înainte, o filială secretă a DIE). La începutul anilor 1970, Ceauşescu a ordonat DIE să implice într-o operaţie similară Ministerul de Interne vest-german, care „cumpăra“ deja oameni din Germania de Est. Peste câteva luni, „Eduard“, care s-a prezentat ca „reprezentant personal“ al ministrului de interne vest-german, livra şi el valize pline cu dolari aceluiaşi ofiţer DIE, Gheorghe Marcu, care, nu după multă vreme, avea să fie promovat la gradul de general. În 1973, Ceauşescu a extins acest oribil comerţ la toate persoanele care puteau să-şi cumpere viza de emigrare cu dolari, românii cu rude bogate în Occident fiind printre favoriţi.

În ultimii mei patru ani petrecuţi în România comunistă, DIE vindea anual între 22 000 şi 23 000 de evrei, germani şi români, depunând în contul special al lui Ceauşescu toate sumele realizate din aceste „tranzacţii“ (între 80 şi 90 de milioane de dolari pe an).

Incapacitatea sistemului comunist de a genera bani reali a obligat în cele din urmă Kremlinul să transforme comunitatea de informaţii externe a lagărului socialist într-un uriaş mecanism pentru producere de valută. La începuturile anilor 1960, când Hruşciov se zbătea cu furie să transpună în viaţă lozinca sa privind depăşirea Occidentului pe plan economic, obţinerea de valută vestică devenise o chestiune de viaţă şi moarte pentru el. Hruşciov a urmat exemplul lui Stalin, care, ori de câte ori şi-a văzut „tronul“ primejduit, a apelat la poliţia lui politică. În vara anului 1961, PGU l-a rechemat la Moscova pe consilierul său pentru operaţii TS din DIE şi l-a trimis la un curs intensiv pentru ofiţerii PGU care lucrau în serviciile „surori“. În toamnă, când s-a întors în România, acesta mi-a prezentat mai mult în serios decât în glumă, noul său titlu: „consilier pentru TS şi şmecherii“. Nu peste multă vreme, DIE avea un compartiment specializat în afaceri fictive sau oneroase, care urmărea defraudarea companiilor occidentale interesate să dezvolte relaţii comerciale cu România.

În 1972, Ceauşescu a dat un nou impuls acestor afaceri murdare: un decret prezidenţial secret permitea ca DIE să reţină 10 % din totalul valutei obţinute prin defraudarea firmelor occidentale. Sumele obţinute astfel au fost folosite pentru importul de echipamente moderne din Occident, dar şi pentru prime date ofiţerilor evidenţiaţi în obţinerea de valută, stimulând puternic jecmănirea firmelor vestice.

„Cooperarea“ din domeniul reactoarelor nucleare dintre România şi

firma Atomic Energy of Canada Limited (AECL) constituie un grăitor exemplu. Coordonatorul proiectului din partea română a fost colonelul DIE Constantin Stanciu, acoperit ca adjunct al ministrului comerţului exterior. Toţi ceilalţi români implicaţi în încheierea şi derularea acestui contract au fost, de asemenea, ofiţeri sau agenţi ai DIE. Tranzacţia, concepută integral de Ceauşescu, a avut două obiective: 1. crearea condiţiilor ca DIE să poată fura de la canadieni proiectele de execuţie a reactoarelor lor nucleare, precum şi tehnologia de fabricare a apei grele; 2. exploatarea interesului firmei canadiene de a exporta reactoare în România, pentru a o defrauda financiar. Astfel, în 1977, România a semnat un contract pentru cumpărarea din Canada a 15-20 reactoare nucleare CANDU 600, a căror valoare depăşea un miliard de dolari, spre a fi instalate în centrale nucleare electrice care urmau a fi construite în România. Potrivit acestui contract, canadienii îşi asumau obligaţia să acorde României un credit – rambursabil în produse greu vandabile – care urma să fie folosit de partea română pentru plata reactoarelor. Din cauza volumului imens al tranzacţiei şi a faptului că partea română pretindea că ar avea cereri suplimentare pentru reactoare CANDU din partea unor ţări ale lumii a treia, AECL a căzut de acord să predea României proiectele de execuţie a reactoarelor şi să o ajute să organizeze producţia lor paralelă în România, de unde urmau să fie exportate. Contractul conţinea însă mai multe şiretlicuri (strecurate de ofiţerii DIE care l-au negociat) care îi permiteau Bucureştiului să reducă în mod semnificativ numărul de reactoare importate din Canada în momentul în care informaţiile tehnico-ştiinţifice sustrase de DIE de la AECL, în timpul derulării acestei operaţii, ar fi fost suficiente pentru producerea lor cu „mijloace proprii“.

Cum s-a încheiat „cooperarea“? În mai puţin de doi ani, ofiţerii şi colaboratorii DIE trimişi să se specializeze la AECL au fost în măsură să fure de la „partenerul“ canadian un volum imens de documente şi informaţii tehnice, ceea ce l-a făcut pe Ceauşescu să creadă că şi-a realizat primul său obiectiv, respectiv că a creat condiţii pentru ca România să producă „cu forţe proprii“ reactoarele CANDU ce urmau să fie importate. În 1978, Bucureştiul a informat partea canadiană că va importa numai două reactoare, şi aceasta cu condiţia ca 50 % dintre componentele lor să fie construite în România. Creditul de peste un miliard de dolari acordat României de către guvernul canadian pentru

plata celor 15-20 reactoare ce urmau să fie importate de la AECL nu a fost însă restituit. Conform planului lui Ceauşescu, o parte din aceşti bani urmau să fie folosiți pentru construirea, lângă Slatina, a unei fabrici de apă grea pe baza tehnologiei furate de la AECL în cadrul „cooperării“ CANDU. O altă parte urma să fie dată DIE pentru procurarea de centrifugi şi alte echipamente necesare îmbogăţirii uraniului şi producerii unei bombe nucleare experimentale în România.

Până la urmă, întreaga escrocherie a devenit publică, aducând prestigiului României prejudicii greu de reparat. Permiteți-mi să citez din raportul final al jurnalistului canadian Thad McIlroy, care a investigat întreaga afacere CANDU: „Considerat odinioară drept salvarea industriei noastre nucleare, contractul având ca obiect exportul de reactoare nucleare canadiene în România a devenit un dezastru național, care a implicat deturnarea şi însuşirea ilegală a fondurilor noastre, *dumping* de produse româneşti pe piața canadiană şi delapidarea tehnologiei noastre avansate, ce a fost creată cu bani din impozitele plătite de contribuabilii canadieni.“[20] Escrocarea AECL-ului de către guvernul lui Ceauşescu a ajuns rapid la urechile guvernelor şi companiilor occidentale, creându-le serioase rezerve față de noi „cooperări“ tehnologice sau comerciale cu România.

20. Thad McIlroy, *Canada's CANDU Sale to Romania: Dubios Customer/Doubtful Benefis*, Fundația Ungară pentru Drepturile Omului, Ontario, 1986, pp. 2, 19–20.

Pentru obținerea de sume în dolari şi mai mari, la începutul anilor 1970, Ceauşescu a implicat DIE în traficul internațional de droguri. DIE urma să acționeze în strânsă colaborare cu serviciile de informații externe ale Bulgariei şi Cubei. Am fost de față când Ceauşescu a pus bazele acestei societăți mixte trilaterale. Nici în timpul discuțiilor sale cu Fidel Castro, la Havana, nici în cele purtate cu fratele acestuia, Raul, la Bucureşti, sau cu Todor Jiovkov, pe plaja Mării Negre, nu am auzit cuvintele „valută“ sau „bani“. Totul s-a ascuns în spatele aşa-zisei lor datorii internaționaliste de a exporta revoluție comunistă. „Drogurile pot distruge capitalismul mai mult chiar decât armele nucleare“, a declarat emfatic Fidel Castro. „Drogurile erodează imperialismul din interior“, i-a explicat Ceauşescu lui Jivkov, câteva luni mai târziu. „Îi atacă fundația“, a aprobat bulgarul, care era deja implicat până peste urechi în trafic de droguri.

„*Sauerstoff*“, denumirea germană a oxigenului, a fost numele de cod folosit de DIE pentru traficul internațional de droguri. Ceauşescu s-a îndrăgostit pe loc de acest nume de cod, considerând că nimic nu poate simboliza mai bine esența acestor operații destinate să producă beneficii uriaşe fără investiții. „Ca şi oxigenul, drogurile nu trebuie produse“, ne-a explicat Ceauşescu, frecându-şi mâinile. „Ele există în stare liberă peste tot în jurul nostru!“ În ziua aceea, fusese informat că grănicerii descoperiseră 150 de kilograme de cocaină ascunse într-un Mercedes ce venea din Turcia şi se îndrepta spre Austria. Ceauşescu a ordonat imediat ca ministrul de interne să întocmească documente false care să ateste că întreaga cantitate de droguri a fost arsă în conformitate cu prevederile acordurilor internaționale la care România aderase. „Vestul are şi el nevoie de oxigen, nu-i aşa?“, a explicat Ceauşescu făcând cu ochiul către Doicaru şi subsemnatul. Valuta pe care DIE a obținut-o prin traficarea celor 150 de kilograme de cocaină s-a adăugat unor sume deja existente în contul lui Ceauşescu.

În 1972, Ceauşescu a hotărât să creeze în România o nouă industrie militară, separată de cea care lucra pentru Pactul de la Varşovia. Singura sarcină a acestei noi industrii, pe care am descris-o în cartea *Orizonturi roşii*, era să producă imitații de armament şi echipament militar copiat după cel occidental, care să fie exportate în țările lumii a treia şi vândute organizațiilor teroriste internaționale. În acelaşi timp, el a creat o unitate specială a DIE care trebuia să exporte aceste produse în cel mai strict secret. În acei ani, majoritatea țărilor lumii a treia cheltuiau între 15 şi 20 % din bugetul lor pentru înarmare, iar Ceauşescu era convins că, în scurt timp, acea parte a lumii va deveni cea mai importantă piață de arme. Cum unele dintre aceste țări voiau să păstreze o aparență de neutralitate, Ceauşescu s-a grăbit să tragă foloase de pe urma trâmbițatei sale independențe. Când am primit azil politic în Statele Unite, cea de a doua industrie militară a lui Ceauşescu lucra din plin, iar unitățile DIE erau vârâte până peste cap în exportul ilegal de arme şi muniție către țările lumii a treia.

Toată această activitate pare că s-a intensificat considerabil după ce m-am refugiat în America. La 15 mai 1985, un articol publicat pe prima pagină a prestigiosului ziar american *Washington Post* consemna că, pe baza datelor oficiale ale Agenției de Dezarmare a Statelor Unite, în 1982 România era „a cincea exportatoare de armament din lume“.

În 1974, Ceauşescu a hotărât să înceapă în secret producţia de arme nucleare, bacteriologice şi chimice, precum şi de mijloace capabile să le transporte la ţintă, pe care voia să le vândă guvernelor teroriste ale Libiei, Siriei şi Irakului la preţuri extrem de ridicate.

Am descris aceste activităţi în *Orizonturi roşii* şi este de la sine înţeles că după ce m-am refugiat în Statele Unite nu am mai fost la curent cu ele. Însă în anii următori am avut mai multe indicii care mi-au întărit convingerea că Ceauşescu nu şi-a abandonat proiectele de a produce arme nucleare, chimice şi bacteriologice. În 1984, de exemplu, cu ocazia unor interviuri date ziarelor trustului american de presă Hearst şi postului BBC, Ceauşescu a făcut afirmaţia, de mare răsunet la vremea aceea, că România a ajuns la punctul în care „dacă am dori să fabricăm o armă nucleară astăzi, am putea să o facem“. Un comunicat de presă al agenţiei Reuters, din 15 noiembrie 1988, informa că, în timpul unei întâlniri pe care a avut-o în Arad cu prim-ministrul maghiar Károly Gross, Ceauşescu ar fi afirmat că România ar fi acum în măsură să producă armament nuclear.

De la Gaspar Biro, la acea vreme consilier al lui Károly Gross, cu care eram în legătură în acei ani, am aflat că Ceauşescu chiar a făcut această afirmaţie, care a fost consemnată în stenograma întâlnirii. Din cele spuse de Biro, Ceauşescu a afirmat că liberalizarea politică a Ungariei era „un pericol mortal“ pentru comunismul internaţional şi a încercat să folosească şantajul nuclear spre a readuce Ungaria în „lagărul socialist“.

În mesajul de Anul Nou pe care l-a prezentat la televiziune în noaptea de 31 decembrie 1988, Ceauşescu şi-a schimbat total poziţia de condamnare publică a armelor chimice. Dacă până atunci se situase pe poziţia unui demagog care pretinde că nu are arme chimice şi că favorizează interzicerea lor, Ceauşescu a declarat acum că România dispune de arme chimice, susţinând cu tărie că ea are dreptul să le utilizeze pentru „apărarea“ ţării.

La 14 aprilie 1989, într-un discurs ţinut în faţa Comitetului Central al Frontului Democraţiei şi Unităţii Socialiste şi publicat în presa română, Ceauşescu a făcut, în sfârşit, şi afirmaţia deschisă că România are capacitatea de a produce arme nucleare. Această declaraţie oficială făcută de preşedintele ţării a pus România în poziţia de a fi a patra ţară europeană (după Uniunea Sovietică, Anglia şi Franţa) care să recunoască în mod public că are tehnologia de producere a armelor nucleare. La 8

mai 1989, revista vest-germană *Der Spiegel* a publicat un articol în care a făcut o altă dezvăluire explozivă: România era implicată în construirea unei fabrici secrete pentru producerea rachetelor de distanţă medie, cu ajutorul unei firme din Germania de Vest.

În cei 11 ani de după plecarea mea din România, Ceauşescu nu a fost în măsură să transforme ţara într-o putere nucleară, fiindcă ar fi avut nevoie de mult mai mult decât de spionaj tehnic. Cunoscându-l însă bine pe Ceauşescu, sunt convins că el a făcut tot ce i-a stat în putinţă să continue efortul de a produce arme nucleare, oricât de primitive şi de reduse ca dimensiuni ar fi fost, pe care să le ofere pe bani grei unor terorişti precum Gaddafi sau Saddam Hussein, să le folosească în şantajarea politică a vecinilor săi, cu care a avut întotdeauna aprinse conflicte teritoriale, ori să le fluture în faţa Kremlinului, spre a-i descuraja intenţiile de a-l înlocui de la tron.

Capitolul 20
Déjà-vu

La 24 iulie 1978 am cerut azil politic la Ambasada Statelor Unite din Republica Federală a Germanei, iar la sfârşitul săptămânii eram deja în America. Aici am pus în cui cei douăzeci şi şapte de ani de activitate informativă şi m-am reîntors la meseria pe care mi-am dorit s-o practic dintotdeauna: ingineria. Cum însă de vechile năravuri se scapă greu, nu m-am putut dezbăra de obiceiul de a-mi băga nasul în tot ce avea, cât de cât, legătură cu munca de informaţii externe.

Situaţia de pe frontul informativ dintre Est şi Vest a fost *business as usual*, cum spun americanii, până în noiembrie 1982, când Andropov, mentorul lui Ceauşescu în dezinformarea Occidentului, a devenit conducătorul suprem al Uniunii Sovietice. Asta mi-a trezit noi amintiri despre acţiunile de dezinformare ale Kremlinului din anii în care am lucrat în DIE. Leonid Brejnev murise la 10 noiembrie 1982, dar Andropov a reuşit să păstreze secretul asupra morţii lui douăzeci şi patru de ore, răstimp în care a acaparat frâiele puterii. Această operaţie a fost aproape identică cu cea a lui Stalin, care i-a cerut lui Dzerjinski să-l dezinformeze pe Troţki asupra datei exacte a înmormântării lui Lenin, pentru a putea să se instaleze nestingherit pe tronul lui. O zi mai târziu, când moartea lui Brejnev a devenit publică, ştirea a fost însoţită de anunţul oficial că Andropov era preşedintele comisiei naţionale de partid şi de stat pentru organizarea funeraliilor. Acest anunţ nu a lăsat nici un dubiu că Andropov preluase deja puterea şi că a jucat, fără îndoială, rolul decisiv în alegerea lui ca secretar general al partidului de către maşina de vot ce se chema Comitetul Central.

La acea dată, Andropov era însă prea bolnav pentru a putea deveni un adevărat lider. Singura sa realizare ca secretar general al PCUS, cu adevărat importantă, a fost implantarea fascinaţiei pentru operaţii de dezinformare în mintea omului pe care l-a ales şi l-a pregătit să-i urmeze pe tronul Kremlinului: Mihail Sergheevici Gorbaciov.

Gorbaciov s-a înscăunat în martie 1985 şi, curând după asta, am avut senzaţia că asist la reluarea unei piese de teatru ale cărei replici le ştiam pe de rost: o piesă scrisă de Andropov, în care Ceauşescu jucase rolul principal. Ca şi Ceauşescu, Gorbaciov a făcut din predecesorul său ţapul ispăşitor pentru toate păcatele sistemului comunist, decretând că situaţia dezastruoasă a economiei sovietice s-a datorat în principal lăcomiei lui Brejnev, a familiei şi protejaţiilor săi, care ar fi dus la secătuirea vistieriei naţionale. Ca şi Ceauşescu, Gorbaciov a autorizat presa să critice birocraţia partidului şi a declanşat o campanie împotriva corupţiei, alcoolismului şi nepotismului.

Ca şi Ceauşescu, Gorbaciov a iniţiat redactarea unei noi constituţii, una care garanta explicit „inviolabilitatea“ locuinţei, a convorbirilor telefonice şi a corespondenţei poştale. În treacăt fie zis, Constituţia lui Ceauşescu nu a stânjenit nici măcar pentru o clipă activitatea Securităţii pe linia cenzurii totale a corespondenţei poştale, şi n-a micşorat nicidecum ambiţia lui Ceauşescu de a putea intercepta convorbirile telefonice ale întregii populaţii active a României.

Ca şi Ceauşescu, Gorbaciov a instituit sistemul dublei candidaturi în alegerile locale – lipsite de semnificaţie politică –, dar a făcut şi mai dificilă contestarea poziţiei sale. Ca şi Ceauşescu, Gorbaciov a introdus nemembri de partid şi conducători religioşi în componenţa Sovietului Suprem, pe care l-a decretat organul suprem al puterii de stat. Tot în treacăt fie zis, noul parlament al lui Gorbaciov – ca şi cel al lui Ceauşescu – nu a fost niciodată altceva decât o maşină de vot aflată la dispoziţia sa.

Ca şi Ceauşescu, Gorbaciov a diminuat rolul partidului în conducerea administrativă a ţării. Ca şi Ceauşescu, Gorbaciov a creat funcţia de preşedinte al statului şi i-a dat largi puteri legislative şi administrative, după care şi-a atribuit-o. Ca şi Ceauşescu, Gorbaciov a organizat spectaculoase întâlniri cu conducătorii religioşi, cărora le-a făcut o largă publicitate, şi a declanşat o viguroasă ofensivă propagandistică, menită să convingă Occidentul că Uniunea Sovietică a devenit o ţară deschisă, al cărei lider încurajează creştinismul. Ca şi Ceauşescu, Gorbaciov s-a străduit din răsputeri să convingă guvernele occidentale că este un soi nou de lider comunist, unul care le admiră, le respectă şi doreşte să coopereze cu ele.

În 1987, presa occidentală îl elogia pe Gorbaciov tot aşa cum îl

elogiase pe Ceauşescu, până în ziua când am găsit, în sfârşit, puterea să mă rup de el şi să-i prezint adevărata faţă. În ochii mei, glasnostul lui Gorbaciov nu a fost nici mai mult, nici mai puţin decât o altă versiune a ceea ce Ceauşescu obişnuia să numească „principiul lui Andropov“: „Parfumează comunismul cu un dram de democraţie vestică, şi Occidentul te va îmbrăca în aur.“ Era acelaşi apel – mai bine gândit decât „independenţa“ lui Ceauşescu şi executat la o scară mult mai largă – către aceeaşi dorinţă a Occidentului de a încuraja cel mai timid semn de viaţă normală în blocul sovietic. Pentru mine era normal ca Gorbaciov, specializat la şcoala lui Andropov, să creadă – ca şi mentorul său – că datoria lui primordială era aceea de a jefui Occidentul pentru a salva muribundul imperiu sovietic. Din fericire pentru omenire, tactica lui Gorbaciov, concepută ca o manevră de înşelare a Occidentului, a dat populaţiei blocului sovietic şansa de a simţi gustul libertăţii, declanşând o reacţie în lanţ ce nu a mai putut fi stăvilită.

Cu trecerea anilor, impresia mea că glasnostul era un spectacol familiar s-a întărit din ce în ce mai mult. În decebrie 1987, când Gorbaciov a făcut prima sa vizită oficială la Washington, am avut sentimentul straniu că revedeam ultima vizită oficială a lui Ceauşescu în Statele Unite. Am fost direct implicat în pregătirea acelei vizite din aprilie 1978, l-am însoţit pe Ceauşescu în America şi îi cunoşteam în detaliu secretele. În viziunea mea exista o stranie similitudine în felul în care cei doi au apărut şi au acţionat în timpul vizitei lor la Washington.

Ambii erau mici de stat, ca majoritatea dictatorilor. Ambii au intrat în capitala Statelor Unite cu acelaşi pas sigur şi cu aceeaşi energică mişcare a mâinilor. Ambii au afişat aceleaşi largi zâmbete pe feţele lor şi ambii au purtat pretenţioase costume din stofă englezească croite în Italia. Ambii i-au adus cu ei pe şefii serviciilor lor de spionaj. Ambii au făcut tapaj de istoria şi cultura naţională. Ambii au recitat poezii ale celor mai renumiţi poeţi naţionali. Ambii s-au prezentat ca iubitori ai filmelor americane.

Ambii au făcut tot ce le-a stat în putinţă ca să le apară fotografia în cât mai multe ziare americane, dovadă că ambii au considerat presa din această ţară drept cea mai eficientă cale de polarizare a imaginii lor internaţionale. Sosirea lui Gorbaciov la Washington a fost precedată de un interviu televizat de NBC, aşa cum şi cea a lui Ceauşescu a fost anticipată de un interviu acordat trustului de presă american Hearst.

Ambii au folosit publicitatea generată de vizită pentru a-şi reafirma

devotamentul față de marxism şi ambii au admis că sistemul comunist din ţările lor era la pământ. (În traducere liberă: trimite-mi bani urgent!) Şi ambii nu s-au sfiit să aducă la cunoştinţa Occidentului hotărârea lor de a rămâne pe tron până la sfârşitul zilelor. În Washington, ambii s-au prezentat drept nişte conducători pragmatici şi moderni, care trebuie să fie sprijiniţi de către Occident în lupta lor împotriva „comuniştilor de modă veche“, şi ambii au plecat din America răsplătiţi regeşte.

Preşedintele Jimmy Carter l-a prezentat pe Ceauşescu drept „lider al întregii comunităţi internaţionale“, iar comunicatul comun al vizitei conducătorului român în Statele Unite a arătat în mod special faptul că Washingtonul admira şi susţinea politica internă şi internaţională a lui Ceauşescu. La rândul lui, Gorbaciov a fost răsplătit cu cea mai incredibilă caracterizare făcută vreodată unui conducător sovietic de către un preşedinte american: aceea că se poate avea încredere în el, că sub conducerea lui Gorbaciov Uniunea Sovietică a încetat să mai fie un *evil empire*.

După ceremoniile de semnare a documentelor vizitei, Gorbaciov a călcat din nou pe urmele lui Ceauşescu, îndreptându-şi farmecele către membrii Congresului Statelor Unite şi către cei mai reprezentativi oameni de afaceri ai ţării. Ca şi Ceauşescu, Gorbaciov era convins că ei erau cei mai în măsură să salveze economia falimentară a ţării şi să sprijine dezvoltarea industriei sale militare înapoiate, prin acordarea clauzei naţiunii celei mai favorizate, prin relaxarea embargoului asupra echipamentelor strategice, prin crearea unor societăţi mixte care să creeze un *entré* serviciilor de spionaj ale blocului sovietic către cele mai noi descoperiri ale tehnicii militare americane.

Către sfârşitul vizitelor, ambii au primit o mostră a democraţiei americane în acţiune. Ceauşescu a fost huiduit violent de câteva mii de emigranţi români şi maghiari ce au înconjurat Waldorf Astoria – hotelul în care a locuit în timpul vizitei sale la New York – şi care l-au onorat cu titlul „Dracula“ pentru politica sa ultramarxistă. La rândul său, Gorbaciov a avut de înfruntat o largă demonstraţie care cerea acordarea dreptului de a emigra evreilor din Uniunea Sovietică. Aceste confruntări au făcut ca ambii conducători comunişti să-şi lepede, pentru moment, masca lor zâmbitoare şi să-şi arate colţii de fier. În final însă, ambii au recâştigat simpatia publicului american când pe traseul vizitei au coborât din limuzinele lor pentru a strânge cât mai multe mâini din mulţimile

adunate.

Ambii au venit la Washington împreună cu soţiile lor, în flagrant contrast cu ceilalţi conducători comunişti ai vremii. Purtând toalete create de reputate case de modă occidentale –mai mult nepotrivite decât adecvate pentru ocazie –, ambele *First Lady* au fost ditirambic prezentate ca expresiile cele mai înalte ale sofisticării feministe din Europa de Est şi ca renumite intelectuale. Delegaţia română a făcut o largă publicitate unei cărţi de chimie ce fusese scrisă de un colectiv de oameni de ştiinţă români, dar care o avea ca autor pe „academician doctor inginer Elena Ceauşescu“, în timp ce partea sovietică s-a dat peste cap să publice în presa americană pasaje din teza pe care Raisa Gorbaciova a scris-o la absolvirea universităţii. În 1978, prevalându-se de avantajul de a fi la cea de a patra vizită în Washington, Elena Ceauşescu mi-a ordonat să-i fac rost de un titlu academic american şi numai bunul Dumnezeu ştie cât am avut de tras până când am fost în stare să aranjez o ceremonie la Blair House, în care să i se decerneze titlul de membru onorific al Academiei de Ştiinţe din Illinois. La rândul lor, sovieticii au aranjat ca Raisa să se reîntoarcă în Statele Unite, în 1990, pentru a rosti tradiţionala cuvântare de sfârşit de an la Wellesley College, una dintre cele mai prestigioase universităţi feminine din Statele Unite.

Nu vreau să sugerez aici că Gorbaciov l-ar fi copiat pe Ceauşescu cuvânt cu cuvânt, pas cu pas. Dar exemplul lui Ceauşescu a existat şi a putut fi studiat. Mi se pare deosebit de semnificativ faptul că, la numai câteva săptămâni după ce s-a întors din Statele Unite, Gorbaciov i-a conferit lui Ceauşescu, pe tăcute, Ordinul Lenin, cea mai înaltă decoraţie sovietică, în pofida serioaselor diferende publice pe care le avea cu conducătorul român.

Luna iunie a anului 1988 mi-a adus cea mai imbatabilă confirmare că glasnostul nu era nici mai mult, nici mai puţin decât o versiune modernă a „independenţei“ lui Ceauşescu. La scurt timp după ce Iuri Smurov, un ofiţer al rezidenţei PGU din Ottawa, a cerut azil politic în Canada, guvernul acestei ţări a expulzat 19 reprezentanţi oficiali sovietici, pe care i-a acuzat că fac spionaj tehnico-militar şi industrial. Informaţiile pe care Smurov le-a raportat autorităţilor canadiene au constituit dovada certă că, în spatele feţei zâmbitoare a glasnostului, „diplomaţii“ şi „reprezentanţii comerciali“ sovietici desfăşurau activităţi informative identice cu cele pe care confraţii lor români le desfăşurau în spatele politicii de

„independenţă“ a lui Ceauşescu.

În octombrie 1988, la numai patru luni după ce Smurov a primit azil politic în Canada, Gorbaciov l-a numit pe Vladimir Kriucikov în funcţia de preşedinte al KGB-ului, făcându-l astfel primul şef al serviciului de spionaj sovietic care să conducă întreaga poliţie secretă a Uniunii Sovietice şi să devină membru al Biroului Politic. Din acel moment, glasnostul nu a mai avut nici o taină pentru mine. Kriucikov a fost omul care a făcut ca această colosală operaţie de influenţă să devină un succes, şi era normal pentru Gorbaciov să-l răsplătească acum pe cel care l-a ridicat la rangul de proeminenţă internaţională.

La rândul său, Kriucikov şi-a început noua carieră omagiindu-şi mentorul. Într-un interviu dat ziarului italian *L'Unità* în 1989 a afirmat că dacă Andropov nu ar fi murit în 1984, el ar fi iniţiat un program similar cu glasnostul şi perestroika. „Andropov a înţeles perfect răscrucea la care a ajuns ţara“, a explicat Kriucikov.

Curând după înscăunarea lui ca şef suprem al KGB, Kriucikov a lansat o nouă ofensivă, de această dată menită să prezinte poliţia politică sovietică drept campion al legalităţii şi reformelor democratice. Această operaţie trebuia să omoare doi iepuri dintr-un singur foc: să creeze impresia în Occident că Moscova va „democratiza“ KGB-ul şi, în acelaşi timp, să distragă atenţia Occidentului de la faptul că Uniunea Sovietică începea o nouă politică internă în care dezinformarea şi spălarea creierului urmau să ia, treptat, locul lagărelor de concentrare.

„Violenţa, inumanitatea şi violarea drepturilor omului au fost dintotdeauna străine serviciilor noastre secrete“, a declarat Kriucikov în interviul pe care l-a dat ziarului *L'Unità*. „Legalitate, adevăr şi glasnost“ sunt cuvintele de ordine ale KGB-ului, a spus el într-un alt interviu, publicat de această dată în *Novoe Vremia* (*Timpuri noi*), o revistă sovietică editată în pricipalele limbi străine şi destinată cititorilor din afara Uniunii Sovietice, despre care ştiu, de pe vremea când lucram în DIE, că era finanţată şi redactată de PGU.

„Este adevărat că KGB are dosarele personale ale cetăţenilor sovietici?“ a întrebat tendenţios „reporterul“. „Întreabă orice ofiţer din KGB şi o să-ţi râdă în nas“, a răspuns Kriucikov, după care a adăugat: „Poţi întâlni astfel de practici în alte ţări, nu în Uniunea Sovietică!“ Noua ofensivă a lui Kriucikov, având ca scop înfrumuseţarea imaginii KGB-ului a mers până într-acolo încât el a produs o atrăgătoare „Miss KGB“,

pe care a prezentat-o imediat corespondenţilor de presă occidentali acreditaţi la Moscova.

Imitându-l pe Andropov, Kriucikov a însărcinat PGU să-i creeze şi lui o nouă imagine, una total diferită de cea a celorlalţi şefi ai KGB. Curând, Kriucikov a fost descris în Occient ca un „mare admirator“ al artelor grafice, al operei *Norma* de Bellini şi al pianistului Van Cliburn. Acest nou Kriucikov avea să fie trimis de Gorbaciov la Varşovia, în toamna lui 1989, pentru a binecuvânta primul guvern necomunist postbelic din Europa de Est. Acelaşi nou Kriucikov, proaspăt reîntors din Varşovia, şi-a îngropat capul în nisip ca struţul când KGB-ul său a oprit difuzarea gazetei sovietice de opoziţie *Ekspress-Hronika*, care îl acuza de *pokazuha* – un cuvânt rusesc care descrie umflarea în pene pentru a impresiona spectatorii.

Ce se întâmpla între timp în România? La începutul anilor ’80, răsfăţatul de odinioară al Occidentului se retrăsese în dărăpănatul său castel, cunoscut pe vremuri ca „Micul Paris“, ridicând podul în urma lui. După ce visurile de a deveni copilul alintat al Occidentului şi liderul lumii a treia au fost spulberate de Occident, iar ambiţia lui de a ajunge corifeul marxismului a fost brutal respinsă de către Est, Ceauşescu s-a adunat de pe drumuri şi şi-a canalizat energiile către transformarea României într-un monument dedicat lui însuşi.

În 1984, Ceauşescu a terminat prima parte a canalului navigabil de tristă amintire Dunăre–Marea Neagră, pe şantierele căruia şi-au pierdut viaţa şi şi-au ruinat sănătatea mii şi mii de deţinuţi politici. În visele demente ale lui Ceauşescu, acest canal urma să constituie primul segment al unei căi navigabile menite să unească Scorniceştiul său natal cu New Yorkul, via Bucureşti–Constanţa. Oficial, Ceauşescu a estimat costul canalului la numai două miliarde de dolari, motivând că ar fi fost construit prin „muncă voluntară“. O analiză a Congresului Statelor Unite a conchis însă că cheltuielile reale au fost incomparabil mai mari, deoarece, pentru construirea canalului, România a trebuit să excaveze aproape aceeaşi cantitate de pământ ca aceea săpată pentru canalele de Suez şi Panama luate împreună. Orice sugestie că această „măreaţă operă socialistă“ ar fi fost prematură, căci cu banii cheltuiţi pentru realizarea ei s-ar fi putut moderniza muribunda industrie românească, sau că viitoarea cale fluvială europeană Rotterdam–Constanţa ar fi avut oricum acces la Marea Neagră prin Sulina, a fost primită cu dispreţ de Ceauşescu. „Peste

o sută de ani toată lumea va considera acest canal nu numai necesar, dar şi perfect“, a proclamat el.

În 1988, Ceauşescu a făcut publică vechea sa intenţie de a şterge de pe suprafaţa pământului satele şi comunele ţării şi de a le înlocui cu megalomaniace complexe agroindustriale. Totodată, s-a dedicat trup şi suflet construcţiei noului său palat prezidenţial care, în final, trebuia să fie mai mare decât Palatul Luvru şi să aibă un imens Pantheon de marmură roşie pentru rămăşiţele sale pământeşti. Înainte de a părăsi viaţa lumească, Ceauşescu a dărâmat aproximativ 18 000 de clădiri din inima Bucureştiului, spre a face loc monumentelor sale faraonice. În acelaşi timp, el a supus populaţia României la o draconică raţionalizare a produselor alimentare. Potrivit statisticilor româneşti, în anul 1988, un cetăţean român a avut dreptul la numai 0,5 kg de cârnaţi, 10,5 kg de zahăr (o iluzie, deoarece zahărul lipsea aproape cu desăvârşire), 2,5 kg de făină, 8,5 kg de mălai şi imensul număr total de 10 ouă! Şi cu această dietă mizerabilă româncele erau obligate să aibă cel puţin patru copii, deoarece megalomanul Ceauşescu voia să intre în istorie ca preşedintele care a dublat populaţia ţării în timpul domniei sale.

Capitolul 21
Planul „Dnestr“

La 22 decembrie 1989, Nicolae Ceauşescu, omul care a terorizat România timp de douăzeci şi patru de ani, a fost răsturnat de la putere de masele furioase care au ieşit pe străzile Capitalei, ale Timişoarei şi ale altor oraşe din ţară. Totul s-a petrecut cu viteza fulgerului. În urmă cu cinci săptămâni, Ceauşescu fusese zeificat la Congresul al XIV-lea al partidului, iar cu numai două zile înainte de răsturnarea sa, acest geambaş politic, care vrăjise cu vorba lui mieroasă atât de mulţi şefi de state de-a lungul şi de-a latul mapamondului, fusese primit cu surle şi trâmbiţe peste hotare.

Era trecut de miezul nopţii când am auzit vestea cea mare şi am avut dintr-odată sentimentul că crusta de ghips ce mă încorsetase ca o cămaşă de forţă mai bine de treizeci de ani s-a sfărâmat şi mi-a căzut la picioare. Am respirat uşurat, cum probabil au respirat majoritatea românilor. Aproape că uitasem ce înseamnă să respiri liber. Ceauşescu tocmai majorase cu încă un milion de dolari premiul pe care îl pusese pe capul meu cu câţiva ani înainte.

În viziunea mea, răscoala populară din decembrie 1989, realizată prin eforturile comune ale românilor din ţară şi din exil, a fost prima din istoria omenirii declanşată de radiodifuziune şi câştigată de televiziune. Posturile de radio occidentale care difuzau programe în limba română, în special Europa Liberă şi Vocea Americii, au fost singurele în stare să penetreze cortina tăcerii impusă de Ceauşescu, iar întreaga ţară le asculta cu răsuflarea tăiată. Am aflat mai târziu, de la fiica mea, Dana, că, de exemplu, la orele la care Europa Liberă difuza în serial *Orizonturi roşii*, în ianuarie 1988, străzile Bucureştiului erau aproape goale. Nicolae Ceauşescu, omul idolatrizat în ţară şi peste hotare, a apărut dintr-odată în toată goliciunea sa, aşa cum era în realitate: un asasin şi un terorist internaţional, care ducea o viaţă de lux cu banii obţinuţi din contrabanda cu arme, droguri şi oameni. Difuzarea în serial a cărţii mele a fost însă

doar o infimă parte a uriaşului efort pe care aceste posturi de radio occidentale l-au făcut pentru a-i oferi poporului român adevărul adevărat.

Nemulţumirile acumulate în sufletele oamenilor au explodat pe străzile Timişoarei şi au fost stimulate de aceleaşi posturi de radio care au ţinut populaţia ţării la curent cu valurile revoluţionare care i-au măturat pe dictatorii comunişti ai Europei de Est, unul după altul. Tot de la Dana am aflat despre o emisiune a Europei Libere care ar fi electrizat România tot aşa cum faimoasa secvenţă video cu studentul chinez care s-a aşezat în faţa coloanei de tancuri intrând în Piaţa Tien-An-Men a electrizat Occidentul: era vocea unei femei care-i implora pe soldaţi să nu tragă, urmată de rafalele mitralierelor şi de o linişte de mormânt. Europa Liberă a transmis această secvenţă în tot timpul nopţii de 20 decembrie 1989 şi asta, după părerea martorilor oculari, a pecetluit soarta tiranului.

În dimineaţa de 21 decembrie, Ceauşescu a convocat o adunare populară în faţa sediului Comitetului Central al partidului cu intenţia de a calma spiritele prin noi promisiuni pentru o viaţă mai bună. Adunarea a fost transmisă în direct la televiziune. Ceauşescu nu şi-a început însă bine discursul din balconul biroului său, când din depărtare s-a auzit un grup de oameni scandând: „Ti-mi-şoa-ra! Ti-mi-şoa-ra!“ O voce apropiată a replicat: „Dă-ne morţii înapoi!“ Apoi s-a auzit: „A-sa-sin! A-sa-sin!“ Curând, mulţimea scanda „Cea-u- şescu a-sa-sin!“

M-am uitat de nenumărate ori la înregistrarea video a acelei adunări populare, retransmisă în America de CNN, deoarece am fost fascinat de figura dintr-odată jalnică şi uimită a lui Ceauşescu. Televiziunea Română a întrerupt brusc emisia, dar a fost prea târziu. Mulţimea a văzut că tiranul era speriat şi a pus stăpânire pe străzile Bucureştiului.

Ceauşescu a răspuns prin instituirea stării de urgenţă pe întreg teritoriul ţării, ordonând Securităţii să pună în aplicare Planul „C“ (arestarea opozanţilor politici) şi să folosească muniţie de luptă împotriva „fasciştilor“ care demonstrau pe străzi. A doua zi însă, mulţimea a înconjurat sediul Comitetului Central, unde Ceauşescu rămăsese peste noapte. Continuând să creadă că are puteri supranaturale, el a încercat să se adreseze iarăşi mulţimii din balconul biroului său. Când lumea a început să-l huiduiască pe tiran, un grup de tineri, prinzând curaj, şi-a croit drum în sediul Comitetului Central.

Asta a pecetluit soarta lui Ceauşescu. Înfricoşat, el a fugit într-un elicopter adus în grabă pe acoperişul sediului partidului comunist. O

mână de opozanți politici, în majoritate scriitori şi poeți, a luat cu asalt clădirea televiziunii şi, la scurt timp după aceasta, întreaga populație a țării putea vedea, în transmisiune directă, cum răscoala împotriva lui Ceauşescu se întindea cu viteza fulgerului în întreaga țară.

Eliberarea țărilor din Europa de Est a fost posibilă datorită glasnostului lui Gorbaciov şi a dorinței sale de a-i înlocui cu propriii săi oameni pe viceregii comuniști care se aflau la cârma lor. Faptele atestă însă că, cel puțin în cazul României, Moscova nu s-a limitat doar la simpla îndepărtare a unui tiran incomod. Ura poporului român împotriva lui Ceauşescu devenise echivalentă cu ura împotriva comunismului, iar Kremlinul se temea că România de după Ceauşescu ar putea merge atât de departe, încât s-ar putea retrage din Pactul de la Varşovia, declanşând astfel o periculoasă reacție în lanț în întreaga Europă de Est. Pe de altă parte, Moscova era, fără îndoială, îngrijorată că instaurarea unei democrații de tip occidental în România – cum se profila acum în restul Europei de Est – ar putea trezi dorința populației din Republica Moldovenească de a se uni cu patria-mamă, generând un periculos val de fervoare naționalistă în celelalte republici sovietice. Faptul că România nu avea frontiere cu Occidentul şi că era izolată de restul lumii din cauza blocadei informaționale impuse de Ceauşescu în ultimii douăzeci de ani a făcut-o o pradă mai uşoară decât celelalte țări ale Europei de Est. Ceauşescu a completat dezastrul eliminând marea majoritate, dacă nu totalitatea liderilor politici care puteau conduce procesul de reinstaurare a democrației în România. În sfârşit, sarcina Moscovei a fost uşurată de crunta mizerie economică a României, care făcea ca până şi Uniunea Sovietică să fie de invidiat, prin comparație.

În anii în care am coordonat activitatea U.M. 0920/A am devenit familiar cu detaliile Operației „Dnestr“, dar am fost surprins de rapiditatea cu care Moscova a umplut cu oamenii săi vacuumul politic creat după răsturnarea lui Ceauşescu. La doar câteva ore după ce el a abandonat sediul Comitetului Central, generalul pensionar Nicolae Militaru a apărut la sediul Televiziunii Române, aflat de acum în mâna răsculaților, autoinstalându-se ca şef al forțelor armate ale țării. Era acelaşi general Militaru care în 1978 fusese depistat de microfoanele U.M. 0920/A discutând cu un ofițer de informații sovietic care venise la Bucureşti cu misiunea de a-i cere să sprijine un viitor *coup d'état* al

Moscovei împotriva lui Ceauşescu. Am părăsit România la câteva săptămâni după acest eveniment, fără să ştiu cum s-a încheiat această încercare de recrutare pe care am descris-o în *Orizonturi roşii*. La numai câteva luni după răsturnarea lui Ceauşescu, am aflat însă că Militaru acceptase să se pună în slujba Moscovei. Maiorul Mihai Lupoi, unul dintre liderii răscoalei româneşti din 1989, a devenit ministru în guvernul post-Ceauşescu, dar curând s-a răsculat împotriva servilității față de Moscova a acestui guvern, cerând azil politic în Elveția. Într-un interviu publicat de ziarul italian *L'Unità*, la 1 martie 1990, maiorul Lupoi a confirmat că generalul Militaru devenise agent sovietic şi a raportat că materialele care atestă colaborarea sa cu organele de spionaj ale Uniunii Sovietice se află într-un dosar al Securității, înregistrat sub numele conspirativ „Corbu".

La câteva ore după ce Militaru a lansat apelul televizat către ceilalți „tovarăşi generali" prin care îi chema să se unească împotriva lui Ceauşescu, am avut o altă surpriză: Ion Ilici Iliescu – expertul în propagandă şi dezinformare, care fusese şcolit la Moscova şi al cărui tată fusese atât de devotat lui Lenin, încât l-a botezat cu numele lui – a apărut în fața aceloraşi camere de televiziune şi s-a proclamat preşedinte al unui Consiliu Provizoriu pentru Unitate Națională, creat ad-hoc. Era acelaşi Ion Ilici Iliescu, pe care U.M. 0920/A începuse să-l supravegheze informativ în 1972, din cauza legăturilor sale cu Moscova. Presa din Occident s-a grăbit să dezgroape informația, publicată anterior, că Iliescu a fost coleg cu Gorbaciov în timpul studenției la Moscova, unde ambii au fost secretari de partid – unul pentru studenții străini, celălalt pentru cei sovietici. Aceeaşi presă şi-a reamintit un articol publicat de Iliescu în *România literară* (1987), în care el pleda viguros pentru o politică de „restructurare" (echivalentul românesc al perestroikăi), articol ce fusese difuzat în Occident, cu doi ani înainte, de revista germană *Der Spiegel*.[21]

21. *Der Spiegel*, 9 noiembrie 1987, p. 186.

În primele zile după răsturnarea lui Ceauşescu, Iliescu s-a mândrit cu faptul că a fost coleg cu Gorbaciov. În memoriile sale, profesorul Dumitru Mazilu (un fost ofițer de securitate care a devenit un vajnic disident în anii lui Ceauşescu, iar apoi unul dintre liderii răscoalei împotriva lui) povesteşte că în prima şedință a Consiliului Provizoriu pentru Unitate Națională, Iliescu i-a telefonat lui Gorbaciov pentru a-i

raporta mersul evenimentelor.[22] Ambasadorul Aurel Dragoş Munteanu, care a fost de asemenea disident în anii lui Ceauşescu şi unul dintre conducătorii răscoalei din decembrie 1989, mi-a confirmat că a fost martor la acea convorbire telefonică. După aceea, Ion Ilici Iliescu a început să susţină public că doar glasnost şi perestroika vor putea salva România.

22. „Revoluţia furată", în *Lumea liberă*, New York, nr. 147, 27 iulie 1991, p. 9.

Ceea ce s-a întâmplat în România după ce Iliescu s-a autoinstalat la cârma ei nu a mai constituit o surpriză pentru mine. Totul mi-a părut o inevitabilă punere în practică a planului sovietic „Dnestr". În timpul nopţii de 22 decembrie, Iliescu a constituit Frontul Salvării Naţionale, a cărui creare figura atât în Planul „Dnestr", cât şi în planul PGU pentru instalarea unui guvern prosovietic în Grecia. Ideologul acestui nou front a fost Silviu Brucan, care fusese luat, de asemenea, în supraveghere informativă de U.M. 0920/A, din cauza legăturilor sale apropiate cu Moscova. Brucan a anunţat imediat că Frontul Salvării Naţionale avea binecuvântarea Moscovei şi, ca să fie convingător, a spus că el însuşi o obţinuse în urmă cu câteva luni. Brucan şi-a înghiţit însă propriile vorbe a doua zi, când Eduard Şevardnadze, pe atunci ministrul de externe al Uniunii Sovietice, a negat vehement că ar exista vreun amestec sovietic în evenimentele din România.

La ora două, în după-amiaza zilei de 23 decembrie 1989, Televiziunea Română a anunţat că Frontul Salvării Naţionale a cerut ajutor militar Uniunii Sovietice, deoarece nişte „terorişti neidentificaţi" erau pe cale să-l reinstaureze pe Ceauşescu. Aceasta era o altă prevedere a Planului „Dnestr": găsirea unui pretext pentru o intervenţie militară sovietică care trebuia să aibă loc în cazul în care succesul loviturii de stat ar fi fost primejduit. Ambasada sovietică din Bucureşti a intrat prompt în joc, declarând că personalul ei era în pericol. Câteva ore mai târziu, *Vremia*, buletinul de ştiri al televiziunii sovietice, a „confirmat" că Ceauşescu era sprijinit de „mercenari străini" şi a anunţat că Kremlinul îl informase deja pe Iliescu că era gata să-i acorde ajutor militar, dacă va fi necesar.

În final, Kremlinul a evitat implicaţiile politice şi financiare ale unei aventuri militare în România. La 23 decembrie, Iliescu a anunţat că Ceauşescu a fost arestat, iar un purtător de cuvânt al Frontului Salvării Naţionale a dat asigurări solemne că acesta va fi judecat într-un proces

public.[23] În ziua de Crăciun, Televiziunea Română a transmis însă ştirea că Nicolae şi Elena Ceauşescu au fost deja judecaţi, condamnaţi la moarte şi executaţi. Înregistrarea video a procesului şi a execuţiei, care a fost anunţată cu surle şi trâmbiţe în întreaga lume, a fost televizată însă cu o zi întârziere şi a prezentat doar cadavrele celor doi.

23. Vladimir Tismăneanu, *Reinventing Politics: Eastern Europe from Stalin to Havel*, The Free Press, New York, 1992, p. 234 (ed. rom. *Reinventarea politicului. Europa de Est de la Hitler la Stalin*, Polirom, Iaşi, 1998).

Secvenţele video, relativ neclare, cu cele două cadavre ce zăceau pe spate, nu arătau însă nici o urmă de sânge pe pieptul sau pe feţele lor care să ateste că cei doi Ceauşescu fuseseră într-adevăr împuşcaţi de un pluton de execuţie, aşa cum anunţase noua conducere din Bucureşti. Doar capetele lor zăceau într-o baie de sânge.

Împuşcaţi în ceafă! Acesta a fost primul meu gând în acele clipe de neuitat, când am văzut corpurile neînsufleţite ale celor doi diavoli care au dominat o bună parte a vieţii mele. Suspiciunea mea că noii stăpâni ai României s-au grăbit să-l omoare pe Ceauşescu pentru a-l împiedica să dezvăluie Planul „Dnestr“, pe care îl cunoştea în cele mai mici detalii, a primit curând o confirmare neaşteptată. La 22 aprilie 1990, faimosul reporter francez Bruno Masure, care era titularul celebrului program TV *Journal de 20 heures* (France 1), şi-a început buletinul de ştiri de la ora treisprezece cu anunţul că, în aceeaşi seară, va prezenta o înregistrare video de 90 de minute ce conţinea procesul şi execuţia lui Ceauşescu, pe care postul lor tocmai o obţinuse. Era evident că banda video a fost predată televiziunii franceze de către noua conducere a României, într-un efort menit evident de a câştiga suportul opiniei publice franceze.

Bruno Masure şi cercetătorii francezi care au analizat banda au sesizat însă că ea s-a întrerupt brusc în momentul în care soldaţii români i-au legat de mâini pe soţii Ceauşescu în vederea execuţiei. După aceea a urmat o secvenţă, evident introdusă ulterior, care conţinea patru secunde de împuşcături într-un val de praf care abia permitea să se vadă un zid alb – nu şi pe cei doi „executaţi“. Când praful s-a aşezat, a putut fi văzut un doctor examinând cadavrele Ceauşeştilor pentru a se convinge că erau morţi. Analizând secvenţa în care doctorul a ridicat capul Elenei, experţii criminalişti francezi au sesizat că gâtul ei era deja ţeapăn şi că sângele de sub cap era coagulat.

Directorul Centrului de Microscopie Electronică din Franța, dr. Loick Le Ribault, şi experții în *rigor mortis* care au studiat cadavrul Elenei au conchis că ea era moartă de patru sau cinci ore când s-a filmat aşa-zisa „execuție“. Cât despre Nicolae, deşi capul i se bălăbănea când a fost ridicat de doctor, francezii nu au putut vedea sânge curgând din el. Cu ajutorul microscopului electronic, Loick Le Ribault a mai constatat că, deşi cele două cadavre fuseseră ciuruite de gloanțe, nu existau urme de sânge în jurul găurilor provocate de acestea.

Francezii au conchis că cei doi au fost executați separat, probabil cu un singur glonț tras în ceafă, şi că ambele cadavre au fost proptite ulterior de un perete pentru a simula o execuție. Ei au conchis, de asemenea, că execuția filmată a lui Nicolae şi a Elenei Ceauşescu fusese trucată. Dr. Le Ribault a propus exhumarea cadavrelor celor doi Ceauşescu şi autopsierea lor de către legişti independenți. După cum era de aşteptat, noul guvern din Bucureşti a refuzat.

Andrei Codrescu, scriitor şi reputat colaborator al postului național american de radio NPR, a sprijinit fără rezerve concluziile francezilor. Codrescu s-a reîntors în România natală la numai câteva zile după răsturnarea lui Ceauşescu şi, împreună cu o echipă de la NPR, a întreprins o minuțioasă investigație asupra răscoalei din decembrie 1989. Într-o carte extrem de documentată[24], Codrescu a conchis, la rândul său, că soții Ceauşescu nu au fost executați de plutonul de execuție, ci au fost împuşcați în ceafă. Potrivit constatărilor sale, cei doi Ceauşeşti ar fi fost împuşcați de Virgil Măgureanu, pe atunci profesor de marxism la academia de partid „Ştefan Gheorghiu“, şi de Gelu Voiculescu-Voican, un pretins expert în ştiințele oculte, care fusese condamnat pentru crime de drept comun sub Ceauşescu. Ambii au fost membri ai „tribunalului“ ce i-a judecat pe cei doi Ceauşeşti, ambii au încercat să-şi ascundă participarea la acea oribilă înscenare juridică şi ambii au ajuns în vârful piramidei guvernamentale după omorârea Ceauşeştilor – unul ca şef al noii Securități, iar celălalt ca viceprim-ministru.

24. Andrei Codrescu, *The Hole in the Flag. A Romanian Exile's Story of Return and Revolution* (*Gaura din steag: Povestea unei reveniri şi a unei revoluții*), William Morrow and Company, Inc., New York, 1991, pp. 47–8, 206.

Concluzia cărții lui Codrescu: „Din ce în ce mai mulți cred acum – în fața probelor ce au ieşit la lumină – că adevăratul regizor al executării

secrete a lui Ceauşescu a fost KGB-ul şi că aşa-zisul său proces a fost orchestrat de Kremlin pe muzică dirijată de Maestro Gorbaciov.“

Există numeroase alte probe indirecte care atestă că lichidarea lui Ceauşescu a fost dorită şi pregătită cu grijă. De îndată ce oamenii Moscovei au ieşit din umbră, ei au lansat o dezinformare tipică pentru KGB, conform căreia, înainte de răsturnarea lui Ceauşescu, Securitatea ar fi omorât între 60 000 şi 80 000 de oameni numai în Bucureşti şi Timişoara şi că executarea lui Ceauşescu era singura cale de a opri genocidul. Presa sovietică s-a grăbit să confirme cifrele şi să toarne gaz pe foc, oferind „detalii“ despre măcel. Când s-au văzut stăpâni pe putere, noii conducători ai ţării au recunoscut, indirect, că cifrele lor au fost grosolan exagerate. Într-un comunicat oficial din iunie 1990, guvernul din Bucureşti a declarat că totalul victimelor răscoalei pe întreaga ţară a fost de numai 1030, din care 889 au murit după răsturnarea lui Ceauşescu.

De fapt, Securitatea lui Ceauşescu se dezintegrase cu câteva zile înaintea executării lui, iar noii conducători de la Bucureşti ştiau asta mai bine decât oricine. Cei mai mulţi dintre ei fuseseră ţinuţi sub arest la domiciliu de către Securitate, dar au devenit liberi ca păsările cerului la doar câteva minute după ce vestea că Ceauşescu a fugit a devenit publică.

Ceea ce s-a întâmplat cu fiica mea şi soţul ei în acele zile furtunoase constituie o dovadă irefutabilă asupra dezintegrării spontane a Securităţii. După ce s-a aflat că am primit azil politic în Statele Unite, Dana şi Radu s-au aflat sub supravegherea brutală, deschisă şi permanentă a Securităţii, care urmărea două scopuri: primul, să-mi ia urma, al doilea, să-i descurajeze pe alţi demnitari români să-mi urmeze exemplul. Potrivit unui articol publicat după executarea lui Ceauşescu de generalul Victor Beda[25], fost director al circulaţiei în Inspectoratul General al Miliţiei – personaj implicat în operaţia împotriva Danei şi a lui Radu –, zeci de ofiţeri ai Securităţii i-au ţinut sub filaj, ostentativ şi permanent, 24 de ore din 24, timp de 11 ani. În noaptea de 21 decembrie 1989, când Ceauşescu a ordonat arestarea tuturor opozanţilor politici, Dana şi Radu au fost ridicaţi de la domiciliu şi transportaţi la Călăraşi împreună cu părinţii lui Radu. Atitudinea şi aluziile ofiţerilor care i-au escortat le-au creat impresia că acolo vor fi împuşcaţi, iar corpurile lor vor fi aruncate la graniţa cu Bulgaria, spre a simula că au vrut să fugă din ţară. Din fericire, înainte de a ajunge la graniţă, postul de radio Bucureşti a anunţat că

Ceauşescu a fugit şi că sediul Comitetului Central era acum în mâna răsculaţilor. Cum au auzit vestea, cei peste douăzeci de ofiţeri de securitate care îi escortau au dispărut aşa cum fac şobolanii pe o corabie care se scufundă, abandonându-şi arestaţii, uniformele şi armamentul din dotare.

25. *Tineretul liber*, 24 ianuarie 1990, p. 3.

Când copiii mei s-au reîntors la Bucureşti, au constatat că maşina Securităţii, până atunci veşnic parcată în faţa casei lor, fusese de asemenea abandonată. Un diplomat al ambasadei americane din Bucureşti, care i-a luat imediat sub protecţia ei, a inspectat maşina în care a găsit nu numai uniforme militare, dar şi dosarul operativ al Securităţii ce cuprindea sarcinile postului de pază respectiv. Dosarul conţinea, între altele, fotografiile persoanelor care trebuiau împiedicate cu orice preţ să ia legătură cu copiii mei; una dintre ele era chiar a diplomatului american care îi însoţea.

De ce s-a dezintegrat Securitatea atât de repede? Sunt convins că, în toamna lui 1989, când dictatorii din ţările Europei de Est au început să fie măturaţi de pe scena istoriei, unul după altul, iar poliţiile lor politice să cadă în dizgraţie, o sumedenie de ofiţeri de securitate au conchis că nu mai are rost să-i rămână loiali lui Ceauşescu. Primii germeni au apărut în 1988, când, aşa cum am aflat tot de la Dana, ofiţerii acestei oribile instituţii au auzit la Europa Liberă că idolul lor, Ceauşescu, nu era altceva decât un şarlatan internaţional a cărui singură preocupare era să pună mâna pe cât mai multe milioane, pe care să le depună în conturi personale. Dana mi-a povestit că, după transmiterea în serial a cărţii mele *Orizonturi roşii* de către Europa Liberă, o parte din ofiţerii ce o filau au început să fraternizeze cu ea şi cu soţul ei, pasându-le discret alimente, comunicându-le ştiri care le erau interzise, ba chiar şi sfătuindu-i cum să scape de filaj. Când revolta anticomunistă care bântuia prin Europa de Est a ajuns în sfârşit în România şi Ceauşescu a ordonat Securităţii să tragă în demonstranţi, ofiţerii ei au înţeles că acesta pierduse partida şi, evident, au decis să nu-şi mai lege soarta de cauza lui.

Pe 29 decembrie, la patru zile după „executarea“ lui Ceauşescu, Televiziunea Română a anunţat formarea unui guvern provizoriu, iar amestecul KGB-ului a ieşit în evidenţă şi mai clar. Noul prim-ministru, chipeşul Petre Roman, fusese urmărit zi şi noapte de generalul Nicolae

Pleşiță, primul adjunct al ministrului de interne, deoarece – cum am mai amintit – Roman era amantul înflăcărat al Zoiei Ceauşescu, şi de U.M. 0920/A, deoarece tatăl său, Valter Roman, era ofițer acoperit de informații sovietic. Fragila presă de opoziție, abia înfiripată, a scos din nou la iveală cartea *Secolul XX: secolul marilor revoluții*, scrisă de tatăl prim-ministrului. „Cine va veni după noi?“ se întreabă profetic Valter Roman în cartea sa. „După noi vor veni cei care vor trebui să vină, căci nu există postcomunism“, îşi răspunde singur. „Noi nu scriem istoria, noi o creăm“, conchide Valter Roman. Aceasta era exact deviza KGB, cuvânt cu cuvânt!

Omul numit să conducă Ministerul Apărării Naționale a fost, bineînțeles, generalul Militaru. Noul ministru de externe, Sergiu Celac, era un alt comunist care studiase la Moscova, unde absolvise Institutul de Relații Internaționale – o filială a KGB. Devenit adjunct al şefului Secției externe a Comitetului Central şi translator personal al lui Ceauşescu pentru limbile rusă şi engleză, Celac a fost destituit în 1978, după ce Ceauşescu a aflat dintr-un raport al U.M. 0920/A că KGB-ul pregătise o operație pentru atragerea sa în cadrul Planului „Dnestr“.

Celelalte două poziții majore din noul guvern au fost ocupate de doi generali care fuseseră contactați de ofițerii sovietici de informații în timpul unei vizite pe care au făcut-o la Budapesta, cu numai câteva săptămâni înaintea răsturnării lui Ceauşescu, după cum relatează scriitorul francez Radu Portocală, a cărui carte despre răsturnarea lui Ceauşescu a fost primită cu viu interes în Europa.[26] Generalul Victor Stănculescu, omul care a organizat „judecarea“ şi „execuția“ lui Ceauşescu – şi care în acele zile îşi făcea un titlu de glorie din faptul că vorbea fluent ruseşte –, a devenit ministrul economiei. Generalul Mihai Chițac, fost şef al Comandamentului Trupelor Chimice din Ministerul Apărării Naționale, a devenit ministru de interne. Toate celelalte posturi importante din noul guvern au fost ocupate de comunişti care deținuseră înalte funcții în trecut – nouă erau foşti miniştri sau miniştri adjuncți sub Ceauşescu.

26. Radu Portocală, *Autopsie du coup d'État roumain. Au pays du mesonge triomphant*, Calmann-Levy, Paris, 1990, p. 35 (ed. rom. *România, autopsia unei lovituri de stat. În țara în care a triumfat minciuna*, în româneşte de Ioana Cantacuzino, Agora Timişoreană, Timişoara, Editura Continent, Sibiu, 1991).

Ritualul succesiunii de la Ceauşescu la Iliescu a produs alte dovezi irefutabile că noii conducători de la Bucureşti urmau, pas cu pas, regulile Kremlinului. Una dintre legile nescrise ale succesiunii într-un regim comunist era ca noul lider să arunce toate neajunsurile din viaţa politică şi economică a ţării pe spatele exceselor făcute de predecesorul său. Când Hruşciov a venit la putere, l-a blamat pe Stalin, după cum Gorbaciov l-a blamat pe Brejnev, iar Ceauşescu pe Gheorghiu-Dej. Noul lider român, Ion Ilici Iliescu a pus întregul dezastru al ţării pe spatele lui Ceauşescu. La numai câteva săptămâni după ce a acaparat puterea, Iliescu a expus garderobele lui Ceauşescu şi blănurile Elenei, iar un comunicat oficial al guvernului arăta că 21 de palate, 41 de vile prezidenţiale şi 20 de cabane de vânătoare care îi aparţinuseră lui Ceauşescu au fost confiscate. Toate acestea au fost salutare.

Este însă extrem de semnificativ, şi tipic sovietic, faptul că Iliescu nu a repudiat explicit sistemul care l-a adus la putere pe Ceauşescu şi care i-a permis să devasteze ţara cu impunitate.

Sub presiunea maselor populare, Iliescu a trecut Partidul Comunist Român în afara legii, dar a doua zi s-a răzgândit şi a anunţat că soarta acestuia va fi decisă printr-un referendum, care însă nu a mai avut loc. Când partidul comunist s-a autodizolvat, Frontul Salvării Naţionale s-a intitulat el însuşi un partid politic şi i-a absorbit pe cei mai importanţi membri ai defunctului partid comunist. Cu excepţia unor schimbări cosmetice, neesenţiale, sistemul comunist de producţie, de distribuire a bunurilor şi de comerţ exterior au rămas, de asemenea, neschimbate. În acelaşi timp, conducerea Frontului a decis ca membrii nomenclaturii lui Ceauşescu care au dovedit „competenţă profesională“ în trecut să fie menţinuţi în funcţii. Moscova spera, evident, că toţi aceşti înalţi demnitari comunişti vor folosi posturile lor cheie pentru a preveni privatizarea României, care i-ar fi făcut să-şi piardă privilegiile. Această speranţă a întrecut toate aşteptările. La doi ani după răsturnarea lui Ceauşescu, România era ţara cu cele mai slabe rezultate în materie de privatizare a industriei din Europa de Est.

De la bun început, Ion Ilici Iliescu şi guvernul său nu au făcut nici un secret din faptul că privesc capitalismul ca pe un blestem şi Occidentul ca pe un inamic. „Nu vrem privatizare“ şi „Nu ne trebuie splendorile Occidentului“ au devenit lozincile lor cotidiene din acele zile. Spre deosebire de guvernele maghiar şi polonez, care de la bun început s-au

străduit să atragă emigrația în efortul de democratizare a țărilor lor, noul guvern al României i-a tratat cu ostilitate pe emigranții care voiau să îl ajute: „Cei ce vor să ne fericească cu experiența Apusului se pot întoarce de unde au venit“ era o altă lozincă a noilor conducători din Bucureşti. În contrast cu guvernul cehoslovac, care l-a ales pe disidentul Václav Havel în funcția de preşedinte al țării, guvernul român i-a eliminat pe Doina Cornea şi pe ceilalți foşti opozanți politici din componența sa.

Spre deosebire de guvernele celorlalte țări din Europa de Est, care de la bun început s-au distanțat de Uniunea Sovietică, noul guvern de la Bucureşti a devenit şi mai apropiat de Moscova decât guvernul lui Ceauşescu. Faptul că primul demnitar străin care a vizitat România – la numai câteva zile după răsturnarea lui Ceauşescu – a fost ministrul de externe sovietic Eduard Şevardnadze este mai mult decât concludent.

Nimic nu este însă mai elocvent decât pactul pe care Iliescu şi Gorbaciov l-au semnat la 5 aprilie 1990. Acest pact prevede că *România şi Uniunea Sovietică recunosc granițele prezente ale celor două țări* şi că *România nu va adera la nici o alianță militară „în detrimentul Uniunii Sovietice“*.

Astăzi, când privim evenimentele din 1989 prin prisma istoriei, apare evident că Gorbaciov nu a avut niciodată intenția să elibereze țările-satelit din strânsoarea Moscovei. El a vrut doar să „reformeze“ comunismul din aceste țări spre a-l face mai suportabil şi mai productiv, pentru ca, în felul acesta, să micşoreze povara politică şi financiară pe care sateliții Moscovei o puneau pe umerii deja fragili ai Uniunii Sovietice.

Din fericire, planurile de tip „Dnestr“ pregătite de Moscova pentru restul Europei de Est nu au avut sorți de izbândă. Mulțimile de oameni din Germania de Est care au luat drumul Occidentului după căderea odiosului zid al Berlinului au amenințat să lase în urma lor o țară depopulată, iar asta l-a convins pe Gorbaciov că e mult mai avantajos să o vândă pe suma de 34 de miliarde de dolari cash, oferită de guvernul de la Bonn.

Cehoslovacia şi Polonia au reuşit să se salveze de la măcelul comunist datorită celor doi remarcabili militanți politici care urau comunismul cu toată ființa lor – Václav Havel şi Lech Wałęsa – şi care au reuşit să dejoace planurile Moscovei. Când Ungaria şi Bulgaria şi-au deschis granițele comune cu Austria, respectiv cu Grecia şi Turcia, maghiarii şi

bulgarii au avut posibilitatea să vadă cu ochi lor avantajele sistemului capitalist. Posturile vestice de televiziune, ce puteau fi acum recepționate în aceste patru țări, au isprăvit ce mai era de isprăvit: emisiunile lor i-au convins, fără drept de apel, pe mai toți locuitorii că democrația occidentală nu era monstrul nesățios ce se hrănea cu sângele poporului, așa cum auziseră timp de peste patru decenii. Cetățenii Poloniei, Cehoslovaciei, Ungariei şi Bulgariei, obidiți şi umiliți patru decenii, au încetat să mai vadă glasnostul ca pe o mană cerească, îndreptându-se cu paşi viguroşi către democrația occidentală şi economia ei de piață, care, în mai puțin de trei ani, a început să le aducă mult râvnita prosperitate economică şi socială.

În viață se întâmplă adesea să pleci după lână şi să te întorci tuns, spune un proverb românesc. Nici Gorbaciov şi nici serviciile sale de informații nu au putut prezice că eforturile lor de a menține Europa de Est în țarcul glasnostului şi al perestroikăi vor sfârşi prin a săpa groapa comunismului. Sper numai că, mai devreme sau mai târziu, şi România se va debarasa de criptocomuniştii care o conduc astăzi şi că îşi va relua locul pe care îl merită în comunitatea democratică internațională.

Capitolul 22
„Noul“ KGB

Când Mihail Gorbaciov a introdus glasnostul şi perestroika, el n-a intenţionat să transforme Uniunea Sovietică într-o democraţie occidentală, după cum nici Petru cel Mare n-a avut în minte democraţia liberală când a înlocuit *Boiarskaia Duma* cu senatul rus. În cazul lui Gorbaciov, faptele au demonstrat că el dorea doar să prevină falimentul comunismului, singura formă de guvernământ pe care o cunoştea. Pentru aceasta, Gorbaciov era gata să renunţe la monopolul partidului, la economia centralizată, la cenzura presei şi chiar la imuabilul dictat că proprietatea privată generează exploatare şi descompunere socială. Totul era pe masă, deschis pentru discuţii şi negocieri, cu excepţia funcţiilor sale şi a instrumentelor care îl ajutau să le păstreze – poliţia politică şi serviciul de informaţii externe.

Spectaculoasele revolte anticomuniste pe care glasnostul le-a generat în Europa de Est l-au propulsat pe Gorbaciov într-o poziţie de proeminenţă politică în Occident. Uniunea Sovietică s-a dovedit însă a fi diferită. Având posibilitatea să se exprime liber, după şapte decenii petrecute în tăcere, sovieticii şi-au dat frâu liber furiei împotriva frustrărilor. „Nimeni nu mai lucrează aici“, mi-a scris un prieten, fost consilier al Casei Albe, care conducea o delegaţie americană la Moscova. „Toţi se războiesc între ei şi toţi aşteaptă un alt miracol.“ În viaţa reală, miracolele economice nu vin însă de la sine. Magazinele Moscovei au ajuns mai goale decât oricând, iar milioane de sovietici au început să arunce vina pe omul care le-a permis să-şi ridice glasul.

Înalta nomenclatură a Moscovei, care se temea că privilegiile ei vor fi periclitate de libertăţile civice şi economice permise de glasnost şi de perestroika, a decis să folosească momentul pentru a readuce la putere comunismul de tip stalinist. KGB era singura instituţie sovietică care putea menţine dictatura totalitară şi a fost normal ca înalţii demnitari comunişti să încerce să-şi păstreze scaunele cu ajutorul său.

La 22 iunie 1991, Vladimir Kriucikov, preşedintele KGB, a cerut parlamentului sovietic să-şi apere patria, care era „în pragul catastrofei“. Apoi, într-o şedinţă secretă, Kriucikov a dezvăluit „informaţii certe“ obţinute de KGB, conform cărora anumite servicii de spionaj occidentale erau implicate în procesul organizării unor operaţii de „pacificare“ şi chiar de „ocupare“ a Uniunii Sovietice.

Printr-o remarcabilă „coincidenţă“, revelaţiile ultrasecrete făcute de Kriucikov în şedinţa ultrasecretă din parlament au fost înregistrate „clandestin“ pe o casetă video şi au fost transmise „din greşeală“ la televiziunea sovietică în cursul aceleiaşi seri.

Două luni mai târziu, întreaga omenire a fost îngrozită de ştirea că la Moscova a avut loc un *coup d'état*. Urmând modelul folosit pentru răsturnarea lui Hruşciov, KGB l-a arestat pe Gorbaciov la reşedinţa sa de vară din Crimeea. Trupele de securitate au ocupat apoi Kremlinul, au înconjurat reşedinţa primului preşedinte ales al Republicii Federative Sovietice Socialiste Ruse, Boris Elţîn, şi au împânzit străzile Moscovei cu tancuri şi trupe autopurtate.

Lovitura de stat din august 1991 a eşuat după trei zile, conferind suprema dovadă că nimic, nici chiar o lovitură de stat, nu mai putea reuşi într-o societate ale cărei artere fuseseră calcifiate de şaptezeci de ani de guvernare comunistă. Partidul Comunist al Uniunii Sovietice a fost principalul perdant. În faţa camerelor de televiziune care au transmis spectacolul pe toate meridianele Globului, Gorbaciov a făcut o scurtă încercare teatrală de a-l salva. Nimic în lume nu îl mai putea însă opri să folosească acea unică ocazie pentru a se debarasa de partid, care îşi cerea acum dreptul la o reală conducere colectivă.

Abolirea partidului era şi pe lista de priorităţi a noului erou sovietic, Boris Elţîn, pe care „partidul“ îl exclusese din Biroul Politic şi îl prezentase întregii ţări ca duşman al poporului. Majoritatea celor din Occident au sperat că sfârşitul partidului comunist va duce la democratizarea Uniunii Sovietice şi la prosperitatea economiei sale falimentare – Statele Unite cheltuiseră peste trei trilioane de dolari în vederea acelui memorabil eveniment.

Se pare însă că va curge multă apă pe Dunăre până la împlinirea acestui vis.

După ce Stalin a înlocuit dictatura proletară leninistă cu aceea a poliţiei sale politice de tip ţarist, rolul real al partidului în viaţa Uniunii

Sovietice nu a fost mult mai mare decât cel al mumiei lui Lenin din mausoleul de la Kremlin. Instrumentul real al puterii era poliția politică de tip țarist, modernizată de Stalin, care devenise cea mai mare organizație de informații și contrainformații din lume.

Pentru o clipă, Occidentul a crezut că Gorbaciov și Elțîn vor merge până la capăt. În timpul aceleiași apariții istorice, televizată în toată lumea, ei au fost de acord cu ideea că KGB a pus la cale lovitura de stat și au anunțat că îl vor desființa. Din păcate, asta nu s-a întâmplat. Gorbaciov și Elțîn s-au limitat să-i înlocuiască pe șefii KGB și PGU, să prezinte la televiziune câteva dosare „confiscate" de la organele locale ale KGB și să închidă ochii atunci când mulțimea furioasă a demolat statuia lui Dzerjinski din fața Liubiankăi.

Întâmplător, Vadim Bakatin, noul președinte al KGB, fusese ministru comunist de interne, iar fiul său lucra în KGB împreună cu băiatul lui Kriucikov. Bakatin și-a început activitatea, tot întâmplător, urmând exemplul predecesorilor săi, Andropov și Kriucikov: a pus „noul" PGU să-l prezinte presei occidentale ca pe un admirator al Occidentului. La câteva săptămâni după ce Bakatin a preluat cârma KGB, Occidentul afla că el fusese dintotdeauna un fan al formației The Beatles și al lui Elvis Presley și că, și el, era îndrăgostit până peste cap de jazzul american. „*Blue Pyramid* e discul meu preferat", a mărturisit el ziarului *New York Times*, într-un interviu acordat în noiembrie 1991.

Tot „întâmplător", noul șef al PGU, Evgheni Primakov, era un ofițer deplin conspirat al PGU, care în timpul Operației „Desert Storm" a fost mesagerul lui Gorbaciov pe lângă Saddam Hussein. Modul în care a acționat mi-a reamintit de călătoriile mele în Libia pentru a-i prezenta colonelului Gaddafi mesajele supersecrete ale lui Ceaușescu.

Odată instalați, cei doi au „reformat" serviciile de spionaj și de securitate internă. Prima schimbare a fost înlocuirea firmei de la intrare. PGU a primit un nume occidentalizat, asemănător cu Central Intelligence Agency (CIA): Serviciul Central de Informații. KGB a fost rebotezat Serviciul Interrepublican de Securitate – un fel de FBI. Au urmat alte câteva schimbări cosmetice și înlocuirea unor cadre de conducere compromise. Nu a transpirat însă nimic din care să rezulte că sarcinile de bază ale celor două organe au fost modificate. De asemenea, nimic nu a lăsat să se înțeleagă că numărul ofițerilor celor două instituții a fost realmente redus. (Conform unei informații, publicată în presa americană

din 8 februarie 1992, numai 36 din cei 486 000 ofiţeri operativi ai KGB fuseseră scoşi în mod cert din KGB până la sfârşitul anului 1991.)

La câteva săptămâni după „reformarea“ sa, „noul“ KGB a pornit o campanie intensă pentru a convinge ţara şi străinătatea că nu a avut nici un rol în recenta lovitură de stat. Cu ocazia conferinţei de presă ţinute la 21 august 1991, prim-adjunctul şefului Centrului de Presă al „noului“ KGB, colonelul Vladimir Maslenikov, a spus că participarea lui Kriucikov la acel *coup d'état* nu înseamnă că întregul KGB a luat parte la complot. „Suntem mulţumiţi că nu există nici o dovadă care să ateste implicarea directă a KGB“, a spus el. „Însăşi participarea preşedintelui e bizară, a adăugat Maslenikov. El a fost întotdeauna un zelos adept al glasnostului!“ După alte câteva săptămâni, „noul“ KGB a început să-şi atribuie meritul pentru înfrângerea complotiştilor. O nouă ştire publicată în presa sovietică arăta că lovitura de stat a eşuat deoarece comandantul adjunct al unităţii de elită a KGB, „Alpha“, ar fi refuzat să ia cu asalt clădirea parlamentului republicii ruse şi să-l omoare pe Boris Elţîn.

David Wise, jurnalistul american care a vizitat sediul „noului“ KGB, a scris că statuia lui Felix Dzerjinski trona la loc de cinste în uriaşa anticameră a biroului lui Vadim Bakatin. Dovada supremă că „noul“ KGB nu era nimic altceva decât o variantă pudrată a poliţiei politice create de Stalin mi-a fost dată însă de interviul pe care purtătorul de cuvânt al lui Bakatin, generalul Aleksei Karbainov, l-a dat ziarului american *New York Times*, în noiembrie 1991. Într-o lungă conversaţie cu jurnalistul american Uri Dan, generalul Karbainov a făcut tot ce i-a stat în putere ca să-şi convingă interlocutorul că „noul“ KGB era o organizaţie democratică, hotărâtă să prezinte opiniei publice mondiale „adevărul gol-goluţ“ despre acţiunile teroriste şi de spionaj organizate în Occident de vechiul KGB. Totul a mers bine şi frumos, până când Dan Uri s-a referit la un caz concret: e de acord KGB să prezinte adevărul, de exemplu, despre cazul soţilor Rosenberg? „N-avem nici un material despre ei – a tunat Karbainov – vizibil iritat. Nici un dosar. Nimic despre aşa-zisa reţea de spionaj atomic.“

În zadar a încercat jurnalistul american să-i aducă aminte că însuşi Hruşciov a recunoscut în memoriile sale, care au fost publicate în Occident, că soţii Rosenberg au avut un „rol important“ în crearea primei bombe atomice sovietice. „Dacă KGB ar fi avut un dosar al soţilor Rosenberg, ar fi fost de acord să-l prezinte opiniei publice mondiale?“ a

încercat încă o dată Dan Uri. Karbainov a pretins că nu a înţeles întrebarea, schimbând subiectul.

Acest interviu, publicat în *New York Times*, la 25 noiembrie 1991, mi-a amintit de consilierii şi manualele PGU, care descriau cu mândrie cum, la 25 septembrie 1949, Beria, pe atunci vicepremier însărcinat cu coordonarea poliţiei politice şi a programului nuclear al Uniunii Sovietice, i-a telefonat lui Stalin, de la poligonul nuclear din Kazahstan, la doar câteva minute după explozia primei bombe atomice sovietice, pentru a-i raporta că datele furnizate de soţii Rosenberg s-au dovedit exacte. Ciuperca atomică din Kazahstan, i-a spus el lui Stalin, era tot atât de mare cât fusese cea a bombei folosite de americani la Hiroshima.

La câteva luni după interviul lui Karbainov, opinia publică occidentală a înţeles ipocrizia „noului“ KGB. În aprilie 1992, poliţia belgiană a lichidat o reţea de spionaj a KGB, compusă din 14 cetăţeni belgieni care furnizau Moscovei informaţii secrete cu caracter politic, militar şi tehnico-ştiinţific. Ministerul de Externe belgian a expulzat patru diplomaţi ruşi direct implicaţi în această operaţie. Noua afacere de spionaj sovietic a stârnit oprobriul opiniei publice occidentale. „Toate astea, în timp ce Rusia vrea să obţină miliarde de la noi“, a declarat ministrul belgian de externe, Willy Claes. „Faptul că Rusia îşi permite să aloce imense sume de bani pentru a spiona Occidentul – a adăugat el – zădărniceşte foarte mult, dacă nu face chiar imposibilă intenţia guvernelor occidentale de a continua să o ajute financiar“ (*The New York Times*, 12 aprilie 1992).

Un proverb spune că cei pe care nu-i laşi să moară nu te lasă să trăieşti. În decembrie 1991, cînd Boris Elţîn a abolit Uniunea Sovietică, el nu s-a debarasat şi de KGB. În decembrie 1999, KGB-ul s-a debarasat de Elţîn. Acum KGB, rebotezat FSB[27], şi-a mutat cartierul general în Kremlin.

27. *Federalnaia Slujba Bezopastnosti v Rossiskov Federaţii.*

În Uniunea Sovietică, KGB era un stat în stat. Acum KGB, rebotezat FSB, este statul. În 2003, peste 6 000 de foşti ofiţeri KGB erau membri ai guvernului central şi ai guvernelor locale ale noii Federaţii Ruse.

Capitolul 23
Quo vadis?

Noii conducători ai României şi-au făcut studiile la Moscova, ca Elţîn, şi cunoşteau numai calea sovietică de guvernare a ţării cu ajutorul poliţiei politice. De aceea ei s-au străduit, ca şi Elţîn, să păstreze această instituţie tipic rusească în spatele unui nou nume.

Prin decretul din 26 decembrie 1989, semnat de Ion Iliescu, ca preşedinte al FSN, şi Nicolae Militaru, ca ministru al apărării, Securitatea a fost integrată în Ministerul Apărării Naţionale. (Acelaşi decret a transformat Miliţia în Poliţie şi a pus în fruntea ei pe generalul în rezervă Jean Moldoveanu, fost adjunct al ministrului de interne şi şef al Direcţiei Generale a Miliţiei în ultimii mei ani petrecuţi în România.) Apoi Iliescu i-a avansat în grad pe comandantul Trupelor de Securitate, generalul Luigi Martiş, şi pe alţi patru generali de securitate, lăsând astfel să se înţeleagă că Securitatea ar fi avut un rol pozitiv în răscoala din decembrie 1989.

La începutul lui februarie 1990, ministrul de externe american James Baker a informat noul guvern de la Bucureşti că Statele Unite îi vor reacorda clauza naţiunii celei mai favorizate numai atunci când vor avea dovezi care să ateste abolirea reală a Securităţii, ale cărei odioase crime comise în timpul răscoalei româneşti din decembrie 1989 fuseseră înfierate de guvernele şi opinia publică occidentale. Deşi noii lideri ai ţării nu au făcut publică cererea lui Baker, populaţia României a aflat despre ea de la Europa Liberă. La 20 februarie 1990, sub presiunea unor demonstraţii de stradă care susţineau cererea americană de abolire imediată a Securităţii, guvernul român a anunţat că aceasta a încetat să mai existe. Ca să fie convingător, guvernul a invitat un număr de jurnalişti străini la centralele locale de interceptare telefonică ale Securităţii din câteva uzine din Bucureşti (IOR, 23 August, Fabrica de Îmbrăcăminte şi Tricotaje). O echipă a televiziunii americane, condusă de respectatul Ted Koppel, care făcea un documentar despre Ceauşescu,

a primit chiar permisiunea de a filma câteva cadre în una dintre aceste centrale.

O lună mai târziu, Ted Koppel s-a întors la aceeaşi centrală, pentru detalii suplimentare, dar nu a mai fost lăsat să intre. Un membru al echipei sale a forţat însă uşa de intrare şi un operator american a putut filma interiorul centrului, mai bine de un minut, până când uşa i-a fost brutal trântită în nas.

Am cooperat cu echipa lui Ted Koppel în producerea acelui documentar despre Ceauşescu şi, când am văzut secvenţele respective, nu am avut nici cel mai mic dubiu că reprezentau activităţi de interceptare a telefoanelor, aşa cum le văzusem de nenumărate ori pe vremea când eram secretar de stat la Ministerul de Interne.

Din acel moment, guvernul român nu a mai făcut nici un efort credibil să convingă România şi restul lumii că centrele de ascultare electronică şi de cenzură poştală ale fostei Securităţi au fost cu adevărat desfiinţate. Imediat după răsturnarea lui Ceauşescu, scrisorile din România către fiica mea, Dana, ajungeau din Statele Unite în patru sau cinci zile. Trei luni mai târziu, ele aveau nevoie de 10-14 zile, exact ca pe timpul lui Ceauşescu, când întârzierea era determinată de cenzura poştală.

Pasul următor al domnului Ion Iliescu a fost să îmbrace Securitatea în blană de oaie. La 26 martie 1990, el a semnat Decretul nr. 191 prin care a rebotezat-o SRI (Serviciul Român de Informaţii). Este instructiv de subliniat că schimbarea numelui poliţiei politice, de îndată ce ea s-a compromis în ochii opiniei publice, a fost o tactică intens folosită de Kremlin – CEKA, GPU, OGPU, NKVD şi KGB sunt numai o parte din jocul anagramelor sale.

Prin acelaşi decret, Iliescu a numit la cârma SRI un păstor care, ca şi Securitatea, era rebotezat şi purta acum o blană pe care scria că nu a făcut niciodată parte din cadrele ei sau din reţeaua ei de informatori. Era un alt neadevăr: Virgil Măgureanu (alias Virgil Astaloş) a devenit colaborator al Securităţii în februarie 1972, iar în septembrie 1972 a fost încadrat ca ofiţer de securitate cu gradul de căpitan şi a fost repartizat la serviciul de documentare al Brigăzii ZI (exploatarea informaţiilor) din Departamentul de Informaţii Externe (DIE). Căpitanul Măgureanu, care era un activist de partid cu state vechi, nu a fost însă atras de munca de informaţii. Marxismul era pasiunea sa. La 31 martie 1973, a fost trecut în rezervă şi a fost transferat la Academia „Ştefan Gheorghiu“, care pregătea cadre de

conducere pentru PCR.

După ce presa română a publicat documente originale din dosarul său de ofițer, Virgil Măgureanu a dat un interviu ziarului *Tineretul liber* (29 aprilie 1992), în care a spus, nici mai mult, nici mai puțin, că a lucrat în DIE numai cât timp şi-a „satisfăcut serviciul militar“. În 1972 eram şeful adjunct al DIE şi ştiu cu certitudine că Virgil Măgureanu a făcut parte din prima promoție de cadre recrutate pentru munca de informații externe, după ce, în februarie 1972, Ceauşescu a mărit schema de organizare a DIE de la 700 la 2 800 de ofițeri şi a pus-o sub controlul său personal. Pot de asemenea să certific că documentele privind încadrarea domnului Măgureanu ca ofițer DIE – publicate în 1992 de *Tinerama* – sunt originale şi poartă semnătura şefului adjunct al Brigăzii ZI, lt.-col. Bucurescu (numele real este Constantin Ungureanu, folosit cât a lucrat sub acoperire de diplomat la Geneva). Cunosc de asemenea că nimeni, dar absolut nimeni nu şi-a făcut stagiul militar în acea instituție ultrasecretă care s-a chemat DIE, timp de douăzeci şi trei de ani, cât am lucrat acolo.

Proiectul Legii de organizare şi funcționare a Serviciului Român de Informații prevedea la art. 27 alin. 2: „Nu pot fi încadrate în Serviciul Român de Informații persoanele care, făcând parte din structurile represive ale statului totalitar, au comis abuzuri, informatorii sau colaboratorii Securității, precum şi foştii activişti ai Partidului Comunist Român.“ Aceste condiții, adoptate de celelalte foste țări socialiste, contraveneau însă flagrant cu statutul juridic al domnului Măgureanu şi cu existența în SRI a peste 12 000 de foşti securişti şi, ca atare, au fost schimbate. Textul *final* al aceleiaşi legi, aprobată de Senatul României în ianuarie 1992, stipulează: „Nu pot activa în Serviciul Român de Informații persoanele care au fost găsite vinovate de fapte îndreptate împotriva drepturilor şi libertăților fundamentale ale omului.“ Cu alte cuvinte, numai Ceauşescu nu poate face parte din SRI.

Într-un interviu publicat în ziarul *Tineretul liber* din 8 şi 9 februarie 1991, generalul Mihai Stan, primul-adjunct al şefului SRI, a încercat să explice de ce SRI era plin ochi cu ofițeri ai fostei Securități: „Chiar dacă au aparținut unei anume organizații, aceşti oameni nu şi-au făcut decât datoria, de care s-au achitat cu pricepere şi onestitate, aşa cum fac şi acum.“ Exact aşa au încercat să se dezvinovățească, fără succes, şi foştii

ofiţeri ai Gestapoului în timpul proceselor ce le-au fost intentate la sfârşitul celui de-al Doilea Război Mondial.

Noul guvern de la Bucureşti a mers atât de departe, încât a decis să prescrie în bloc fărădelegile săvârşite în trecut de cadrele Securităţii. Răspunzând întrebărilor unor jurnalişti cu privire la motivul pentru care ofiţerii de securitate care au comis crime în timpul răscoalei împotriva lui Ceauşescu sau în anii anteriori nu au fost trimişi în justiţie, Măgureanu a explicat: „Puţinii care s-au făcut vinovaţi de crime… şi-au găsit refugiu în afara hotarelor.“

Criptocomuniştii din fruntea României ştiau că asemenea afirmaţii gratuite nu pot rezista în timp şi, pentru a-şi proteja până la capăt ofiţerii de securitate care formează coloana vertebrală a SRI, au decis să „sigileze“ dosarele Securităţii pentru următorii patruzeci de ani.

Dezvăluirile făcute de Victor Mitran, fost subaltern de-al meu, care a fost trecut în rezervă după ce am „defectat“, arată că în 1990 SRI avea acelaşi „duşman principal“ ca şi Securitatea lui Ceauşescu: Statele Unite ale Americii. Potrivit relatărilor lui Victor Mitran, la începutul lunii mai a anului 1990, el a fost contactat de un ofiţer SRI care i-a spus că „se reface aparatul“ şi i-a sugerat să facă cerere de reangajare. La scurt timp după ce a cerut să fie reîncadrat, Mitran a fost prezentat unui adjunct al domnului Măgureanu, care a început prin a-i elogia cunoştinţele operative despre Ambasada Statelor Unite din Bucureşti.

În iunie 1990, Mitran a devenit maior în SRI şi a primit sarcina să organizeze o provocare împotriva viceconsulului american la Bucureşti, Mark Sullivan, în cooperare cu Fiodr Bodnari, un ofiţer al KGB, acoperit ca prim-secretar la ambasada sovietică din Bucureşti. Acţiunea prevedea ca Mitran să-i predea diplomatului american un material „trăsnet“, pregătit de SRI. Atât Mitran, cât şi Sullivan urmau să fie arestaţi în timpul predării–preluării de material. „Eu urma să fiu eliberat – a declarat Mitran –, iar diplomatul avea două alternative: să colaboreze cu SRI sau să fie expulzat cu scandalul de rigoare.“

În ochii mei, întregul scenariu, tipic KGB, era identic cu cel folosit de atâtea ori de Securitate şi de DIE împotriva diplomaţilor occidentali din România.

În martie 1991, Mitran a realizat că devenise un pion într-un joc „prea periculos“ pentru România şi a solicitat o audienţă la Virgil Măgureanu. Ca să-şi tempereze ofiţerul, Măgureanu a cerut „pe ton imperativ“

ministrului adjunct al turismului, Grigoruț, care „întâmplător“ era prezent la discuție, să-i dea un post soției lui Mitran. În ceea ce îl privea pe Mitran, Măgureanu l-a asigurat că, dacă își va ține gura, îl va instala ca „patron al unei firme“ (aceasta să fi fost oare metoda de privatizare a economiei românești?).

Victor Mitran nu şi-a ținut însă gura. Revelațiile sale au făcut ca SRI să apară în fața opiniei publice din întreaga lume ca un fel de Stan şi Bran rămaşi în tranşee, chiar şi după terminarea războiului mondial.

În 1996, Constantin Bucur, căpitan SRI, a prezentat public sute de benzi de magnetofon ale SRI ce conțineau înregistrări ilegale de convorbiri telefonice ale politicienilor şi ziariştilor români făcute la cererea verbală a diferiți securişti deveniți şefi în SRI. Potrivit relatărilor sale, doar în unitatea în care lucra se făceau cca 4 800 de interceptări pe zi. Bucur a estimat că dacă s-ar pune cap la cap toate interceptările făcute de SRI s-ar ajunge la o „cifră înspăimântătoare, ce contrazice flagrant cele 840 mandate de interceptare“ aprobate legal. Ca să prevină alte „deconspirări“ similare, SRI l-a acuzat pe Bucur de „trădare“ şi l-a deferit Tribunalului Militar. Şantajul a reuşit – nimeni n-a mai crâcnit de atunci.

După răsturnarea lui Ceauşescu, guvernul român nu a suflat o vorbă despre soarta serviciului de spionaj. În februarie 1990, am avut însă primul semn că şi DIE supraviețuise şi că lucra acum pentru noii săi stăpâni. După o întrerupere de o lună, *Tribuna României*, o gazetă editată de DIE pentru emigrația română din Occident, a reapărut sub denumirea *Curierul românesc*. „Noua“ gazetă avea acelaşi format ca şi cea „veche“, era tipărită pe aceeaşi hârtie de lux importată din Occident şi apărea sub aceeaşi acoperire a Asociației România, o organizație creată de DIE şi încadrată exclusiv cu ofiţeri acoperiți, colaboratori sau agenți DIE; cunoşteam prea bine totul şi pe toți, căci timp de doisprezece ani am aprobat fiecare număr din *Tribuna României*, înainte de a fi tipărit.

La scurt timp după aceea, am aflat că numai numele şi şeful s-au schimbat în DIE după răsturnarea lui Ceauşescu. Noua sa denumire era Serviciul de Informații Externe, sau SIE, iar noul şef era un vechi cadru al DIE, generalul Mihai Caraman, dat afară din DIE în 1978, când Direcția de Contraspionaj a stabilit că avea legături secrete cu PGU. Caraman şi-a început colaborarea cu PGU în 1962, în timp ce era

rezident în Paris; informaţii ulterioare ale U.M. 0920/A au arătat că relaţia înflăcărată de dragoste dintre el şi o cetăţeană sovietică, măritată cu un diplomat din cadrul aceleiaşi ambasade române din Paris, a jucat un rol hotărâtor în atragerea lui Caraman în această colaborare.

În 1962, Caraman l-a recrutat pe François Rousilhe, un cetăţean francez care lucra în departamentul de păstrare a documentelor secrete al NATO. Cazul a fost imediat preluat de PGU. Cele câteva mii de fotocopii ale planurilor curente şi de perspectivă ale Alianţei Nord-Atlantice furnizate de acest agent au fost considerate atât de importante de către mareşalii sovietici, încât PGU a hotărât să-l remunereze pe „Taras Bulba“ (numele lui de cod) cu monede de aur pe care Caraman le primea de la Moscova înaintea fiecărei întâlniri. Un an mai târziu, la sugestia PGU, Caraman l-a preluat în legătura sa pe colonelul turc Nahit Imre, recrutat de DIE în Ankara şi acum transferat la sediul central al NATO din Paris ca director financiar adjunct al Alianţei Atlantice. Pentru instructaje operative în legătură cu aceste două cazuri, considerate cele mai productive penetrări informative ale lagărului socialist în NATO, Caraman a fost chemat în repetate rânduri la Moscova.

La mijlocul anilor 1960, aceste cazuri deveniseră atât de importante pentru Moscova, încât PGU a trimis la Paris un ofiţer, pe Vladimir Arhipov, care avea unica sarcină de a fi consilier operativ al lui Caraman. Totul a mers bine pentru PGU până în 1969, când colonelul Ion Iacobescu, adjunctul lui Caraman în rezidenţa DIE din Paris, a cerut azil politic în Statele Unite. La scurt timp după aceea, Rousilhe şi Imre au fost arestaţi de autorităţile franceze, iar un an mai târziu Caraman a fost trecut în „conservare“ de către PGU.

În 1978, când Caraman era general-maior şi şef al Direcţiei de Contrainformaţii al DIE, el a fost reactivat de PGU. Mă aflam în biroul lui Ceauşescu când şeful Direcţiei de Contraspionaj a Securităţii, generalul Gheorghe Moga, i-a prezentat probe cu privire la relaţiile prezente ale lui Caraman cu PGU. Ca să nu sensibilizeze Moscova, Ceauşescu nu l-a arestat, nici nu l-a trecut în rezervă; Caraman a fost transferat pe o poziţie inferioară, la Inspectoratul de Securitate al Municipiului Bucureşti, unde nu avea acces nici la documente cu adevărat secrete, nici la date ce ar fi putut periclita securitatea personală a lui Ceauşescu.

Cu generalul Caraman la cârmă, SIE şi-a păstrat toate atribuţiile unui

serviciu de spionaj comunist, menținând în funcții majoritatea cadrelor ce au lucrat în el înainte de Revoluția din decembrie 1989. La un an după răsturnarea lui Ceauşescu, 80 % din totalul ambasadorilor români aflați la post şi peste 60 % din cel al directorilor din MAE şi MCE erau aceiaşi ofițeri deplin conspirați sau agenți pe care DIE îi plătea pe vremea când am fost la cârma sa. În iunie 1991, de exemplu, cu ocazia vizitei oficiale pe care premierul Petre Roman a făcut-o în Kuweit, el a fost întâmpinat de ambasadorul Gheorghe Şerbănescu, un ofițer DIE de tristă amintire, care funcționase ca agent de legătură cu grupele teroriste ale Organizației de Eliberare a Palestinei, OEP. Printre „meritele“ sale profesionale s-a înscris şi operația de „pedepsire“ a Monicăi Lovinescu, prestigioasa scriitoare şi militantă anticomunistă din Paris, care, folosind microfonul postului de radio Europa Liberă, a înfierat cu ascuțită ironie strădaniile lui Ceauşescu de a crea prima dinastie comunistă din istorie. După cum a rezultat din propriul său raport din acea vreme, maiorul Şerbănescu a instruit personal echipa de terorişti OEP care – conform ordinului lui Ceauşescu – avea sarcina să o bată pe Monica Lovinescu în aşa hal încât „să nu mai fie în stare să scrie şi să vorbească pentru tot restul zilelor ei“. Operația a avut loc două săptămâni mai târziu, în apartamentul Monicăi Lovinescu din Paris, unde făptaşii au intrat cu ajutorul unui alt terorist palestinian, deghizat ca poştaş francez. Pentru „inventivitatea“ de care a dat dovadă în acest „caz“, Şerbănescu a fost promovat la gradul de locotenent-colonel şi a devenit translatorul personal al lui Ceauşescu pentru limba arabă.

La un an după răsturnarea lui Ceauşescu, „noul“ SRI şi „noul“ SIE desfăşurau acelaşi tip de operații ca şi Securitatea în vremea lui Ceauşescu: neutralizarea opoziției politice şi mutilarea sau lichidarea celor ce îndrăzneau să-l sfideze pe şeful statului, sau – Doamne fereşte – să divulge legăturile lui secrete cu Moscova. Profesorul disident Dumitru Mazilu, care la câteva zile după răsturnarea lui Ceauşescu devenise numărul doi în Frontul Salvării Naționale, dar care a demisionat dezgustat, câteva săptămâni mai târziu, a comis ambele crime de lezmaiestate: i-a denunțat pe Iliescu şi SRI-ul său ca pioni ai Moscovei şi a hotărât să-şi publice memoriile care, după cum spunea el, dovedeau „negru pe alb“ aceste afirmații.

De cum a ajuns însă la Geneva, unde era în căutarea unui editor,

Mazilu a fost atacat de doi indivizi mascaţi care au intrat cu forţa în locuinţa lui. Agresorii au luat cu ei un manuscris de 311 pagini, intitulat *Revoluţia furată*, care descria relaţiile lui Ion Iliescu cu Moscova în zilele care au urmat răsturnării lui Ceauşescu şi l-au ameninţat pe Mazilu că îl vor omorî dacă va continua să „denigreze ţara“. Potrivit declaraţiilor pe care acesta le-a făcut poliţiei elveţiene, atacatorii i-au crestat faţa cu o lamă de ras. „Asta o să-ţi aducă aminte de noi ori de câte ori o să te uiţi în oglindă“, i-au spus cei doi.

Ştirea transmisă de Agenţia France Presse (6 martie 1991), care relata acest eveniment, menţiona alte două acţiuni teroriste în care se suspecta mâna noului guvern din Bucureşti: un activist din departamentul românesc al Federaţiei Internaţionale pentru Drepturile Omului care dezlănţuise o campanie de demascare publică a noului lider criptocomunist român fusese crunt bătut, de câteva ori, în Elveţia, iar preşedintele acestui departament primise recent ameninţări cu moartea.

Unul dintre criticii cei mai vehemenţi ai noii Securităţi a fost Ioan Petru Culianu, un istoric al religiilor de renume mondial şi profesor la Universitatea din Chicago. Curând după răscoala română din decembrie 1989, el a început să publice în presa occidentală, în cea română şi în cea a emigraţiei din Occident articole în care prezenta „noua“ Securitate drept o marionetă a KGB. „Numai când vom scăpa de Securitate, România va fi cu adevărat liberă“, a declarat Culianu într-un interviu acordat revistei *22*, la 5 aprilie 1991. Şase săptămâni mai târziu, a fost găsit mort în toaleta Universităţii din Chicago. Poliţia statului Illinois şi FBI-ul, care au cercetat cazul cu deosebită atenţie şi interes, au stabilit că profesorul Culianu a fost împuşcat în ceafă – modul tipic de executare a victimelor de către KGB şi Securitate.

Epoca lui Ceauşescu a dovedit indubitabil că o politică bazată pe poliţie secretă, spionaj, asasinat politic şi dezinformare duce la compromitere internaţională şi că o economie bazată pe spionaj industrial sfârşeşte în faliment economic. Majoritatea celorlalţi foşti sateliţi ai Moscovei au abolit aparatele de securitate şi de spionaj cu care au fost procopsite de KGB şi au trecut la crearea unor noi organe informative ale căror sarcini sunt puse în deplin acord cu principiile democraţiei şi cu noul loc şi rol al acestor state în viaţa politică internaţională. E timpul ca şi România să se debaraseze de vechile forme ruso-sovietice de

guvernare, bazate pe poliția secretă, care au izolat-o de lume şi au lăsat-o nepregătită să abordeze complexitățile societății moderne contemporane.

Istoria democrațiilor vestice oferă României o gamă largă de forme de guvernare, de la democrația reprezentativă până la monarhia constituțională.

SFÂRŞIT

27 July 1988

Dear Lt. Gen. Ion Pacepa,

You have made an important and unique contribution to the United States of which you can be justly proud. Therefore, it gives me great pleasure, on this momentous and solemn occasion, to wish you happiness and fulfillment in this country as a U.S. citizen.

Best Regards,

Richard F. Stolz
Deputy Director for Operations

București, 16 august 2013

Domnului Gen. (r) Ion Mihai Pacepa

Stimate domnule Pacepa,

Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc (IICCMER), instituție publică aflată în subordinea Guvernului și în coordonarea directă a Primului-ministru, care studiază, documentează și susține conștientizarea publică a istoriei comunismului în România, **vă adresează invitația de a face o vizită în România pentru o serie de conferințe publice și de întâlniri în universitățile românești.**

Pe 17 august a.c. se împlinesc *35 de ani* de când Tribunalul Suprem al RSR a hotărât, prin sentința nr. 52 din 17 august 1978, pedeapsa cu moartea, confiscarea totală a averii și degradarea militară pentru trădare în ceea ce vă privește. În 1999, Înalta Curte de Casație și Justiție a României a decis că sentința din 1978 este o gravă eroare judiciară, vinovăția Dumneavoastră nefiind în fapt niciodată dovedită.

Prin această invitație, IICCMER intenționează să marcheze momentul despărțirii definitive și irevocabile a Domniei Voastre de regimul totalitar comunist și să ofere mediului academic prezentarea reală și necchivocă a evenimentelor. Institutul recunoaște rolul major jucat de Dumneavoastră în demascarea caracterului criminal al dictaturii comuniste din România și mai ales a activităților ilegale și despotice ale structurilor poliției politice ale regimului totalitar. De asemenea, inițiativa Institutului urmărește să delimiteze recentele acțiuni apologetice, tentativele mascate de reabilitare a dictaturii ceaușiste de către pseudo-istorici și negarea rolului jucat de Dumneavoastră în contextul Războiului Rece, de demersurile pe care le-ați întreprins în slujba aflării adevărului. Obsesivele teze ale mitologiei național-

Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc
str. Alecu Russo, nr. 13 -19, et. 5, ap. 11, Sector 2, București, cod 020522,
T: +40 21 318 7565 / +40 21 318 7557, E: office@iccmer.ro, Web: www.iccmer.ro

comunismului pot fi combătute doar prin apelul la memorie, la dezbateri profesioniste și la mărturia unor participanți direcți ai evenimentelor.

Tânăra generație din România are astăzi nevoie de clarificări reale, de răspunsuri pertinente și de problematizări avizate în privința trecutului recent al națiunii. Prezența dvs. într-o serie de prelegeri în mediul academic, în universitățile românești, ar contribui în mod considerabil la desființarea tezelor negaționiste și revizioniste și a tentativelor de reabilitare a regimului dictatorului Nicolae Ceaușescu prezente tot mai des în ultimul timp în spațiul public.

În acest context, vizita dumneavoastră în România, ca act al aducerii aminte și aflării adevărului, ar avea o importanță deosebită prin aportul pe care l-ar aduce la conștientizarea publică a consecințelor momentului din 1978 și ar contribui, totodată, la lămurirea unor aspecte polemice privind rolul și natura totalitarismului comunist în perioada ceaușistă.

În așteptarea răspunsului Dumneavoastră și în speranța că veți răspunde pozitiv invitației noastre, vă rugăm să primiți întreaga noastră considerație.

Cu aleasă stimă,

PREȘEDINTE EXECUTIV

ANDREI MURARU

Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc
str. Alecu Russo, nr 13 -19, et. 5, ap. 11, Sector 2, București, cod 020522.
T: +40 21 316 7565 / +40 21 316 7557, E. office@iccmer.ro, Web: www.iccmer.ro